

บทที่ 5

จินตภาพ เมืองลำพูน

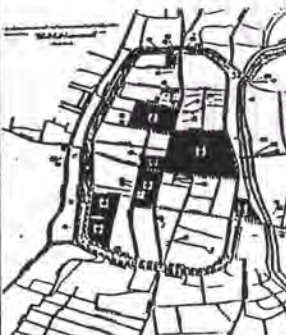
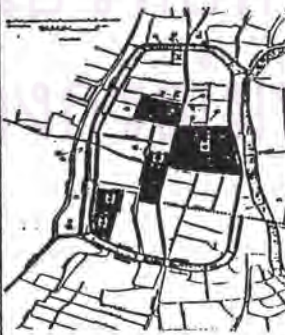

ในการศึกษาจินตภาพเมืองลำพูน เพื่อค้นหาลักษณะเฉพาะ ซึ่งรวมเรียกว่า "เอกลักษณ์" (Identity) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านกายภาพ ซึ่งรวมเรียกว่า "โครงสร้าง" (Structure) และความรู้สึกที่ผู้รับรู้มีต่อองค์ประกอบทางด้านกายภาพ ซึ่งรวมเรียกว่า "ความหมาย" (Meaning) ในการศึกษาค้นหาจินตภาพเมืองลำพูน ทางผู้ศึกษาได้แบ่งทำการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย

1. จินตภาพระดับจังหวัดลำพูน
2. จินตภาพระดับเทศบาลเมืองลำพูน
3. จินตภาพระดับเมืองเก่าลำพูน

โดยผลของการศึกษาในแต่ละระดับจะนำเสนอเป็น 3 ส่วนของการรับรู้ ประกอบด้วย ส่วนแรก เป็นส่วนของเอกลักษณ์ (Identity) ส่วนที่สอง เป็นส่วนของโครงสร้าง (Structure) ส่วนที่สาม เป็นส่วนของความหมาย (Meaning) ซึ่งเป็นผลจากผู้สังเกต(ผู้รับรู้) 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 1 กลุ่มคนเมืองลำพูน
- กลุ่มที่ 2 กลุ่มนักท่องเที่ยว
- กลุ่มที่ 3 ผู้ศึกษา

ซึ่งผลของการศึกษาจะนำเสนอในรูปแบบของ แผนที่ รูปภาพประกอบ และรายละเอียดขององค์ประกอบจินตภาพในระดับต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

	กลุ่มคนเมืองลำพูน	กลุ่มนักท่องเที่ยว	ผู้ศึกษา	จินตภาพสาธารณะ
จินตภาพระดับจังหวัด				
จินตภาพระดับเทศบาลเมือง				
จินตภาพระดับตัวเมืองเก่า				

เมื่อทำการศึกษาในรายละเอียดขององค์ประกอบทางด้านจิตภาพในแต่ละระดับ ซึ่งรับรู้โดยกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่มแล้ว ผู้ศึกษาได้ทำการสังเคราะห์ผลการศึกษาดังกล่าว ออกมาเป็นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านจิตภาพในระดับต่าง ๆ เพื่อสรุปเป็นจิตภาพเมืองลำพูนในที่สุด โดยรายละเอียดของการศึกษาสามารถแจกแจงได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาในบทที่ผ่านมา ทำให้เราทราบว่าเมืองลำพูน เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากยังคงปรากฏองค์ประกอบทางด้านกายภาพต่าง ๆ เช่น อาคารแหล่งโบราณสถานที่สำคัญ และมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ กระจายตัวอยู่ทั่วไปภายในตัวเมืองลำพูน ซึ่งองค์ประกอบทางด้านกายภาพที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นับเป็นแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมภายในตัวเมืองลำพูน และนำรายได้กลับเข้าสู่เมืองลำพูนอีกหนทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้สภาพขององค์ประกอบทางด้านกายภาพยังสามารถบ่งบอกถึงสภาพวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวเมืองลำพูนในอดีต โดยถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของประเพณี ศิลปวัฒนธรรม สืบต่อมาถึงปัจจุบัน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นของชาวเมืองลำพูน แต่ในปัจจุบันสภาพวิถีชีวิตของชาวเมืองลำพูน เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากนโยบายของภาครัฐบาลที่พยายามพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนภายในประเทศ ให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยนโยบายการกระจายความเจริญสู่ส่วนภูมิภาค นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 5 เป็นต้นมา โดยที่ภาคเหนือตอนบนกำหนดให้จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเมืองหลักในการพัฒนา ส่งผลทำให้ความเจริญในด้านต่าง ๆ มุ่งไปสู่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสำคัญ จากสภาพการณ์ดังกล่าวทำให้เมืองที่อยู่ใกล้กับเชียงใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวเมืองลำพูน ซึ่งอยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่เพียง 27 กิโลเมตร ไม่สามารถหลีกเลี่ยงความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นภายในตัวเมืองลำพูนได้ โดยทางภาครัฐบาลได้มีการขึ้นนำให้จังหวัดลำพูนเป็นฐานการผลิตในภาคอุตสาหกรรมของทางภาคเหนือ ซึ่งมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นภายในจังหวัดลำพูน จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในตัวเมืองเป็นอย่างมาก เช่น อาชีพของประชากรชาวเมืองลำพูน ซึ่งในอดีตส่วนใหญ่มีความผูกพันกับการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม เริ่มเปลี่ยนแปลงความสนใจเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมที่นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือเพิ่มมากขึ้น ส่วนในด้านของประชากรพบว่า ปัจจุบันประชากรภายในตัวเมืองลำพูนมิได้เป็นประชากรพื้นเมืองเพียงกลุ่มเดียวดังเช่นอดีตที่ผ่านมา สืบเนื่องมาจากการอพยพแรงงานภาคอุตสาหกรรมเพื่อเข้ามาทำงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ นอกจากนี้ในด้าน

ของการเข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมทางการชนบทรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม เริ่มลดน้อยลงจากอดีต ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนบางส่วน ซึ่งเข้าไปทำงานในนิคมอุตสาหกรรม ระบบการเข้าทำงานเป็นระเบียบที่มีเวลาตายตัว ส่งผลให้การปลีกเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมเป็นไปได้ยากขึ้น ผนวกกับการรับวัฒนธรรมต่างถิ่นอันเกิดจากประชาชนที่อพยพเข้ามาภายในตัวเมือง การรับข้อมูลจากสื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เครื่องแต่งกาย ภาษา รูปทรงของอาคาร สิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น จากสภาพการดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเอกลักษณ์ทางด้านประเพณี ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองลำพูน ยังไม่เป็นที่ตระหนักในคุณค่าอย่างแท้จริงโดยภาครัฐบาล ภาคเอกชน นักท่องเที่ยว ประชาชนชาวเมืองลำพูน ประชาชนต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาทำงานในเมืองลำพูน ดังนั้นผู้ศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการศึกษาค้นคว้าหาเค้าโครงทางจิต (Mental Schemata) ซึ่งเกิดจากการรับรู้สภาพแวดล้อมของสิ่งที่มีคุณค่าที่มีอยู่มากภายในเขตเมืองลำพูน เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์เมืองลำพูน โดยการปรับใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทางด้านจินตภาพของ Kevin Lynch ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการศึกษาองค์ประกอบทางด้านจินตภาพที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมกายภาพ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีเพียง Kevin Lynch เพียงคนเดียว ที่ได้ทำการศึกษาอย่างเป็นวิธีการที่สามารถพิสูจน์ได้ (Scientific Method) และได้ข้อสรุปอย่างเป็นสากล (Universal) ซึ่งทางผู้ศึกษาได้พัฒนาเทคนิควิธีการดังกล่าวให้สอดคล้องเข้ากับสภาพแวดล้อมของเมืองลำพูน เพื่อมาทำการอธิบายองค์ประกอบทางด้านกายภาพของเมือง โดยทางผู้ศึกษาคาดหวังว่าผลการศึกษาดังเป็นแนวทางในการศึกษาองค์ประกอบทางด้านจินตภาพของเมืองอื่นต่อไปในอนาคต

ในการศึกษาค้นหาทางด้านจินตภาพของเมืองลำพูนในบทนี้ มีจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อวิเคราะห์ระดับความแจ้งชัด (Legibility) ขององค์ประกอบทางด้านจินตภาพ (Image Elements) อันประกอบด้วย เส้นทาง (Paths) เส้นขอบ (Edges) ย่าน (Districts) ศูนย์ชุมชน (Nodes) ภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks) ทางเข้าเมือง (Gateways) และนำไปสู่แนวทางการปรับปรุง เสริมสร้างศักยภาพของเมืองลำพูน ให้เป็นที่จดจำต่อไปในอนาคต

จากการศึกษาของ Kevin Lynch ที่เกี่ยวข้องกับจินตภาพของเมือง Lynch ได้เสนอว่าในจินตภาพของเมืองมีองค์ประกอบหลัก 5 ประเภท ประกอบด้วย เส้นทาง (Paths) เส้นขอบ (Edges) ย่าน (Districts) ศูนย์ชุมชน (Nodes) และภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks) ตาม

รายละเอียดที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 สำหรับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับจินตภาพในบทนี้ ทางผู้ศึกษาได้ปรับใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทางด้านจินตภาพของ Kevin Lynch โดยเพิ่มองค์ประกอบทางด้านกายภาพอีกองค์ประกอบหนึ่งคือ ทางเข้าเมือง (Gateways) ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพของเมืองลำพูน ซึ่งเป็นตัวอย่างของเมืองในประเทศตะวันออก มีความแตกต่างทางด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมกับตัวอย่างของเมืองทั้งสามในประเทศตะวันตกที่ Lynch ได้กล่าวมา แต่องค์ประกอบทั้ง 5 นั้น มีลักษณะที่เป็นสากล (Universal) ดังนั้นทางผู้ศึกษาจึงเห็นว่าการนำเทคนิคการวิเคราะห์ดังกล่าวของ Lynch มาปรับใช้น่าจะเป็นวิธีการนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการศึกษาเมืองลำพูนที่เหมาะสมต่อไป

สำหรับสภาพแวดล้อมกายภาพที่ปรากฏอยู่ในความทรงจำระยะยาว มักมีลักษณะทางกายภาพที่ประทับใจบางประการ ก่อให้เกิดความจดจำในระยะยาว โดยสิ่งที่ชาวเมืองเรียนรู้และจดจำสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพของตัวเมือง มักเกิดจากการจดจำสภาพแวดล้อมทางกายภาพดังกล่าวในรูปแบบของภาพที่อยู่ในความทรงจำ โดยมีการจัดระเบียบของสิ่งที่พบเห็นตามกฎเกณฑ์ในการแยกประเภทต่าง ๆ ซึ่งการจดจำรายละเอียดดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการรับรู้สำหรับสิ่งที่ชาวเมืองเรียนรู้และจดจำจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างเป็นระบบรวมเรียกว่า ระบบมโนทัศน์ (Conceptual System) โดยที่ในการศึกษาของ Lynch ได้อธิบายส่วนประกอบที่สำคัญในระบบมโนทัศน์ของเมือง ซึ่ง Lynch เรียกรวมกันว่า "Image" มีอยู่ 3 ประการ ประกอบด้วย

1. เอกลักษณ์ (Identity) หมายถึง การที่สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ประกอบกันเป็นเมือง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแยกออกจากกันได้ โดยมีสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่
2. โครงสร้าง (Structure) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านกายภาพ รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านกายภาพต่อผู้รับรู้
3. ความหมาย (Meaning) หมายถึง ความสำคัญที่มีต่อการเกิดความเข้าใจในความหมายขององค์ประกอบทางด้านกายภาพ อาจเป็นความหมายทางการใช้สอย หรือเป็นความหมายทางด้านอารมณ์ ก็ได้

จากการศึกษาของ Lynch ได้ให้ความสนใจเฉพาะส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ (Identity) และส่วนที่เป็นโครงสร้าง (Structure) ส่วนความหมาย (Meaning) Lynch ไม่ได้ทำการ

ศึกษาอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจาก Lynch ได้มุ่งเน้นการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถทำให้เกิดจินตภาพได้ (Imageability) โดยที่องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดจินตภาพ ต้องมีคุณสมบัติทางด้านเอกลักษณ์ และโครงสร้าง เป็นสำคัญ จากคุณสมบัติดังกล่าว มีส่วนสำคัญในการช่วยจดจำสภาพแวดล้อมของเมือง ทำให้เกิดความแจ่มชัด (Legibility) แต่ทั้งนี้ก็ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ที่มีความประทับใจต่อองค์ประกอบดังกล่าว สำหรับในการศึกษาจินตภาพเมืองลำพูน ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเพิ่มเติม ในส่วนความหมาย (Meaning) ที่ Lynch ไม่ได้ทำการศึกษาอย่างจริงจัง ทั้งนี้ทางผู้ศึกษาเล็งเห็นถึงความแตกต่างของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประเทศตะวันตกกับประเทศตะวันออก โดยเฉพาะประเทศไทยซึ่งมีความผูกพันกับองค์ประกอบทางด้านกายภาพของเมือง โดยถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ลำพูน เป็นเมืองหนึ่งในประเทศไทยที่มีพัฒนาการสืบเนื่องยาวนานมาตั้งแต่อดีตกาล เป็นต้นมา จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เมืองลำพูนในอดีตเคยเป็นศูนย์กลางทางด้านพุทธศาสนา ศูนย์กลางทางด้านศิลปวัฒนธรรม และศูนย์กลางทางการค้าของภูมิภาคนี้ ส่งผลทำให้องค์ประกอบทางด้านกายภาพบางส่วน มีความผูกพันกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองในด้านของความหมาย โดยถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของคติ ความคิด ความเชื่อตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทางผู้ศึกษาหวังว่าเมืองลำพูนน่าจะเป็นกรณีศึกษาหนึ่ง ในการศึกษาทางด้านจินตภาพ และคงจะมีการพัฒนาเทคนิควิธีการให้สมบุรณ์กับเมืองอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

กล่าวโดยสรุป จินตภาพ เป็นกระบวนการทางจิตที่เกิดขึ้นกับทุกคนที่เข้าไปรับรู้ สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพของเมือง โดยที่กระบวนการดังกล่าว เกิดจากการรับรู้และเรียนรู้สภาพแวดล้อมกายภาพ ผ่านทางการมองเห็น (Visual) โดยผู้คนที่เข้าไปในเมืองสามารถจดจำ องค์ประกอบทางด้านกายภาพได้ สืบเนื่องมาจากการจดจำลักษณะเฉพาะของสิ่งต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นเมือง โดยเรียกลักษณะเฉพาะดังกล่าวว่า "เอกลักษณ์" (Identity) หลังจากนั้นระบบในกระบวนการทางจิตมีการจัดระเบียบ และหาความสัมพันธ์ทางกายภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านการมองเห็น เพื่อช่วยในการจดจำองค์ประกอบทางกายภาพ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวรวม เรียกว่า "โครงสร้าง" (Structure) โดยกระบวนการทางจิตเป็นตัววิเคราะห์ความสัมพันธ์และคุณสมบัติขององค์ประกอบทางด้านกายภาพ อันนำไปสู่การจดจำทิศทางภายในเมือง (Orientation) ซึ่งคุณสมบัติของเอกลักษณ์และโครงสร้างดังกล่าว มีส่วนช่วยในการจดจำสภาพแวดล้อมของเมือง ทำให้เกิดความแจ่มชัด (Legibility) ในด้านการเข้าใจทิศทางภายในเมือง และความสัมพันธ์

ขององค์ประกอบทางด้านกายภาพในส่วนต่าง ๆ ของเมือง ผนวกกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางด้านกายภาพต่อผู้พบเห็น ได้ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนเดียวกันกับ "ความหมาย" (Meaning) ที่ Lynch ได้กล่าวไว้ในโครงสร้างระบบมโนทัศน์ (Conceptual System) ทำให้เกิดเป็นภาพที่อยู่ในความทรงจำต่อผู้ที่เข้าไปรับรู้สภาพแวดล้อมในเมือง เรียกปรากฏการณ์ดังกล่าวว่า "จินตภาพ" (Imageability) จากขบวนการเกิดจินตภาพ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นับเป็นแนวทางที่นำมาประยุกต์ใช้กับการค้นหาระดับความแจ่มชัด (Legibility) ขององค์ประกอบทางด้านจินตภาพ (Image Element) เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์คุณภาพขององค์ประกอบทางด้านกายภาพ ในการปรับปรุง เสริมสร้างองค์ประกอบทางด้านกายภาพของเมืองให้ เป็นเมืองที่ง่ายต่อการจดจำทิศทางภายในเมือง และส่วนต่าง ๆ ภายในเมือง จนกลายเป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์ และเป็นที่ยึดจำต่อผู้มาพบเห็นในที่สุด

ขั้นตอนการดำเนินการค้นหาจินตภาพ เมืองลำพูน

ในการค้นหา จินตภาพเมืองลำพูน เพื่อวิเคราะห์ระดับความแจ่มชัด (Legibility) ขององค์ประกอบทางด้านจินตภาพของเมืองลำพูน ทางผู้ศึกษาได้ดำเนินการปรับใช้ เทคนิควิเคราะห์ทางด้านจินตภาพของ Kevin Lynch อันประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 ประการคือ เส้นทาง (Paths) เส้นขอบ (Edges) ย่าน (Districts) ศูนย์ชุมชน (Nodes) และภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks) โดยทางผู้ศึกษาได้เพิ่มองค์ประกอบทางด้านกายภาพอีกองค์ประกอบหนึ่ง คือ ทางเข้าเมือง (Gateways) มาช่วยเสริมให้องค์ประกอบหลักมีความสมบูรณ์ และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของประเทศตะวันออก โดยเฉพาะประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ในการศึกษาค้นหา จินตภาพเมืองลำพูน ทางผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในระดับจังหวัด ระดับเทศบาลเมือง และระดับตัวเมืองเก่า เพื่อค้นหาองค์ประกอบทางด้านจินตภาพของเมืองลำพูน อย่างครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่ เพื่อคลี่คลายนำไปสู่ความแจ่มชัดของเมืองในที่สุด โดยทำการสอบถาม ประชาชนชาวเมืองลำพูน นักท่องเที่ยว ด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือช่วยในการสืบค้นหาจินตภาพ เพื่อหาระดับความแจ่มชัด (Legibility) จากกลุ่มของประชากรชาวเมืองลำพูน และนักท่องเที่ยว ในการที่จะปรับปรุง เสริมสร้าง สภาพภาพของเมืองให้ เป็นที่ยึดจำต่อผู้พบเห็น โดยขั้นตอนดำเนินการศึกษา มีวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนในการสำรวจครั้งที่ 1 เป็นขั้นตอนการสำรวจเบื้องต้น (Pre-Survey) โดยมีจุดประสงค์เพื่อทำความรู้จัก คู่แข่งกับพื้นที่ศึกษาอย่างคร่าวๆ เป็นขั้นต้น และทำการศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีสงกรานต์ เทศกาลลาโย ประเพณีลอยกระทง งานฤดูหนาวและงานกาชาด เพื่อค้นหาเอกลักษณ์ทางด้านประเพณี วัฒนธรรม ของชาวเมืองลำพูน

2. ขั้นตอนในการสำรวจองค์ประกอบทางด้านกายภาพของชุมชนเมืองลำพูน โดยเป็นการสำรวจสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพของชุมชนเมืองลำพูนในด้านต่าง ๆ เช่น อาคาร บ้านเรือน ชุมชน วัด โบราณสถาน ที่โล่งว่าง โครงข่ายคมนาคม โดยมีจุดประสงค์ในการดำเนินการสำรวจ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านจินตภาพ ทัศนียภาพ และสิ่งประกอบทางด้านภูมิทัศน์ ตลอดจนเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและศักยภาพของพื้นที่ศึกษา โดยนำไปสู่แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาต่อไปในอนาคต ในการดำเนินการสำรวจ องค์ประกอบทางด้านกายภาพของชุมชนเมืองลำพูน ทางผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดแบ่งพื้นที่ศึกษาออกเป็น 6 บริเวณ (แผนที่ 5.1) เพื่อความสะดวกในการสำรวจ เก็บข้อมูลองค์ประกอบทางด้านกายภาพ การใช้ที่ดิน ตลอดจนภูมิทัศน์ของชุมชนเมืองลำพูน ซึ่งในการแบ่งพื้นที่ศึกษาในขั้นแรกจะคำนึงถึงความต่อเนื่องของพื้นที่เป็นหลัก โดยยึดแนวถนนเป็นเส้นแบ่งเขต นอกจากนี้ยังคำนึงถึงขนาดของพื้นที่ศึกษาให้มีความใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 5.1)

2.2 ในการดำเนินการสำรวจ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเดินสำรวจด้วยตนเองตั้งแต่วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ.2536 ถึงวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2536 ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากทางผู้ศึกษาต้องการทราบถึง ปัญหาและศักยภาพของพื้นที่ศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการพัฒนา และหาแนวทางในการอนุรักษ์เมืองลำพูน ต่อไปในอนาคต

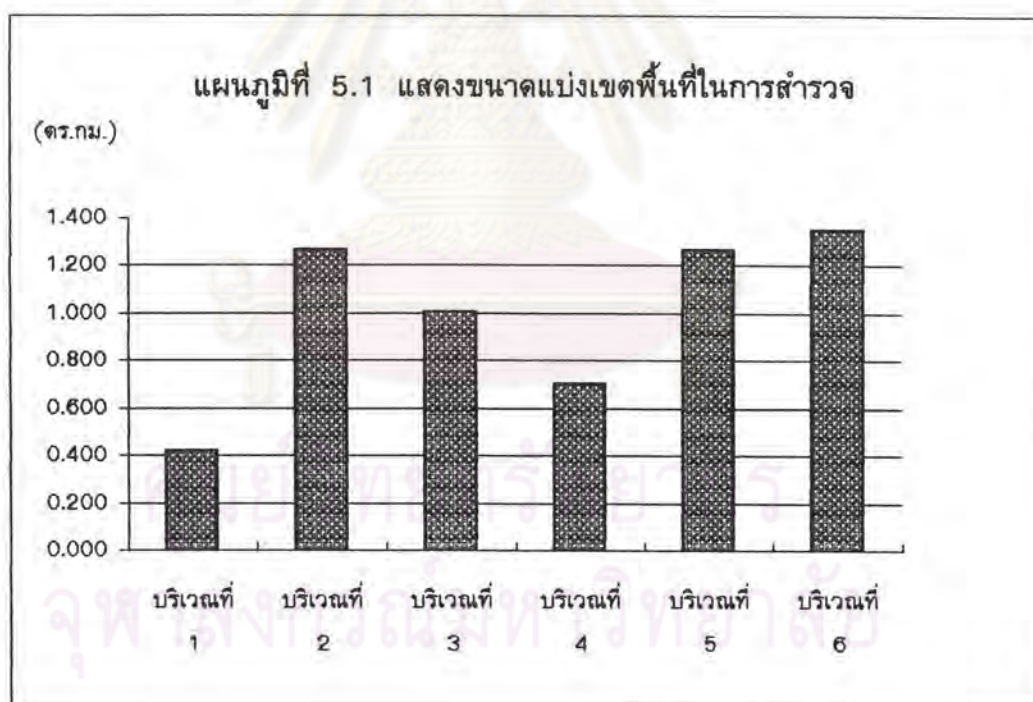
2.3 ดำเนินการสำรวจองค์ประกอบทางด้านกายภาพ การใช้ที่ดิน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง ที่มีคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม ประกอบด้วย คุณค่าทางด้านที่เกี่ยวข้องเนื่องในทางประวัติศาสตร์ของเมือง คุณค่าที่มีความสำคัญต่อชุมชนในท้องถิ่น คุณค่าที่มีส่วนสนับสนุนภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม และคุณค่าที่มีลักษณะเด่นทางด้านศิลปะ ตลอดจนสิ่งประกอบทางด้านภูมิทัศน์ของชุมชน

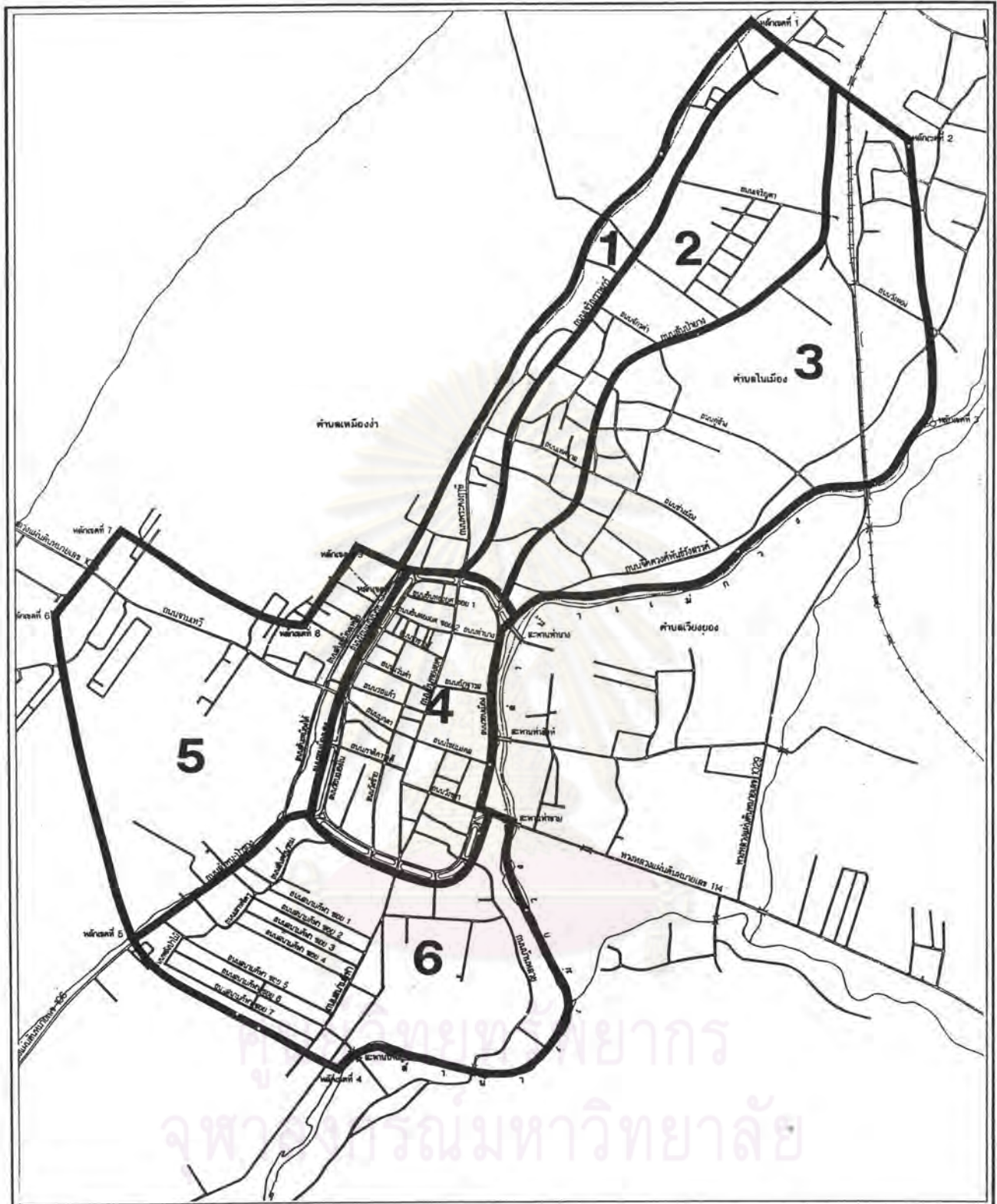
3. ขั้นตอนในการสำรวจองค์ประกอบทางด้านจินตภาพของชุมชนเมืองลำพูน โดยเป็น

ตารางที่ 5.1 แสดงขนาดพื้นที่แบ่งเขตในการสำรวจ

พื้นที่สำรวจ	ตร.กม.	(%)
บริเวณที่ 1	0.419	6.98
บริเวณที่ 2	1.263	21.05
บริเวณที่ 3	1.002	16.70
บริเวณที่ 4	0.701	11.68
บริเวณที่ 5	1.264	21.07
บริเวณที่ 6	1.351	22.52
พื้นที่รวมเมืองลำพูน	6.000	100.00

ที่มา : จากการคำนวณ

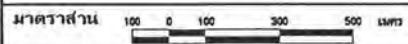

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

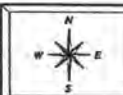
สัญลักษณ์

- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ

แผนที่แสดง : ขอบเขตพื้นที่ในการสำรวจ

ที่มา : จากกรมสำรวจ

ภาควิชาการวางผังเมืองและภูมิสถาปัตย์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แผนที่ 5.1

การสำรวจองค์ประกอบทางด้านจินตภาพของชุมชน เมืองลำพูน ในระดับจังหวัด ระดับเทศบาล และตัวเมืองเก่า โดยมีจุดประสงค์ในการดำเนินการสำรวจเพื่อทำการค้นหา และวิเคราะห์ระดับความแจ่มชัด (Legibility) ขององค์ประกอบทางด้านจินตภาพ (Image Elements) ตลอดจนสภาพปัญหา และศักยภาพเมืองลำพูนทางด้านจินตภาพ เพื่อนำไปสู่วิธีเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองทางด้านจินตภาพ นำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อชุมชนในเขตพื้นที่ศึกษา และเป็นการรักษาเอกลักษณ์เฉพาะของเมืองให้เป็นที่จดจำต่อผู้พบเห็น ในการดำเนินการสำรวจองค์ประกอบทางด้านจินตภาพของชุมชน เมืองลำพูน ทางผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน รายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ในการดำเนินการสำรวจองค์ประกอบทางด้านจินตภาพ ของชุมชน เมืองลำพูน ทางผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสำรวจและเก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองลำพูน และนักท่องเที่ยว ในการทำการสำรวจและสัมภาษณ์ ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ทั้ง 12 ชุมชน โดยทางผู้ศึกษาได้ทำการอบรมแนะนำขั้นตอน และจุดประสงค์ของการสำรวจแบบสอบถาม โดยชุดของแบบสอบถามของกลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองลำพูน และนักท่องเที่ยว ได้ถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังรายละเอียดต่อไปนี้ (ภาคผนวก)

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม จุดประสงค์ของแบบสอบถาม ในส่วนนี้เพื่อให้ทราบถึงกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม ช่วงอายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ภูมิภาค ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ และข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไป

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลความคิดเห็นที่เกี่ยวกับบรรยากาศเมืองลำพูน จุดประสงค์ของแบบสอบถามในส่วนนี้ เพื่อให้ทราบถึงบรรยากาศภายในชุมชนของพื้นที่ศึกษา การบริการสาธารณะ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งมีส่วนส่งผลกระทบต่อประชากรในเขตพื้นที่ศึกษา อีกทั้งยังทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริง และข้อเสนอแนะจากประชาชนในพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ด้วยตนเองในอนาคต

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านจินตภาพของเมืองลำพูน จุดประสงค์ของแบบสอบถาม ในส่วนนี้ เพื่อค้นหาระดับความแจ่มชัด (Legibility) ขององค์ประกอบทางด้านจินตภาพ (Image Elements) ของเมืองลำพูนที่ปรากฏอยู่ในจิตใจของผู้ตอบแบบสอบถาม รวมไปถึงการค้นหา จินตภาพสาธารณะ (Public Image) ซึ่งเกิดจากการกล่าวถึง องค์ประกอบทางด้านจินตภาพของประชากรส่วนใหญ่นในพื้นที่ศึกษาในตนเองเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการสำรวจซ้ำ (Cross Check)

องค์ประกอบทางด้านจินตภาพ โดยการเขียนแผนที่เมืองลำพูน ซึ่งเกิดจากการรับรู้ของชาวเมืองลำพูน และนักท่องเที่ยว ต่อสภาพแวดล้อมกายภาพ (Image Map) ส่งผลทำให้ทราบถึงองค์ประกอบทางด้านจินตภาพของเมือง โดยแสดงออกมาในรูปของตำแหน่งที่ตั้ง คำอธิบาย ตลอดจนความรู้สึกในเรื่องความแข็งแรง (Legility) ที่สามารถอธิบายต่อผู้ที่ไม่เคยมาเมืองลำพูน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านเอกลักษณ์ของเมืองลำพูน จุดประสงค์ของแบบสอบถามในส่วนนี้เพื่อให้ทราบถึงเอกลักษณ์ของเมืองลำพูน ลักษณะเฉพาะของเมือง (Charactor of Town) ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวางแผนอนุรักษ์ส่งเสริมและกำหนดมาตรการ ต่อไปในอนาคต

3.2 ในการสำรวจองค์ประกอบทางด้านจินตภาพของเมืองลำพูน ผู้ศึกษาได้ทำการสำรวจกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม จำนวน 250 ชุด ประกอบด้วย

กลุ่มแรก คนเมืองลำพูน ประกอบด้วย ข้าราชการ พ่อค้า แม่ค้า พระภิกษุ ครู นักร้อง พนักงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ โดยได้รับความร่วมมือจากผู้จัดการฝ่ายบุคคลของแต่ละโรงงาน ชาวบ้านภายในชุมชนโดยได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชน สำหรับพนักงานและชาวบ้านภายในชุมชน ทางผู้ศึกษาได้ทำการแนะนำขั้นตอน จุดประสงค์ของการสำรวจแบบสอบถามแก่ผู้จัดการฝ่ายบุคคลของแต่ละโรงงาน และผู้นำชุมชน โดยทั้ง 2 กลุ่มนี้ เปรียบเสมือนกลุ่มของ "Trained Observer" โดยกลุ่มของคนเมืองลำพูน ทางผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ จำนวน 200 ชุด

กลุ่มสอง นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยที่กลุ่มเป้าหมายในกลุ่มนี้มีแนวโน้มได้ว่าจะประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องมาจากตัวเมืองลำพูน เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีขนาดเล็ก ผนวกกับการกระจายตัวของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเภท วัดวาอาราม ศาลาพักผ่อน และโบราณสถาน ซึ่งอยู่ไม่ไกลกันมากนัก ส่งผลทำให้การเดินทางเข้ามาเที่ยวภายในเมืองลำพูน ใช้ระยะเวลาอันสั้นก็สามารถท่องเที่ยวได้ทั่วทั้งเมือง นอกจากนี้การที่ลำพูนยังไม่มีโรงแรมที่ได้มาตรฐาน และมีสถานที่พักให้เลือกพักไม่หลากหลายเท่ากับ เชียงใหม่ รวมไปถึงความสะดวกสบายของสถานที่พัก ส่งผลทำให้สภาพของเมืองลำพูน เปรียบเสมือนเมืองด่านไปสู่จังหวัด เชียงใหม่ จากสภาพดังกล่าวมาข้างต้นส่งผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายประเภทนักท่องเที่ยวที่ทำการศึกษามากมาย ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากระยะที่นักท่องเที่ยวอยู่คลุกคลีและคุ้นเคยกับ เมืองมีระยะเวลาอันสั้น ส่งผลทำให้ความสมบูรณ์ของเนื้อหาในแบบสอบถามบางส่วนขาดความสมบูรณ์ แต่ก็พบว่าเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่งในด้านของ การ

รับรู้องค์ประกอบทางด้านจินตภาพของผู้ที่ใช้ เวลาคลุกคลีอยู่กับ เมืองในระยะเวลาอันสั้น

3.3 ดำเนินการทดสอบแบบสอบถามก่อนนำไปใช้ (Pre-Test) เพื่อสำรวจ องค์ประกอบทางด้านจินตภาพจำนวน 20 ชุด โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้แบบสอบถามที่ใช้ในการ สัมภาษณ์มีความสมบูรณ์ในการค้นหาองค์ประกอบจินตภาพ และมีเนื้อหาสาระที่ครบถ้วน

3.4 ดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลองค์ประกอบทางด้านจินตภาพ 250 ชุด ตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2536 ถึงวันที่ 3 มกราคม พ.ศ.2537 ผู้ศึกษาได้ทำการสำรวจ และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มผู้นำของชุมชนและผู้จัดการแผนกบุคคล ของโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ

โดยที่ผลจากการสำรวจ และเก็บข้อมูลองค์ประกอบทางด้านจินตภาพ ของเมือง ลำพูนที่ได้จากการสัมภาษณ์ กลุ่มของคนเมืองลำพูน กลุ่มของนักท่องเที่ยว ประกอบกับการสังเกต และการรับรู้ของผู้ศึกษาตรวจสอบกัน พบว่าการออกแบบสอบถามในส่วนข้อมูลทางด้านจินตภาพของ เมืองลำพูน โดยการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ เขียนแผนที่แนะนำเมืองลำพูน ได้ผลไม่ชัดเจน เหมือนกับที่เร ศึกษายของ Lynch ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนชาว เมืองส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคยกับการเขียนแผนที่ ดังนั้น ทำให้ผู้ศึกษาจำเป็นต้องแก้ไขปัญหา เพื่อหาระดับความแจ่มชัด โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ประกอบ กันแทน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านจินตภาพ เมืองลำพูน

จินตภาพจังหวัดลำพูน

กลุ่มคนเมืองลำพูน จากคำขวัญประจำจังหวัดที่ว่า "พระธาตุเด่น พระรอดขลัง ลำไยดัง กระเทียมดี ประเพณีงาม จามเทวีศรีหริภุญไชย" เป็นการบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ (Identity) ของจังหวัดลำพูน ที่ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีลักษณะ เฉพาะแตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ได้เป็นอย่างดี ผนวกกับจากการสอบถามประชาชนชาว เมืองลำพูน เกี่ยวกับเอกลักษณ์ของจังหวัดลำพูน ที่แตกต่าง กับจังหวัดอื่นว่า พบว่าประชาชน ได้กล่าวถึงบรรยากาศสภาพแวดล้อมกายภาพภายในจังหวัดลำพูนที่ มีความโดดเด่นกว่าจังหวัดอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด ประกอบด้วย การเป็น "เมืองที่มีความเงียบสงบ" ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่จังหวัดลำพูนอยู่ไม่ไกลจากจังหวัด เชียงใหม่ ซึ่งเป็นศูนย์กลาง ความเจริญของภูมิภาค ส่งผลทำให้ผู้คนไม่กล้าที่จะมาเสี่ยงลงทุนดำเนินกิจการต่าง ๆ ภายในตัว

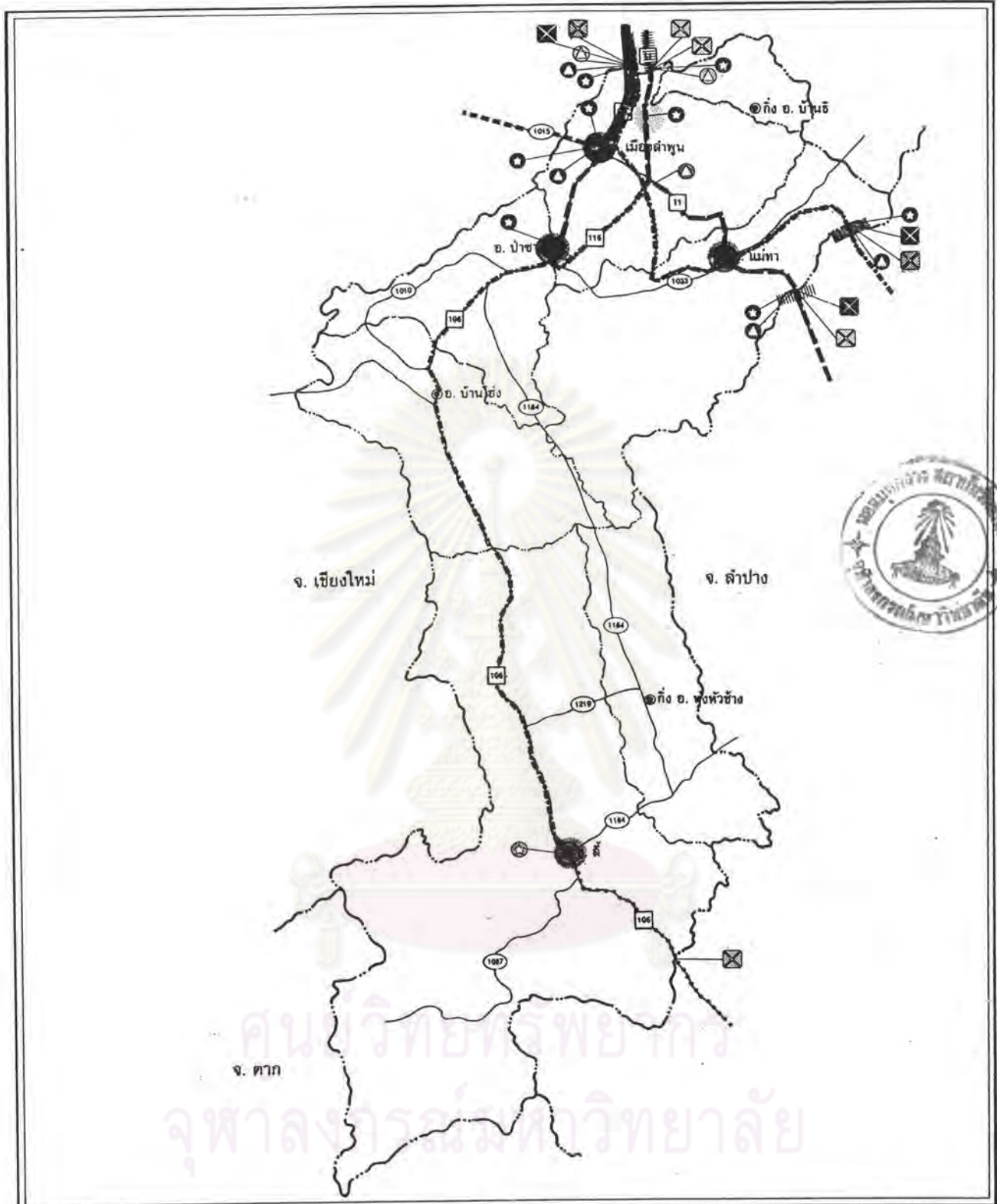
จังหวัด ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดลำพูน เป็น "เมืองเล็กใกล้เคียงกับเมืองใหญ่" ทำให้ลำพูนมีความจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะใช้การบริการจากจังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนที่ตัวจังหวัดลำพูนยังไม่มี เช่น สถานศึกษาในระดับชั้นอุดมศึกษา ศูนย์การค้า สถานที่จัดเลี้ยงสังสรรค์ ห้องประชุมสัมมนา เป็นต้น ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจาก ยังไม่มีสถานบริการดังกล่าวเปิดบริการขึ้นภายในตัวจังหวัด จึงมีการเปรียบเทียบเสมอว่า "ลำพูนเปรียบเสมือนเมืองบริวารของเชียงใหม่" จากการศึกษาที่จังหวัดลำพูนมีความเจ็บสงบ ส่งผลทำให้จังหวัดลำพูนมีกเป็นจังหวัดสุดท้ายที่ผู้ว่าราชการจังหวัดส่วนใหญ่มารักษาเกษียณอายุราชการที่จังหวัดแห่งนี้ จากการบอกเล่าของชาวเมืองลำพูน จังหวัดลำพูนเป็น "เมืองแห่งพุทธศาสนา" ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการขึ้นมาครองราชย์ของพระนางจามเทวีปฐมกษัตริย์แห่งแคว้นหริภุญไชย พระองค์ทรงเชิญพระมหาเถระจำนวน 500 รูปจากเมืองละโว้ ตามเสด็จมาเผยแพร่ศาสนายังแคว้นหริภุญไชย จากตำนานและหลักฐานข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ ปรากฏว่ามีการสร้างวัดวาอารามเป็นจำนวนมาก อันเป็นผลเนื่องมาจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของประชากรชาวเมือง ผสมกับการที่กษัตริย์ทรงสนับสนุนการสร้างวัดและวัตถุต่างๆ ทางพุทธศาสนาอย่างมากมาย เช่น วัดพระธาตุหริภุญไชยวรมหาวิหาร วัดจามเทวี วัดมหาวัน วัดพระคงฤาษี วัดประตูลี้ วัดพระยืน เป็นต้น ต่อมาภายหลังจากการตกเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรล้านนาในช่วงแรก ลำพูนยังคงเป็น "ศูนย์กลางทางศาสนาของภูมิภาคแห่งนี้" จากการศึกษาที่จังหวัดลำพูนมีพัฒนาการอันยาวนาน และเคยเป็นเมืองหลวงของแคว้นหริภุญไชย ซึ่งมีความสำคัญในทุก ๆ ด้าน เช่น ศูนย์กลางทางการค้า ศูนย์กลางทางพุทธศาสนา และศูนย์กลางทางด้านศิลปวัฒนธรรม ส่งผลทำให้ปรากฏเป็นหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดีสืบทอดมาตอจนถึงปัจจุบัน ผลสืบเนื่องมาจากจังหวัดลำพูนเคยเป็นศูนย์กลางทางด้านศาสนา ส่งผลทำให้ปรากฏวัดและศาสนสถาน กระจายตัวอยู่ทั่วไปภายในเมือง ซึ่งนับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้เข้ามาเที่ยวชมภายในจังหวัดลำพูน แต่เนื่องจากเมืองลำพูนมีขนาดเล็ก และมีสถานที่ท่องเที่ยวอยู่เกาะกลุ่มกัน ส่งผลทำให้ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น ผสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ใช้จังหวัดลำพูนเป็นเส้นทางผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอื่น ลำพูนจึงเปรียบเสมือน "เมืองผ่านไปสู่อื่น ๆ" สำหรับในด้านของขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม นับเป็นสิ่งที่ส่งผลทำให้ ลำพูน มีเอกลักษณ์โดดเด่นกว่าในจังหวัดอื่น เช่น ประเพณีสงกรานต์พระธาตุ นับเป็นประเพณีสำคัญของจังหวัด ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ การทอผ้า นับเป็นสิ่งที่สำคัญที่น่าชื่อเสียงมาสู่จังหวัดลำพูนโดยเฉพาะ "ผ้าไหมยกดอก" เป็นผ้าซึ่งถูกเลือกใช้เป็นผ้าฉลองพระองค์ในราชสำนัก สำหรับผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญนำรายได้มาสู่

เกษตรกรชาวจังหวัดลำพูน ได้แก่ ลำไย และกระเทียม นับเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่มีการ
 ก่อสร้างงานเมื่อพูดถึงจังหวัดลำพูน ทางจังหวัดได้ให้ความสำคัญต่อผลผลิตทางการเกษตร ดังกล่าว
 โดยจัดให้มีเทศกาลลำไยขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อให้เกษตรกรนำผลผลิตมาจำหน่ายในงาน จน
 กลายเป็นเทศกาลสำคัญของจังหวัดอีกเทศกาลหนึ่ง ซึ่งมีส่วนในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามา
 เที่ยวชมในตัวจังหวัด

สำหรับในส่วนขององค์ประกอบทางด้านกายภาพ ซึ่งเป็นส่วนเดียวกันกับโครงสร้าง
 (Structure) ที่ Lynch ได้กล่าวไว้ จากการสอบถามชาวเมืองลำพูน เกี่ยวกับองค์ประกอบดัง
 กล่าวพบว่า สถานที่ที่มีส่วนช่วยในการเตือนว่ากำลังเดินทางเข้ามาสู่ตัวจังหวัดลำพูน (Gateways)
 จากจังหวัดเชียงใหม่ โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 (เชียงใหม่-ลำพูน) เป็นเส้นทางที่ใช้
 ในการติดต่อกับจังหวัดเชียงใหม่ โดยตรงผ่านทางอำเภอสารภี นำเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน ทางด้าน
 ทิศเหนือ โดยมีบรรยากาศบริเวณสองข้างทาง มีความร่มรื่นมาก สืบเนื่องมาจากการอนุรักษ์แนว
 ต้นยาง ซึ่งทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ของเส้นทางด้านจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนจังหวัดลำพูน
 มีแนวต้นขี้เหล็กเป็นเส้นขอบ (Edges) กันเช่นกัน แต่ไม่หนาแน่นเท่าแนวต้นยางด้านจังหวัดเชียง
 ใหม่ จากคำบอกเล่าของชาวเมืองลำพูนกล่าวว่า ในอดีตการแบ่งกันพรมแดนของ เมืองเชียงใหม่
 และเมืองลำพูน เจ้าเมืองได้ทำการตกลงกันว่า ทางเชียงใหม่ เจ้าเมืองจะทำการปลูกต้นยาง
 ส่วนทางลำพูน เจ้าเมืองจะทำการปลูกต้นขี้เหล็ก เมื่อบรรจบกันบริเวณใดถือว่าเป็น "เขตแดน
 เมือง" จากสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เป็นตัวบ่งชี้ได้ชัดเจนว่า เมื่อสุดแนว เขตของต้นยางที่ปลูก
 อย่างหนาแน่นสองข้างกำลังจะเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน นอกจากนี้ในบริเวณดังกล่าว ยังมีป้ายบอก
 แนวเขตจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นสัญญาณเตือนอีกอย่างหนึ่ง ส่วนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11
 (เชียงใหม่-ลำปาง) จากการรับรู้ในเส้นทางดังกล่าว พบว่าสัญญาณเตือนในการเข้าสู่จังหวัด
 ลำพูน คือ แนวเขตต้นยาง-ต้นขี้เหล็ก เนื่องจากในบริเวณโดยรอบเป็นทุ่งนาโล่งว่าง นำสายตา
 ไปสู่เส้นขอบ ซึ่งอยู่ทางด้านขวามือของถนน เมื่อมาจากจังหวัดเชียงใหม่ และในบริเวณดังกล่าวยังมี
 ป้ายบอกแนวเขตจังหวัด แต่ไม่สะดุดสายตาเท่ากับบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 ทั้งนี้
 สืบเนื่องมาจากถนนในบริเวณดังกล่าวต้องใช้ความเร็วสูงในการขับรถ ส่วนทางรถไฟ จากจังหวัด
 เชียงใหม่ การรับรู้ในการเข้าสู่ตัวจังหวัดไม่ชัดเจนเท่ากับทางรถยนต์ ทั้งนี้จากการสอบถาม
 ประชาชนชาวเมืองส่วนใหญ่ใช้ป้ายบอกสถานีเป็นหลักในการอ้างอิง จากจังหวัดลำปาง โดยใช้
 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่ - ลำปาง) จากการรับรู้ของชาวเมืองพบว่า "เทือก

เขายูนตาล" บริเวณศาลเจ้าพ่อขุนตาล เป็นสัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน อีกเส้นทางหนึ่ง ซึ่งมีความแจ่มชัด (Legibility) มากกว่าเส้นทางรถยนต์จากลำปาง เพื่อมุ่งเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูนเส้นทางอื่น ส่วนเส้นทางรถไฟจากจังหวัดลำปาง จากการรับรู้ของชาวเมืองลำพูนพบว่า "อุโมงค์ขุนตาล" เป็นสัญญาณเตือนในการเข้าสู่จังหวัดลำพูนอีกเส้นทางหนึ่งโดยทางรถไฟ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเทือกเขายูนตาล เป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่ใช้ในการแบ่งเขตจังหวัด ดังนั้นปากอุโมงค์ด้านหนึ่งคือ ฝั่งขอบเขตของจังหวัดลำปาง และอีกด้านหนึ่งคือ ฝั่งขอบเขตของจังหวัดลำพูน นอกจากนี้ป้ายบอกสถานี นับเป็นสัญญาณเตือนการรับรู้อีกประเภทหนึ่ง ในส่วนของเส้นทาง (Paths) ที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนจดจำได้ระดับจังหวัด โดยส่วนใหญ่มักเกิดจากการใช้เส้นทางดังกล่าวเป็นประจำ จนทำให้มีประสบการณ์ในการใช้เส้นทางดังกล่าว เช่น ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 (เชียงใหม่-ลำพูน) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1015 (เชียงใหม่-ลำพูน) เป็นต้น สำหรับในส่วนของสถานที่ ซึ่งประชาชนชาวเมืองลำพูนจดจำได้ในระดับจังหวัดพบว่า วัดและศาสนสถาน นับเป็นสิ่งที่ชาวเมืองลำพูนจดจำได้มากที่สุดในด้านของสถานที่ เช่น วัดพระธาตุดุริฎฐัญชัยวรมหาวิหาร วัดพระพุทธบาทตากผ้า วัดจามเทวี และวัดพระยืน เป็นต้น รองลงมา ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น สวนลำไย สวนกระเทียม ถ้ำขุนตาล แม่น้ำกวาง เป็นต้น นอกจากนี้เป็นส่วนของความประทับใจในด้านของความงามสงบของตัวเมือง ความมีบรรยากาศไมตรีจิตของชาวเมืองลำพูน และการที่จังหวัดลำพูนเป็นเมืองที่เก่าแก่ มีประเพณี ศิลปวัฒนธรรมอันงดงาม (แผนที่ 5.2)

สำหรับในส่วนของความหมาย (Meaning) ซึ่งเป็นส่วนประกอบหนึ่งอันทำให้เกิดจินตภาพ (Image) จากการประมวลสังเคราะห์แบบสอบถามชาวเมืองลำพูนพบว่า ประชาชนชาวเมืองลำพูนมีความผูกพันกับวัดมาตั้งแต่อดีตกาล ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากวัดเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนา เป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจของชาวเมืองลำพูน และนอกจากนี้วัดบางวัดยังมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ต่อเมืองลำพูน เช่น วัดพระธาตุดุริฎฐัญชัยวรมหาวิหาร อันเป็นที่ประดิษฐานพระธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และตัวองค์พระธาตุ เป็นต้นแบบของรูปแบบเจดีย์ล้านนาในสมัยต่อมา วัดจามเทวี เป็นสถานที่ซึ่งเก็บบรรจุอัฐิของพระนางจามเทวี และในบริเวณวัดยังปรากฏเจดีย์เหลี่ยม ซึ่งเป็นเจดีย์ลักษณะเฉพาะของศิลปะสมัยทวารวดีที่มีความสมบูรณ์ปรากฏให้เห็นในบริเวณดังกล่าว วัดพระพุทธบาทตากผ้า เป็นที่ประดิษฐานของรอยพระพุทธรูปของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นต้น โดยประชาชนชาวเมืองลำพูนให้ความสำคัญกับ

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distant L	Local L	สูงมาก (81-100%)
							สูง (61-80%)
							ปานกลาง (41-60%)
							ต่ำ (21-40%)
							ต่ำมาก (0-20%)

แผนที่แสดง : องค์ประกอบทางด้านจินตภาพระดับจังหวัด จากการรับรู้ของกลุ่มคนเมืองลำพูน

มาตราส่วน 5 0 5 10 20 กิโลเมตร

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ภาควิชาการวางแผนที่ดินและภูมิศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.2

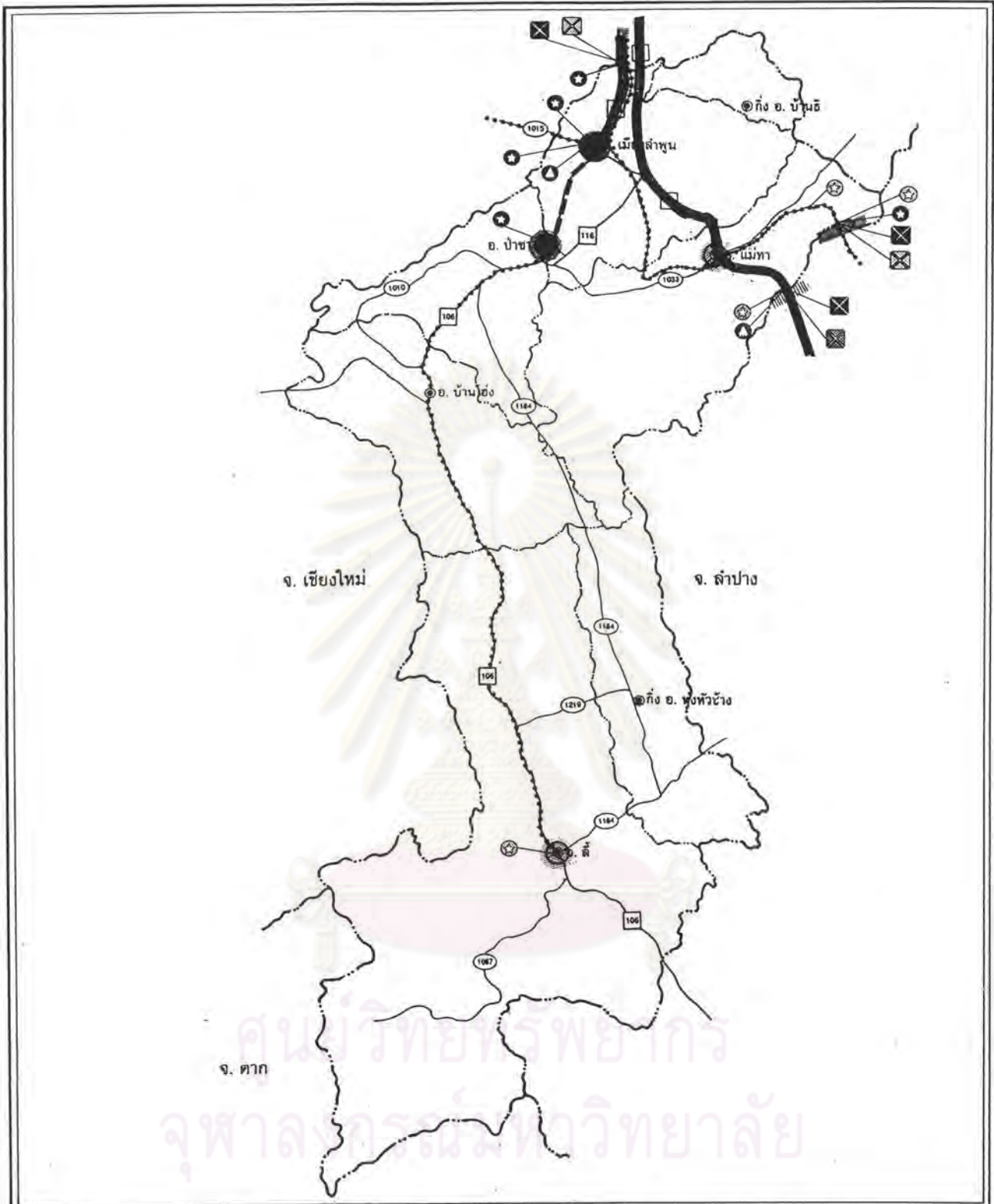
การประกอบกิจกรรมทางด้านพุทธศาสนาเป็นประจำทุกปี โดยให้ความสำคัญของ วัดพระธาตุ
 ตรีภุมขัณฑ์วรมหาวิหาร เป็นลำดับแรก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก วัดพระธาตุตรีภุมขัณฑ์วรมหาวิหาร เป็น
 พระอารามหลวง โดยสังเกตุจากการจัดงานทานสลากภัต(ทานกัวยสลาก) ต้องจัดที่วัดพระธาตุ
 ตรีภุมขัณฑ์วรมหาวิหาร เป็นวัดแรกก่อนจัดขึ้นที่วัดอื่น นอกจากนี้การจัดงานประเพณีสงกรานต์พระธาตุ
 ตรีภุมขัณฑ์วรมหาวิหาร เป็นประเพณีสำคัญของทางจังหวัดที่จัดขึ้น เป็นประเพณีสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตกาล สำหรับ
 ในส่วนของถาวรวัตถุ ซึ่งเป็นที่เลื่องลือในความศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่สักการะบูชา และเป็นเครื่องยึด
 เหนี่ยวทางด้านจิตใจของคนทั่วไป ได้แก่ พระเครื่องสกุลลำพูน ประกอบด้วย พระรอด พระคง
 พระเป็ม เป็นต้น หนึ่งในจำนวนพระเครื่องดังกล่าว นับเป็นหนึ่งในห้าของชุดเบญจภาคี ที่นิยมนิยม
 พระเครื่องต้องการมีไว้ในครอบครอง ทั้งนี้เนื่องจากมีความเชื่อที่ว่าใครมี "พระรอดสกุลลำพูน"
 จะรอดพ้นจากภัยพิบัติอันตราย นอกจากนั้นชาวเมืองลำพูนยังให้ความสำคัญกับตัวบุคคล ที่ม
 ความสำคัญกับจังหวัดลำพูน เช่น พระนางจามเทวี ปฐมกษัตริย์แห่งแคว้นศรีวิชัย ครอบาศริวิชัย
 บัณฑิตแห่งล้านนา เป็นต้น โดยที่เมื่อถึงประเพณีสงกรานต์ ชาวเมืองลำพูนพากันไปรดน้ำดำหัวผู้สูง
 อายุที่มีความสำคัญของเมืองที่ยังคงมีชีวิตอยู่ เช่น เจ้านายฝ่ายเหนือ พระเถระผู้ใหญ่ และเจ้า
 เมือง (ผู้ว่าราชการจังหวัด) เป็นต้น จะเห็นได้ว่าความผูกพันที่ชาวเมืองลำพูนมีต่อบุคคลสำคัญ
 ของจังหวัด นับเป็นสิ่งที่ดีของสังคมไทยในด้านของ "การระลึกถึงบุญคุณคน" นับเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน
 ส่งเสริม ให้อยู่ควบคู่กับความเป็นเมืองลำพูนต่อไป

กลุ่มนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นประชากรอีกกลุ่มหนึ่ง ที่เข้ามาใช้บริการในด้าน
 การท่องเที่ยวภายในจังหวัดลำพูน ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เวลาท่องเที่ยวภายในจังหวัดลำพูน ด้วยระยะเวลา
 เวลาอันสั้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นประเภท วัดและโบราณสถาน โดย
 ตั้งอยู่ในบริเวณไม่ไกลกันมากนัก ผนวกกับแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวภายในจังหวัด มีไม่หลากหลาย
 เหมือนจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำปาง ส่งผลทำให้ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่
 ผู้ศึกษาใช้ เป็นกลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มหนึ่ง ในการศึกษาค้นหาองค์ประกอบทางด้านจินตภาพ ไม่
 สามารถตอบแบบสอบถามบางคำถามได้ ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจาก การที่กลุ่มของนักท่องเที่ยว
 ส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นเคยกับพื้นที่ศึกษา และการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในจังหวัด นักท่องเที่ยว
 ได้รับความรู้เพียงบางส่วน จากหนังสือคู่มือการท่องเที่ยว ที่ให้ความสำคัญเฉพาะแหล่งท่องเที่ยว
 ที่นักท่องเที่ยวสนใจเป็นพิเศษเท่านั้น ดังนั้นข้อมูลทางด้านจินตภาพของกลุ่มเป้าหมายนี้ จึงค่อนข้าง
 ที่จะไม่ชัดเจนเท่ากลุ่มอื่น ดังเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จากการสอบถามนักท่องเที่ยวถึงลักษณะ

เฉพาะที่ทำให้จังหวัดลำพูนแตกต่างกับจังหวัดอื่นพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า ลำพูนเป็นเมืองขนาดเล็ก ที่มีความเรียบง่าย โดยประชาชนในจังหวัด ยังคงรักษามรดกวัฒนธรรมนิยม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่นไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ทั้งที่จังหวัดลำพูนอยู่ไม่ไกลจากจังหวัด เชียงใหม่ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญของภูมิภาค จากคำบอกเล่าของ กลุ่มนักท่องเที่ยว ดังกล่าว นับเป็น "เอกลักษณ์" (Identity) ในสายตาของนักท่องเที่ยว ที่สังเกตเห็นลักษณะเฉพาะของ จังหวัดลำพูนที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น

ในส่วนของความสัมพันธขององค์ประกอบทางด้านกายภาพ ที่เรียกว่า "โครงสร้าง" (Structure) จากการสอบถามกลุ่มของนักท่องเที่ยวพบว่า จากจังหวัดเชียงใหม่ สัญญาณเตือน ในการเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน นักท่องเที่ยวบางส่วนใช้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นหลักในการ สังเกตว่ากำลังจะ เข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 (เชียงใหม่-ลำพูน) มีลักษณะสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมโดยรอบ อย่างเห็นได้ชัด เจน จนเป็นที่สะดุดตาต่อผู้พบเห็น แต่เมื่อทำการ เปรียบ เทียบกับการรับรู้องค์ ประกอบทางด้านกายภาพดังกล่าวกับกลุ่มของคน เมือง นับว่ายังมีอัตราส่วนในการรับรู้ทาง เข้า ตัวจังหวัด (Gateways) ที่น้อยกว่า ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากความคุ้นเคยในพื้นที่ศึกษาของคุณ เมืองลำพูนมีมากกว่านักท่องเที่ยว สำหรับกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่เหลือนักวิจัยขยายขอบเขต จังหวัดเป็นหลักในการสังเกต ส่วนทางรถไฟ พบว่ากลุ่มของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้ตอบคำถาม ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจาก ในการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน ของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ นิยมที่จะเดินทางโดยรถยนต์ แต่มีบางส่วนที่เดินทางโดยรถไฟ การรับรู้ในการเข้าสู่ตัวจังหวัดจะ ใช้ส่วนปลายที่มีอยู่บริเวณข้างทาง เป็นสัญญาณช่วยเตือนว่ากำลัง เข้าถึงตัวจังหวัดลำพูน ในส่วน ของเส้นทาง จากจังหวัดลำปาง การรับรู้ในการเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน สำหรับนักท่องเที่ยวไม่ ชัดเจนเท่ากับการเข้าสู่ตัวจังหวัดจากจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้คงเป็นผลสืบเนื่องมาจาก เส้นทาง ดังกล่าว มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ดูกลมกลืนกัน จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน สำหรับเส้นทางรถไฟ มีบางส่วนที่นักท่องเที่ยวได้กล่าวถึง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก สัญญาณที่ใช้ใน การเตือนเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูนได้แก่ อุโมงค์ขุนตาล ซึ่งนับเป็นอุโมงค์ที่มีความยาวที่สุดในประเทศ ไทยในขณะนี้ จึงทำให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป (แผนที่ 5.3)

ในส่วนของ "ความหมาย" (Meaning) อันเป็นส่วนหนึ่งซึ่งทำให้เกิดจินตภาพ (Image)

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distant L.	Local L.	
							สูงมาก (81-100%)
							สูง (61-80%)
							ปานกลาง (41-60%)
							ต่ำ (21-40%)
							ต่ำมาก (0-20%)

แผนที่แสดง : องค์ประกอบทางด้านจินตภาพระดับจังหวัด จากการรับรู้ของกลุ่มนักท่องเที่ยว

มาตราส่วน 5 0 5 10 20 กิโลเมตร

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ภาควิชาการวางและออกแบบการระเบียง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.3

จากการสอบถามกลุ่มของนักท่องเที่ยว พบว่าการเข้ามาท่องเที่ยวภายในจังหวัด ส่วนใหญ่นิยมเข้ามาท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวประเภท วัด ศาสนสถาน และโบราณสถาน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากจังหวัดลำพูน เป็นจังหวัดที่มีความเก่าแก่ที่สุดในภาคเหนือ ส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวต้องการมาเที่ยวชมและติดตามประวัติความเป็นมาของเมือง ซึ่งได้กล่าวไว้ในข้อมูลทางการท่องเที่ยว ข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ ตำนาน นิราศ และนิทานประจำถิ่น เป็นต้น ผนวกกับนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเข้ามา เพื่อนมัสการองค์พระธาตุหริภุญชัย อันเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจและสถานที่ซึ่งชาวเมืองลำพูนให้ความเคารพสักการะบูชา โดยมีจุดประสงค์ เพื่อเสริมสร้างความมีสิริมงคลกับตัวนักท่องเที่ยวเอง นอกจากนี้การเข้ามาท่องเที่ยวภายในจังหวัดลำพูนของนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม ต้องการเข้ามาเที่ยวชม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ที่ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ภายในจังหวัดลำพูน เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีสงฆ์พระธาตุ ประเพณีลอยกระทง และประเพณีทานสลากภัต เป็นต้น

ผู้ศึกษา สำหรับตัวผู้ศึกษา นับได้ว่าเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างกลุ่มของนักท่องเที่ยว และกลุ่มของคนเมืองลำพูน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก ระยะเวลาที่ผู้ศึกษาอาศัยอยู่ภายในจังหวัดลำพูน นับเป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่ากลุ่มของนักท่องเที่ยว แต่ไม่ถึงกับถือได้ว่าเป็นกลุ่มของคนเมืองลำพูน ส่งผลทำให้ผู้ศึกษามีความคุ้นเคยกับพื้นที่ศึกษาในระดับหนึ่ง จากการรับรู้ส่วนของ "เอกลักษณ์" (Identity) ของจังหวัดลำพูน พบว่าจังหวัดลำพูนเป็นเมืองเล็ก ๆ ที่มีความเงียบสงบ โดยเปรียบเสมือนเมืองที่แอบแฝงอยู่ใกล้กับศูนย์กลางความเจริญของภูมิภาคอย่างเช่นเชียงใหม่ จากการที่ลำพูน มีปรัมภะศรัทธาเป็นสตรี นับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ลำพูนแตกต่างจากจังหวัดอื่นอย่างเห็นได้ชัดเจน จนทำให้นักศึกษาค้นคว้าถึงประวัติความเป็นมาของเมืองเป็นอย่างมาก ในส่วนของสภาพแวดล้อมกายภาพที่สำคัญ อันทำให้จังหวัดลำพูนมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ในสายตาของผู้ศึกษา คือ "วัด" ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากในระหว่างการสำรวจทางด้านกายภาพภายในเมืองจากการรับรู้ของผู้ศึกษา ได้พบวัดเป็นจำนวนมากกระจายตัวอยู่ในระยะที่ไม่ห่างกันมากนัก ทั้งนี้อาจเป็นผล สืบเนื่องมาจากการยึดเหนี่ยวพระเถระเพื่อมาทำการเผยแพร่ศาสนา ในการตามเสด็จขึ้นมาครองราชย์ของพระนางจามเทวีที่แคว้นหริภุญไชย ผนวกกับในสมัยหนึ่ง ลำพูน เคยเป็นศูนย์กลางทางด้านศาสนาของอาณาจักรล้านนา ส่งผลทำให้พบวัดต่าง ๆ มากมาย ปรากฏให้เห็นอยู่จนถึงปัจจุบัน จากการที่ลำพูน เป็นเมืองที่มีวัดเป็นจำนวนมาก ผนวกกับการที่คนภายในจังหวัดมีความผูกพันกับพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีตกาล ส่งผลทำให้บ้านเมืองลำพูนมีความสงบร่มเย็น ไม่ค่อยมีคดี

ความเกิดขึ้นภายในจังหวัดลำพูน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก วัด เปรียบเสมือนสถานที่อบรมปณิธานของประชาชนชาวเมืองลำพูนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม นอกจากวัดใช้เป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแล้ว วัดยังเป็นสถานที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม ส่งผลทำให้ชาวเมืองได้มาพบปะสังสรรค์ และทำกิจกรรมทางด้านประเพณีร่วมกัน จากสภาพการตั้งกล่าว ชาวเมืองลำพูน ส่วนใหญ่จึงมีความรักและสามัคคีกัน ทำให้จังหวัดลำพูน ไม่ค่อยมีคดีอาชญากรรมที่รุนแรง เกิดขึ้นในตัวจังหวัดมาก เท่ากับจังหวัดอื่น จากอุปนิสัย ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของชาวเมืองลำพูนที่เป็นคนใจเย็น มีความอดทน เป็นลักษณะที่เหมาะสมกับงานที่ใช้ฝีมือ และความละเอียดอ่อน โดยถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของศิลปะการทอผ้า ซึ่งผ้าทอของลำพูนนั้น มีความงดงามเป็นอย่างมากโดยเฉพาะ "ผ้าไหมยกดอก" จนได้รับพระมหากรุณาธิคุณ จากสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงใช้ เป็นผ้าทรงสำหรับพระองค์เอง จากการที่ลำพูน เป็นเมืองที่เก่าแก่ที่สุดของภาคเหนือ และเคยเป็นเมืองหลวงของแคว้นทริภุญไชย ส่งผลทำให้จังหวัดลำพูนมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โบราณสถาน และโบราณวัตถุ อันเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะทริภุญไชย ที่มีความโดดเด่นเป็นที่สะดุดตาต่อผู้พบเห็น เช่น เจดีย์ทรงเหลี่ยม วัดพระธาตุทริภุญไชยวรมหาวิหาร และวัดจามเทวี อันเป็นที่ประดิษฐานของเจดีย์ฐานสี่เหลี่ยม มีคูหาสี่เหลี่ยมก่อซ้อนลดหลั่นกันขึ้นเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นมีพระพุทธรูปยืนประดับซุ้ม ซึ่งเจดีย์รูปทรงดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นแบบที่โดดเด่นที่สุดในศิลปกรรมทริภุญไชย และเป็นต้นแบบของพระสถูปเจดีย์ในสมัยต่อมา นอกจากนี้ยังมีโบราณวัตถุอื่น เป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีของผู้นิยมสะสมพระเครื่อง และบุคคลโดยทั่วไป ได้แก่ พระเครื่องสกุลลำพูน อันประกอบด้วย พระรอด พระคง พระบาง พระลือ พระเปิม พระลบ และพระเลี้ยง (พระเหลี่ยม) เป็นต้น ในส่วนของสมัยพระเครื่องสกุลลำพูนซึ่งเป็นที่ต้องการของนักสะสมพระเครื่อง ได้แก่ "พระรอด" เป็นพระเครื่องหนึ่งในชุดเบญจภาคี เป็นพระเครื่องขนาดเล็ก ที่มีศิลปะการสร้างปราณีต ละเอียดอ่อน สวยงาม มีราคาสูงมาก และมีการปลอมแปลงเลียนแบบมากด้วย ในส่วนของประเพณี นับได้ว่ามีส่วนทำให้ลำพูนแตกต่างไปจากจังหวัดอื่นอย่างเห็นได้ชัด จนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของจังหวัด เช่น ประเพณีสร้างน้ำพระธาตุ เป็นประเพณีซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยมีประชาชนทั้งจากภายในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียง ที่มีความศรัทธาต่อองค์พระธาตุ มาทำพิธีสร้างน้ำพระธาตุ บริเวณภายในวัดพระธาตุทริภุญไชยวรมหาวิหาร จากการที่ ลำพูน เป็นเมืองผ่านของการท่องเที่ยว ผนวกกับที่ตั้งของจังหวัดลำพูน อยู่ไม่ไกลจากจังหวัดเชียงใหม่มากนัก ส่งผลทำให้จังหวัดลำพูนไม่มี โรงแรมชั้นดี ห้องประชุม ห้องสัมมนา รวมไปถึงห้างสรรพสินค้าที่ทันสมัย ในส่วนนี้ทางผู้ศึกษาเห็นว่า เป็นลักษณะเฉพาะที่ทำให้ ลำพูน แตกต่างไปจากจังหวัดอื่น

สำหรับในส่วนของผลผลิตทางการเกษตร เนื่องจากลำพูนตั้งอยู่บนแอ่งที่ราบเชียงใหม่-ลำพูน ส่งผลทำให้พื้นที่ตั้งของตัวจังหวัดมีศักยภาพในการทำเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลำไย นับเป็นผลผลิตที่นำชื่อเสียงมาสู่จังหวัดมากกว่าผลผลิตทางการเกษตรชนิดอื่น ทางจังหวัดได้ให้ความสำคัญกับผลผลิตทางการเกษตรดังกล่าว โดยจัดให้มีเทศกาลลำไย เพื่อจัดจำหน่าย และทำการประชาสัมพันธ์ผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้การที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ขึ้นที่จังหวัดลำพูน ส่งผลทำให้เอกลักษณ์ทางด้านประชากรซึ่งในอดีตประชากรส่วนใหญ่เป็นประชากรพื้นเมืองจังหวัดลำพูนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ในปัจจุบันสภาพพจน์ใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นในจังหวัดลำพูน กำลังกลายเป็นฐานการผลิตภาคอุตสาหกรรมของภาคเหนือ เนื่องจากการที่รายได้ของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม เป็นรายได้ประจำที่มีรายได้ดีพอสมควร ส่งผลทำให้ประชากรภายในจังหวัด เริ่มหันไปสนใจทำงานในภาคอุตสาหกรรม เพิ่มมากขึ้น จนน่าเป็นห่วงแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่เริ่มลดลง นอกจากนี้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมบางส่วน เป็นประชากรภายนอกจังหวัดลำพูน เนื่องจากนิคมอุตสาหกรรมที่จัดตั้งขึ้น เป็นแหล่งงานระดับภูมิภาค ในการเป็นฐานการผลิตภาคอุตสาหกรรม ทำให้ประชากรภายในจังหวัด มิได้เป็นประชากรพื้นเมืองเพียงกลุ่มเดียวดังเช่นอดีตที่ผ่านมา จากสาเหตุดังกล่าว อาจทำให้การตระหนักถึงคุณค่า ความสำเร็จของประเพณีวัฒนธรรม มิได้ถูกเอาใจใส่เท่าที่ควร ดังนั้นเอกลักษณ์ทางด้านประชากรในส่วนนี้ควรที่จะให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

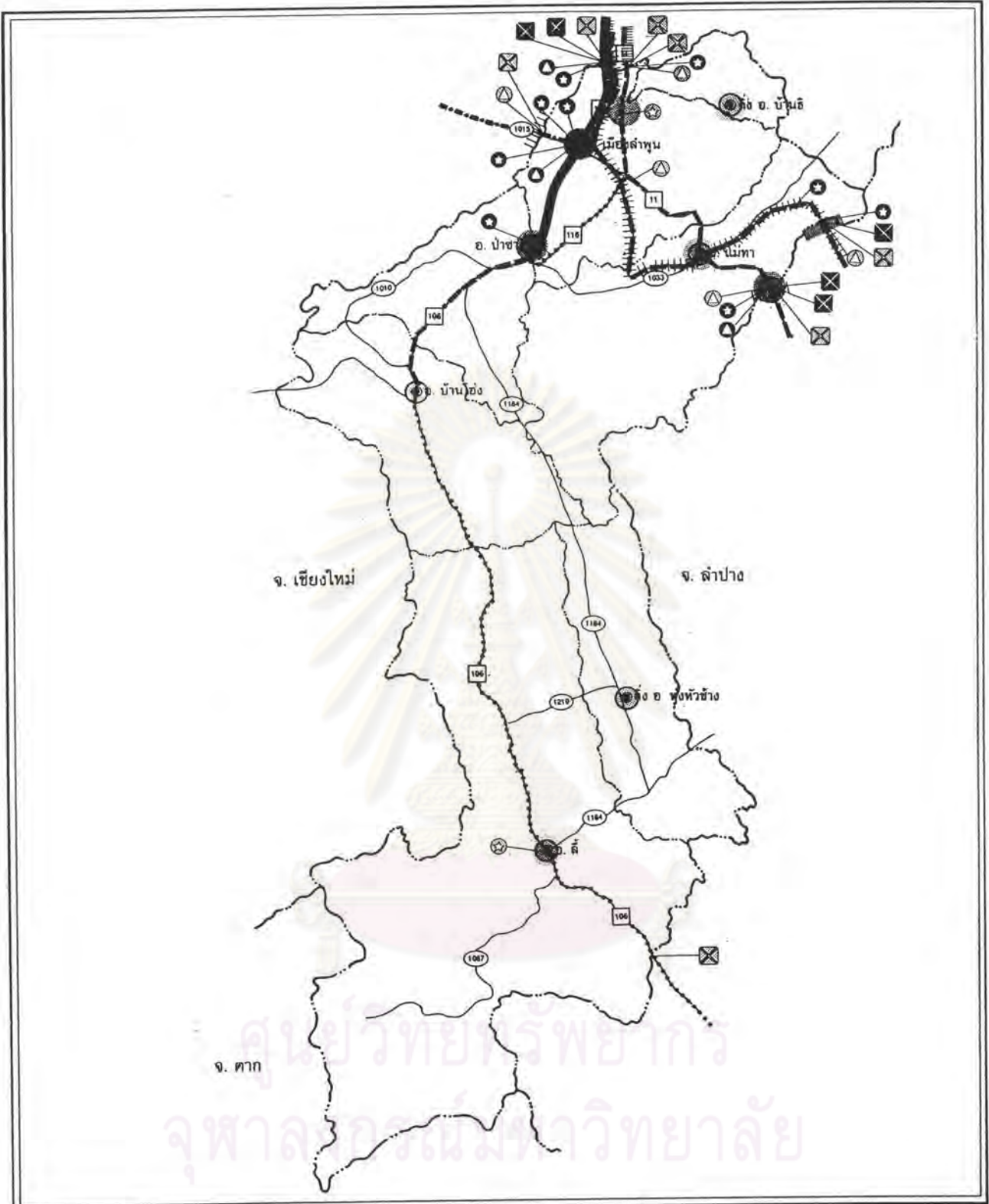
ในส่วนของ "โครงสร้าง" (Structure) อันเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านกายภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดจินตภาพ จากการรับรู้ของตัวผู้ศึกษา พบว่าในส่วนของการเข้าสู่จังหวัด (Gateways) สัญญาณในการรับรู้ถึงสำนึกของสถานที่ (Sense of Place) ว่ากำลังเดินทางเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน จากจังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางที่ผ่านเข้าสู่จังหวัดลำพูนมี 3 เส้นทาง ประกอบด้วย เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 (เชียงใหม่-ลำพูน) เป็นเส้นทางที่ใช้ในการติดต่อระหว่างจังหวัดเชียงใหม่กับจังหวัดลำพูน ผ่านทางอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภออุโมงค์ จังหวัดลำพูน ตามลำดับ โดยสัญญาณที่มีส่วนช่วยในการเตือนผู้ดำเนินการศึกษา ได้แก่ แนวเขตต้นยาง-ต้นขี้เหล็ก ซึ่งทำหน้าที่เปรียบเสมือนทางเข้าสู่ตัวจังหวัด (Gateways) ทางด้านทิศเหนือของตัวจังหวัดลำพูน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากทางจังหวัดเชียงใหม่ มีการอนุรักษ์แนวต้นยาง ซึ่งทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ทางธรรมชาติ ที่กั้นเขตแดนระหว่างจังหวัดทั้งสองอย่างเด่นชัด โดยที่แนวต้นยาง ยังทำหน้าที่ เป็นที่หมายตาระยะไกล (Distant

Landmarks) ซึ่งใช้เป็นจุดอ้างอิงในการเดินทาง นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ ก็จะได้ว่ากลุ่มของต้นยางเป็นศูนย์ชุมชน (Nodes) เนื่องจากมีความแตกต่างจากบริเวณดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัดเจน และในบริเวณเดียวกันเป็นที่ตั้งของศาลหลักเมืองของจังหวัดทั้งสอง นอกจากนี้ป้ายบอกเขตจังหวัดยังทำหน้าที่เป็นที่หมายตาระยะใกล้ (Local Landmarks) ในการช่วยเตือนว่า กำลังเดินทาง เข้าสู่จังหวัดลำพูน นับได้ว่าสภาพแวดล้อมโดยรอบของเส้นทางสายนี้มีบรรยากาศที่ดีและน่าจดจำ แต่ในช่วงฤดูฝนเส้นทางสายดังกล่าว นับว่าเป็นเส้นทางที่อันตรายที่สุดสายหนึ่ง เนื่องมาจากเส้นทางในบริเวณดังกล่าวคับแคบ ผนวกกับอาจเกิดอันตรายอันสืบเนื่องมาจาก การหักและพังของกิ่งต้นยาง ทั้งนี้ทางราชการควรหาแนวทางในการป้องกันอันตรายดังกล่าว นอกจากนี้ความสว่างของแสงไฟในยามค่ำคืนที่ว่ามีไม่เพียงพออาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ นับว่าเป็นปัญหาที่เร่งด่วนของเส้นทางสายนี้ ส่วนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) เป็นเส้นทางจากจังหวัดเชียงใหม่อีกเส้นทางหนึ่ง ที่นำเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูนทางด้านทิศเหนือ เป็นเส้นทางที่ตัดคู่ขนานกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 เพื่อเป็นการเลี่ยงผ่านตัวเมืองลำพูน จากการรับรู้เส้นทางดังกล่าว พบว่ามีสัญญาณที่เป็นเครื่องหมายในการเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน คือ แนวเขตต้นยาง-ต้นขี้เหล็ก ซึ่งเป็นแดนเมืองของจังหวัดทั้งสอง เนื่องจากมุมมองในบริเวณโดยรอบของเส้นทาง เป็นทุ่งนาโล่งว่าง ไม่มีสิ่งปลูกสร้าง ทำให้นักเดินทางสามารถมองเห็นแนวเส้นขอบ (Edges) ของต้นยางอันเป็น เส้นขอบฟ้า (Sky line) ซึ่งอยู่ทางด้านขวามือของเส้นทาง เมื่อมาจากจังหวัดเชียงใหม่ โดยสัญญาณเตือนดังกล่าวยังทำหน้าที่เป็นทั้งที่หมายตาระยะไกล (Distant Landmarks) เนื่องจากความสูงของแนวเส้นขอบของต้นยาง สามารถมองเห็นได้ในระยะไกล และเส้นทางที่นำเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูนอีกเส้นทางหนึ่ง ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1015 (ลำพูน-สันป่าดอง) เป็นเส้นทางที่มาจากจังหวัดเชียงใหม่ ผ่านอำเภอสันป่าดอง มุ่งสู่อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน โดยมีสะพานศรีวิชัยเป็นที่หมายตาระยะใกล้ (Local Landmarks) ซึ่งทำหน้าที่เป็นจุดอ้างอิงในการเดินทาง และทำหน้าที่เป็นสัญญาณเตือน ผู้ศึกษาในการที่เข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน (Gateways) ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสะพานดังกล่าว เป็นสะพานที่ใช้เชื่อมพื้นที่ของจังหวัดทั้งสองที่ถูกรกกันโดยเส้นขอบ (Edges) ของสภาพแวดล้อมธรรมชาติคือ แม่น้ำปิง ส่วนเส้นทางรถไฟ จากการรับรู้ของผู้ศึกษา ไม่ค่อยปรากฏชัดในด้านการเข้าสู่ตัวจังหวัดดังเช่นเส้นทางสายอื่น ในส่วนของการเดินทางจากจังหวัดลำปาง เพื่อมุ่งเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน จากการรับรู้ของผู้ศึกษา พบว่ามีเส้นทางที่สำคัญ 2 เส้นทาง ประกอบด้วย ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) เป็นเส้นทางที่มาจากจังหวัดลำปาง ผ่านอำเภอห้างฉัตร มุ่งตรงเข้าสู่จังหวัดลำพูนผ่านทางอำเภอ

แผนที่ โดยมีสัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวจังหวัดที่ผู้ศึกษาสังเกตเห็นได้จากเส้นทางด้านนี้ คือ แนวเทือกเขาขุนตาล ซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งแนวเส้นขอบ (Edges) ทางธรรมชาติ ที่หมายดาระยะไกล (Distant Landmarks) ที่ใช้เป็นจุดอ้างอิงในการเดินทาง และยังทำหน้าที่เป็นประตูทางเข้า (Gateways) เข้าสู่จังหวัดลำพูนอีกเส้นทางหนึ่ง นอกจากนี้ในบริเวณเทือกเขาขุนตาลยังเป็นที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อขุนตาล โดยที่สถานที่ดังกล่าว เป็นสถานที่ซึ่งประชาชนที่ใช้เส้นทางสายดังกล่าว ให้ความเคารพศรัทธาบูชา เนื่องจากมีความเชื่อที่ว่าเจ้าพ่อขุนตาลจะช่วยให้เดินทางโดยสวัสดิภาพ ศาลเจ้าพ่อขุนตาล ทำหน้าที่หมายดาระยะใกล้ (Local Landmarks) ที่ใช้ในการอ้างอิงของผู้เดินทาง นอกจากนี้บริเวณศาลเจ้าพ่อขุนตาลยังทำหน้าที่เป็นย่าน (Districts) อันเนื่องมาจากการประกอบกิจกรรมของผู้ที่เดินทางมาในบริเวณดังกล่าว ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ เพื่อสักการบูชาเจ้าพ่อขุนตาล แต่ในขณะที่เดียวกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบกับบริเวณโดยรอบ สถานที่ในบริเวณดังกล่าว เปรียบเสมือน ศูนย์ชุม (Nodes) และในบริเวณเดียวกันมีการจัดตั้งศาลพระภูมิเป็นจำนวนมาก ส่งผลในการรับรู้ต่อผู้พบเห็นในลักษณะเดียวกันของเส้นขอบ (Edges) ซึ่งเป็นฉากหลัง (background) ให้กับศาลเจ้าพ่อขุนตาล ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 เป็นเส้นทางที่มาจากจังหวัดลำปาง โดยผ่านทางอำเภอเถิน มุ่งตรงเข้าสู่จังหวัดลำพูนทางตอนใต้ ผ่านอำเภอลี้ จากการรับรู้ในการเข้าถึงตัวจังหวัดในเส้นทางสายดังกล่าว นับว่าไม่ชัดเจน เท่ากับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของทั้งสองจังหวัด มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีเพียงแต่ป้ายบอกแนวเขตจังหวัด ที่ทำหน้าที่เป็นที่หมายดาระยะใกล้ (Local Landmarks) ในการเตือนว่ากำลังเดินทางเข้าสู่จังหวัดลำพูน สำหรับเส้นทางรถไฟ นับได้ว่ามีความชัดเจนในการเข้าสู่ตัวจังหวัด ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน จากจังหวัดลำปางโดยเส้นทางรถไฟคือ อุโมงค์ขุนตาล ซึ่งเป็นแดนเมืองทางธรรมชาติอีกแห่งหนึ่งในการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน โดยที่อุโมงค์ขุนตาลทำหน้าที่เป็นแนวเส้นขอบ (Edges) ของเส้นทางดังกล่าวที่มีความแรงต่อการรับรู้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเมื่อเดินทางเข้าสู่อุโมงค์ ผู้ศึกษามีความรู้สึกอึดอัด เสมือนถูกบีบด้วยผนังของอุโมงค์สองด้าน ประกอบกับสภาพความมืดของเส้นทาง และสภาพของเสียงรถไฟ ที่สะท้อนกับผนังอุโมงค์ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่สบาย อึดอัด คับแคบ และน่าสะพรึงกลัว ต่อผู้เดินทางเข้าไปในอุโมงค์ขุนตาล และเมื่อใกล้ออกจากอุโมงค์จะมีช่องมอง (Vista) นำสายตาไปสู่พื้นที่เปิดโล่ง ทำให้มีความรู้สึกโล่งสบายและปลอดภัย นอกจากนี้บริเวณปากอุโมงค์ขุนตาล บริเวณฝั่งจังหวัดลำพูนเป็นที่ตั้งของสถานีรถไฟขุนตาล และในบริเวณใกล้เคียงกันมีศาลเจ้าพ่อขุนตาล และ

อนุสาวรีย์ ซึ่งสร้างเป็นอนุสรณ์แก่ชาวเขอรันผู้ควบคุมการก่อสร้างอุโมงค์ ทำหน้าที่ เป็นที่หมายตา ระยะใกล้ (Local Landmarks) ที่ใช้อ้างอิงในการเดินทางสำหรับนักท่องเที่ยว ที่จะไปขึ้นพัก ถึงวนอุทยานแห่งชาติดอยขุนตาลซึ่งเดินทางมาทางรถไฟ สำหรับในส่วนของศูนย์ชุมชน (Nodes) เมื่อมองภาพรวมระดับจังหวัด พบว่าส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ในแหล่งชุมชนของอำเภอต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอเมืองลำพูน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากศูนย์รวมความเจริญต่าง ๆ กระจุกตัว อยู่ในเขตอำเภอเมือง เช่น ศูนย์กลางทางการปกครอง ศูนย์กลางทางการค้าและ บริการ และศูนย์การทางด้านแหล่งงาน รองลงมาได้แก่ อำเภอป่าซาง ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากอำเภอเมืองลำพูนมากนัก เนื่องจากอำเภอป่าซาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของทางจังหวัด ทำให้มี นักท่องเที่ยวนิยมและเดินทางมาซื้อของฝากจากอำเภอแห่งนี้ ในส่วนของย่าน (Districts) จากการรับรู้ของผู้ศึกษา เมื่อมองโดยรวมระดับจังหวัด พบว่าส่วนของอำเภอเมือง ประกอบด้วย ย่านที่มีความหลากหลายมากกว่าอำเภออื่น เช่น ย่านการศึกษา ย่านการค้า ย่านอุตสาหกรรม เป็นต้น ส่วนอำเภอป่าซาง เป็นย่านที่ผลิตงานฝีมือประเภทผ้าทอพื้นเมือง อำเภอแม่ทาเป็นย่านที่ ผลิตงานฝีมือประเภทไม้แกะสลัก อำเภอถ้ำ เป็นย่านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นต้น และ ในส่วนของภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks) สำหรับตัวผู้ศึกษา จุดที่ใช้อ้างอิงในการเดินทางส่วนใหญ่ มักเป็นประเภท วัด ศาลาสนสถาน และโบราณสถาน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากผู้ศึกษา มีความสนใจต่อ ลักษณะทางด้านศิลปะ เป็นภูมิหลัง ทำให้หลักที่ใช้ในการอ้างอิงได้แก่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์มาข้างต้น นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังใช้องค์ประกอบทางด้านกายภาพอื่น ๆ ที่มีลักษณะที่โดดเด่นมาช่วยในการอ้างอิง เช่น อาคารที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น เป็นต้น (แผนที่ 5.4)

ในด้านของความหมาย (Meaning) ซึ่งมีส่วนทำให้ผู้ศึกษา เกิดความประทับใจจน ปรากฏ เป็นภาพที่อยู่ในความทรงจำ จากการดำเนินการศึกษาภายในจังหวัดลำพูน พบว่าจากการที่ ลำพูน เคยเป็น เมืองหลวงของแคว้นหริภุญไชยในอดีต ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองยาวนานถึง 1,300 ปี ส่งผลทำให้ลำพูนเป็นศูนย์กลางความเจริญในด้านต่าง ๆ ของภูมิภาค ผนวกกับในการ ขึ้นมาครองราชย์ของพระนางจามเทวี พระองค์ทรงนำเอานักปราชญ์ผู้รอบรู้ในวิทยาการแขนง ต่าง ๆ รวมทั้งช่างศิลปะขึ้นมาด้วยเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้พระนางยังทรงเชิญพระเถระขึ้นมา เผยแพร่ศาสนา การเสด็จขึ้นมาครองราชย์ของพระนางจามเทวี และการอพยพของกลุ่มคนดังที่ ได้กล่าวมาข้างต้น ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านศาสนา ด้านการปกครอง และด้านสังคม แต่ที่ปรากฏเห็นเด่นชัดจนถึงปัจจุบันได้แก่ ด้านศาสนา อันสืบเนื่องมาจากในอดีต

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distant L	Local L	
							สูงมาก (81-100%)
							สูง (61-80%)
							ปานกลาง (41-60%)
							ต่ำ (21-40%)
							ต่ำมาก (0-20%)

แผนที่แสดง : องค์ประกอบทางด้านจินตภาพระดับจังหวัด จากการรับรู้ของผู้ศึกษา

มาตราส่วน 5 0 5 10 20 กิโลเมตร

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ภาควิชาการวางผังเมืองและสิ่งแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.4

ลำพูน เคยเป็นศูนย์กลางทางด้านศาสนา ส่งผลทำให้ภายในตัวเมืองมี วัดและศาสนสถาน กระจายตัวปรากฏอยู่ทั่วไปภายในเมือง จากสภาพการตั้งที่ได้กล่าวมาข้างต้น ส่งผลทำให้ลำพูนมีแหล่งโบราณสถานที่มีประวัติความเป็นมา อันสืบเนื่องมาจากความเก่าแก่ของเมืองก่อให้เกิดความหมายและเป็นที่ประทับใจต่อผู้ศึกษา เช่น วัดจามเทวี เป็นที่ประดิษฐานสถูปเจดีย์ ที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมทวารวดีที่ยังคงหลงเหลืออยู่ภายในจังหวัดลำพูน ประกอบด้วย เจดีย์มหาพล ซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า "ตุ๊กต" เป็นสถูปเจดีย์ที่มีความงดงามสะดุดตาต่อผู้พบเห็น และในบริเวณใกล้เคียงกันเป็นที่ตั้งของเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม ซึ่งมีประวัติความเป็นมาว่า เป็นสถูปเจดีย์ที่บรรจุธาตุของพระนางจามเทวี นอกจากนี้ในส่วนของประเพณีวัฒนธรรม นับว่ามีส่วนทำให้ลำพูนมีความโดดเด่นกว่าจังหวัดอื่น เช่น ประเพณีสงกรานต์พระธาตุหริภุชชัย เป็นประเพณีที่ส่ายทอดให้เห็นความศรัทธาต่อองค์พระธาตุ อันเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของชาวเมืองลำพูน จากการศึกษาชาวบ้านทั่วทุกสารทิศต่างมุ่งตรงเข้ามาสู่จุดหมายเดียวกัน คือ วัดพระธาตุหริภุชชัยรวมหาวิหาร เพื่อประกอบพิธีสงกรานต์พระธาตุ เป็นต้น ในส่วนของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน นับเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงอุปนิสัยของชาวเมืองลำพูน ที่มีความปราณีต ละมุนละม่อม อ่อนน้อม และใจเย็น โดยถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของงานศิลปะ เช่น การทอผ้ายกดอก ผ้าฝ้าย ผ้าไหม และงานแกะสลักไม้ สำหรับในส่วน of สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ลำพูน นับเป็นจังหวัดที่ยังคงมีความสมบูรณ์ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่จังหวัดลำพูน มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน 4 สาย คือ แม่น้ำปิง แม่น้ำกวัง แม่น้ำลี้ และแม่น้ำทา ประกอบกับ การที่จังหวัดลำพูนตั้งอยู่บนแอ่งที่ราบ เชียงใหม่-ลำพูน ส่งผลทำให้ตัวจังหวัดลำพูนปกคลุมไปด้วยป่าเขาที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้นานา ๗ ชนิด จากสภาพการตั้งดังกล่าวทำให้จังหวัดลำพูน มีสถานที่ท่องเที่ยวประเภทอุทยานแห่งชาติถึง 2 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติดอยขุนตาล และอุทยานแห่งชาติแม่ปิง

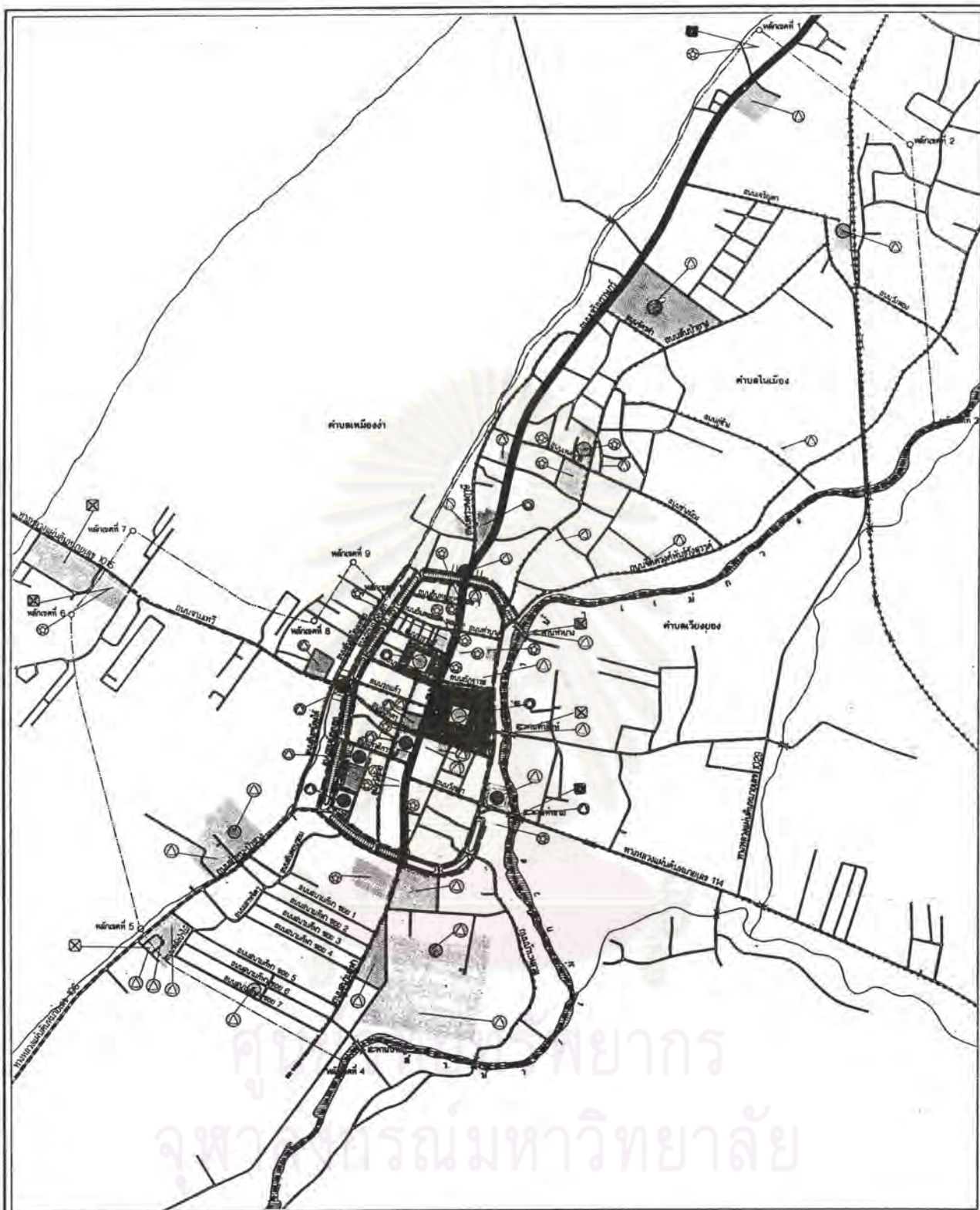
จินตภาพ เทศบาล เมืองลำพูน

กลุ่มคนเมือง จากการสัมภาษณ์ประชากรชาวเมืองลำพูน ถึงเอกลักษณ์ของเมืองลำพูนพบว่าประชากรชาวเมืองลำพูนส่วนใหญ่คิดว่า วัดและโบราณสถาน เป็นส่วนสำคัญ ที่ทำให้เมืองลำพูนมีลักษณะ เฉพาะที่แตกต่างไปจากเมืองอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดพระธาตุหริภุชชัยรวมหาวิหารมีคนกล่าวถึงมากที่สุด จากการที่ลำพูนเป็นเมืองที่เก่าแก่ที่สุดในภาคเหนือ ส่งผลทำให้ปรากฏแหล่งโบราณสถานกระจายตัวอยู่ทั่วไปภายในเมือง ผนวกกับการที่ ลำพูน เคยเป็นศูนย์กลางทางด้าน

ศาสนาของภูมิภาคนี้ ทำให้ วัดและโบราณสถาน เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับเมืองลำพูน ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา พระเครื่องสกุลลำพูน เป็นเครื่องกลางของขลัง ที่กล่าวถึงเสมอเมื่อพูดถึงเมืองลำพูน โดยเฉพาะ "พระรอด" กรุวัดมหาวัน นับเป็นพระยอดนิมิตอันดับหนึ่งของพระเครื่อง ในส่วนของอาชีพเกษตร ันับเป็นอาชีพที่อยู่ควบคู่กับเมืองลำพูนมาตั้งแต่การก่อตั้งเมือง เป็นต้นมา สืบเนื่องมาจากสภาพภูมิประเทศในบริเวณนี้ เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะทำการเพาะปลูก เนื่องจากในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวตั้งอยู่ บนแอ่งที่ราบ ซึ่งกินบริเวณกว้างมาถึงตัวเมืองลำพูน ทำให้ดินในบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์และใน บริเวณตัวเมืองลำพูนมีแม่น้ำไหลผ่านพื้นที่ในบริเวณตัวเมือง ส่งผลทำให้เหมาะสมอย่างยิ่งในการ ทำการเกษตรกรรม ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองลำพูนบางส่วน จึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนา การปลูกสวนลำไย และการปลูกสวนกระเทียม แต่ในส่วนที่นำชื่อเสียงจนเป็นที่รู้จัก ได้แก่ ผลผลิตทางการเกษตรประเภท ลำไย และกระเทียม ความแตกต่างที่เห็นชัดเจนอีกประการหนึ่งสำหรับบรรยากาศเมืองลำพูน เมื่อเปรียบเทียบกับบรรยากาศของเมืองอื่น ๆ พบว่า ความเงียบสงบ ของเมืองลำพูน ทำให้ลำพูนเป็นเมืองที่เหมาะสมกับการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยมากกว่าการใช้ที่ดินเพื่อการค้าและบริการ จากการสอบถามประชากรชาวเมืองลำพูนส่วนใหญ่ กล่าวว่า ลำพูน ภายหลัง 20.00 น. เปรียบเสมือน "เมืองร้าง" ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากร้านค้าในบริเวณเขตเทศบาลส่วนใหญ่ จะปิดทำการเร็ว ทำให้บริเวณภายในเมืองค่อนข้างเงียบสงบ นอกจากนี้จากการที่ ลำพูน เคยเป็นที่ตั้งของของแคว้นหรือรัฐไทยอันเป็นแคว้นที่เก่าแก่ ผนวกกับการที่แคว้นหรือรัฐไทยมีความผูกพันสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับอาณาจักรล้านนา ที่มีความรุ่งเรืองด้วยอารยธรรม ทำให้เมืองลำพูน ได้รับการสืบทอดมรดกวัฒนธรรมอันล้ำค่าจากบรรพบุรุษ และถ่ายทอดแสดงออกมาในรูปแบบของศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม อันงดงามจับจมนทุกวันนี้

ในส่วนของโครงสร้าง (Structure) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางด้านกายภาพหลัก 6 ประเภท จากการสัมภาษณ์การจดจำสภาพแวดล้อมเทศบาลเมืองลำพูน โดยตามแนวทางแบบสอบถามด้วยวิธีการ เขียนแผนที่ และสัมภาษณ์ สามารถแจกแจงรายละเอียดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางด้านกายภาพ ได้ดังต่อไปนี้ (แผนที่ 5.5)

- การเข้าถึงตัวเทศบาลเมืองลำพูน (Gateways) จากการรับรู้ถึงการเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองลำพูน พบว่าโดยส่วนใหญ่ประชากรชาวเมืองลำพูน จะใช้ป้ายบอกเขตเทศบาลเป็นหลักในการอ้างอิง แต่มีบางส่วนใช้สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมือง เป็นหลักในการอ้างอิง เช่น วัด สะพาน สภาพของถนน ความหนาแน่นของประชากร และอาคารสิ่งปลูกสร้าง สถานที่

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distiant L	Local L	
							สูงมาก (81-100%)
							สูง (61-80%)
							ปานกลาง (41-60%)
							ต่ำ (21-40%)
							ต่ำมาก (0-20%)

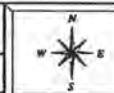
แผนที่แสดง : องค์ประกอบทางด้านจินตภาพระดับเทศบาล จากการรับรู้ของกลุ่มคนเมืองลำพูน

มาตราส่วน 100 0 100 300 500 เมตร

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ภาควิชาการวางผังเมืองและสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.5

ราชการ เป็นต้น ในส่วนของสภาพแวดล้อมกายภาพที่ไร้ เป็นสัญญาณเตือนในการเข้าสู่เขตเทศบาล ที่เด่นชัดที่สุด ได้แก่ สะพานท่าขาม ซึ่งเป็นสะพานที่ไร้ข้ามแม่น้ำกวัง เพื่อมุ่งเข้าสู่เขตเทศบาล เมืองลำพูนทางด้านตะวันออก รองลงมา ได้แก่ ทางเข้าสู่เขตเทศบาลเมืองลำพูน ทางทิศเหนือ โดยมีวัดสันป่าแยงห่อม เป็นสัญญาณเตือน ส่วนทางด้านตะวันตก สัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัว เทศบาล จากการสอบถามชาวเมืองลำพูนได้แก่ โรงพยาบาลลำพูน และวัดจามเทวี แต่มีคนกล่าว ถึงน้อยกว่าสัญญาณเตือนทางด้านตะวันออก และด้านเหนือ ตามลำดับ ส่วนทางด้านใต้ นับได้ว่า สัญญาณที่ไร้เตือนในการเข้าสู่เทศบาลเมืองลำพูน ขาดความแข็งแรงชัด ในด้านการรับรู้ของประชากร ชาวเมืองลำพูน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพของเมือง ในบริเวณดังกล่าว ถูกกลมกลืนกันจนยากในการสังเกต หรือใช้จุดในการอ้างอิง

— เส้นทาง (Paths) ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จากการสอบถามประชากร ชาวเมืองลำพูน พบว่าเส้นทางที่ประชากรชาวเมืองลำพูนจดจำได้ ประกอบด้วย ถนนอินทงยศ ถนนรอบเมือง ถนนเจริญราษฎร์ ถนนลำพูน-ป่าช้าง ถนนจามเทวี ถนนวังขาว ถนนจิตตรงกัปปินธิ์ วังสวรรค์ ถนนวังซ้าย ถนนสันป่าแยง เป็นต้น จากการสัมภาษณ์เส้นทางที่ประชากรชาวเมืองลำพูน จดจำได้ที่มีการกล่าวถึงมากที่สุด ได้แก่ ถนนอินทงยศ จากการสอบถามถึงสาเหตุที่มีส่วนช่วยใน การจดจำเส้นทาง ทั้งนี้เนื่องมาจากเส้นทางดังกล่าว เป็นเส้นทางหลักที่ผ่านกลางเมือง โดยที่ สามารถนำไปสู่สถานที่สำคัญของจังหวัดลำพูนหลายแห่ง เช่น สถานที่ราชการ ประกอบด้วย ศาลา กลางจังหวัด สำนักงานที่ดินจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นเส้นทางในการนำไปสู่สถานที่ท่องเที่ยว ทางด้านประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย วัดพระธาตุทริภุชชัยรวมหาวิหาร พิพิธภัณฑ์สถานแห่ง ชาตทริภุชไชย เป็นต้น ส่วนถนนรอบเมือง เป็นอีกเส้นทางหนึ่งที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนจดจำได้ ในลำดับรองลงมา จากการสอบถามถึงสาเหตุในการจดจำเส้นทางสายนี้ พบว่าบรรยากาศที่ร่มรื่น อันเนื่องมาจาก บริเวณถนนด้านตะวันออกติดกับลำแม่น้ำกวังซึ่งมีการปลูกต้นไม้ใหญ่ในบริเวณ ดังกล่าว และในบริเวณใกล้เคียงกัน เป็นที่ตั้งสวนสุขภาพของทางเทศบาล ผนวกกับบริเวณคูเมือง ที่ถนนสายดังกล่าวตัดผ่าน มีการประดับประดาด้วยสวนหย่อม ทำให้บรรยากาศในบริเวณถนนสาย ดังกล่าวมีความร่มรื่น นอกจากนี้ถนนสายดังกล่าวยังนำไปสู่สถานที่สำคัญ เช่น ตลาดสดหนองดอก ซึ่งเป็ตลาดสดที่ใหญ่ที่สุดในเขตเทศบาลเมืองลำพูน โดยมีสินค้าจำหน่ายหลากหลาย และมากกว่า ตลาดสดแห่งอื่น ทำให้ประชาชนชาวเมืองลำพูน นิยมที่จะมาซื้อสินค้าในบริเวณตลาดสดดังกล่าว เส้นทางสายดังกล่าว เป็นอีกเส้นทางหนึ่งซึ่งนำไปสู่วัดพระธาตุทริภุชชัยรวมหาวิหาร ส่งผลทำให้ เป็นเส้นทางหนึ่งที่อยู่ในความทรงจำของชาวเมืองลำพูน ส่วนเส้นทางอื่นจากการสอบถามพบว่า

สาเหตุในการจดจำเส้นทางต่าง ๆ เกิดจากการที่เส้นทางสายดังกล่าว สามารถนำไปสู่สถานที่สำคัญในเมือง เช่น ถนนจามเทวี เป็นเส้นทางที่นำไปสู่วัดมหาวันสถานที่พบ "พระรอด" วัดจามเทวี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัด นอกจากนี้ยังนำไปสู่สถานที่ราชการที่สำคัญคือ โรงพยาบาลประจำจังหวัดลำพูน ถนนลำพูน-ป่าซาง เป็นเส้นทางที่นำไปสู่สถานศึกษาที่สำคัญถึง 2 แห่ง คือ โรงเรียนสวนบุญโพธิ์แก้ว และวิทยาลัยเทคนิคลำพูน นอกจากนี้ยังเป็นเส้นทางที่นำไปสู่อำเภอป่าซาง ซึ่งมีสินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองสำคัญในการจำหน่าย ได้แก่ ผ้าทอพื้นเมือง ถนนเจริญราษฎร์ เป็นเส้นทางที่นำไปสู่ สถานที่ราชการ สถานศึกษา ร้านอาหารพื้นเมืองขึ้นชื่อของจังหวัดลำพูน และยังเป็นเส้นทางที่นำไปสู่จังหวัดเชียงใหม่โดยผ่านทางอำเภอสารภี ส่วนเส้นทางสายอื่น มักเป็นเส้นทางที่ผู้ตอบแบบสอบถามคุ้นเคยในลักษณะการใช้เส้นทางเป็นประจำ

- ศูนย์ชุมชน (Nodes) ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จากการสอบถามประชาชนชาวเมืองลำพูนพบว่า บริเวณสะพานท่าขาม นับเป็นบริเวณที่ประชากรชาวเมืองลำพูนกล่าวถึงมากที่สุดในการร่วมตัวของกิจกรรมที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา และนอกจากนี้ในบริเวณดังกล่าวเป็นสถานที่ตั้งของสวนสุขภาพ สโมสรข้าราชการลำพูน ทำให้ผู้คนในเมืองนิยมที่จะมาใช้บริการในสถานที่ดังกล่าวตอนช่วงเย็น ผูกกับบริเวณดังกล่าว เป็นตรงแยกที่จะนำไปสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 114 ซึ่งเป็นเส้นทางที่จะไปเชื่อมกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) ทำให้บริเวณดังกล่าวมีการจราจรพลุกพล่านตลอดทั้งวัน ส่วนศูนย์รวมที่ผู้คนชาวเมืองลำพูนกล่าวถึงในลำดับรองลงมาได้แก่ บริเวณตลาดสดหนองดอก ทั้งนี้เนื่องจากในบริเวณดังกล่าวมีการประกอบกิจกรรมทางการค้าปลีก และค้าส่ง ทำให้บริเวณดังกล่าว เป็นที่ส่งและรับสินค้าเพื่อนำไปขายต่อยังอำเภออื่น เช่น ผัก ผลไม้ เป็นต้น และในบริเวณดังกล่าว ยังเป็นที่ตั้งของซูเปอร์มาเก็ตที่เปิดบริการตลอด 24 ชม. ทำให้พื้นที่ดังกล่าวเปรียบเสมือน "พื้นที่เมืองที่ตื่นตลอดเวลา" สำหรับในส่วนของสถานีขนส่ง และสถานีรถไฟ ซึ่งเป็นศูนย์รวมที่สำคัญของตัวเมืองลำพูน จากการสอบถามพบว่า สถานที่ดังกล่าวมีการกล่าวถึงน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับศูนย์ชุมชนจุดอื่น ส่วนศูนย์ชุมชนในบริเวณอื่นประชาชนชาวเมืองลำพูน มักใช้ทางแยกซึ่งเป็นจุดตัดของถนนเป็นหลักในการอ้างอิงของศูนย์ชุมชน (Nodes)

- เส้นขอบ (Edges) ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จากการสอบถามประชากรชาวเมืองลำพูนพบว่า หลักที่ใช้ในการอ้างอิงในการกำหนดขอบเขตของบริเวณจากการรับรู้ของชาวเมืองลำพูนจะใช้ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) เป็นหลักในการกำหนดของขอบเขต ได้แก่ ลำน้ำแม่กวัง และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น

ประตูเมือง คูเมือง สะพาน ทางรถไฟ เป็นหลักในการอ้างอิง จากการสอบถามเส้นขอบภายในเขตเทศบาลที่ชาวเมืองลำพูนจดจำได้มากที่สุด ได้แก่ ลำแม่น้ำกวัง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากลำแม่น้ำกวัง มีลักษณะเด่นของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่แบ่งขอบเขตพื้นที่ภายใน และภายนอกเขตเทศบาลแยกกันอย่างเด่นชัด ทำให้ประชาชนชาวเมืองลำพูนนำมาเป็นหลักในการจดจำลักษณะของเส้นขอบ (Edges) คูเมือง เป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้นที่ชาวเมืองลำพูนจดจำได้ในลำดับรองลงมา ทั้งนี้จากการที่สภาพทางกายภาพของ คูเมือง เป็นเส้นกั้นขอบเขตที่เด่นชัด ส่วนเส้นขอบในบริเวณอื่น ชาวเมืองลำพูนมักจะใช้สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นหลักในการกำหนดเส้นขอบ (Edges)

– ย่าน (Districts) ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จากการสอบถามประชาชนชาวเมืองลำพูน พบว่าการจำแนกย่านภายในเมืองได้มีการพิจารณาลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ ลักษณะสภาพแวดล้อมกายภาพ และกิจกรรมที่มองเห็นภายในเมือง จากลักษณะสภาพแวดล้อมกายภาพที่ประชาชนภายในเมืองนำมาเป็นหลักในการพิจารณา "ย่าน" ประกอบด้วย ย่านศาสนสถาน โดยที่ย่านในบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ มีอาคารรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะ เฉพาะ เป็นเอกลักษณ์เพื่อใช้ในการประกอบพิธีทางศาสนา โดยมีกิจกรรมส่วนใหญ่เพื่อกระทำพิธีกรรมทางศาสนา เช่น วัดพระธาตุทวิภุญชัยรวมทิวहार วัดจามเทวี วัดมหาวัน วัดประตูลี้ เป็นต้น ย่านสถานที่ราชการ เป็นย่านที่มีลักษณะอาคารที่โดดเด่นแตกต่างจากสภาพแวดล้อมกายภาพทั่วไป โดยมีการประกอบกิจกรรมในการให้บริการประชาชน ในช่วงเวลา 8.30-16.30 น. ทำให้ช่วงเวลาดังกล่าวมีประชากรชาวเมืองลำพูน เร่งรีบที่จะติดต่อให้ทันในเวลาราชการ แต่ภายหลังจากเวลาราชการแล้วย่านในบริเวณดังกล่าวค่อนข้างที่จะเงียบสงบ เช่น ย่านศาลากลางจังหวัด ย่านเทศบาลเมืองลำพูน ย่านแขวงทางหลวงลำพูน เป็นต้น ย่านพาณิชยกรรม เป็นลักษณะย่านที่มีความโดดเด่นทางด้านกิจกรรมมากกว่าลักษณะแวดล้อมทางกายภาพ โดยกิจกรรมส่วนใหญ่ เกี่ยวข้องกับการซื้อขาย ส่งผลทำให้ผู้คนในบริเวณย่านดังกล่าวดู เร่งรีบ ผนวกกับจำนวนยานพาหนะที่เข้ามาเพื่อใช้บริการในย่านดังกล่าวมีจำนวนมาก ทำให้บริเวณดังกล่าว ดูสับสนวุ่นวายกว่าบริเวณอื่นของเมือง เช่น ย่านตลาดหนองดอก ย่านศูนย์การค้าอินทงยศ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีย่านที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขนส่งสาธารณะ ประกอบด้วย ย่านสถานีขนส่งจังหวัดลำพูน ย่านสถานีรถไฟจังหวัดลำพูน เป็นต้น และในส่วนของย่านการพักผ่อนหย่อนใจในเมืองลำพูน ประกอบด้วย ย่านสวนสุขภาพสะพานท่าขาม ย่านสวนศรีนคร เป็นต้น ส่วนย่านแหล่งสถานเริงรมย์ ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูนส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณด้านตะวันตกของคูเมือง และบริเวณด้านหลังโรงเรียนจักรคำคณาทร

- ภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks) ภายในเขตเทศบาล เมืองลำพูน จากการสอบถามประชาชนชาวเมืองลำพูน พบว่าสามารถแยกพิจารณาจากลักษณะของการมองเห็น ประกอบด้วย ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) และภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) ภูมิสัญลักษณ์ที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนส่วนใหญ่จดจำได้มักเป็น ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากภายในเขตคูเมืองเก่า มีกฎหมายควบคุมความสูงของอาคาร ส่งผลทำให้ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) ปรากฏให้เห็น เป็นจำนวนน้อย มีแค่เพียงสถาปัตยกรรมภายในวัดประกอบด้วย เจดีย์ โบสถ์ วิหาร โดยเป็นสภาพแวดล้อมกายภาพที่แสดงออกถึง การที่ลำพูนเคยเป็นศูนย์กลางทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ ที่มีส่วนทำลายทัศนียภาพ (Visual Pollution) ภายในเมือง เช่น ช้างโขนงา เสา Tower โทรศัพท์ เสาวิ่งส่งวิทยุโทรเลข เป็นต้น ส่งผลทำให้ลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมบางจุดดูถูกลงไป ในส่วนของภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ ที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนกล่าวถึง ประกอบด้วย ภูมิสัญลักษณ์ประเภทศาสนสถาน เช่น พระธาตุหริภุชชัย เจดีย์เขียงยี่น และสุวรรณเจดีย์ ที่อยู่ภายในวัดพระธาตุหริภุชชัยรวมหาวิหาร เจดีย์มหาพล และเจดีย์สุวรรณังโกฏ ที่อยู่ภายในวัดจามเทวี นอกจากนี้ภายในวัดอื่น ๆ ยังประกอบด้วย เจดีย์ โบสถ์ วิหาร ที่ใช้เป็นที่หมายตาในระยะไกลเช่นกัน ภูมิสัญลักษณ์ประเภทช้างโขนงา เช่น ช้างโขนงาของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งปรากฏให้เห็นทั่วไปภายในตัวเมืองลำพูน ภูมิสัญลักษณ์ประเภทเสารับส่งวิทยุโทรเลข ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ภายในสถานที่ราชการ เช่น ศาลากลางจังหวัดลำพูน ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขลำพูน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำพูน สำนักงานเขตเทศบาลเมืองลำพูน เป็นต้น และในส่วนของภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนกล่าวถึง ประกอบด้วย ภูมิสัญลักษณ์ประเภทโบราณสถาน เช่น คูเมือง ประตูเมือง เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ประเภทอาคาร ที่มีลักษณะรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นจากสภาพแวดล้อมกายภาพโดยรอบ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีแนวเขตรั้วทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) กัน เพื่อแสดงถึงขอบเขตบริเวณของสถานที่ เช่น สถานที่ราชการ สถานศึกษา หอสมุด พิพิธภัณฑ์ สถานีรถไฟ สถานีขนส่ง เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ประเภทอนุสาวรีย์ เช่น อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี อนุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีภูมิสัญลักษณ์ประเภทสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสุขภาพ สวนสาธารณะ และสนามกีฬาจังหวัด เนื่องจากในบริเวณดังกล่าวมี ลักษณะสภาพแวดล้อมกายภาพที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมข้างเคียง จากลักษณะของภูมิสัญลักษณ์ทั้งสอง นับเป็นจุดอ้างอิงสำคัญที่ชาวเมืองลำพูนใช้

เป็นเครื่องมือช่วยในการจดจำตำแหน่ง และช่วยกำหนดทิศทางภายในเมือง

ในส่วนของความหมาย (Meaning) จากการสอบถามกลุ่มของชาวเมืองลำพูน พบว่าจากการที่ลำพูน เป็นเมืองที่มีความเก่าแก่และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ส่งผลทำให้สถานที่ต่าง ๆ ภายในเมืองลำพูนล้วนมีประวัติความเป็นมาทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งโบราณสถานที่พบในเขตเทศบาลเมืองลำพูนซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัด จากการสอบถาม พบว่าชาวเมืองลำพูนบางกลุ่มจดจำสถานที่ต่าง ๆ ภายในเมือง เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวมีประวัติความเป็นมา โดยถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของตำนาน นิราศ และนิทานพื้นบ้าน เช่น ประวัติความเป็นมาของวัดพระธาตุหริภุชชัย ซึ่งได้ถูกถ่ายทอดไว้ใน ตำนานมูลศาสนา ตำนานพื้นเมือง เชียงใหม่ เป็นต้น จากการบอกเล่าสืบต่อกันมา ส่งผลทำให้ชาวเมืองลำพูนเกิดความศรัทธาต่อสถานที่ดังกล่าว โดยแสดงออกมาในรูปแบบของการเคารพสักการะต่อสถานที่ และประกอบพิธีกรรม ตามความคิดความเชื่อที่กระสาบต่อกันมา เช่น กู่ช้าง-กู่ม้า นั้นเป็นสถูปที่เชื่อกันว่าเป็นสถานที่บรรจุ ซากช้าง ซากม้าศึก กู่บารมีของพระราชโอรสทั้งสองของพระนางจามเทวี กู่ช้าง นั้นเป็นปูชนียสถานที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนให้ความเคารพสักการะและเชื่อถือในความศักดิ์สิทธิ์เป็นอย่างมาก โดยมีการสร้างศาลเจ้าพ่อกู่ช้างขึ้นใกล้กับองค์สถูป บางกลุ่มประทับใจสถานที่ เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวทำให้สภาพแวดล้อมของเมืองมีความงดงามน่าอยู่ ผนวกกับทำให้ชาวลำพูนมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง เช่น สวนสุขภาพบริเวณสะพานท่าขาม มีเครื่องมือที่ใช้ออกกำลังกาย ๆ ชนิดที่คอยให้บริการกับประชาชนชาวเมืองลำพูน ส่งผลทำให้ประชาชนชาวเมืองลำพูน มีความสนุกเพลิดเพลิน และทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง นอกจากนี้ยังมีสวนสาธารณะ ที่จัดทำโดยเทศบาลเมืองลำพูน และสวนสาธารณะของเอกชน ทำให้เมืองลำพูนมีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ยิ่งขึ้น ในส่วนของอุปนิสัยของคนลำพูน เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ถูกกล่าวถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมีน้ำใจ การให้ความร่วมมือ ในการประกอบกิจกรรมด้านต่าง ๆ เช่น เมื่อถึงเทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ ประชาชนชาวเมืองลำพูน จะให้ความร่วมมือในการประกอบกิจกรรม แม้ว่าในปัจจุบันการให้ความร่วมมือจะน้อยลงกว่าอดีตไปบ้าง

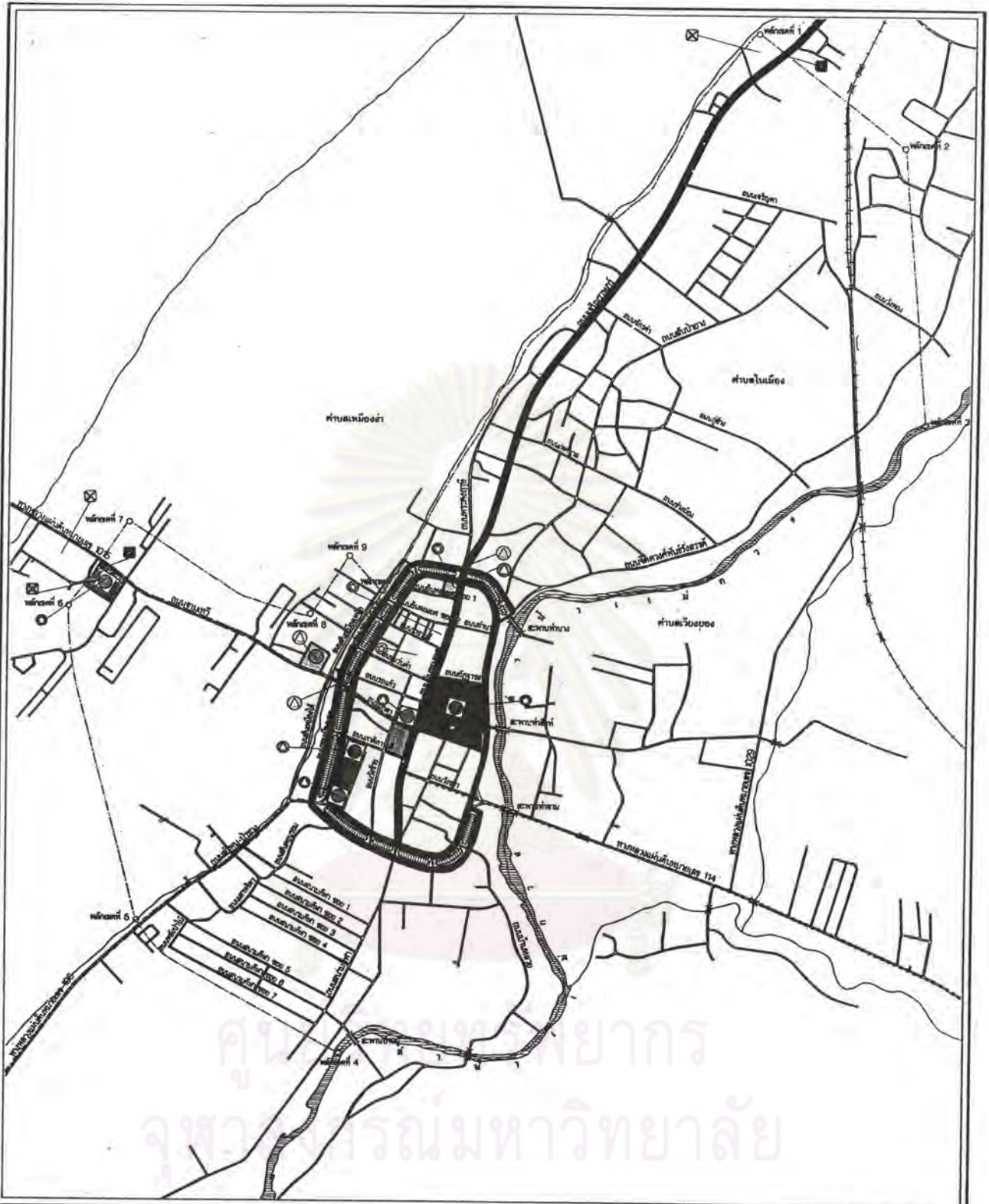
กลุ่มนักท่องเที่ยว จากการสอบถามถึง เอกลักษณ์ (Identity) ของเมืองลำพูน กับกลุ่มของนักท่องเที่ยว พบว่าศาสนสถานประเภท วัด นั้น เป็นสิ่งที่กลุ่มของนักท่องเที่ยวกล่าวถึงมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัดพระธาตุหริภุชชัยรวมท้าวหาร รองลงมาได้แก่ พระนางจามเทวีปฐม

กษัตริย์แห่งแคว้นทริภุชยะ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก พระองค์เป็นผู้นำความเจริญมาเผยแพร่แก่ภูมิภาคตอนบนของอาณาจักรทวารวดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระนางทรงทูลเชิญพระเถระขึ้นมาเผยแผ่พุทธศาสนาจนแคว้นทริภุชยะกลายเป็นศูนย์กลางทางพุทธศาสนาในสมัยต่อมา นอกจากนี้ผลผลิตทางการเกษตรเช่น เป็นอีกส่วนหนึ่งที่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ล้าโย นับเป็นผลิตภัณฑ์นำชื่อเสียงมาสู่ชาวเมืองลำพูน และในส่วนของถาวรวัตถุประเภท พระเครื่องสกุลลำพูน นับเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวถือเป็นเอกลักษณ์ของเมืองลำพูนอีกประเภทหนึ่ง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความเก่าแก่ของพระเครื่องดังกล่าวได้ถูกสร้างขึ้นในสมัยแคว้นทริภุชยะ โดยมีอายุราว ๆ พันกว่าปี ส่งผลทำให้ถาวรวัตถุดังกล่าวมีความโดดเด่น และถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์ คู่กับเมืองลำพูน

ในส่วนของโครงสร้าง (Structure) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางกายภาพหลัก 6 ประเภท จากการสัมภาษณ์การเจ้าหน้าที่สมาคมเทศบาลเมืองลำพูนกับกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยผ่านทางแบบสอบถามด้วยวิธีการเขียนแผนที่และสัมภาษณ์ สามารถแจกแจงรายละเอียดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางกายภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (แผนที่ 5.6)

- การเข้าถึงตัวเทศบาลเมืองลำพูน (Gateways) จากการรับรู้ของกลุ่มนักท่องเที่ยวพบว่าส่วนใหญ่จะใช้ป้ายบอกเขตเทศบาลเป็นหลักในการสังเกต ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความคุ้นเคยในพื้นที่ศึกษาของกลุ่มนักท่องเที่ยว มีน้อยกว่าประชาชนในกลุ่มอื่น ๆ แต่ก็มีกลุ่มของนักท่องเที่ยวบางส่วนที่เคยมาเที่ยวชมเมืองลำพูน ส่งผลทำให้คุ้นเคยกับพื้นที่ศึกษาพอสมควร โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าว ได้ใช้สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ เข้ามามีส่วนช่วยในการรับรู้ขอบเขตของเขตเทศบาล ประกอบด้วย ความคับคั่งแออัดของการจราจร สถานที่สำคัญที่ตั้งอยู่ระหว่างเขตเทศบาลและเขตนอกเทศบาล เช่น โรงพยาบาล วัด เป็นต้น

- เส้นทาง (Paths) ภายในเขตเทศบาลเมือง จากการสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยวพบว่า เส้นทางที่กลุ่มนักท่องเที่ยวจดจำได้ส่วนใหญ่ เป็นเส้นทางที่มุ่งไปสู่สถานที่ท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถนนรอบเมือง นับเป็นเส้นทางที่กลุ่มนักท่องเที่ยวกล่าวถึงกันมากที่สุด ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเส้นทางดังกล่าว สามารถนำไปสู่ วัดพระธาตุทริภุชยะรวมทวารวิหาร อันเป็นสถานที่ตั้งของแหล่งโบราณสถานสำคัญหลายแห่ง ประกอบกับเส้นทางสายดังกล่าวบางส่วน ติดขนานกับลำน้ำแม่กวัง ทำให้บริเวณดังกล่าวมีทัศนียภาพที่งดงาม โดยเฉพาะบริเวณหน้าวัดพระธาตุทริภุชยะรวมทวารวิหาร นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าว มีการปลูกต้นไม้บริเวณสองข้างทาง ทำให้เส้นทางมีความ

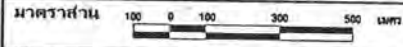

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distant L	Local L	
							สูงมาก (31-100%)
							สูง (61-80%)
							ปานกลาง (41-60%)
							ต่ำ (21-40%)
							ต่ำมาก (0-20%)

แผนที่แสดง : องค์ประกอบทางด้านจินตภาพระดับเทศบาล จากการศึกษาวิจัยของกลุ่มนักท่องเที่ยว

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ภาควิชาการวางผังเมืองและ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แผนที่ 5.6

รมรื่น ส่วนเส้นทางอื่นมักท่องเที่ยวมักจดจำได้ เนื่องจาก เป็นเส้นทางนำไปสู่สถานที่ท่องเที่ยว เช่น ถนนจามเทวี เป็นเส้นทางนำไปสู่สถานที่ตั้งขององค์เจดีย์ ที่มีลักษณะเด่นของศิลปะทวารวดี เป็นต้น นอกจากนี้ลำน้ำแม่กวังยังเป็นอีกเส้นทางหนึ่ง ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจในสภาพของบรรยากาศแห่งความร่มรื่น

- ศูนย์ชุมชน (Nodes) ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จากการสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวจะมีความสับสนเกี่ยวกับศูนย์ชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากการใช้เวลาในการท่องเที่ยวเที่ยวภายในจังหวัดลำพูนมีระยะเวลาอันสั้น ประกอบกับจุดหมายในการท่องเที่ยว คือ สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในเขตเมือง ดังนั้นในการจดจำศูนย์ชุมชนจึงเป็นการยากที่จะนำเสนอในรูปแบบของการตอบคำถาม หรือการเขียนเป็นแผนที่ แต่ก็มีกลุ่มนักท่องเที่ยวบางคนให้ความสนใจและได้ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของการตอบคำถาม เช่น การกล่าวถึงตลาดหนองดอกในด้านของการประกอบกิจกรรมการค้าที่มีความสับสนวุ่นวาย เมื่อเปรียบเทียบกับบริเวณโดยรอบของสถานที่ดังกล่าว เป็นต้น แต่ก็ยังนับว่าเป็นส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งหมด

- เส้นขอบ (Edges) ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จากการสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยว พบว่าสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ นับเป็นสิ่งที่แสดงเส้นกั้นอาณาบริเวณที่ชัดเจนที่สุด จากการรับรู้ของกลุ่มนักท่องเที่ยว ได้แก่ ลำน้ำแม่กวัง ส่วนสภาพแวดล้อมกายภาพที่เป็นเส้นขอบการรับรู้กลุ่มนักท่องเที่ยวจะเป็นลำดับรองลงมา เช่น แนวของรั้วของวัด ภูเขาเมือง เป็นต้น

- ย่าน (Districts) ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จากการสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยว พบว่าโดยส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวรับรู้และจดจำย่าน จากสภาพแวดล้อมของสภาพของสถานที่ ซึ่งไปพบเห็นหรือประกอบกิจกรรมภายในสภาพแวดล้อมดังกล่าว ประกอบด้วยย่านประเภทศาสนสถาน เช่น วัดพระธาตุทวารวดีธรรมมาภิบาล ย่านวัดจามเทวี ย่านวัดมหาวัน เป็นต้น ย่านคหิธรภัทท์ ย่านการค้าบริเวณใจกลางเมือง ย่านตลาดหนองดอก เป็นต้น

- ภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks) ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จากการสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะใช้ยอดเจดีย์ วิหาร โบสถ์ เป็นหลักอ้างอิงหรือภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) และในส่วนของสภาพแวดล้อมกายภาพ โดยที่ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมักใช้เป็นจุดสังเกตหรือภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) เช่น อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ตัวอาคารที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นภายในเมือง เป็นต้น โดยจุดหมายตาสองประเภท นับว่าเป็นจุดสังเกต ที่ช่วยกำหนดทิศทางเพื่อมิให้นักท่องเที่ยวหลงทาง จะเห็นได้ว่าภูมิสัญลักษณ์ นับเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยในการเดิน

ทางของนิกทอง เที้ยว

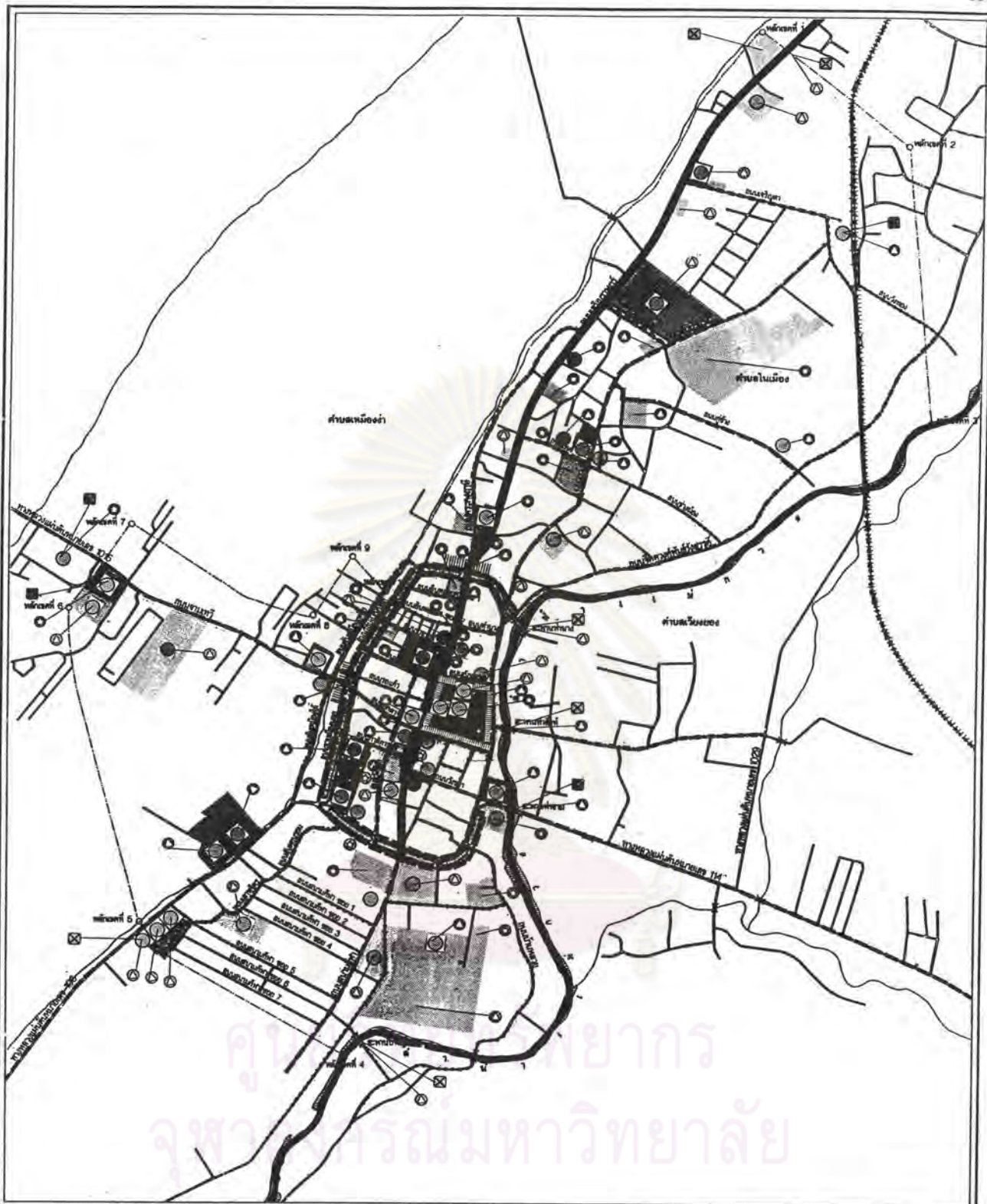
ในส่วนของความหมาย (Meaning) จากการสอบถามกลุ่มของนิกทอง เที้ยว พบว่าในการเดินทาง เข้ามาท่องเที่ยวภายใน เมืองลำพูนส่วนใหญ่ เข้ามา เพื่อชมความงดงามของวัด ซึ่งมีรูปแบบอัน เป็นลักษณะ เฉพาะของศิลปกรรมสมัยทริภุชไชย และมีบางส่วนต้องการ เข้ามาพิสูจน์ความงดงามของแหล่งโบราณสถานที่สำคัญภายใน เมืองลำพูน จากคำบอกเล่าของผู้คนที่เคยได้ เข้ามาท่องเที่ยวภายในเมือง และคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดลำพูนจากหนังสือต่าง ๆ ด้วยสายตาของตนเอง ดังนั้น ภาพที่ได้เก็บไว้ในความทรงจำในส่วนสถานที่ท่องเที่ยว นับ เป็นสิ่งที่เกิดจากความประทับใจในความงดงามของตัวโบราณสถาน ความตั้งใจจรรยาภาพของชาวลำพูนในอดีต และการให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์แหล่งโบราณสถานของชาว เมืองลำพูน ที่สามารถดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ความ เชื่อ ความศรัทธา ต่อถาวรวัตถุพระ เครื่องสกุลลำพูน นับ เป็นสิ่งจูงใจให้นิกทอง เที้ยวบางส่วน เข้ามาแสวงหา และทำการ เข้าพระ เครื่อง เพื่อนำไป เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ

ผู้ศึกษา ในส่วนของเอกลักษณ์ (Identity) ที่ปรากฏภายใน เทศบาล เมืองลำพูน จากการรับรู้ของผู้ศึกษาพบว่า จากการที่ ลำพูน เคยเป็น เมืองหลวงของแคว้นทริภุชไชย ที่มีความเจริญเก่าแก่ที่สุดในภาคเหนือ ส่งผลทำให้ลำพูน เป็นศูนย์กลางของความเจริญในทุก ๆ ด้าน รวมไปถึงความเจริญในด้านพุทธศาสนา ซึ่งปรากฏให้เห็นจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากในสมัยหนึ่ง ลำพูน เคย เป็นศูนย์กลางทางด้านพุทธศาสนา ทำให้ลำพูน เป็นเมืองที่มีความโดดเด่นในด้านของสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "วัด" นับ เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญ ซึ่งอยู่เคียงคู่กับ เมืองลำพูนตั้งแต่อดีตกาล เป็นผล เนื่องมาจากกษัตริย์ที่ปกครอง เมืองลำพูน เกือบทุกพระองค์ นับตั้งแต่พระนางจาม เทวีปฐมกษัตริย์และกษัตริย์ เกือบทุกพระองค์ที่ปกครองแคว้นทริภุชไชย เป็นต้นมา ทรงได้โปรดฯให้มีการก่อสร้างวัด พระบรมธาตุ พระเจดีย์ และพุทธสถาน ขึ้นหลายแห่ง เพื่อสร้างถวาย เป็นพุทธบูชา ในสมัยดังกล่าวได้มีการสร้างพระ เครื่องบรรจุไว้ด้วย เพื่อเป็นการปกป้องรักษาเมือง จะ เห็นได้ว่าพระ เครื่องที่มีชื่อเสียงและพุทธคุณ ส่วนใหญ่ได้ถูกสร้างขึ้นในสมัยพระนางจาม เทวีและสมัยพระอาทิตย์ราช เนื่องมาจากในสมัยดังกล่าว นับ เป็นสมัยที่ลำพูนมีความเจริญรุ่งเรืองมากที่สุด พระ เครื่องสกุลลำพูนจึง เป็นที่รู้จัก และถือ เป็น เอกลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นมาพร้อมกับ เมืองลำพูน เช่นกัน โดยเฉพาะ "พระรอด" นับ เป็นพระยอดนิยม เนื่องมาจากความ

เชื้อในพุทธศตวรรษ นอกจากนี้ประเพณีที่สำคัญส่วนใหญ่อายใน เมืองลำพูน ได้ใช้วัด เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีสงกรานต์ นับ เป็นประเพณีที่กระทำสืบต่อกันมาจนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของจังหวัดลำพูน จากประเพณีดังกล่าวยังเป็นการบ่งบอกถึงอุปนิสัยของคนเมืองลำพูน โดยถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของการมีส่วนร่วม ในการประกอบกิจกรรม ในด้านประเพณีวัฒนธรรมของจังหวัด แสดงให้เห็นว่าคนเมืองลำพูนเป็นคนมีน้ำใจ มีความผูกพันกับพุทธศาสนา นอกจากนี้คนลำพูนยังเป็นคนที่มีอุปนิสัย รักสงบ ใจเย็น และอดทน นับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ชาวลำพูน มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากคนเมืองอื่น สังเกตได้จากจำนวนคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในตัวเมืองลำพูนซึ่งมีจำนวนของคดีความน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับเมืองอื่น แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับอุปนิสัยของคนเมืองลำพูน ในส่วนของผลผลิตทางการเกษตร ถึงแม้ว่าภายในเขตเทศบาลการวิจัยพื้นที่ดินส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการเกษตรกรรม แต่ในบริเวณที่ศึกษาภายในเมืองส่วนใหญ่อมีการปลูกกล้วยความถี่กันไปด้วย ซึ่งนับเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัวอีกหนทางหนึ่ง และนอกจากนี้ยังเป็นการแสดงออกถึงผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งอยู่ควบคู่กับเมืองลำพูนจนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปเมื่อเอ่ยถึง "เมืองลำพูน"

ในส่วนของโครงสร้าง (Structure) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางกายภาพหลัก 6 ประเภทภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จากการรับรู้ของผู้ศึกษาสามารถถ่ายทอดรายละเอียดดังต่อไปนี้ (แผนที่ 5.7)

- การเข้าถึงตัวเทศบาลเมืองลำพูน (Gateways) จากการรับรู้ของผู้ศึกษา พบว่าการเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองลำพูนสามารถเข้าถึงได้ 4 ทิศทาง ได้แก่ ทิศเหนือ มุ่งตรงมาจากอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สัญลักษณ์ในการเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองลำพูน (Sense of Place) ในด้านนี้ ประกอบด้วย เจดีย์ โบสถ์ วิหาร ภายในวัดสันป่าแยงหน่อม ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) โดยตั้งอยู่บริเวณด้านขวามือของเส้นทาง นอกจากนี้บริเวณด้านซ้ายมือของเส้นทาง เป็นที่ตั้งของป้ายที่จัดทำโดยเทศบาลมีข้อความว่า "เทศบาลเมืองลำพูนยินดีต้อนรับ" ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) จุดสังเกตของผู้ศึกษา ในการรับรู้การเข้าถึงเขตเทศบาลในด้านนี้ อีกประการหนึ่ง ได้แก่ สภาพถนน และทางเท้า ซึ่งปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนว่า สภาพของถนนบริเวณภายในเขตเทศบาล จะมีสภาพของถนนที่ดีกว่าภายนอกเขตเทศบาลเป็นอย่างมาก ผนวกกับทางเท้าซึ่งทำหน้าที่เป็นขอบ (Edges) ของเส้นทางจะมีเฉพาะบริเวณภายในเขตเทศบาลเท่านั้น ทิศใต้ มุ่งตรงมา

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	District L.	Local L.	
							สูงมาก (81-100%)
							สูง (61-80%)
							ปานกลาง (41-60%)
							ต่ำ (21-40%)
							ต่ำมาก (0-20%)

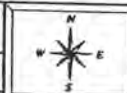
แผนที่แสดง : องค์ประกอบทางด้านจินตภาพระดับเทศบาลจากการรับรู้ของผู้ศึกษา

มาตราส่วน 100 0 100 300 500 เมตร

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ภาควิชาการวางผังเมืองและภูมิสถาปัตย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.7

จากอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน สัณฐานเตือนในการเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองในด้านนี้ ประกอบด้วย ยานสถานที่ราชการ ซึ่งมีรั้วทำหน้าที่เป็น เส้นกันขอบเขต (Edges) และป้ายบอกแนวเขตตำบล ทำหน้าที่ เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) โดยที่สัณฐานเตือนการ เข้าสู่ตัวเขตเทศบาลเมืองลำพูนในด้านนี้ นับได้ว่ายังขาดความแข็งแรงชัดกว่าส่วนอื่น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมในบริเวณดังกล่าว มีลักษณะกลมกลืน (Harmony) กัน จนขาดจุดเด่นในการ สังเกต ทิศตะวันออก เป็นเส้นทางที่มุ่งตรงจากทางหลวงหมายเลข 114 ซึ่งเป็นเส้นทางที่เชื่อม ต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) สัณฐานเตือนในการ เข้าสู่เขตเทศบาล เมืองลำพูนในด้านนี้ ประกอบด้วย ลำน้ำแม่กวง ซึ่งทำหน้าที่เป็น เส้นขอบ (Edges) แสดงขอบเขต พื้นที่เทศบาลเมืองลำพูนในด้านตะวันออก โดยมีสะพานต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการเป็น เส้นทางนำเข้าสู่ เทศบาลเมือง ประกอบด้วย สะพานท่านาง นำเข้าสู่เขตเทศบาลเมืองลำพูน ในด้านตะวันออก เฝียงเหนือ สะพานท่าสิงห์นำเข้าสู่เขตเทศบาลเมืองลำพูนในด้านตะวันออก บริเวณหน้าวัดพระธาตุ หริภุญชัยรวมหาวิหาร สะพานท่าขาม นำเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองลำพูนทางด้านตะวันออก บริเวณ สิบสองกาศ เทศบาลเมืองลำพูน และสะพานบ้านผู้ นำเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองทางด้านตะวันออก เฝียงใต้ บริเวณด้านข้างสนามกีฬาจังหวัดลำพูน โดยที่สัณฐานเตือน เข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองในด้าน ตะวันออก เมื่อทำการ เปรียบเทียบกับทางเข้าเมืองในทิศอื่น นับได้ว่ามีความแข็งแรงชัดกว่าทางเข้า เมืองในด้านอื่น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็น เส้นกันขอบเขตที่ชัดเจนคือ ลำน้ำกวง เป็นสัณฐานในการนำเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองลำพูน ทิศตะวันตกมุ่งตรงมาจาก อำเภอ สันป่าดอง จังหวัดเชียงใหม่ สัณฐานเตือนในการ เข้าสู่เขตเทศบาลเมืองลำพูนในด้านนี้ประกอบด้วย สถานที่สำคัญถึง 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลประจำจังหวัดโดยมีแท่งค้ำเก็บน้ำบาดาลทำหน้าที่เป็น ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) ในการช่วยเตือน และวัดจามเทวี โดยมีเจดีย์ โบสถ์ วิหาร ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล เช่นเดียวกัน โดย สถานที่ทั้งสองตั้งอยู่บริเวณด้านขวามือของเส้นทาง และในบริเวณหน้าวัดจามเทวี จะมีป้ายที่จัดทำ โดยเทศบาลเมืองลำพูน ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks)

- เส้นทาง (Path) ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จากการรับรู้ของผู้ศึกษา พบว่า สาเหตุสำคัญในการจดจำเส้นทางต่าง ๆ ภายในเทศบาลเมือง สืบเนื่องมาจากเส้นทางที่จะกล่าว ต่อไปนี้ เป็นเส้นทางที่นำไปสู่สถานที่สำคัญต่าง ๆ ภายในเมือง เช่น สถานที่ราชการ สถานศึกษา สถานียขนส่ง ย่านการค้าและบริการ แหล่งโบราณสถาน เป็นต้น จากการดำเนินการสำรวจพื้นที่ ศึกษา เส้นทางภายในเขตเทศบาลที่ผู้ศึกษาจดจำได้ ประกอบด้วย เส้นทางประเภท แม่น้ำ โดยที่

แม่น้ำกวัง นับเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่ตัดผ่าน เขตเทศบาล เมืองลำพูน ส่งผลทำให้บริเวณสองฝั่งที่แม่น้ำกวังตัดผ่านมีความร่มรื่น และมีทัศนียภาพที่น่าจดจำต่อผู้พบเห็น โดยเฉพาะ เมื่อตัดผ่านบริเวณสำคัญของตัวเมือง เช่น บริเวณหน้าวัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร เป็นต้น เส้นทางประเภททางรถไฟ โดยที่เส้นทางรถไฟเป็นอีกเส้นทางหนึ่ง ที่สามารถนำเข้าสู่พื้นที่เขตเทศบาลเมืองลำพูน และเส้นทางประเภทสุดท้ายคือ ถนน นับเป็นเส้นทางที่ผู้ศึกษาจดจำได้มากกว่าเส้นทางประเภทอื่น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้เส้นทางประเภทดังกล่าวมีมากกว่าเส้นทางประเภทอื่น โดยเส้นทางประเภท ถนน ที่ผู้ศึกษาจดจำได้ ประกอบด้วย ถนนเจริญราษฎร์ นับเป็นถนนสายประธาน (Highway) ของเทศบาลเมืองในด้านทิศเหนือ โดยที่เส้นทางดังกล่าวผ่านสถานที่สำคัญภายในตัวเมือง ประกอบด้วย สถานีตำรวจ โรงเรียนจักรคำคณาทร ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดตลอดสองฝั่ง (ตลาดเช้า) ร้านอาหารพื้นเมืองที่ขึ้นชื่อของจังหวัด เป็นต้น ถนนจามเทวี เป็นถนนสายประธาน ซึ่งตัดผ่านเทศบาลเมืองลำพูนทางด้านตะวันตก โดยเส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางนำไปสู่สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย วัดจามเทวี วัดมหาวัน เป็นต้น นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าวยังนำไปสู่สถานที่สำคัญของจังหวัด คือ โรงพยาบาลลำพูน โรงเรียนมงคลวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนในระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยม และโรงเรียนเทศบาลจามเทวี ซึ่งเปิดสอนในระดับประถมศึกษา ถนนลำพูน-ป่าซาง เป็นถนนสายประธานซึ่งตัดผ่านเทศบาลลำพูน ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ โดยเส้นทางสายดังกล่าว เป็นเส้นทางนำไปสู่สถานที่สำคัญภายในเขตเทศบาล ประกอบด้วย โรงเรียนสวนบุญโอบล้อม เป็นโรงเรียนประจำจังหวัดซึ่งเปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน เป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับชั้นอาชีวศึกษา สถานที่ราชการ ได้แก่ สำนักงานป่าไม้จังหวัด แขวงการทางจังหวัด และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดลำพูน เป็นต้น ถนนประตูลี้ เป็นเส้นทางที่ตัดผ่านเทศบาลเมืองลำพูนทางตอนใต้ โดยที่เส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางนำไปสู่ โรงเรียนเทศบาลประตูลี้ ซึ่งเป็นสถานศึกษาระดับประถม สังกัดเทศบาล โรงเรียนอนุบาลลำพูน เป็นสถานศึกษาประจำจังหวัดที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา สถานีขนส่งจังหวัดลำพูน สนามกีฬาจังหวัดลำพูน ฌาปนสถานบ้านหลวย เป็นฌาปนสถานของทางเทศบาลเมืองลำพูน ถนนสันป่ายาง เป็นเส้นทางที่ตัดผ่านเทศบาลเมืองลำพูนทางด้านทิศเหนือ โดยตัดคู่ขนาดถนนเจริญราษฎร์ เส้นทางดังกล่าว เป็นเส้นทางนำไปสู่ โรงเรียนเทศบาลชุมชนสันป่ายางหลวง วัดสันป่ายางหลวง สำนักงานเทศบาลเมืองลำพูน หอสมุดเฉลิมราชกุมารี แหล่งบันเทิงยามราตรี วัดไถ่แก้ว อันเป็นที่ตั้งของ โบราณสถานคู่มือ ฌาปนสถานคู่มือ เป็นฌาปนสถานของทางเทศบาลเมืองลำพูนอีกแห่งหนึ่ง และสถานีรถไฟลำพูน ถนนสาย

ดังกล่าว นับได้ว่าเป็นถนนอีกสายหนึ่งที่มีบรรยากาศร่มรื่นโดย เฉพาะบริเวณหน้าวัดสันป่าปางหลวง ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความประทับใจถนนสายนี้เป็นพิเศษ ถนนจิตดวงศ์พันธ์รังสรรค์ เป็นถนนที่ตัดขนาด กับลำแม่น้ำกวัง เป็นถนนที่ตัดขึ้นเพื่อ เป็นแนว เชื่อมป้องกันน้ำท่วม เข้ามารายในตัว เทศบาล เมือง ลำพูน เส้นทางดังกล่าวมีบรรยากาศที่ร่มรื่นมาก เช่นกัน เนื่องจากมีต้นไม้ปกคลุมบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ กวัง ทำให้ถนนสายดังกล่าวมีบรรยากาศไม่ปลอดภัย เป็นผลเนื่องมาจากถนนสายดังกล่าวมีรถวิ่ง ผ่านไปมาน้อยมาก เมื่อ เปรียบเทียบกับถนนสายอื่น

- ศูนย์ชุมชน (Nodes) ภายใน เขตเทศบาล เมืองลำพูน เป็นองค์ประกอบทางกายภาพ มีองค์ประกอบหนึ่ง ซึ่งช่วยในการจัดจำสภาพแวดล้อมภายใน เขต เทศบาล เมืองลำพูน จากการรับ รู้ที่ เกี่ยวข้องกับศูนย์ชุมชนภายใน เขต เทศบาล เมืองลำพูนของผู้ศึกษา สามารถอธิบายรายละเอียด ได้ดังต่อไปนี้ ศูนย์ชุมชนประเภทที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาของการประกอบกิจกรรม เช่น ตลาดสด หนองดอก เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมในการจำหน่ายสินค้าอุปโภค และบริโภค ตลาดหนองเส็ง เป็นสถานที่ในการประกอบกิจกรรมในการขายสินค้า ประเภท อาหารสด ผัก ผลไม้ ในช่วงเช้า ทำให้บริเวณดังกล่าว มีความเคลื่อนไหวของคน ที่ เข้ามารับจ่ายใช้สอยตลอดเวลา ตลาดเย็น เป็น สถานที่ประกอบกิจกรรมในการขายสินค้า ประเภท อาหารสด เช่นเดียวกับกับตลาดหนองเส็ง แต่ ดำเนินกิจกรรมในช่วงเวลาที่ต่างกัน สถานศึกษา เกือบทุกแห่งใน เขต เทศบาล เมืองลำพูนจัด เป็น ศูนย์ชุมชนเช่นกัน โดยเฉพาะภายหลัง เวลาเลิก เรียนบริเวณหน้าสถานศึกษาจะ เต็มไปด้วยรถที่คอย รับ-ส่งนักเรียน แผงลอยขายขนม ทำให้การจราจรในช่วงเวลาหลังเลิก เรียนติดขัด ไม่คล่องตัว เหมือนช่วงเวลาปกติ และทำให้บริเวณดังกล่าว ดูสับสนวุ่นวาย เมื่อ เปรียบเทียบกับสภาพแวดล้อม โดยรอบ สถานที่ราชการ เกือบทุกแห่งในเขตเทศบาลจัดได้ว่าเป็นศูนย์ชุมชนเช่นกัน โดยเฉพาะ สถานที่ราชการ ที่มีคนมาติดต่อใช้บริการเป็นจำนวนมาก เช่น ศาลากลางจังหวัด สำนักงานที่ดิน จังหวัดลำพูน หอสมุดแห่งชาติสาขาจังหวัดลำพูน สำนักงานเทศบาล เมืองลำพูน หอสมุดเฉลิมราช กุมารี เป็นต้น โดยที่ในเวลาราชการจะมีคน เข้ามารับติดต่อขอรับบริการ ทำให้สถานที่ดังกล่าวดู สับสนวุ่นวาย และดูสับสนวุ่นวาย แต่ภายหลังจากหมดเวลาทำการ สถานที่ดังกล่าวจะดูเงียบ สงบ ศูนย์ชุมชนประเภทสถานีขนส่ง ประกอบด้วย สถานีรถไฟ สถานีขนส่งจังหวัดลำพูน ท่ารถสอง แถวเล็ก และท่าจอดรถสามล้อ สิบ เนื่องมาจากสถานที่ดังกล่าว มีประชาชนชาว เมืองลำพูนได้ เข้า มาใช้บริการในด้านการขนส่ง ส่งผลทำให้เกิดกิจกรรมการ เคลื่อนไหวของคน ที่ เข้ามารับบริการ ในสถานที่ดังกล่าวตลอดเวลา ถึงแม้ว่าในสถานที่ดังกล่าว อาจจะไม่สับสน เท่ากับศูนย์ชุมชน ประเภทแรก

- เส้นขอบ (Edges) ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน นับเป็นองค์ประกอบทางด้านกายภาพที่กำหนดขอบเขตของบริเวณ จากการรับรู้เส้นขอบภายในเขตเทศบาลของผู้ศึกษาสามารถแจกแจงรายละเอียดตามประเภทของเส้นขอบได้ดังต่อไปนี้ เส้นขอบประเภทที่เกิดจากสภาพแวดล้อมกายภาพ ประกอบด้วย แม่น้ำกวาง ลำเหมืองจำแล และแนวต้นไม้ซึ่งประชาชนชาวเมืองลำพูนปลูกบริเวณที่พักอาศัย เป็นต้น เส้นขอบประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วย แนวรางรถไฟ แนวสะพาน แนวรั้วทั้งที่เป็นของสถานที่ราชการ และที่พักอาศัยของประชาชนชาวเมืองลำพูน แนวอาคารพาณิชย์ ที่ก่อสร้างกันอย่างหนาแน่นบริเวณถนนสายหลักของเทศบาลเมือง เป็นต้น แม่น้ำกวาง นับเป็นเส้นขอบที่ผู้ศึกษารับรู้ถึงความแข็งแรงชัดเจนในการแบ่งกันขอบเขต และบรรยากาศในบริเวณโดยรอบของเส้นขอบ ส่งผลทำให้เส้นขอบในบริเวณดังกล่าวมีความโดดเด่นยิ่งขึ้น ส่วนเส้นขอบประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้นส่วนใหญ่ ผู้ศึกษารับรู้ได้ดีว่าเส้นขอบประเภทที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความชัดเจนของเส้นขอบที่มนุษย์สร้างขึ้นมีมากกว่า ทั้งนี้จากสังเกตการแบ่งแยกขอบเขต กับสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบ

- ย่าน (Districts) ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จากการรับรู้ของผู้ศึกษา ย่านภายในตัวเทศบาลเมืองลำพูน มักเกิดจากลักษณะสภาพแวดล้อมกายภาพ และกิจกรรมที่มองเห็นได้ภายในเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้ ย่านศาสนสถาน โดยส่วนใหญ่มักเป็นย่านที่มีแหล่งโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ตั้งรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากในอดีตลำพูนเคยเป็นศูนย์กลางทางศาสนาของภูมิภาคนี้ จากการรับรู้ถึงความเป็นย่านของผู้ศึกษา พบว่าจากสภาพแวดล้อมกายภาพของย่านดังกล่าวที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นกว่า สภาพแวดล้อมโดยรอบ ผนวกกับกิจกรรมทางด้านพิธีกรรมทางพุทธศาสนา ทำให้เป็นสิ่งในการดึงดูดผู้พบเห็นให้เกิดความประทับใจต่อองค์ประกอบดังกล่าว เช่น ย่านวัดพระธาตุทัญญีขั้วรวมหาวหาร ย่านวัดจามเทวี ย่านวัดมทาวน ย่านวัดสันป่ายางหลวง ย่านวัดไถ่แก้ว ย่านวัดประตูลี้ เป็นต้น ย่านพาณิชย์กรรม ซึ่งเป็นย่านที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของเมือง โดยมีกิจกรรมในการซื้อขายสินค้าในบริเวณย่าน ประกอบด้วย ย่านตลาดสดหนองคอก ย่านตลาดสดหนองเต้ง(ตลาดเช้า) ย่านตลาดสดเทศบาล(ตลาดเย็น) ย่านศูนย์การค้าอินทงยศและย่านพาณิชย์ที่กระจายตัวริมถนนเจริญราษฎร์ ย่านสถานที่ราชการ โดยย่านดังกล่าวมีความโดดเด่นในด้านรูปทรงของอาคาร และกิจกรรมที่เกิดขึ้นมาจากการเข้ามาติดต่อรับบริการของประชาชนชาวเมืองลำพูน เช่น ย่านศาลากลางจังหวัด ย่านพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทัญญีไชย ย่านที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขจังหวัดลำพูน ย่านสถานีตำรวจ ย่านสำนักงานเทศบาลเมืองลำพูน ย่านสำนักงานป่าไม้จังหวัดลำพูน เป็นต้น ย่านสถานศึกษา โดย

ย่านดังกล่าว มีลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่น ผนวกกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น ในบริเวณย่านดังกล่าวนั้น ส่งผลให้เกิดความรู้สึกรู้สึกในการรับรู้สภาพความเป็นย่านดังกล่าวนั้น เช่น ย่านโรงเรียนจักรคำคณาทร ย่านโรงเรียนสวนบุญวิทยพัฒน์ ย่านโรงเรียนมงคลวิทยา เป็นต้น ย่านสถานเริงรมย์ โดยย่านดังกล่าวนั้นมีความโดดเด่นในแง่ของกิจกรรมในการบริการ ที่ให้ความบันเทิงแก่ชาวเมืองลำพูน ตลอดจนการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวภายในเมือง เช่น ย่านสถานเริงรมย์หลังโรงเรียนจักรคำคณาทร เป็นต้น ย่านอุตสาหกรรม โดยส่วนใหญ่อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้น ภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูนมักเป็นอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน เช่น ย่านอุตสาหกรรมทำปราสาท (โคงศพ) ย่านอุตสาหกรรมทำไส้ธั่ว ย่านอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ เป็นต้น

- ภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks) ภายในเขตเทศบาลเมืองจากการรับรู้ของผู้ศึกษาสามารถแยกพิจารณาจากการมองเห็นองค์ประกอบกายภาพดังต่อไปนี้ ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล ประกอบด้วย ภูมิสัญลักษณ์ประเภทอาคาร สิ่งปลูกสร้าง ที่มีเอกลักษณ์ทางด้านสถาปัตยกรรม เช่น วัด โบสถ์ เจดีย์ เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ประเภทป้ายโฆษณา และภูมิสัญลักษณ์ประเภทเสารับส่งสัญญาณต่าง ๆ โดยภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล จากการรับรู้ของผู้ศึกษาระดับเทศบาลเมืองลำพูน ประกอบด้วย เจดีย์ โบสถ์ วิหารในวัดต่าง ๆ เช่น วัดพระธาตุหริภุชชัยรวมหาวิหาร วัดช้างสี วัดศรีบุญเรือง วัดจามเทวี วัดมหาวัน วัดสันป่ายางหลวง วัดประดู่สี่ วัดศรีชุมบ้านหลวง เป็นต้น ดังเก็บข้อมูลบริเวณโรงพยาบาลลำพูน เสารับส่งวิทยุในบริเวณสถานที่ราชการต่าง ๆ เช่น ศาลากลางจังหวัดลำพูน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำพูน สำนักงานเทศบาลเมืองลำพูน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีป้ายโฆษณาซึ่งส่วนใหญ่ติดตั้งบริเวณริมถนนเจริญราษฎร์ และถนนอินทวงยศ ทั้งนี้สืบเนื่องจากถนนสายดังกล่าวเป็นย่านการค้าที่สำคัญภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) ประกอบด้วย จุดสังเกตบางแห่งที่มีขนาดเล็ก และมองเห็นได้ในระยะใกล้ จากการรับรู้ของผู้ศึกษา ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ ระดับเทศบาลเมืองลำพูน ประกอบด้วย สถานที่สำคัญที่มีลักษณะโดดเด่นทางด้านกายภาพ จากสภาพแวดล้อมโดยรอบ เช่น สถานที่ราชการ สถานศึกษา อาคารพาณิชย์กรรม สนามกีฬา สวนสาธารณะ เป็นต้น โดยภูมิสัญลักษณ์ทั้งสองประเภท ทำหน้าที่ในการอ้างอิงตำแหน่ง และช่วยในการกำหนดทิศทางภายในเมืองลำพูน มิให้ผู้ศึกษาหลงทาง อีกทั้งภูมิสัญลักษณ์บางประเภทยังทำให้ผู้ศึกษาเกิดความประทับใจในรูปแบบความงามทางด้านสถาปัตยกรรม เช่น องค์พระธาตุหริภุชชัย ในบริเวณวัดพระธาตุหริภุชชัยรวมหาวิหาร เจดีย์ปู่กุด ในบริเวณวัดจามเทวี เป็นต้น

ในส่วนของความหมาย (Meaning) จากการรับรู้ผู้ศึกษาพบว่า เนื่องจากมาก่อนที่ผู้ศึกษาจะเข้าไปดำเนินการสำรวจ และรับรู้องค์ประกอบทางด้านกายภาพภายในเมือง ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าประวัติความเป็นมาของเมืองจากเอกสาร ตำรา และข้อมูลทางด้านโบราณคดี ส่งผลทำให้ผู้ศึกษาคุ่นเคยกับสภาพของพื้นที่ศึกษา ก่อนเข้าไปดำเนินการสำรวจ และรับรู้องค์ประกอบทางด้านกายภาพ เป็นเบื้องต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเข้าไปดำเนินการสำรวจ และรับรู้องค์ประกอบกายภาพในเมืองแล้ว ส่งผลทำให้ผู้ศึกษาเกิดความประทับใจทั้งในส่วนของประวัติความเป็นมาของเมือง ซึ่งมีบางส่วนได้รับทราบเพิ่มเติมจากชาวเมืองลำพูน สภาพแวดล้อมกายภาพของเมือง สภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองลำพูน และอุปนิสัยความมีน้ำใจต่อคนต่างถิ่นของชาวเมืองลำพูน ในส่วนของประวัติความเป็นมาของเมืองลำพูน นับเป็นส่วนสำคัญที่บ่งบอกถึงพัฒนาการของเมือง นอกจากนั้นการให้ความสำคัญต่อวัดในฐานะเป็นที่พึ่งทางจิตใจ โดยการถ่ายทอดออกมา ในรูปแบบของการก่อสร้างสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเฉพาะของศิลปกรรมประจำถิ่น เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา เช่น การก่อสร้างวัด เจดีย์ วิหารตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นทั่วไปภายในตัวเมืองลำพูน โดยมีบางส่วนของสิ่งปลูกสร้างที่ชาวเมืองลำพูนสร้างถวาย เพื่อเป็นพุทธบูชา มีประวัติความเป็นมาที่เสียดสีทอดนรูปแบบของตำนานต่าง ๆ เช่น เจดีย์สุวรรณังโกฏ มีประวัติความเป็นมาว่าเป็นสถานที่ประดิษฐานพระอัฐธาตุของพระนางจามเทวี ตั้งอยู่ภายในวัดจามเทวี ภูเก็ต นับเป็นโบราณสถานอีกแห่งหนึ่งที่มีประวัติความเป็นมา จากตำนานมูลศาสนา และตำนานจามเทวีวงศ์กล่าวไว้ สถานที่ดังกล่าวเป็นที่เก็บอัฐธาตุของไถ่แก้ว ซึ่งเป็นไถ่เทวดา ที่คอยดูแลปกป้องรักษาเมืองหริภุญชัย นอกจากนี้ภายในวัดพระธาตุดุริยชัยรวมท้าววิหาร ยังเป็นที่ประดิษฐานแหล่งโบราณสถานที่สำคัญ และมีประวัติความเป็นมาปรากฏอยู่มากมายภายในวัด ประกอบด้วย องค์พระธาตุเจ้าหริภุญชัย ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สุวรรณเจดีย์ (เจดีย์ปทุมวดี) ก่อสร้างโดยพระนางปทุมวดี อัครมเหสีของพระยาอาทิตยราช เจดีย์เชียงยืน สร้างขึ้นในสมัยพระยาพระเจ้าสรรพลลธิ์ เป็นต้น ส่วนสภาพแวดล้อมกายภาพภายในเมืองลำพูน โดยทั่วไปมีสิ่งปลูกสร้างที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ และสิ่งปลูกสร้างที่ยังคงรักษารูปแบบทางสถาปัตยกรรมภาคเหนือ แสดงให้เห็นว่ายังมีประชากรชาวเมืองลำพูนบางส่วนที่ยังคงรักและหวงแหน คุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของอาคารพาณิชย์ ที่พักอาศัย ที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากสภาพแวดล้อมอื่น จนทำให้ผู้พบเห็นเกิดความประทับใจในด้านของรูปแบบ สภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองลำพูน นับเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจที่อยากเข้าไปศึกษา ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงที่กำลัง

เกิดขึ้นภายในตัวเมือง ชับ เป็นผลต่อเนื่องมาจากการที่รัฐบาลสนับสนุนให้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นภายในจังหวัดลำพูน และจัดทำแผนเมืองแฝดเชียงใหม่-ลำพูน ส่งผลทำให้สภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองลำพูนเริ่มเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด เช่น การประกอบอาชีพ ซึ่งในอดีตชาวเมืองลำพูนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร แต่ภายหลังการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ แรงงานจากภาคเกษตรเริ่มลดลง เพื่อเข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมจนน่าเป็นห่วง นอกจากนี้ยังมีการอพยพแรงงานจากต่างถิ่นเข้ามาภายในตัวเมือง ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา การแต่งกาย เป็นต้น จนน่าเป็นห่วงถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวเมืองลำพูน และในส่วนของอุปนิสัยความมีหัวใจต่อคนต่างถิ่นของชาวเมืองลำพูน ชับ เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาประสบมากับตัวเองระหว่างดำเนินการสำรวจ โดยประชาชนชาวเมืองจะสอบถาม แนะนำช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับผู้ศึกษา ในการดำเนินการสำรวจให้ลุล่วงไปด้วยดี จากสิ่งทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ชับ เป็นสิ่งที่แสดงออกมารูปแบบของสื่อความหมาย ซึ่งส่งผลให้ผู้ศึกษาเกิดความประทับใจในตัวเมืองลำพูน สภาพแวดล้อมภายในตัวเมืองลำพูน ตลอดจนอุปนิสัยของคนเมืองลำพูน โดยเก็บไว้เป็นภาพที่อยู่ในความทรงจำของผู้ศึกษา ในระหว่างที่ทำการสำรวจองค์ประกอบกายภาพภายในตัวเมืองลำพูน

จินตภาพเมืองเก่าลำพูน

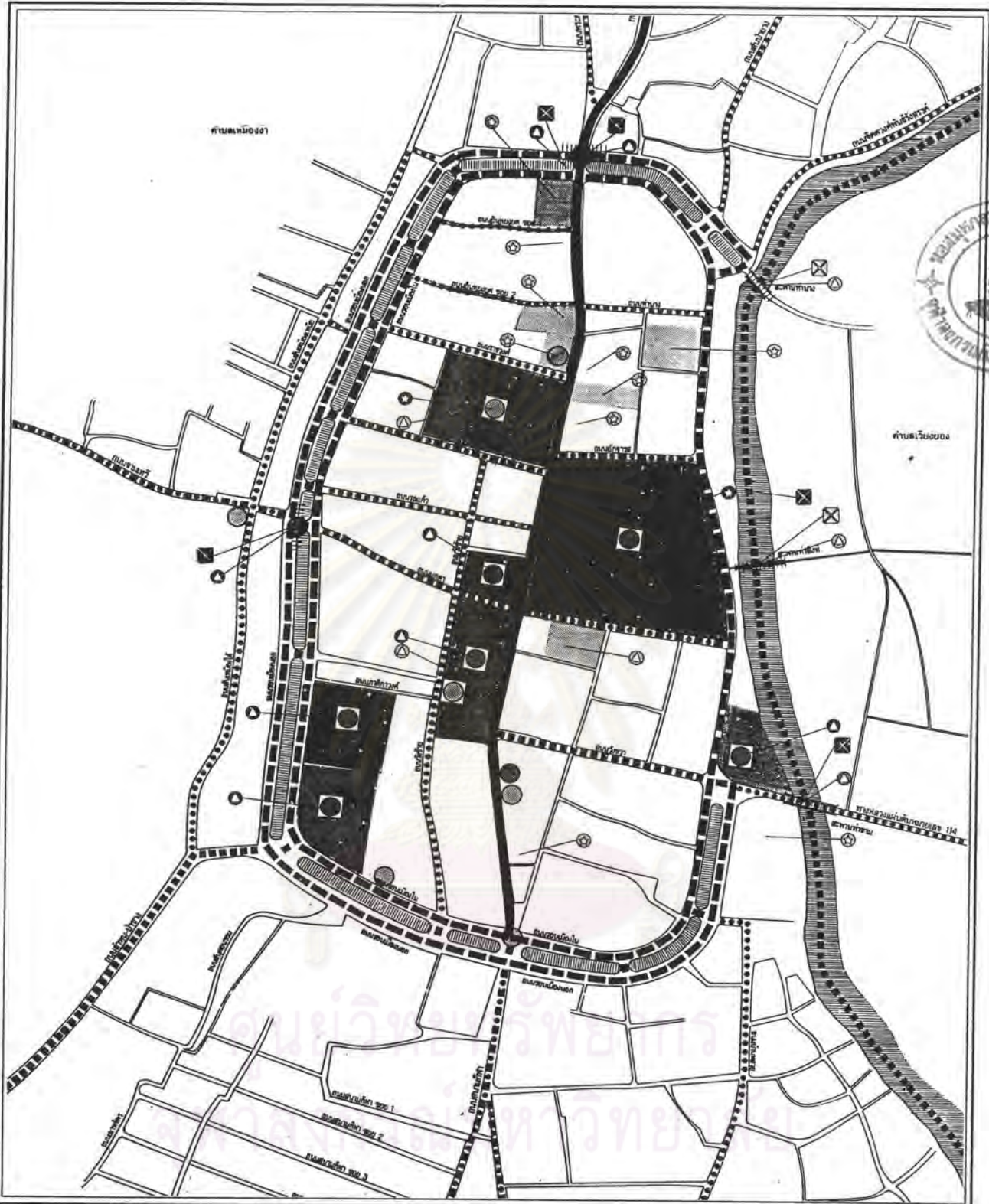
กลุ่มคนเมืองลำพูน จากการสัมภาษณ์ประชากรชาวเมืองลำพูน ถึง "เอกลักษณ์" (Identity) ของเมืองเก่าลำพูน พบว่าสภาพแวดล้อมกายภาพของเมืองที่มีความเก่าแก่ ส่งผลให้ลำพูนมีความโดดเด่นกว่าเมืองอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวเขตคูเมืองที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดช่วยส่งเสริมให้ลำพูนดูมีความขลังของเมืองเก่ายิ่งขึ้น ผนวกกับลำพูนยังคงมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ปรากฏอยู่โดยทั่วไปภายในตัวเมืองเก่า เช่น ประตูเมือง เจดีย์ที่ปรากฏตามวัดต่าง ๆ เขตตัวเมืองเก่า ยังเป็นศูนย์รวมความเจริญในทุก ๆ ด้านทั้งทางด้านการปกครอง ด้านการค้าและบริการ ด้านศาสนา ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งเมืองลำพูน เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ลักษณะที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสถาปัตยกรรม นับมีส่วนทำให้ตัวเมืองเก่า มีลักษณะที่โดดเด่นกว่าสภาพแวดล้อมโดยรอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณวัดพระธาตุหรือภูเขารวมหาวิหาร ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานองค์พระธาตุหรือภูเขารวมหาวิหาร นับเป็นสถาปัตยกรรมต้นแบบขององค์พระเจดีย์ในสมัยต่อมา นอกจากนี้ในบริเวณเดียวกัน ยังเป็นที่ประดิษฐานเจดีย์เชียงยืน และเจดีย์ปทุมวดี นับเป็นเจดีย์รูปแบบศิลปะสมัย

ทรัพย์สินที่ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่จนถึงปัจจุบัน

ในส่วนของโครงสร้าง (Structure) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบด้านกายภาพหลัก 6 ประเภท ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการรับรู้ของชาวเมืองลำพูน สามารถถ่ายทอดรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้ (แผนที่ 5.8)

- การเข้าถึงตัวเมืองเก่าลำพูน (Gateways) จากการรับรู้ของประชาชนชาวเมืองลำพูน พบว่าส่วนใหญ่จะใช้ลักษณะทางด้านกายภาพภายในเมืองเก่า เป็นตัวบ่งบอกการเข้าถึงประกอบด้วยประตูเมืองด้านต่าง ๆ เช่น ประตูมหาวัน และประตูข้างสี่ คูเมือง สะพานข้ามแม่น้ำกวัง เช่น สะพานท่าขาม สะพานท่านาง การปรากฏวัดต่าง ๆ กระจายตัวภายในเขตเมืองเก่า นับเป็นสัญญาณเตือนของประชากรชาวเมืองลำพูนบางกลุ่ม ในการเข้าสู่เขตตัวเมืองเก่าลำพูน

- เส้นทาง (Paths) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูนจากการสอบถามชาวเมืองลำพูน พบว่าเส้นทางภายในตัวเมืองเก่าลำพูนที่ประชาชนชาวเมืองส่วนใหญ่รับรู้และจดจำได้ประกอบด้วย ถนนอินทขยศ เป็นเส้นทางที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนกล่าวถึงในระดับสูงสุด ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจาก เส้นทางสายดังกล่าวผ่านสถานที่สำคัญภายในตัวเมือง อันประกอบด้วย สถานที่ราชการ วัดและศาสนสถาน สถาบันการเงิน ศูนย์กลางทางการค้าและบริการ โดยที่สถานที่ราชการที่เส้นทางดังกล่าวผ่านประกอบด้วย ศาลากลางจังหวัด หอสมุดแห่งชาติสาขาจังหวัดลำพูน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติศรีภูมิฯ สำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน ในส่วนของ วัดและศาสนสถาน ที่เส้นทางดังกล่าวผ่าน ประกอบด้วย วัดข้างสี่ วัดพระธาตุศรีภูมิชัยวรมหาวิหาร วัดศรีบุญเรือง นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าวยังผ่าน สถาบันการเงินที่ให้บริการทางด้านเศรษฐกิจกับชาวเมืองลำพูนประกอบด้วย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ แสดงให้เห็นว่าเส้นทางสายดังกล่าวเป็นเส้นทางที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจของตัวเมืองลำพูน ส่งผลให้การใช้จ่ายที่ดินในบริเวณดังกล่าวมีราคาแพงกว่าบริเวณอื่น ๆ จึงเป็นสาเหตุทำให้บริเวณดังกล่าวกลายเป็นศูนย์รวมของความเจริญในทุก ๆ ด้านของเมืองลำพูน ประกอบด้วย ห้างสรรพสินค้า ร้านค้าต่าง ๆ มากมาย บริเวณริมสองฝั่งของถนน จากลักษณะเฉพาะของเส้นทางที่วิ่งตัดผ่านใจกลางเมือง ส่งผลทำให้เส้นทางดังกล่าวเป็นที่จดจำ และใช้ข้างอิงตำแหน่ง ง่ายกว่าเส้นทางอื่น ผนวกกับเส้นทางสายดังกล่าว เป็นเส้นทางที่นำไปเชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 ที่สามารถนำไปสู่จังหวัด เชียงใหม่ได้ อีกเส้นทางหนึ่ง ถนนรอบเมือง เป็นอีกเส้นทางหนึ่งซึ่งชาวเมืองลำพูนส่วนใหญ่กล่าวถึง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเส้นทางสายดังกล่าว มีบรรยากาศที่ร่มรื่น และ

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distant L	Local L		
							สูงมาก	(81-100%)
							สูง	(61-80%)
							ปานกลาง	(41-60%)
							ต่ำ	(21-40%)
							ต่ำมาก	(0-20%)

แผนที่แสดง : องค์ประกอบทางด้านจินตภาพระดับตัวเมืองเก่าจากการรับรู้ของชุมชนเมืองลำพูน

มาตราส่วน 1:10000

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.8

มีทัศนียภาพที่งดงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณหน้าวัดพระธาตุนครหรือวัดพระธาตุนครที่วัดท่าอิฐ ซึ่งมีต้นก้ามปู
ปลูกบริเวณหน้าวัด ผนวกกับในบริเวณดังกล่าวยังมีลำแม่น้ำกวังตัดผ่าน ส่งผลทำให้เกิดทัศนียภาพที่
งดงามและเป็นที่ประทับใจต่อผู้พบเห็น และในบริเวณใกล้เคียงกันกับเส้นทางดังกล่าว ยังสามารถ
นำไปสู่สวนสุขภาพของเทศบาลลำพูน ที่ตั้งอยู่บริเวณสะพานท่าขาม ซึ่งในช่วงเช้า และช่วงเย็น
ชาวเมืองลำพูนจะมาประกอบกิจกรรมในการพักผ่อนและออกกำลังกายในบริเวณนี้ นอกจากนี้เส้น
ทางดังกล่าวยังผ่านอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ซึ่งเป็นสถานที่ซึ่งชาวเมืองลำพูนให้ความศรัทธา
บูชาอีกแห่งหนึ่ง ในบริเวณใกล้เคียงกันเป็นที่ตั้งของตลาดสดเทศบาลหนองดอก โดยสถานที่ดังกล่าว
เป็นตลาดสดที่ใหญ่ที่สุดในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ใต้บริการขายสินค้าทั้ง อาหารสด อาหารแห้ง
สินค้าอุปโภคและบริโภค ส่งผลทำให้ผู้คนชาวเมืองลำพูนส่วนใหญ่มาจับจ่ายใช้สอย ในบริเวณตลาด
สดดังกล่าวเป็นจำนวนมากโดยใช้เส้นทางของถนนรอบเมือง ประชาชนชาวเมืองลำพูนจึงคุ้นเคย
กับเส้นทางสายดังกล่าวเป็นอย่างดี ถนนวังขวา เป็นอีกเส้นทางหนึ่งซึ่งชาวเมืองลำพูนกล่าวถึง
ในลำดับรองลงมา ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเส้นทางดังกล่าว เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อกับถนนสายหลัก
ภายในตัวเมืองเก่าคือ ถนนอินทขยงค์ ส่งผลทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณด้านตะวันออกของตัวเมือง
ลำพูนส่วนใหญ่ มักใช้เส้นทางสายนี้ในการมุ่งเข้าสู่ตัวเมือง เนื่องจากเส้นทางสายดังกล่าวมีความ
กว้างขวาง และสะดวกสบายกว่าเส้นทางสายอื่น ๆ นอกจากนี้เส้นทางสายดังกล่าวยังเป็นเส้น
ทางนำไปสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) ทำให้ผู้คนจากตัวเมืองลำพูนที่
จะเดินทางไปยังจังหวัดทั้งสองส่วนใหญ่นิยมใช้เส้นทางดังกล่าว ส่วนเส้นทางอื่นที่ชาวเมืองลำพูน
กล่าวถึง มักเป็นเส้นทางที่นำไปสู่สถานที่สำคัญ และเป็นเส้นทางที่ชาวเมืองลำพูนใช้เดินทางเป็น
ประจำ ส่งผลให้เส้นทางสายดังกล่าวเป็นเส้นทางที่อยู่ในความทรงจำของชาวเมืองลำพูน

- ศูนย์ชุมชน (Nodes) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการสอบถามประชาชน
ชาวเมืองลำพูนพบว่าศูนย์ชุมชนภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน ประกอบด้วย ศูนย์ชุมชนบริเวณตลาด
สดหนองดอก อันสืบเนื่องมาจากความคุ้นเคย สืบสบนของผู้คนชาวเมืองลำพูนที่มาจับจ่ายสินค้า ใน
บริเวณดังกล่าว ผนวกกับการจราจรที่ติดขัดในช่วงเวลาที่มีคนนำสินค้ามาลงที่ตลาด ส่งผลทำให้
บริเวณดังกล่าว กลายเป็นศูนย์รวมของประชาชนชาวเมืองลำพูนที่มีการเคลื่อนไหวของกิจกรรมอยู่
ตลอดเวลา ศูนย์ชุมชนบริเวณห้างสรรพสินค้าแจ่มฟ้า ซึ่งเป็นห้างสรรพสินค้าเพียงแห่งเดียว ที่มีอยู่
ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ส่งผลทำให้บริเวณดังกล่าว เป็นศูนย์รวมของประชาชนอีกแห่งหนึ่งภายใน
เขตตัวเมืองเก่าลำพูน เนื่องจากห้างสรรพสินค้าแจ่มฟ้า มีสินค้าให้เลือกมากมาย ผนวกกับใน
บริเวณดังกล่าว ประกอบด้วย ร้านค้าที่ขายสินค้ามา ๆ ชนิด ทำให้บริเวณดังกล่าวมีผู้คนชาวเมือง

ลำพูน แวะเวียนมาซื้อสินค้าในบริเวณดังกล่าวตลอดเวลา โดยเฉพาะเวลาหลังเลิกงาน ส่งผลทำให้พื้นที่ในบริเวณดังกล่าวภายในเมืองคูสับสน ่วนวาย ไปด้วยผู้คนประกอบกิจกรรมการค้าขายสินค้า ศูนย์ชุมชนบริเวณสะพานท่าขาม เป็นศูนย์ชุมชนอีกจุดหนึ่ง ที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนกล่าวถึง สืบเนื่องมาจากในบริเวณดังกล่าว เป็นที่ตั้งของสโมสรข้าราชการจังหวัดลำพูน และสวนสุขภาพของเทศบาลเมืองลำพูน ีบช่วงเย็นผู้คนชาวเมืองลำพูนบางส่วน มักนิยมที่จะมาใช้สถานที่ในการพักผ่อนและออกกำลังกาย ผนวกกับในบริเวณดังกล่าว เป็นเส้นทางที่นำไปสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) ทำให้บริเวณดังกล่าวมีการจราจรที่คูสับสน่วนวายตลอดทั้งวัน ส่งผลทำให้บริเวณดังกล่าว กลายเป็นศูนย์ชุมชนอีกแห่งหนึ่งของตัวเมืองเก่าลำพูน จากการรับรู้ของชาวเมืองลำพูน

- เส้นขอบ (Edges) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการสอบถามประชาชนชาวเมืองลำพูน พบว่าลำน้ำแม่กาจ นับเป็นเส้นขอบทางธรรมชาติที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนรับรู้ ถึงการเป็นเส้นแบ่งขอบเขตทางธรรมชาติได้ดีที่สุด และในส่วนของเส้นขอบที่มนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วย คูเมือง ประตูเมือง นับเป็นเส้นขอบที่มีความสำคัญ ในการเป็นเส้นกั้นขอบเขตของพื้นที่เมืองในอดีต ซึ่งในปัจจุบันนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมืองลำพูน ที่ทางราชการได้ให้ความสำคัญ โดยการจัดขึ้นทะเบียนโบราณสถานให้กับเส้นขอบของเมืองดังกล่าว นอกจากนี้เส้นขอบในบริเวณดังกล่าว ยังมีสภาพบรรยากาศที่ร่มรื่นทำให้เกิดความประทับใจต่อผู้พบเห็น

- ย่าน (Districts) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการสอบถามชาวเมืองลำพูนพบว่า ย่านส่วนใหญ่ภายในเขตตัวเมืองเก่า เกิดจากลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และกิจกรรมประกอบกัน โดยย่านภายในเขตตัวเมืองเก่า ประกอบด้วย ย่านพาณิชยกรรม เป็นย่านที่มีความโดดเด่นในด้านของกิจกรรมการค้าขาย ผนวกกับความสับสน่วนวาย ความเร่งรีบของผู้คนในบริเวณดังกล่าว ส่งผลทำให้ชาวเมืองลำพูนรับรู้ถึงสภาพของความเป็นย่านพาณิชยกรรม เช่น ย่านตลาดสดหนองดอก ย่านศูนย์การค้าอินทงยศ ย่านศาสนสถาน เป็นย่านที่มีความโดดเด่นในด้านของลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมโดยรอบ ผนวกกับสภาพบรรยากาศภายในย่านดังกล่าว มีความสงบ ส่งผลทำให้เกิดการรับรู้ถึงสภาพของความเป็นย่านเมื่อเข้าไปสู่บริเวณดังกล่าว เช่น ย่านวัดพระธาตุนฤขัยวรมหาวีหาร ย่านวัดช้างสี ย่านวัดสุพรรณรังษี เป็นต้น ย่านสถานที่ราชการ เป็นย่านที่มีความโดดเด่นในด้านของลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสถาปัตยกรรม และกิจกรรมในการบริการประชาชนชาวเมืองลำพูน เช่น ย่านศาลากลางจังหวัด ย่านพิพิธภัณฑ์สถาน

แห่งชาติหรืออุทยาน เป็นต้น นอกจากนี้ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูนยังประกอบไปด้วย ย่านพักผ่อนหย่อนใจ เช่น ย่านสวนสุขภาพ ย่านสวนหย่อมบริเวณรอบคูเมือง ย่านสวนสาธารณะ เจ้าหญิงแขกแก้ว เป็นต้น และย่านตลาดได้รุ่ง เป็นย่านที่ประกอบกิจกรรมในด้านขายอาหาร มีเพียงไม่กี่แห่งภายในตัวเมืองลำพูน เช่น ย่านตลาดได้รุ่งลานอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ย่านตลาดได้รุ่งถนนวังขวา เป็นต้น

- ภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการรับรู้ของชาวเมืองลำพูน สามารถแยกพิจารณาจากการมองเห็นองค์ประกอบทางด้านกายภาพ เพื่อใช้เป็นหลักในการอ้างอิงดังต่อไปนี้ ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) และ ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) โดยที่ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกลภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน ประกอบด้วย ภูมิสัญลักษณ์ประเภทอาคาร สิ่งปลูกสร้างที่มีลักษณะเด่นทางด้านสถาปัตยกรรม ประกอบด้วย เจดีย์ โบสถ์ วิหารตามวัดต่าง ๆ เช่น องค์พระบรมธาตุ บริเวณวัดพระธาตุหรืออุทยานมหาวิหาร ตัววิหาร บริเวณวัดช้างสี เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ประเภทป้ายโฆษณา เช่น ป้ายโฆษณาที่ติดตั้งบริเวณริมถนนอินทขยศ ป้ายโฆษณาที่ติดตั้งบนตัวอาคาร ภูมิสัญลักษณ์ประเภทเสาธงวิทยุโทรเลข ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณสถานที่ราชการ เช่น ศาลากลางจังหวัด ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ภายในเขตตัวเมืองเก่า เป็นจุดหรือสถานที่ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่ใช้ในการสังเกต หรืออ้างอิงตำแหน่งภายในตัวเมืองเก่าในระยะใกล้ ประกอบด้วย อาคาร หรือสถานที่ ซึ่งมีลักษณะสภาพแวดล้อมกายภาพที่โดดเด่นกว่าสภาพแวดล้อมโดยรอบ เช่น สถานที่ราชการต่าง ๆ อาคารพาณิชย์ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ประเภทอนุสาวรีย์ เช่น อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี อนุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บริเวณศาลากลางจังหวัดลำพูน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีภูมิสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ เช่น คูเมือง ประตูเมือง เป็นต้น

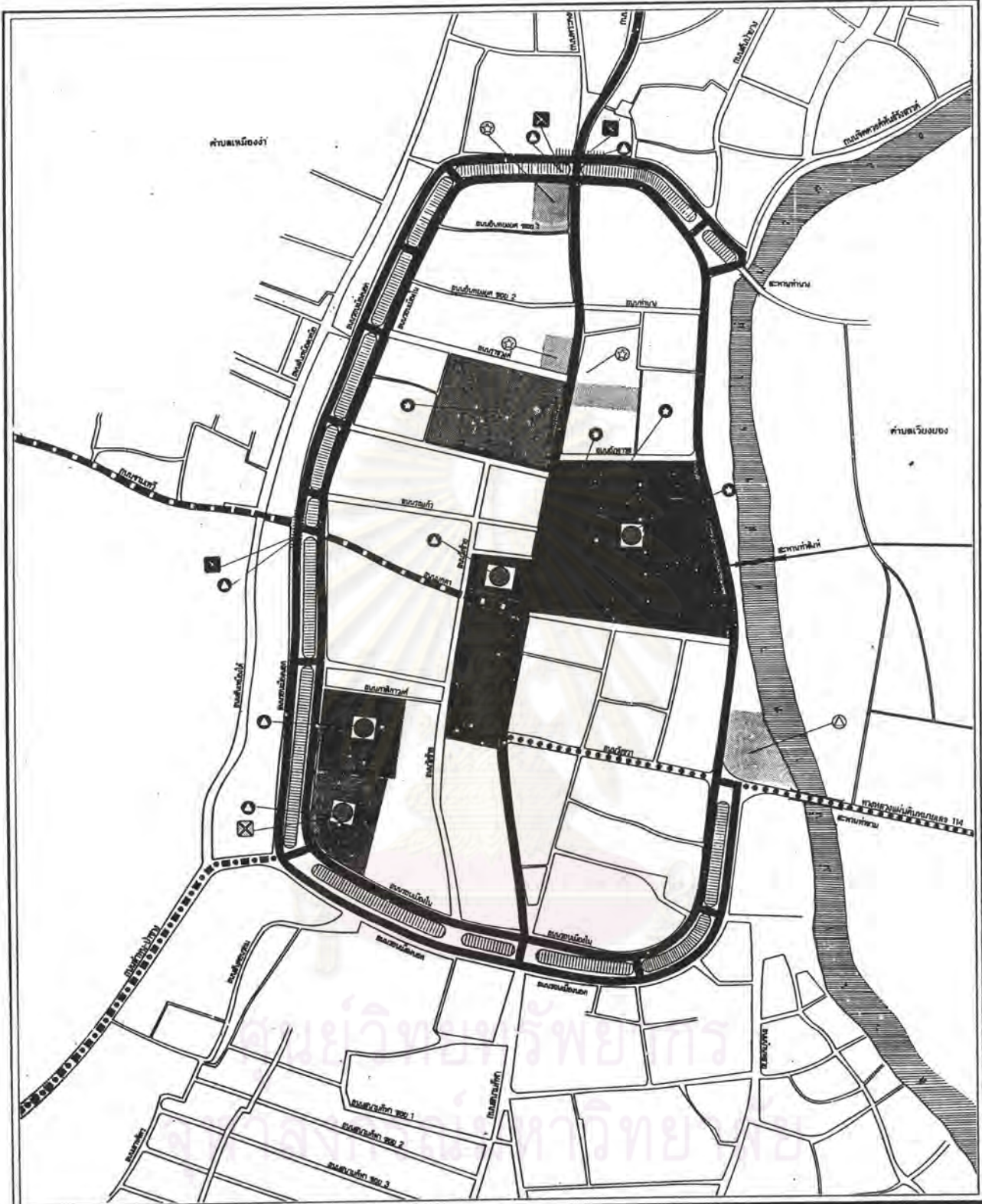
ในส่วนของความหมาย (Meaning) จากการสอบถามกลุ่มของชาวเมืองลำพูน พบว่าจากการที่ลำพูนมีประวัติความเป็นมาของเมืองอันยาวนาน ส่งผลทำให้เมืองลำพูน ปรากฏหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีกระจายตัวอยู่ทั่วไปภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจาก ในอดีตตัวเมืองเก่าลำพูนเป็นที่ตั้งของเมืองหรืออุทยาน ซึ่ง เป็นเมืองหลวงของแคว้นหรืออุทยาน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ซึ่งบ่งบอกอาณาบริเวณของเมืองที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน เช่น คูน้ำคันดิน ประตูเมืองด้านทิศเหนือ และทิศตะวันออก เป็นต้น ย่อมเป็นสิ่ง

เดือนความทรงจำของชาวเมืองลำพูน ๑ ที่ระลึกถึงสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษ ในอดีตที่ชาวเมืองลำพูนปัจจุบันควรใส่ใจ และห่วงแหนเอกลักษณ์ความเป็นลำพูน ที่ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสภาพแวดล้อมกายภาพภายในเมือง นอกจากนี้การที่ภายในเขตตัวเมืองเก่าปรากฏวัดวาอารามกระจายตัวอยู่ทั่วไป ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าชาวเมืองลำพูน มีความผูกพันกับพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีตกาล ดังปรากฏในตำนานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเมืองลำพูน จะเห็นได้ว่าจากสภาพแวดล้อมกายภาพของเมืองลำพูนบางแห่งที่มีประวัติความเป็นมา ย่อมมีส่วนช่วยชาวเมืองลำพูนในการจดจำและระลึกถึงสถานที่ดังกล่าว

กลุ่มนักท่องเที่ยว จากการสอบถามถึง เอกลักษณ์ (Identity) ของตัวเมืองเก่าลำพูนกับกลุ่มของนักท่องเที่ยว พบว่า วัดและศาสนสถาน นับเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวกล่าวขานกันมากที่สุด โดยเฉพาะภายในเขตตัวเมืองเก่า นับว่ามีวัดกระจุกตัวมากกว่าบริเวณอื่น นอกจากนี้ลักษณะความงดงามของสถาปัตยกรรมภายในวัดที่มีลักษณะเฉพาะของศิลปะสมัยทวารวดี ย่อมส่งเสริมให้วัดและศาสนสถาน มีความโดดเด่นจากสภาพแวดล้อมโดยรอบ นอกจากนี้ความเก่าแก่ของเมืองเก่าลำพูนยังคงปรากฏให้เห็นจากสภาพแวดล้อมกายภาพของเมือง เช่น ประตูเมือง คูเมือง แหล่งโบราณสถานภายในตัวเมืองเก่า ซึ่งเป็นส่วนช่วย ส่งเสริม ให้ตัวเมืองเก่าลำพูน มีลักษณะเฉพาะที่บ่งบอกถึงความเป็นเมืองเก่าในอดีต

ในส่วนของโครงสร้าง (Structure) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางกายภาพหลัก 6 ประเภท จากการสอบถามการจดจำสภาพแวดล้อมกายภาพของตัวเมืองเก่าลำพูน กับกลุ่มของนักท่องเที่ยว โดยผ่านทางแบบสอบถามด้วยวิธีการเขียนแผนที่ และสัมภาษณ์ สามารถแจกแจงรายละเอียด ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางด้านกายภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (แผนที่ 5.9)

- การเข้าถึงตัวเมืองเก่าลำพูน (Gateways) จากการรับรู้ของกลุ่มนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้การเข้าถึงตัวเมืองเก่าลำพูน โดยสังเกตจากสภาพแวดล้อมกายภาพเป็นสัญญาณเตือนในการเข้าสู่สถานที่ ประกอบด้วย แนวคูเมือง ซึ่งทำหน้าที่เป็นเส้นขอบในการแบ่งกันขอบเขตในอดีต ประตูเมืองด้านต่าง ๆ ซึ่งทำหน้าที่เป็นทางเข้าเมืองในอดีต และซากของโบราณสถานที่มีสภาพที่เก่าแก่มีส่วนในการช่วยเตือนนักท่องเที่ยวว่ากำลังเดินทางเข้าสู่ตัวเมืองเก่าลำพูน

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distant L	Local L	
							สูงมาก (81-100%)
							สูง (61-80%)
							ปานกลาง (41-60%)
							ต่ำ (21-40%)
							ต่ำมาก (0-20%)

แผนที่แสดง : องค์ประกอบทางด้านจินตภาพระดับตัวเมืองเก่า จากการรับรู้ของกลุ่มนักท่องเที่ยว

มาตราส่วน 100 80 60 40 20 0 100 เมตร

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ภาพ: ภาวิศาการวางแผนภาคและเมือง
พิมพ์: ภาวิศาการวางแผนภาคและเมือง
ผู้ทำ: ภาวิศาการวางแผนภาคและเมือง

แผนที่ 5.9

- เส้นทาง (Paths) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยว พบว่าเส้นทางที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวใช้ในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมในการจับจ่ายใช้สอย และกิจกรรมในการรับประทานอาหาร เป็นต้น โดยเส้นทางที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จดจำได้ภายใน เขตตัวเมืองเก่า ประกอบด้วย ถนนอินทวงยศ เนื่องจากเส้นทางดังกล่าว เป็น เส้นทางสายหลักที่ตัดผ่านใจกลาง เมืองลำพูน และเป็นเส้นทางซึ่งผ่านสถานที่สำคัญภายในตัวเมือง เช่น ศาลากลางจังหวัดลำพูน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุชโชต วัดพระธาตุหริภุชโชตวรมหาวิหาร นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าวยังเป็นเส้นทางนำไปสู่สถานที่จับจ่ายใช้สอยภายในเมือง และเป็นอีกเส้นทางหนึ่งซึ่งทำไปสู่จังหวัด เชียงใหม่ ถนนรอบเมือง เนื่องจากเส้นทางดังกล่าวมีบรรยากาศที่ร่มรื่น อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมกายภาพของเมือง ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วย แนวคูเมือง ที่ถูกจัดแต่งด้วยสวนห้อมอบริเวณโดยรอบและสวนบัวบริเวณภายในคูเมือง ส่งผลทำให้สภาพแวดล้อมในบริเวณดังกล่าว มีความร่มรื่น และก่อให้เกิดความประทับใจกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือน เมืองลำพูน แนวคูน้ำกำแพงเป็นอีกบริเวณหนึ่งซึ่งแนวถนนรอบเมืองตัดผ่าน ซึ่งในบริเวณดังกล่าวยังเป็นอีกจุดหนึ่ง ที่มีบรรยากาศที่ร่มรื่น ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจาก การปลูกต้นไม้ใหญ่บริเวณถนนรอบเมือง และความชุ่มชื้นที่ได้จากการที่แม่น้ำกวังตัดผ่าน ส่งผลก่อให้เกิด เป็นทัศนียภาพที่งดงามและเป็นภาพที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณหน้าวัดพระธาตุหริภุชโชตวรมหาวิหาร นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าว ยังนำไปสู่ลานอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเข้าไปสักการะบูชา และในบริเวณใกล้เคียงกันเป็นที่ตั้งของตลาดสดหนองตอก ส่วนเส้นทางสายอื่นภายในเขตตัวเมืองเก่านักท่องเที่ยวไม่ค่อยคุ้นเคยมากนัก

- ศูนย์ชุมชน (Nodes) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการสอบถามกลุ่มของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นเคยกับพื้นที่ศึกษา และระยะเวลาที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในเมืองลำพูนมีระยะเวลาอันสั้น ดังนั้นการจำแนกศูนย์ชุมชนภายในเขตตัวเมืองเก่า จากการรับรู้ของนักท่องเที่ยวกระทำได้ด้วยความยากลำบากมาก ซึ่งส่งผลให้ข้อมูลองค์ประกอบกายภาพในส่วนนี้ ไม่ชัดเจนเท่าที่ควรในกลุ่มของนักท่องเที่ยว

- เส้นขอบ (Edges) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยว พบว่าจากการรับรู้เส้นขอบของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มักใช้สภาพแวดล้อมกายภาพในการอ้างอิง และจดจำเส้นแบ่งขอบเขตประกอบด้วย เส้นขอบที่เกิดขึ้นโดยสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เช่น แม่น้ำกวัง เป็นเส้นขอบในการแสดงขอบเขตพื้นที่ตัวเมืองเก่าทางด้านตะวันออก เส้นขอบที่

เกิดจากการก่อสร้างของมนุษย์ เช่น คูเมือง เป็นเส้นขอบ ที่แบ่งกันขอบเขตอาณาบริเวณตัวเมือง
 เก่ากับพื้นที่นอกเมือง แนวรั้ววัด เป็น เส้นกันขอบเขตระหว่างพื้นที่บริเวณวัดกับพื้นที่ภายนอก เป็นต้น

- ย่าน (Districts) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการสอบถามกลุ่มของ
 นักท่องเที่ยว พบว่าจากการรับรู้สภาพของความเป็นย่าน นักท่องเที่ยวมักใช้ลักษณะสภาพแวดล้อม
 ภายภาพเป็นหลักในการจำแนกย่าน โดยย่านภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน ประกอบด้วย ย่าน
 ศาลนสถาน ย่านสถานที่ราชการ ย่านพาณิชยกรรม ย่านสถานที่พักผ่อนหย่อนใจภายในตัวเมือง
 เป็นต้น

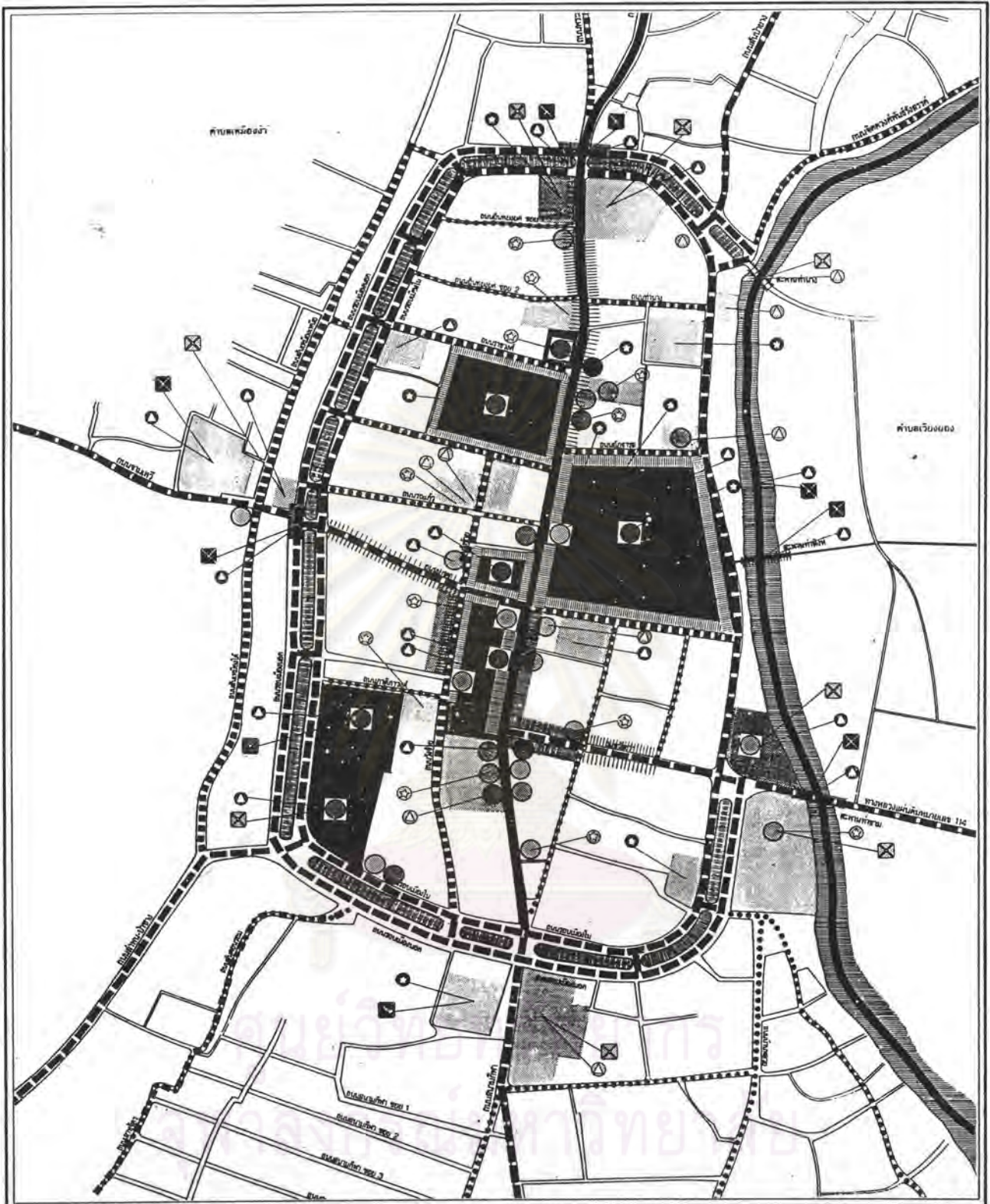
- ภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการรับรู้ของกลุ่ม
 นักท่องเที่ยว สามารถแยกพิจารณาจากการมองเห็น เพื่อใช้ เป็นหลักอ้างอิงองค์ประกอบทางด้าน
 ภายภาพดังต่อไปนี้ ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) ประกอบด้วย
 อาคาร สิ่งปลูกสร้าง ที่มีลักษณะเฉพาะพิเศษกว่าสภาพแวดล้อมโดยรอบ เช่น องค์พระธาตุหริภุชชัย
 เจดีย์ ภายในวัดพระธาตุหริภุชชัยวรมหาวิหาร โบสถ์และวิหารบริเวณวัดต่าง ๆ เป็นต้น บ้าย
 ริมชานาป เป็นภูมิสัญลักษณ์อีกประ เภทหนึ่ง ที่มองเห็นได้ในระยะไกล ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมถนนอินทวงยศ
 เนื่องจาก เส้นทางดังกล่าว เป็น เส้นทางเศรษฐกิจหลักของตัวเมือง และในส่วนของภูมิสัญลักษณ์ที่
 มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) ประกอบด้วย ภูมิสัญลักษณ์ประเภทโบราณสถาน
 เช่น ประตูเมือง คูเมือง เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ประเภทอาคาร ที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ที่มี
 ลักษณะโดดเด่น ที่สามารถจำแนกได้จากรับรู้ของผู้พบเห็น ประกอบด้วย สถานที่ราชการ เช่น
 ศาลากลางจังหวัด พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุชชัย ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข เป็นต้น อาคาร
 พาณิชย์ เช่น ศูนย์การค้าอินทวงยศ ตลาดสดหนองดอก เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ประเภทอนุสาวรีย์
 เช่น อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี

ในส่วนของความหมาย (Meaning) จากการสอบถามกลุ่มของนักท่องเที่ยว พบว่าวัด
 และศาสนสถาน เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ เข้ามาเที่ยวชม และทำการสักการะบูชา เพื่อความ
 เป็นสิริมงคลแก่ตัวนักท่องเที่ยวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดพระธาตุหริภุชชัยวรมหาวิหาร เป็นสถาน
 ที่ท่องเที่ยว ที่มีความงดงามทางด้านสถาปัตยกรรมของศิลปะหริภุชชัย นอกจากนี้ในบริเวณวัดพระ
 ธาตุหริภุชชัยวรมหาวิหาร ยังเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 ศาสดาของพุทธศาสนา นับ เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยว เกือบทุกคนที่ เข้ามาท่องเที่ยวภายในจังหวัดลำพูน
 จะแวะเวียน เข้ามาสักการะบูชาองค์พระธาตุ และในบริเวณไม่ห่างไกลกันนัก เป็นสถานที่ตั้งของ

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย เป็นที่จัดตั้งและแสดงหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดพบใน เมืองลำพูน ซึ่ง เป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงความมีอารยธรรมของชาว เมืองลำพูนตั้งแต่อดีตกาล โดยถ่ายทอดออกมา ในรูปแบบของวัสดุ เครื่องใช้สอยต่าง ๆ ที่นำมาจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์ดังกล่าว

ผู้ศึกษา ในส่วนของเอกลักษณ์ (Identity) ที่ปรากฏภายใน เขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการรับรู้ของผู้ศึกษา พบว่า ลำพูน เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน พบว่าในอดีตตัว เมืองเก่าลำพูน ยังเคยเป็น "เมืองหลวงของแคว้นหริภุญไชย" ส่งผลทำให้เมืองเก่าลำพูนในอดีต เป็นศูนย์กลางความเจริญในทุก ๆ ด้าน ประกอบด้วย ศูนย์กลางทางการปกครอง ศูนย์กลาง ทางด้านการค้า และศูนย์กลางทางด้านศาสนา โดยปรากฏอยู่ในหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ เช่น ตำนาน พงศาวดาร นิทานพื้นเมือง และหลักฐานทางด้านโบราณคดี ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบ สภาพแวดล้อมกายภาพของเมือง เช่น คูเมือง ประตูเมือง และแหล่งโบราณสถานที่กระจาย ตัวอยู่ทั่วไปภายในเมือง ซึ่งแหล่งโบราณสถานบางส่วน เกิดจากความศรัทธาในพุทธศาสนาของ กษัตริย์ และชาวเมืองลำพูน โดยทำการก่อสร้างวัด และถาวรวัตถุที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เพื่อ ถวายเป็นพุทธบูชา ดังปรากฏให้เห็นจนถึงปัจจุบันในรูปแบบของความงดงามของวัดวาอาราม และ แหล่งโบราณสถานภายในวัดที่มีลักษณะ เฉพาะ ที่บ่งบอกถึงความเป็นศิลปะสมัยหริภุญไชย ซึ่งมีความ แตกต่างจากแหล่งโบราณสถานอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัดเจน เช่น เจดีย์กู๊ด และรัตนเจดีย์ ที่ตั้ง อยู่บริเวณวัดจามเทวี เจดีย์เชียงยืน และสุวรรณเจดีย์ ที่ตั้งอยู่บริเวณวัดพระธาตุหริภุญไชยวร มหาวิหาร นอกจากนี้ยังมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่ชาวลำพูนกระทำ และปฏิบัติต่อกันมา ตั้งแต่อดีตกาลจนกลายเป็นประเพณีประจำจังหวัด ได้แก่ ประเพณีสร้างน้ำพระธาตุ ซึ่งมีประชาชน ชาวเมืองลำพูนจากทุกอำเภอ และประชาชนที่มีความศรัทธาต่อองค์พระธาตุ เข้ามาสักการะบูชา เป็นจำนวนมาก และในส่วนของรูปทรง (Form) ของเมืองเก่าลำพูนเป็นลักษณะทางกายภาพที่มี ความโดดเด่นทั้งจากสภาพคูเมือง ประตูเมือง แม่น้ำกวาง ซึ่งทำหน้าที่เป็นเส้นขอบของเมือง และ เส้นทาง ที่มีความเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายที่สมบูรณ์ ส่งผลให้รูปทรงของตัวเมืองเก่าลำพูนมีความ โดดเด่นและง่ายต่อการจดจำ

ในส่วนของโครงสร้าง (Structure) ซึ่งเป็นส่วนของความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ทางด้านกายภาพหลัก 6 ประเภทภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการรับรู้ของผู้ศึกษาสามารถ ถ่ายทอดรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้ (แผนที่ 5.10)

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distant L.	Local L.	
							สูงมาก (81-100%)
							สูง (61-80%)
							ปานกลาง (41-60%)
							ต่ำ (21-40%)
							ต่ำมาก (0-20%)

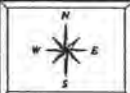
แผนที่แสดง : องค์ประกอบทางด้านจินตภาพระดับตัวเมืองเก่า จากการรับรู้ของผู้ศึกษา

มาตราส่วน 100 80 60 40 20 0 100 เมตร

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ภาควิชาการวางแนวกทและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.10

- การเข้าถึงตัวเมืองเก่าลำพูน (Gateways) จากการรับรู้ของผู้ศึกษา พบว่าการเข้าสู่เขตตัวเมืองเก่าลำพูนสามารถเข้าถึงได้ 5 ทิศทาง ประกอบด้วย ทิศเหนือ มุ่งตรงมาจากถนนเจริญราษฎร์ และถนนพระคงฤาษี สัญลักษณ์เตือนในการเข้าสู่ตัวเมืองเก่าในด้านนี้ประกอบด้วย ประตูเมือง คือ ประตูช้างสี และแนวคูเมือง ที่ทำหน้าที่เป็นเส้นขอบของเมือง นอกจากนี้ยังมีสถานที่สำคัญ เช่น วัดช้างสี จวนผู้ว่าราชการจังหวัด อาคารที่มีรูปทรงทางด้านสถาปัตยกรรมภาคเหนือ ชายโพนผาของสถาบันการเงิน ทำหน้าที่เป็นที่หมายตาระยะไกล และสภาพความหนาแน่นของอาคารพาณิชย์ เป็นสิ่งช่วยในการเตือนผู้ศึกษาว่ากำลังเดินทางเข้าสู่เขตตัวเมืองเก่าลำพูน ทิศตะวันตก มุ่งตรงมาจากถนนจามเทวี สัญลักษณ์เตือนในการเข้าสู่ตัวเมืองเก่าในด้านนี้ ประกอบด้วย สถานที่สำคัญ เช่น วัดจามเทวี ที่ว่าการอำเภอเก่า ทำหน้าที่เป็นเข้าที่หมายตาระยะไกล นอกจากนี้ประตุมหาวัน และแนวคูเมือง ทำหน้าที่เป็นเส้นขอบของเมือง นับเป็นสิ่งที่ช่วยเตือนผู้ศึกษาว่ากำลังจะเข้าสู่ตัวเมืองเก่าลำพูนทางด้านตะวันตก ทิศตะวันตกเฉียงใต้มุ่งตรงมาจากถนนลำพูน-ป่าช้า สัญลักษณ์เตือนในการเข้าสู่ตัวเมืองเก่าลำพูนทางด้านนี้ ประกอบด้วย แนวคูเมือง อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี และความวุ่นวายสับสนในบริเวณตลาดสดหนองดอก ทิศใต้ มุ่งตรงมาจากถนนสนามกีฬา สัญลักษณ์เตือนในการเข้าสู่ตัวเมืองเก่าลำพูนในด้านนี้ ประกอบด้วย วัดประตูสี่โรงเรียนเทศบาลประตูสี่ และแนวคูเมือง ทิศตะวันออก แนวแม่น้ำกวัง นับเป็นเส้นขอบทางธรรมชาติที่แบ่งกันขอบเขตพื้นที่ตัวเมืองเก่า ทางด้านตะวันออก สัญลักษณ์เตือนในการเข้าสู่ตัวเมืองเก่าลำพูนทางด้านนี้ส่วนใหญ่เป็นแนวสะพาน ประกอบด้วย สะพานท่านาง สะพานท่าสิงห์ และสะพานท่าขาม โดยเฉพาะบริเวณสะพานท่าขาม เป็นเส้นทางเข้าเมืองทางด้านตะวันออก ที่ผู้คนนิยมใช้เส้นทางดังกล่าว เนื่องจากเป็นเส้นทางที่กว้างขวางสะดวกสบาย และนอกจากนี้ในบริเวณสะพานท่าขาม ประกอบด้วย สำนักงานประปาจังหวัดลำพูน โดยมีแท่งค์เก็บน้ำ เป็นที่หมายตาระยะไกล และในบริเวณใกล้เคียงกันเป็นที่ตั้งของสวนสุขภาพ ซึ่งทำหน้าที่เป็นที่หมายตาระยะไกล โดยองค์ประกอบทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้น นับเป็นสิ่งที่ช่วยเตือนผู้ศึกษาในการเข้าสู่เขตตัวเมืองเก่าลำพูน

- เส้นทาง (Paths) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการรับรู้ของผู้ศึกษาประกอบด้วย ถนนอินทขยงยศ เป็นถนนสายหลัก (Main Axis) ที่ตัดผ่านใจกลางเมืองลำพูนโดยเชื่อมต่อกับถนนเจริญราษฎร์ทางด้านทิศเหนือ และถนนสนามกีฬาทางด้านทิศใต้ เมื่อเริ่มเข้าสู่ตัวเมืองเก่าลำพูนทางด้านทิศเหนือโดยใช้เส้นทางดังกล่าว จะผ่านประตูเมืองทางด้านทิศเหนือคือ ประตูช้างสี ซึ่งทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์เตือนในการเข้าสู่ตัวเมืองเก่า และเส้นแบ่งขอบเขตบริเวณ จากการรับรู้

เส้นทางดังกล่าวของผู้ศึกษา พบว่าเส้นทางดังกล่าว เป็นถนนแนวยาวนำสายตาไปสู่องค์พระธาตุ
 ตรีภุมขีัยสร้างแรงบันดาลใจต่อผู้พบเห็น เป็นประการแรก โดยความรู้สึกของผู้เดินทางผ่านเส้น
 ทางดังกล่าวจะเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมกายภาพของ 2 ข้างทางที่
 เปลี่ยนแปลงไป โดยถนนหินทรายยุค เป็นเส้นทางที่ตัดผ่านสถานที่สำคัญต่าง ๆ ของตัวเมืองลำพูน
 ประกอบด้วย สถานที่ราชการ เช่น ศาลากลางจังหวัดลำพูน ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข สำนักงาน
 องค์การโทรศัพท์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติศรีภุมขีัย สำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน เป็นต้น วัดและ
 ศาสนสถาน เช่น วัดช้างสี วัดศรีบุญเรือง วัดพระธาตุตรีภุมขีัยรวมท้าววิหาร เป็นต้น สถาบันการ
 วจน เช่น ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์
 ภาร ธนาคารศรีนคร เป็นต้น นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าว ยังเป็นที่ตั้งของห้างสรรพสินค้า และ
 ร้านค้า ซึ่งจำหน่ายสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการอุปโภคและบริโภค เนื่องจากเส้นทางดังกล่าว เป็น
 เส้นทางเศรษฐกิจหลักของเมือง และเส้นทางสายนี้ยังเป็น เส้นทางสายสำคัญในการใช้ประกอบพิธี
 ศาสนาต่าง ๆ เช่น พิธีฝังน้ำพระธาตุ เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลาบ และเทศกาลลอยกระทง เป็น
 ต้น ซึ่งขบวนในการจัดงานต่าง ๆ ต้องใช้เส้นทางนี้เป็นทางผ่าน เนื่องจากเส้นทางสายดังกล่าว
 เป็นเส้นทางที่ผ่านใจกลางเมืองลำพูน ถนนวังขวา เป็นเส้นทางที่นำไปสู่สวนสุขภาพของเทศบาล
 เมืองลำพูน โดยที่สถานที่ดังกล่าว ประกอบด้วย ความงดงามของสวนหย่อม และสถานที่ออกกำลังกาย
 กายของชาวเมืองลำพูน ซึ่งมีส่วนในการดึงดูดความสนใจต่อผู้พบเห็น ส่งผลก่อให้เกิดการจดจำ
 เส้นทางที่สามารถนำไปยังสถานที่ดังกล่าวได้ นอกจากนี้ถนนสายดังกล่าวยังเป็น เส้นทางซึ่งตัดไป
 เชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) ทำให้ผู้ที่ต้องการเดินทางไปยังจังหวัด
 เชียงใหม่และลำปางโดยผ่านจังหวัดลำพูน จำเป็นต้องใช้เส้นทางสายดังกล่าว ถนนรอบเมืองใน
 และรอบเมืองนอก เป็นเส้นทางถนนวงแหวนซึ่งตัดห้อมหุ้มตัวเมืองเก่า บรรยากาศรอบเส้นทางสาย
 ดังกล่าวมีความร่มรื่น ปกคลุมด้วยต้นไม้ทั้งสองข้างทาง โดยมีคูเมืองกั้นระหว่างถนนทั้งสองสาย
 จากความร่มรื่นของบริเวณสองข้างทาง ผสานกับเส้นทางสายดังกล่าวผ่านสถานที่สำคัญภายในตัว
 เมือง เช่น วัดพระธาตุตรีภุมขีัยรวมท้าววิหาร วัดธงสัจจะ อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ประตู่ช้างสี
 ประตู่มหาวัน คูเมือง ตลาดสดหนองดอก สวนสุขภาพ และสวนสาธารณะเจ้าหญิงแขกแก้ว เป็นต้น
 ส่งผลต่อการจดจำเส้นทางดังกล่าวของผู้ศึกษา ในด้านความรู้สึกต่อการรับรู้ของกิจกรรม ริมสอง
 ข้างทาง ซึ่งบางช่วงของเส้นทางให้ความรู้สึกเงียบสงบเมื่อผ่านบริเวณวัด บางช่วงของเส้นทาง
 เกิดความรู้สึกสับสน วุ่นวาย อันเนื่องจากผ่านบริเวณตลาดสด จากลักษณะเฉพาะของเส้นทาง ดัง
 กล่าวส่งผลให้ผู้ศึกษาจดจำเส้นทางดังกล่าวได้ง่ายขึ้น ถนนวังซ้าย เป็นเส้นทางที่ตัดขนานกับถนน

อินทงยศบุรี เวหนทางด้านใต้ของตัว เมืองเก่า โดยเส้นทางดังกล่าวตัดเชื่อมระหว่างถนนแวนคำ ทางด้านเหนือและถนนรอบ เมืองในทางด้านใต้ จากการรับรู้ของผู้ศึกษา เส้นทางบางช่วงทำให้เกิดความรู้สึกถึงความสับสนวุ่นวาย เมื่อเส้นผ่านดังกล่าวผ่านบริเวณด้านหลังของตลาดสดหนองคอก เนื่องจากมีประชาชนชาว เมืองลำพูน เข้ามารับจ่ายใช้สอยในตลาดสด ส่งผลทำให้เกิดการคับคั่งของจราจรในบริเวณช่วงถนนดังกล่าว นับเป็นอีก เส้นทางหนึ่งที่ควรหลีกเลี่ยงไปใช้ เส้นทางอื่นแทน เมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วน นอกจากนี้เส้นทางสายดังกล่าว ยังสามารถนำไปสู่ศาลากลางจังหวัดลำพูน สถานีดับเพลิงเทศบาล เมืองลำพูน ศูนย์บริการสาธารณสุข พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญไชย และร้านอาหารที่มีสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นจากบริเวณใกล้เคียง เป็นที่สะดุดตาต่อผู้พบเห็น คือ "คุ้มตันแก้ว" ถนนมุกดา เป็นเส้นทางที่ตัดแยกจากถนนอินทงยศบุรีไปทางด้านตะวันตก โดยที่เส้นทางดังกล่าวตัดเชื่อมระหว่างถนนอินทงยศบุรีกับถนนรอบ เมืองใน และผ่านสถานที่สำคัญภายในตัวเมือง เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญไชย ประชุมหาวัน แนวคูเมือง นอกจากนี้เส้นทางสายดังกล่าวยังเป็นเส้นทางที่เชื่อมกับถนนจามเทวีอัน เป็นเส้นทางนำไปสู่สถานที่สำคัญ คือ วัดจามเทวี วัดมหาวัน และโรงพยาบาลลำพูน ถนนราชวงศ์ เป็นถนนที่อยู่ด้านข้างของศาลากลางจังหวัดลำพูน โดยที่บริเวณริมถนนสายดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัย ซึ่งบางช่วงของถนนมีที่พักอาศัยที่มีลักษณะโดดเด่นในด้านสถาปัตยกรรม ส่งผลต่อการระลึกถึงเส้นทางดังกล่าว นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าวยังเป็นอีก เส้นทางหนึ่ง ซึ่งนำไปสู่สวนสาธารณะของเทศบาล คือ สวนสาธารณะเจ้าหญิงแขกแก้ว และแนวคูเมือง ส่วนเส้นทางอีกเส้นทางหนึ่งที่ปัจจุบันได้ลดความสำคัญลง คือ แม่น้ำกาหลง เนื่องจากปัจจุบันการใช้เส้นทางนี้ไม่เป็นที่นิยม อันเป็นผลเนื่องมาจากการเดินทางโดย เส้นทางถนน มีความสะดวกสบายกว่า ส่งผลให้คนนิยมหันมาใช้ เส้นทางถนนมากขึ้น ทำให้ความสำคัญของการสัญจรทางน้ำถูกลดความสำคัญลง แต่ปัจจุบัน ทางราชการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของแม่น้ำสายดังกล่าว โดยทางเทศบาลจัดให้มี เรือถีบ บริการให้เช่า ส่งผลให้น้ำในบริเวณดังกล่าวมีคุณภาพของน้ำที่ดีขึ้น

- ศูนย์ชุมชน (Nodes) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการรับรู้ของผู้ศึกษา สามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้ ศูนย์ชุมชน ประเภทที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาของการประกอบกิจกรรม ประกอบด้วย สถานที่ราชการ เช่น ศาลากลางจังหวัดลำพูน ที่ทำการไปรษณีย์ โทรเลขจังหวัดลำพูน สำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน หอสมุดแห่งชาติสาขาจังหวัดลำพูน เป็นต้น สถานประกอบการ เช่น ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารกรุงเทพ พาณิชยการ ธนาคารศรีนคร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น โดยที่ศูนย์ชุมชนประเภท

ตั้งกล่าวจะดูหน่วย สืบสวน จากการเข้ามาเพื่อขอรับบริการของชาวเมืองลำพูน ต่อสถานที่ตั้ง กล่าวในช่วงเวลาทำการ ส่งผลก่อให้เกิดความเคลื่อนไหว ของการประกอบกิจกรรมตลอดเวลา นอกจากนี้บริเวณลานหน้าอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี และบริเวณริมถนนวังขวาในช่วงเวลากลางวัน มีการประกอบกิจกรรมประเภทขายอาหารหรือที่ชาวเมืองนิยมเรียกว่า "ตลาดโต้รุ่ง" นับได้ว่า เป็นอีกจุดหนึ่ง ซึ่งเป็นศูนย์กลางประเภทที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาภายในเขตตัวเมืองเก่า แต่ภาย หลังจากหมดเวลาทำการ หรือภายหลังจากการขายสินค้า สถานที่ดังกล่าวจะดูเงียบสงบ ศูนย์ชุมชน ประเภทสถานีขนส่ง ประกอบด้วย ท่าจอดรถประจำทางสายลำพูน-ป่าซาง และลำพูน-บ้านแป้น ตั้งอยู่ริมถนนอินทวงศ ตรงข้ามกับคุ้มเจ้าพงษ์ธาดา ในบริเวณดังกล่าวเป็นจุดเปลี่ยนของเส้นทาง ในการนำไปสู่อำเภอบ้านฝาง ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดลำพูน ที่มีชื่อเสียงโดดเด่นในด้านการทอผ้า และเป็นที่ตั้งของศาสนสถานที่สำคัญ คือ พระพุทธบาทตากผ้า และในบริเวณไม่ห่างไกลกันมากนัก เป็นท่าจอดรถที่นำไปยังอำเภอลี้ ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งที่มีชื่อเสียงในด้านของสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยท่าจอดรถตั้งอยู่บริเวณอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ส่วนท่าจอดรถอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งนำไปสู่อำเภอบ้านธิ ตั้งอยู่บริเวณหลังตลาดสดหนองดอก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในบริเวณเขตตัวเมืองเก่าเป็นที่ตั้งของศูนย์ชุมชนประเภทสถานีขนส่ง มากกว่าบริเวณพื้นที่นอกเขตตัวเมืองเก่า ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเขตตัวเมืองเก่าเป็นศูนย์กลางของความเจริญในทุก ๆ ด้านของเมือง นอกจากนี้ยังมีท่าจอดรถสามล้อให้บริการสำหรับผู้เดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ระยะไม่ไกลมากนัก เช่น ท่าจอดรถสามล้อบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัด ท่าจอดรถสามล้อบริเวณด้านหลังวัดพระธาตุดุริยางค์ยวมหาวิหาร ท่าจอดรถบริเวณหน้าห้างสรรพสินค้าแจ่มฟ้า ท่าจอดรถสามล้อบริเวณหน้าสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน และท่าจอดรถสามล้อบริเวณตลาดสดหนองดอก นอกจากนี้ยังมีศูนย์ชุมชนประเภทที่มีกิจกรรมตลอดทั้งวันซึ่ง ได้แก่ ตลาดสดหนองดอก เนื่องจากตลาดดังกล่าว เป็นแหล่งศูนย์รวมของสินค้านา ๆ ชนิด โดยประเภทของสินค้าประกอบด้วย ผลผลิตทางการเกษตร สินค้าอุปโภคบริโภค และสินค้าบริโภค และสินค้าเบ็ดเตล็ด โดยที่ตลาดหนองดอกจะเป็นแหล่งศูนย์รวมของสินค้าที่พ่อค้า และแม่ค้านำสินค้ามาลงเพื่อกระจายไปยังอำเภอต่าง ๆ ซึ่งช่วงเวลาในการลงสินค้าแต่ละประเภทจะมีเวลาลงไม่ตรงกัน ส่งผลให้เกิดความเคลื่อนไหวของกิจกรรมในบริเวณดังกล่าวมีขึ้นตลอดทั้งวัน ผนวกกับในบริเวณใกล้กับตลาดหนองดอก มีรูปเปอร์มาร์เก็ต ที่เปิดบริการตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้ศูนย์ชุมชนในบริเวณดังกล่าว เปรียบเสมือนพื้นที่เมืองที่ตื่นตลอดทั้งวัน

- เส้นขอบ (Edges) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการรับรู้เส้นขอบภายในเขตตัวเมืองเก่าของผู้ศึกษา สามารถแจกแจงรายละเอียดตามประเภทของเส้นขอบ ประกอบด้วย

เส้นขอบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เช่น แม่น้ำกวัง เป็นเส้นขอบที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีส่วนช่วยในการกำหนดขอบเขตของพื้นที่ตัวเมืองเก่าทางด้านตะวันออก เส้นขอบประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วย คูเมือง ซึ่งเป็นแนวเขตล้อมรอบตัวเมืองเก่า ทำให้เกิดความรู้สึกในการแบ่งแยกพื้นที่ออกจากกันอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยมีแนวคูเมืองเป็นเส้นขอบในการขวางกันพื้นที่ดังกล่าว เพื่อแสดงขอบเขตอาณาบริเวณ ประตูเมือง เป็นแนวเส้นขอบอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งในปัจจุบันยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ 2 แห่ง คือ ประตูช้างสี และประตูมหาวัน เนื่องจากประตูเมืองดังกล่าวตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ว่างล้อมรอบ ส่งผลทำให้มีลักษณะที่ช่วยส่งเสริมความโดดเด่น แตกต่างจากสภาพแวดล้อมในบริเวณใกล้เคียง เปรียบเสมือนแนวเขตขวางกันตรงเข้าเมือง แนวอาคารพาณิชย์นับเป็นเส้นขอบอีกประเภทหนึ่ง จากการรับรู้ของผู้ศึกษา เมื่อผ่านประตูช้างสีตามถนนอินทขยงยศ แนวอาคารพาณิชย์บริเวณ 2 ข้างทาง ที่มีความสูงของอาคารไล่เลี่ยกัน ก่อให้เกิดความรู้สึกเสมือนเส้นขอบที่บีบให้แนวถนนอินทขยงยศแคบลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณใจกลางเมืองที่มีแนวอาคารประชิดติดกันก่อให้เกิดความรู้สึก อึดอัด คับแคบ และขาดความโล่งสบาย ในสายตาเป็นอย่างมาก แต่บางช่วงของเส้นทางสายดังกล่าว ก่อให้เกิดความโล่งสบายของสายตาเช่นกัน เนื่องมาจากมีบริเวณพื้นที่ว่าง (Open Space) ของสถานที่ทางราชการ เช่น ศาลากลางจังหวัด พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญไชย สำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน เป็นต้น ส่วนแนวอาคารบริเวณถนนวังขวาก็เช่นเดียวกัน เมื่อข้ามสะพานท่าขาม เข้ามาสู่ตัวเมืองเก่าลำพูน แนวอาคารพาณิชย์บริเวณ 2 ข้างทาง เป็นแนวเส้นขอบที่ให้ความรู้สึกน่าสายตาและสร้างความรู้สึกเสมือนถูกบีบมีความอึดอัดเมื่อผ่านไปบริเวณดังกล่าวเป็นอย่างมาก เนื่องจากการขาดบริเวณพื้นที่ว่าง นอกจากนี้แนวเส้นขอบยังเกิดจากแนวสะพาน เป็นเส้นกันที่ให้ความรู้สึกถึงความ เป็นเส้นขอบเช่นกัน เช่น สะพานท่านาง สะพานท่าสิงห์ และสะพานท่าขาม

— ย่าน (Districts) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการรับรู้ของผู้ศึกษา สามารถจำแนกย่านตามลักษณะสภาพแวดล้อมกายภาพ และกิจกรรมภายในเมืองเก่า ประกอบด้วย ย่านศาสนสถาน โดยในเขตตัวเมืองเก่านี้ว่ามีศาสนสถานประเภทวัดกระจายตัวมากกว่าบริเวณอื่น จากการรับรู้ของผู้ศึกษาถึงความเป็นย่านดังกล่าว พบว่าจากสภาพแวดล้อมกายภาพที่มีลักษณะรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นกว่าสภาพแวดล้อมโดยรอบ นับเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ศึกษารับรู้ถึงความ เป็นย่านจากสถานที่ดังกล่าว ผนวกกับความเจียบสงบ อันสืบเนื่องมาจากวัด เปรียบเสมือนสถานที่ซึ่งแยกตัวออกจากความสับสน วุ่นวายของโลกภายนอก ทำให้ผู้ศึกษารับรู้ความเป็นย่านได้ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยย่านศาสนสถานภายในตัวเมืองเก่า ประกอบด้วย ย่านวัดช้างสี ย่านวัดศรีบุญเรือง

ย่านวัดธงสีจจะ ย่านวัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร ย่านวัดสุพรรณรังษี เป็นต้น ย่านพาณิชย์กรรม เป็นย่านที่มีลักษณะเด่นทางด้านของกิจกรรม การซื้อขาย ส่งผลให้ผู้คนในบริเวณย่านดังกล่าว ตูเร่รับ ผนวกกับจำนวนรถยนต์พาหนะที่เข้ามาภายในย่าน ส่งผลทำให้บริเวณดังกล่าว ดูสับสน วุ่นวายกว่าในบริเวณอื่น โดยย่านพาณิชย์กรรมภายในเขตตัวเมืองเก่า ประกอบด้วย ย่านตลาดสด หนองดอก ย่านศูนย์การค้าอินทงยศ ย่านขายทองบริเวณสามแยกกระหว่างถนนอินทงยศติดกับถนน วังขวา ย่านค้าผ้าตั้งอยู่บริเวณริมถนนมุกดาตรงข้ามกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย ย่านขาย เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำการเกษตร ตั้งอยู่ที่บริเวณริมถนนวังซ้าย ช่วงบริเวณด้านหลังศูนย์ การค้าอินทงยศ นอกจากนี้ยังมีย่านสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ประกอบด้วย ย่าน สวนสุขภาพสะพานท่าข้าม ย่านสวนหย่อมบริเวณรอบคูเมือง ย่านสวนสาธารณะเจ้าหญิงแขกแก้ว เป็นต้น

- ภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks) ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน จากการรับรู้ของผู้ศึกษาสามารถแยกพิจารณาจากการมองเห็นองค์ประกอบทางกายภาพได้ดังต่อไปนี้ ภูมิสัญลักษณ์ ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) และภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล ภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน ประกอบด้วย ภูมิสัญลักษณ์ประเภทอาคาร สิ่งปลูกสร้างที่มีลักษณะโดดเด่นทางด้านสถาปัตยกรรม เช่น องค์พระธาตุหริภุญชัย พระวิหาร พระอุโบสถ เจดีย์ปทุมมาดี เจดีย์เชียงยืน ที่ตั้งอยู่ในบริเวณ วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร เจดีย์ วิหารวัดศรีบุญเรือง วิหาร วัดช้างสี วิหาร วัดช่องรอง เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ประเภทป้ายโฆษณา ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนถนนอินทงยศ ซึ่งมีส่วนในการทำลาย คุณค่าของตัวโบราณสถาน เช่น ป้ายโฆษณาของสถาบันการเงินส่วนใหญ่ภายในเขตคูเมือง มีความ สูงเกือบเท่ากับความสูงขององค์พระธาตุ ส่งผลทำให้ทำลายทัศนียภาพที่งดงามของเมือง ภูมิสัญลักษณ์ประเภทเสารับส่งวิทยุโทรเลข ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณสถานที่ราชการ เช่น ศาลากลาง จังหวัด ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน ประกอบด้วย ภูมิสัญลักษณ์ที่มีลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่โดดเด่นกว่า สภาพแวดล้อมโดยรอบ เช่น สถานที่ราชการ ประกอบด้วย ศาลากลางจังหวัดลำพูน ที่ทำการไปรษณีย์ โทรเลข สำนักงานบริการโทรศัพท์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย สำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน เป็นต้น อาคารพาณิชย์ ประกอบด้วย ตลาดสดหนองดอก ศูนย์การค้าอินทงยศ เป็นต้น สถานที่ พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสุขภาพสะพานท่าข้าม สวนสาธารณะเจ้าหญิงแขกแก้ว สวนหย่อมท่านาง เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของเมือง เช่น ประตูช้างสี ประตุมหาวัน

และคูเมือง เป็นต้น ส่วนภูมิสัญลักษณ์ประเภทอนุสาวรีย์ เช่น อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี อนุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในส่วนของความหมาย(Meaning) จากการรับรู้ของผู้ศึกษาพบว่า ลำพูนนับเป็นหัวเมืองเก่าที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ส่งผลทำให้สถานที่ต่าง ๆ ที่กระจายตัวอยู่ภายในเมืองเก่าที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่ลำพูนเคยเป็นเมืองหลวงของแคว้นหริภุญไชย ทำให้ลำพูนเป็นศูนย์กลางของความเจริญในทุกๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยหนึ่งลำพูนเคยเป็นศูนย์กลางทางด้านพุทธศาสนาของภูมิภาคแห่งนี้ โดยปรากฏหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ที่ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของ พงศาวดาร ตำนาน ทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบเป็นเบื้องต้น ก่อนเข้าไปดำเนินการสำรวจองค์ประกอบทางด้านกายภาพในเมืองลำพูน และเมื่อผู้ศึกษาเข้าไปดำเนินการสำรวจองค์ประกอบทางด้านกายภาพในเมืองเก่าลำพูน จากการรับรู้ของผู้ศึกษาได้พบวัดและศาสนสถานกระจายตัวอยู่ภายในคูเมืองเก่าเป็นจำนวนมาก ช่อม เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าในสมัยหนึ่งลำพูนเคยเป็นศูนย์กลางทางด้านพุทธศาสนา ผสมผสานกันภายในวัดต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้พบกับแหล่งโบราณสถานทั้งที่ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน และยังไม่ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่กล่าวไว้ในหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความประทับใจและจดจำสถานที่ดังกล่าวได้ดีเป็นพิเศษ เช่น สุวรรณเจดีย์ และเจดีย์เชียงยืน เป็นโบราณสถานที่มีรูปแบบของศิลปะสมัยหริภุญไชยที่เหลืออยู่เพียง 2 แห่งภายในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน ตั้งอยู่ในบริเวณวัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นวัดที่มีสถานภาพเป็น "วัดหลวง" นอกจากนี้ในบริเวณวัดดังกล่าว ยังเป็นที่ตั้งขององค์พระธาตุหริภุญชัย อันเป็นสถานที่เก็บพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันเป็นสถานที่สักการบูชาของชาวเมืองลำพูนและบุคคลโดยทั่วไป โดยทางจังหวัดจัดทำประเพณีสงกรานต์เพื่อเฉลิมฉลองสมโภชองค์พระธาตุเป็นประจำทุกปี โดยในช่วงเทศกาลประเพณีดังกล่าว ผู้คนจากทั่วทุกสารทิศจะเข้ามาภายในตัวเมืองเก่า เพื่อทำการประกอบพิธีสงกรานต์ โดยมิจุดประสงค์เพื่อความมีสิริมงคลต่อตนเองและครอบครัว จะเห็นได้ว่า วัดและศาสนสถาน ยังคงเป็นที่ดึงดูดใจของคนในจังหวัดลำพูน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์พระธาตุหริภุญชัยถือได้ว่าเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจที่มีความหมาย ในการใช้เป็นที่ดึงดูดใจของชาวเมืองลำพูน ส่วนในด้านของหลักฐานทางด้านโบราณคดีที่ปรากฏอยู่ภายในเขตตัวเมืองเก่าและภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย ช่อม เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความมีอารยธรรมของชาวเมืองลำพูนในอดีต โดยถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสภาพแวดล้อมกายภาพของเมือง เช่น ใน

การสร้างเมืองลำพูน ได้มีการจัดวางผังให้พระราชวังอยู่ใจกลางเมือง เพื่อทำให้กษัตริย์สามารถดูแลความเรียบร้อยของเมืองได้สะดวก นอกจากนี้มีการก่อสร้างกำแพงเมือง แนวเขตคูเมืองเพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตของเมืองและป้องกันข้าศึกที่จะเข้ามาภายในเมืองลำพูน จะเห็นได้ว่าจากหลักฐานทางด้านโบราณคดีภายในเขตตัวเมืองเก่า มีส่วนช่วยให้ผู้ศึกษาจดจำสภาพแวดล้อมภายในเมืองได้ดียิ่งขึ้น อันสืบเนื่องมาจากประวัติความเป็นมาและความรู้สึกในการรับรู้สภาพแวดล้อมภายในเมืองเก่าลำพูน

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านจินตภาพระดับจังหวัด ระดับเทศบาลเมืองและระดับตัวเมืองเก่าลำพูน

จากรายละเอียดผลการวิเคราะห์ องค์ประกอบทางด้านจินตภาพ ระดับจังหวัด ระดับเทศบาลเมืองลำพูน และระดับตัวเมืองเก่าลำพูน ที่รับรู้โดยกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มคนเมืองลำพูน กลุ่มนักท่องเที่ยว และผู้ศึกษา ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาได้ทำการสังเคราะห์ผลการศึกษาดังกล่าวออกเป็น ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านกายภาพในระดับต่าง ๆ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้ (แผนที่ 5.11-5.13)

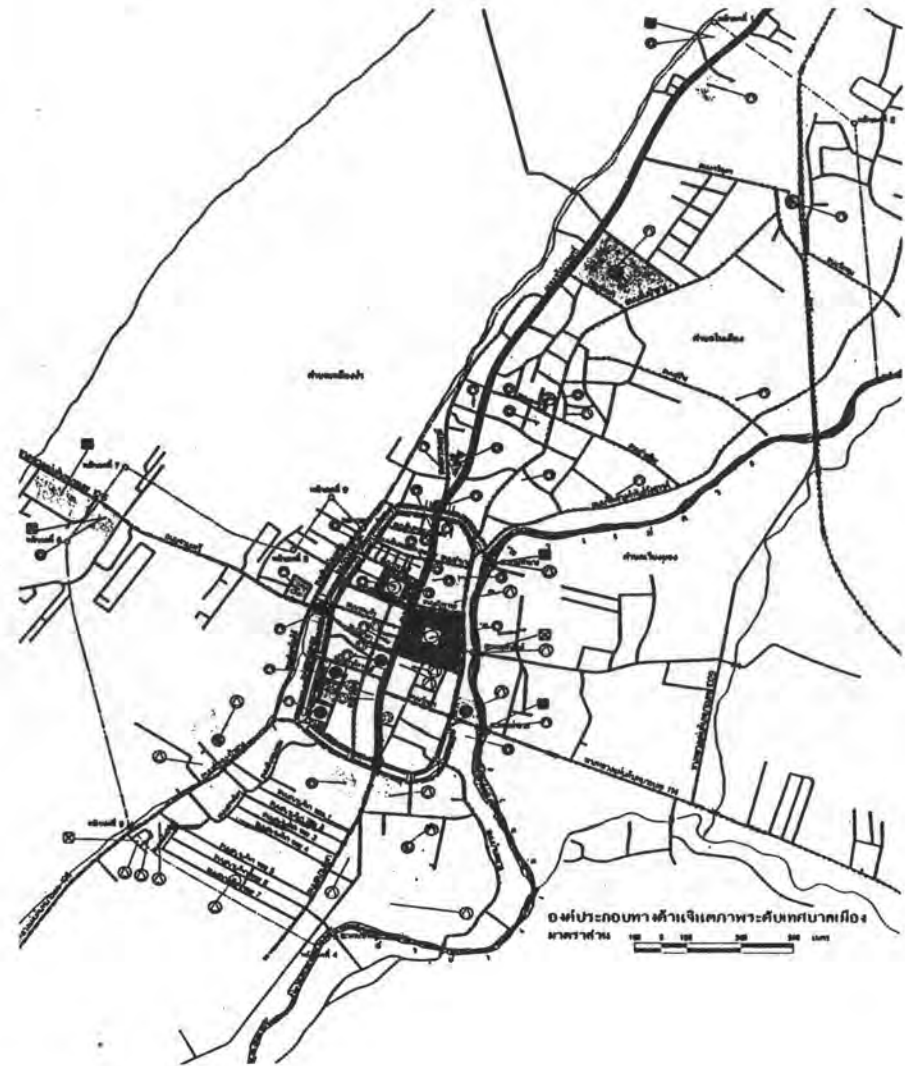
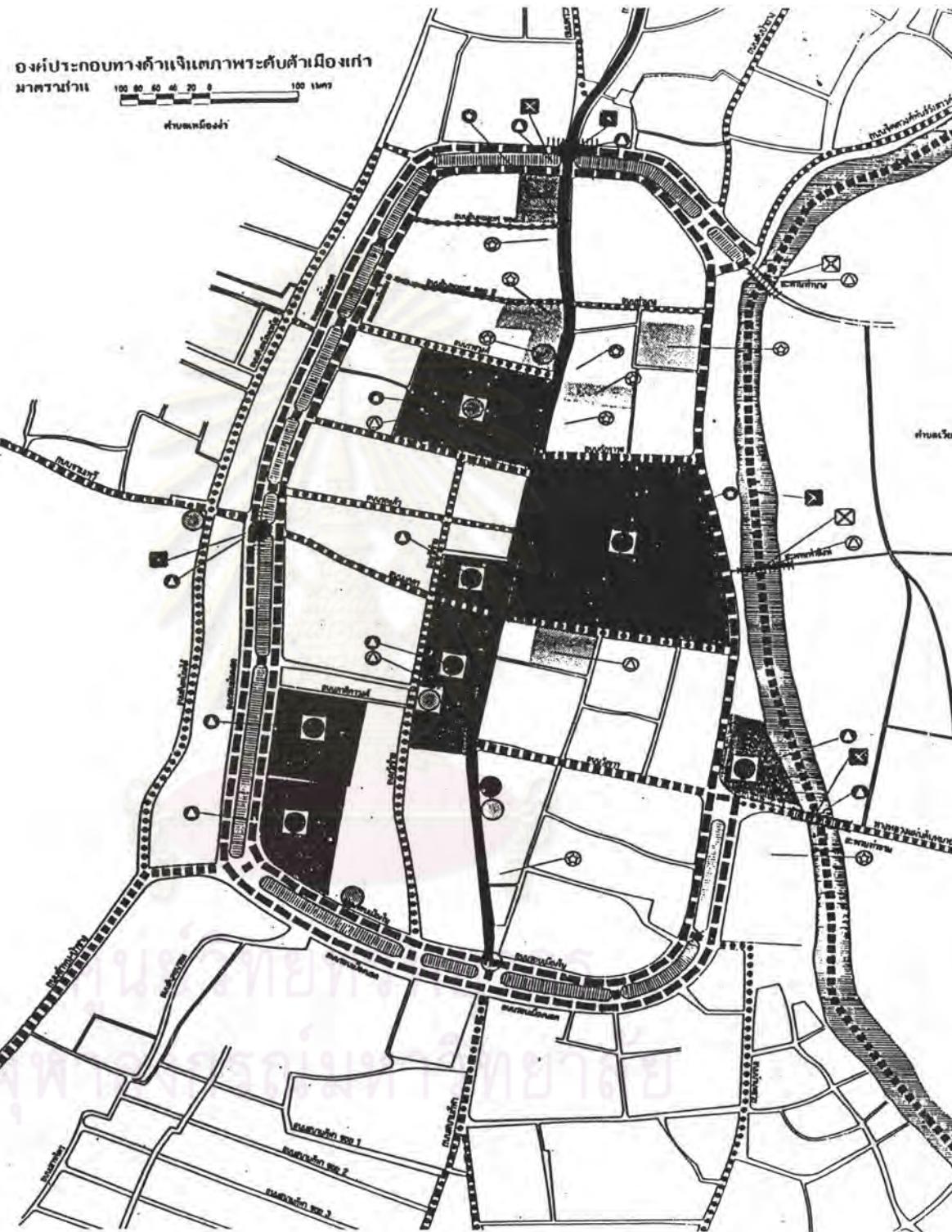
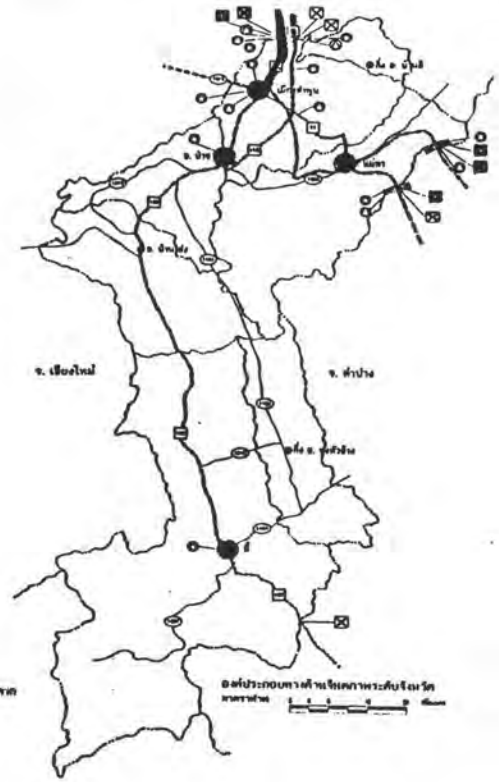
ทางเข้าเมือง (Gateways)

ทิศเหนือ เมื่อมาจากจังหวัดเชียงใหม่ ผ่านอำเภอสารภี โดยใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 (เชียงใหม่-ลำพูน) สัญลักษณ์เตือนในการเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน ประกอบด้วย แนวต้นยาง ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่ทางจังหวัดเชียงใหม่ทำการอนุรักษ์ไว้ ทำหน้าที่เป็นแนวเส้นขอบ (Edges) ของจังหวัดเชียงใหม่ และยังทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) ศาลหลักเมืองของจังหวัดทั้งสองและป้ายบอกแนวเขตจังหวัด ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) ซึ่งสภาพแวดล้อมที่กล่าวมาข้างต้น เป็นสัญลักษณ์เตือนในการเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน เมื่อเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองลำพูน สัญลักษณ์เตือนในการเข้าสู่ตัวเทศบาลทางด้านนี้ ส่วนใหญ่เป็นสภาพแวดล้อมกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วย สภาพของอาคารบ้านเรือน ซึ่งเริ่มดูหนาแน่นมากขึ้น วัดสันปายางทปอม โดยมีเจดีย์ โบสถ์ วิหาร ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distant L.	Local L.	
							สูงมาก (81-100%)
							สูง (61-80%)
							ปานกลาง (41-60%)
							ต่ำ (21-40%)
							ต่ำมาก (0-20%)

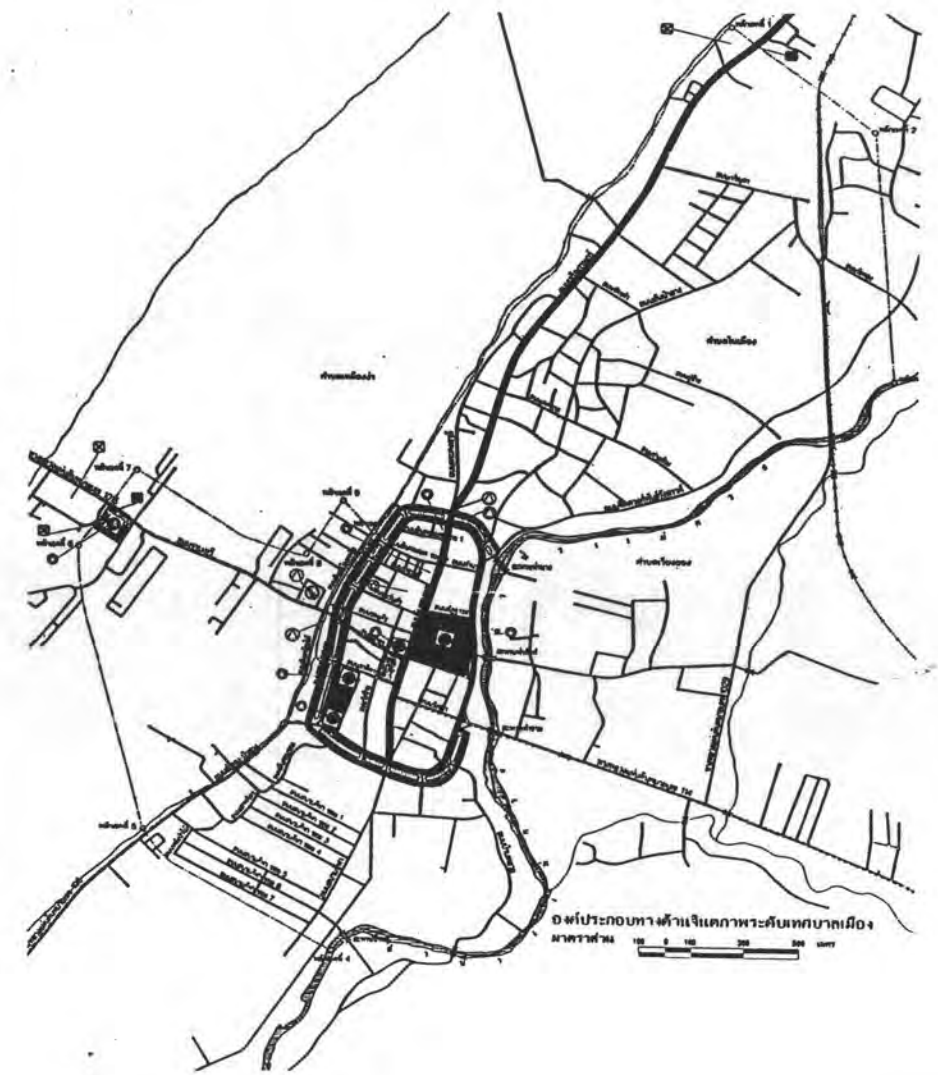
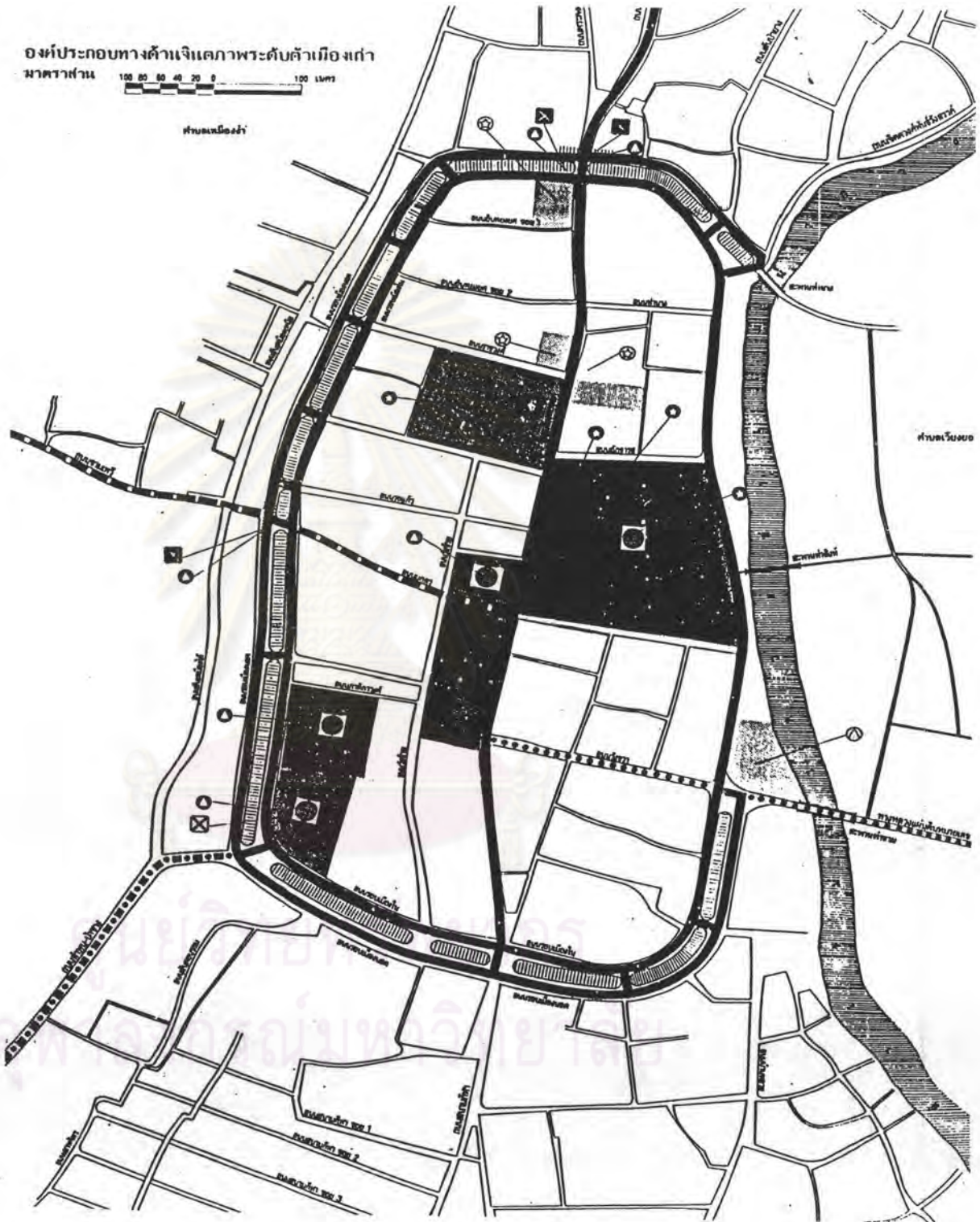
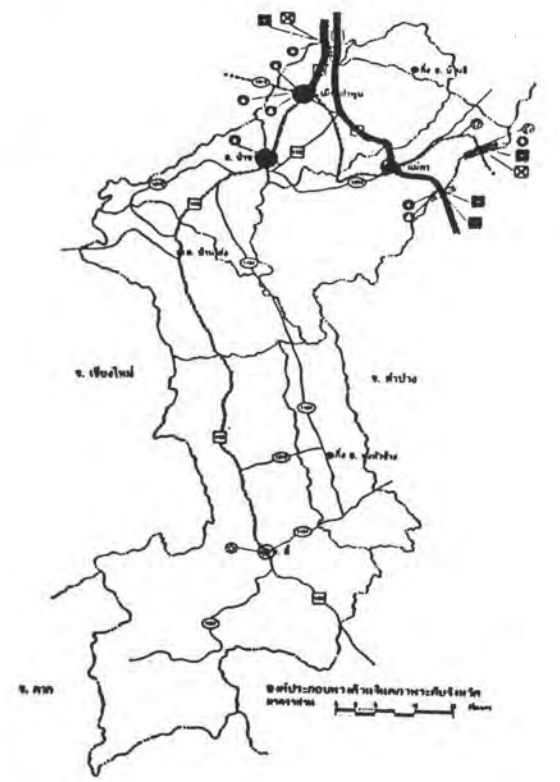
แผนที่แสดง : ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้าน
จินตภาพระดับจังหวัด ระดับเทศบาล ระดับตัวเมืองเก่า จากการ
รับรู้ของกลุ่มคนเมืองลำพูน

มาตราส่วน	
ที่มา : จากการสัมภาษณ์	
ภาควิชาการวางผังเมืองและสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	แผนที่ 5.11

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distant L	Local L		
							สูงมาก	(81-100%)
							สูง	(61-80%)
							ปานกลาง	(41-60%)
							ต่ำ	(21-40%)
							ต่ำมาก	(0-20%)

แผนที่แสดง : ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้าน
 จินตภาพระดับจังหวัด ระดับเทศบาล ระดับตัวเมืองเก่า จากการ
 รับรู้ของกลุ่มนักท่องเที่ยว

มาตราส่วน : จากการศึกษาภาคสนาม

แผนที่ : 5.12

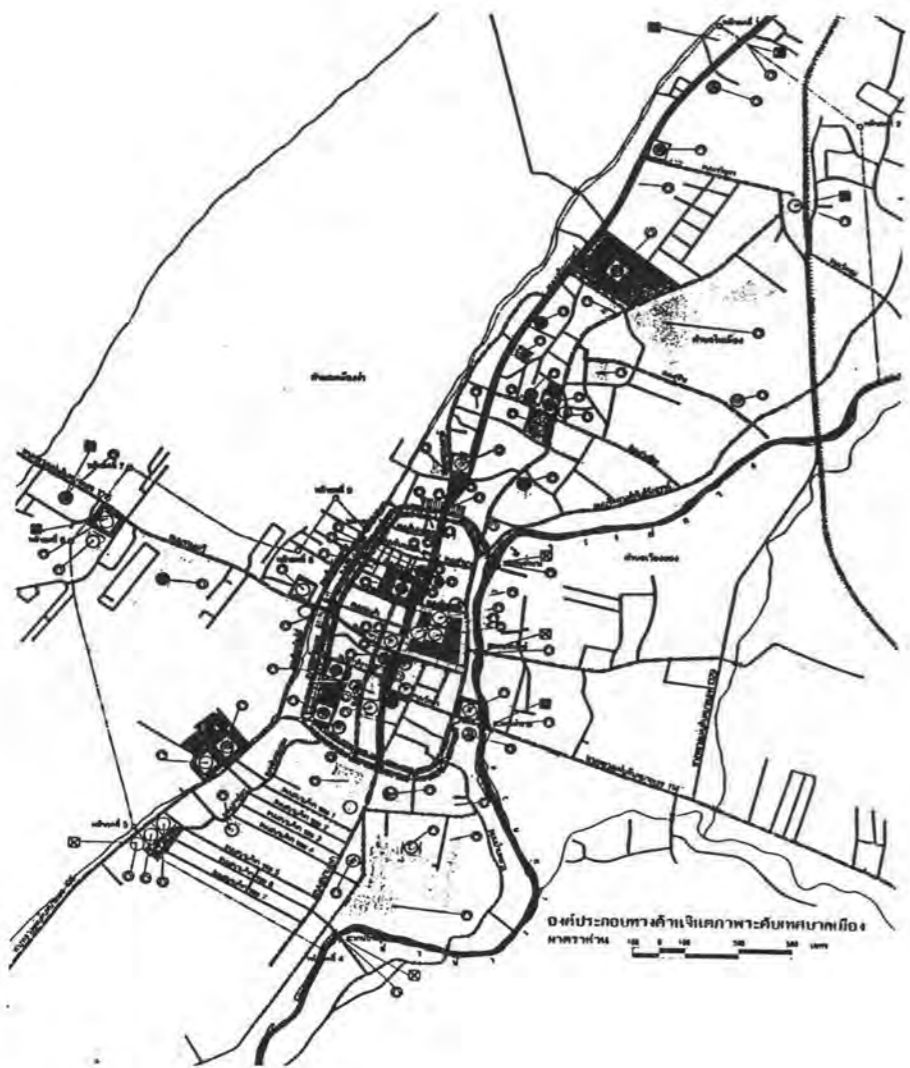
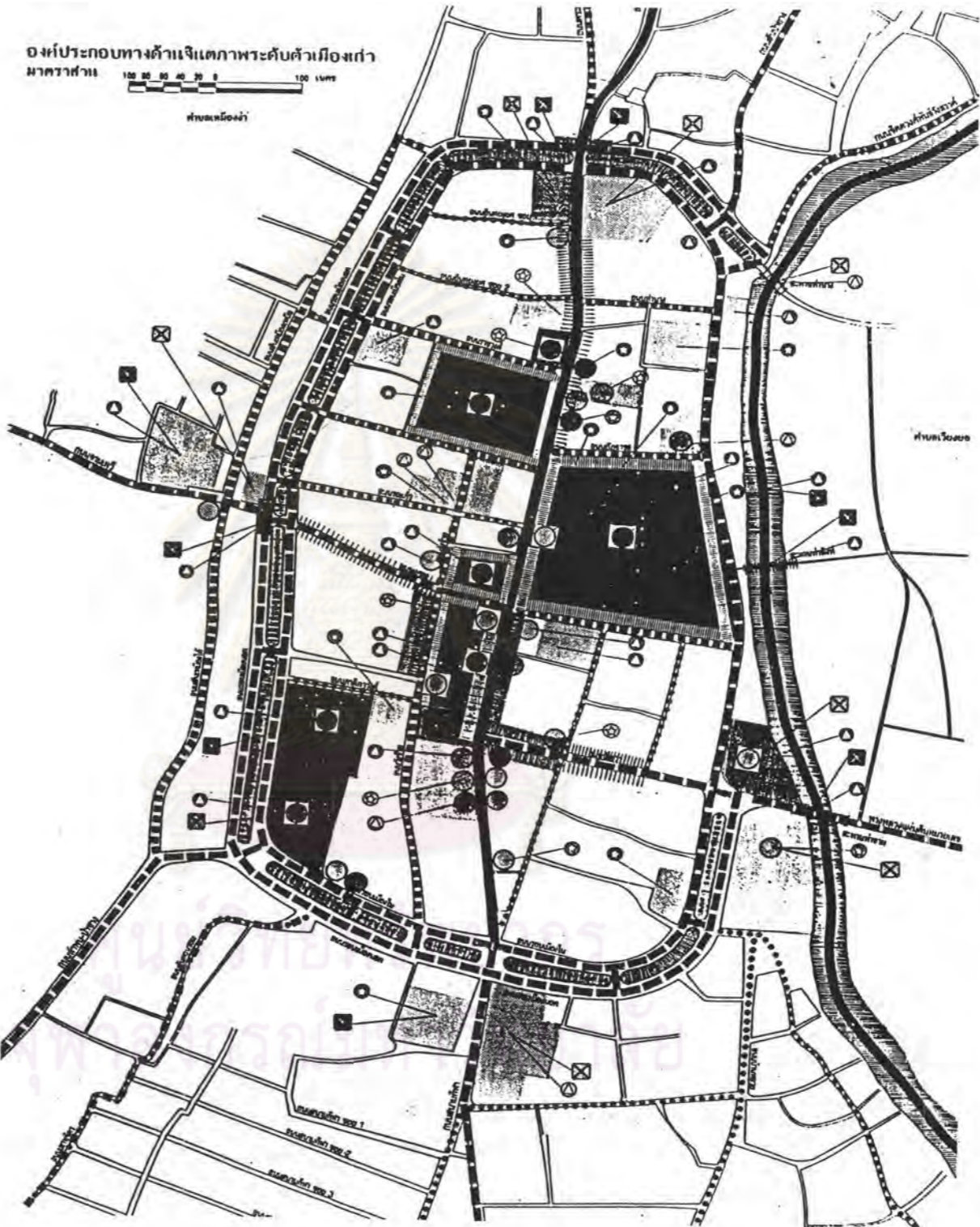

ภาควิชาการวางผังเมืองและภูมิสถาปัตย์
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

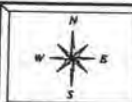
สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distant L	Local L	
							สูงมาก (81-100%)
							สูง (61-80%)
							ปานกลาง (41-60%)
							ต่ำ (21-40%)
							ต่ำมาก (0-20%)

แผนที่แสดง : ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้าน
จินตภาพระดับจังหวัด ระดับเทศบาล ระดับตัวเมืองเก่า จากการ
รับรู้ของผู้ศึกษา

มาตราส่วน
ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ในระยะไกล (Distant Landmarks) และป้ายที่จัดทำโดยเทศบาล ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) นอกจากนี้สภาพของถนนและทางเท้าเป็นสัญญาณเตือนในการรับรู้อีกประเภทหนึ่ง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสภาพของถนนในเขตเทศบาล มีสภาพที่ดีกว่าถนนภายนอกเขตเทศบาล ผนวกกับถนนภายในเขตเทศบาล ประกอบด้วย ทางเท้า ซึ่งทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ของถนน และเมื่อเข้าสู่เขตตัวเมืองเก่า สัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวเมืองเก่า ประกอบด้วย สภาพของอาคารบ้านเรือน เริ่มปรากฏอาคารพาณิชย์ปลูกหนาแน่นมากขึ้น แนวคูเมือง และประตูช้างสี เป็นสภาพแวดล้อมทางภาพที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งบ่งบอกร่องรอยความเก่าแก่ของเมือง และทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ของเมืองในอดีต นอกจากนี้ยังมีบริบทใกล้เคียงกันเป็นที่ตั้งของ วัดช้างสี โดยมีเจดีย์ วิหาร ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) เป็นสัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวเมืองเก่า ทางด้านทิศเหนือ

ทิศตะวันตก เมื่อมาจากจังหวัดเชียงใหม่ ผ่านทางอำเภอสันป่าดอง โดยใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1015 สัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ คือ แม่น้ำปิง ทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ในการบ่งบอกแนวเขตของจังหวัดทั้งสอง สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วย สะพานศรีวิชัย ทำหน้าที่ในการเชื่อมเส้นทางของจังหวัดทั้งสอง และทำหน้าที่เป็นเส้นขอบของถนน นอกจากนี้ป้ายบอกแนวเขตจังหวัด ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) สภาพแวดล้อมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นับว่าเป็นสัญญาณเตือนในการเข้าสู่จังหวัดลำพูน เมื่อเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองลำพูน สัญญาณในการเตือนการเข้าสู่เขตเทศบาลทางด้านนี้ ประกอบด้วย โรงพยาบาลลำพูน โดยมีแท่งสี่เหลี่ยม ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) วัดจามเทวี โดยมี เจดีย์ วิหาร ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) และป้ายที่จัดทำโดยเทศบาล ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) นอกจากนี้สภาพของอาคารบ้านเรือน เริ่มหนาแน่นมากขึ้น เมื่อเข้าใกล้กับเขตเทศบาลเมืองลำพูน เมื่อเข้าสู่เขตตัวเมืองเก่า สัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวเมืองเก่า ประกอบด้วย สถานที่ซึ่งมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ได้แก่ วัดมหาวัน เป็นสถานที่พบพระรอดที่มีอายุราวพันกว่าปี แนวเขตคูเมือง และประตูมหาวัน ทำหน้าที่เป็นเส้นขอบของเมืองในอดีต

ทิศตะวันออก เมื่อมาจากจังหวัดลำปาง ผ่านทางอำเภอห้างฉัตร โดยใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) สัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน ประกอบด้วย แนวเทือกเขาขุนตาล เป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ในการแสดงขอบเขตของจังหวัดทั้งสอง และทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) และในบริเวณใกล้เคียงกัน เป็นที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อขุนตาล และป้ายบอกแนวเขตจังหวัด ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) เมื่อเข้าสู่เขตเทศบาลเมืองลำพูน โดยใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 114 ซึ่งแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 สัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองลำพูน ประกอบด้วย สภาพการตั้งถิ่นฐานของประชาชนชาวเมืองลำพูน เริ่มหนาแน่นมากขึ้น เมื่อเข้าใกล้เขตเทศบาล ส่วนป้ายทาง ทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ในการแสดงขอบเขตของเทศบาลเมืองลำพูน โดยมีสะพานพญานาคเป็นตัวเชื่อมระหว่างพื้นที่เทศบาลและพื้นที่นอกเขตเทศบาล ส่วนสะพานที่นาง สะดุดเกล้าศักดิ์ และสะพานบ้านผู้ ทำหน้าที่เช่นเดียวกับสะพานพญานาค ถือเป็นสัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวเขตเทศบาลเช่นเดียวกัน ในบริเวณใกล้เคียงกันยังเป็นที่ตั้งของสำนักงานประปา โดยมีแท็งก์เก็บน้ำประปาคำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) และสวนสุขภาพของทางเทศบาล ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) ส่วนเส้นทางรถไฟ สัญญาณเตือนในการเข้าสู่จังหวัดลำพูนจากจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย อุโมงค์ขุนตาล ทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ในการแสดงขอบเขตของจังหวัดทั้งสอง และในบริเวณปากอุโมงค์ฝั่งจังหวัดลำพูน เป็นที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อขุนตาล และป้ายบอกสถานีรถไฟ ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) และเมื่อเข้าสู่ตัวเขตเทศบาลเมืองลำพูน สัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวเขตเทศบาล ประกอบด้วย สภาพอาคารบ้านเรือน สิ่งปลูกสร้างเริ่มมีหนาแน่นมากขึ้น จากเส้นทางที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม องค์พระธาตุหริภุญชัย ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) และเป็นสิ่งเตือนว่ากำลังเข้าสู่ตัวเมืองลำพูน

ทิศใต้ เมื่อมาจากจังหวัดลำปาง ผ่านทางอำเภอเถิน โดยใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 สัญญาณเตือนในการเข้าสู่จังหวัดลำพูนทางด้านนี้ไม่ชัดเจนเท่ากับทางด้านทิศอื่น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก สภาพแวดล้อมบริเวณทั้งสองจังหวัดมีความกลมกลืนกัน (Harmony) ทำให้ยากในการรับรู้ถึงการเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน แต่ในบริเวณดังกล่าวมีป้ายแสดงขอบเขตของจังหวัด ทำหน้าที่

เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) เมื่อเข้าสู่ตัวเทศบาลเมือง ลำพูนลักษณะเด่นในการเข้าสู่ตัวเทศบาลทางด้านนี้ ส่วนใหญ่เป็นสภาพแวดล้อมกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้นประเภท สถานที่ราชการ ซึ่งทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) สภาพของอาคารสิ่งปลูกสร้างที่เริ่มมีหนาแน่นมากขึ้น และเมื่อเข้าสู่ตัวเมืองเก่า ลักษณะเด่นทางด้านนี้ ประกอบด้วย แนวคูเมือง ซึ่งทำหน้าที่เช่นเส้นขอบ (Edges) ในการแสดงขอบเขตพื้นที่ตัวเมืองเก่า บนสาวรีย์พระนางจามเทวี ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) ตลาดสดหนองดอก ทำหน้าที่เป็นศูนย์ชุมชน (Nodes) ของตัวเมืองเก่าลำพูน

เส้นทาง (Paths)

ทิศเหนือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 (เชียงใหม่-ลำพูน) เป็นเส้นทางที่วิ่งตรงจากจังหวัดเชียงใหม่ ผ่านทางอำเภอสารภี โดยที่เส้นทางดังกล่าวมีบรรยากาศที่ร่มรื่น อันเนื่องมาจากการอนุรักษ์แนวต้นยาง ซึ่งทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ของจังหวัดเชียงใหม่ แนวเขตต้นยาง ยังทำให้สภาพแวดล้อมในบริเวณดังกล่าว มีบรรยากาศที่ร่มรื่น และเป็นที่หน้าจาดำต่อผู้พบเห็น แต่ในช่วงฤดูฝนเส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางอันตราย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเส้นทางในบริเวณดังกล่าวมีลักษณะคับแคบ ผนวกกับอาจเกิดอันตรายอันเนื่องจากการหักพังของกิ่งไม้ นอกจากนี้ ความสว่างของแสงไฟในยามค่ำคืนที่มีไม่เพียงพออาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุ จากปัญหาดังกล่าวนี้ เป็นสิ่งที่ทางราชการควรหาแนวทางแก้ไขและป้องกันโดยเร่งด่วน สภาพแวดล้อมของเส้นทางดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมสลับกับพื้นที่พักอาศัย ส่วนพื้นที่พาณิชยกรรมนับว่ามีน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่เกษตรกรรม และเมื่อเดินทางเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองลำพูน สภาพของถนนเจริญราษฎร์ จากการรับรู้เริ่มแคบลง แต่มีสภาพของถนนที่ดี ขึ้นผนวกกับบริเวณของข้างถนน เริ่มปรากฏทางเท้าให้เห็น เป็นแนวเส้นขอบ สภาพบรรยากาศสองข้างทาง เริ่มมีสิ่งปลูกสร้าง อาคารบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงสถานที่ราชการ สถานศึกษา และอาคารพาณิชยกรรม ความหนาแน่นของอาคารสิ่งปลูกสร้าง จะเพิ่มมากขึ้นเมื่อเข้าใกล้แนวเขตตัวเมืองเก่า เมื่อเข้าสู่เขตตัวเมืองเก่า โดยผ่านประตูช้างสี ซึ่งเป็นประตูเมืองทางทิศเหนือ และผ่านแนวเขตคูเมืองเก่าลำพูน การรับรู้ของเส้นทาง ถนนอินทงยศ ซึ่งเป็นถนนสายหลักของตัวเมืองเก่าลำพูน เริ่มมีอาคารพาณิชยกรรมปลูกกันหนาแน่นมากขึ้น ผนวกกับเส้นทางดังกล่าวนำไปสู่สถานที่สำคัญต่าง ๆ ภายในเมือง

เช่น ศาลากลางจังหวัดลำพูน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุชเวศม์ สำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน
ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข สำนักงานองค์การโทรศัพท์ วัดช้างสี วัดพระธาตุหริภุชเวศม์รวมหาวิหาร
เป็นต้น จากสภาพการตั้งกล่าว ส่งผลทำให้บางช่วงของเส้นทางมีความ วนวาย สับสน ยับเนื่อง
มาจากผ่านย่านการค้าและย่านสถานที่ราชการ บางช่วงของเส้นทางมีบรรยากาศที่เจียบสงบ สัน
เนื่องมาจาก เป็น เส้นทางที่ผ่านย่านศาสนสถาน

ทิศตะวันตก ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1015 เป็นเส้นทางที่วิ่งตรงจากจังหวัดเชียงใหม่
ผ่านทางอำเภอสันป่าตอง เข้าสู่ตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยที่ช่วงรอยต่อ
ระหว่างจังหวัด มีลำน้ำปิง ทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ของจังหวัดทั้งสอง สภาพแวดล้อมสอง
ข้างทาง ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมสลับกับพื้นที่พักอาศัย เมื่อ เข้าใกล้แนวเขตเทศบาลพื้นที่
เกษตรกรรม เริ่มลดลงพื้นที่พักอาศัย เริ่มหนาแน่น เพิ่มมากขึ้น โดยที่ความกว้างของ ถนนจาม เทวี
จะคับแคบกว่าทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1015 แต่สภาพของเส้นทางจะสมบูรณ์กว่า บรรยากาศ
ของสองข้างทางค่อนข้างจะ เจียบสงบ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัย และพื้นที่เกษตรกรรม
ซึ่งพื้นที่เกษตรกรรมในปัจจุบันส่วนใหญ่ได้มีการจัดสรรที่ดินแบ่งขาย ยับสืบ เนื่องมาจากประชาชน
ชาวเมืองหันมาสนใจประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ส่งผลทำให้แรงงานในภาคเกษตร
กรรม เริ่มลดลง ผนวกกับรายได้ในภาคเกษตรกรรมไม่แน่นอน ทำให้ชาวเมืองลำพูนละทิ้งอาชีพใน
ภาคเกษตรกรรมหันไปสนใจทำงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น โดยที่เส้นทางดังกล่าวสามารถ
นำไปสู่สถานที่สำคัญ เช่น โรงพยาบาลลำพูน วัดจามเทวี วัดมหาวัน โรงเรียนเทศบาลจามเทวี
โรงเรียนมงคลวิทยา เป็นต้น เมื่อ เข้าสู่เขตตัวเมืองเก่าโดยผ่าน แนวคูเมือง บรรยากาศของ
ถนนมุกดาส่วนใหญ่ค่อนข้าง เจียบสงบ ยับสืบ เนื่องมาจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัย และ เมื่อ เข้า
ใกล้กับถนนอินทยงยศ เริ่มมีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์เพิ่มมากขึ้น

ทิศตะวันออก ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) เป็นเส้นทางที่
สร้างขึ้น เชื่อมต่อระหว่างจังหวัด เชียงใหม่กับจังหวัดลำปาง ตัดผ่านจังหวัดลำพูนทางด้านทิศตะวัน
ออก โดยมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 114 เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข
11 ในการมุ่งเข้าสู่เทศบาลเมืองลำพูน จากการรับรู้ เส้นทางดังกล่าว พบว่าสัญญาณเตือนในการ
เข้าสู่จังหวัดลำพูน คือ แนวเขตต้นยางซึ่งทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ของจังหวัดทั้งสอง ทั้ง
นี้สืบ เนื่องมาจากมุมมองในบริ เวณโดยรอบ เป็นทุ่งนาโล่งว่างไม่มีสิ่งปลูกสร้าง นำสายตาไปสู่แนว

เส้นขอบตึ้นยงันเป็น Sky line ซึ่งอยู่ด้านขวามือของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 เมื่อมาจากจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อมาจากลำปางโดยใช้เส้นทางเดียวกันสัญญาณเตือนในการเข้าสู่จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย แนวเทือกเขาขุนตาล ทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ของจังหวัดทั้งสองและเป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) สำหรับผู้ที่เดินทาง โดยใช้เส้นทางดังกล่าว บรรยากาศของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนาโล่งว่าง แต่บางช่วงเวลาเส้นทางดังกล่าวมีการจราจรกับคั่ง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเส้นทางดังกล่าวผ่าน นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ส่งผลทำให้มีการจราจรกับคั่งในช่วงก่อนและหลังเลิกงาน เมื่อเข้าสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 114 บรรยากาศของเส้นทางส่วนใหญ่ค่อนข้างเขียวสงบ เนื่องจากบริเวณที่เส้นทางดังกล่าวตัดผ่าน เป็นพื้นที่เกษตรกรรมสลับกับพื้นที่พักอาศัย ทำให้บริเวณสองข้างทางค่อนข้างเขียวสงบ เมื่อเข้าสู่เขตเทศบาล เริ่มปรากฏสถานที่ว่ารถเราให้เห็นมากขึ้น ผนวกกับความหนาแน่นของอาคารบ้านเรือน และอาคารพาณิชย์ เริ่มเพิ่มมากขึ้น เมื่อเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองลำพูน สัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวเทศบาลประกอบด้วย ลำน้ำแม่กาง ซึ่งทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ของแนวเขตเทศบาลเมืองลำพูน และแนวเขตตัวเมืองเก่าลำพูน โดยมี ถนนวังขวา เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่าง ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 114 กับ ถนนอินทขยงยศ ซึ่งเป็นถนนแกนกลาง (Main Axis) สำคัญของเมืองลำพูน บรรยากาศสองฝั่งของ ถนนวังขวา บางช่วงดูสับสนวุ่นวาย โดยเฉพาะเมื่อ เข้าใกล้กับถนนสายหลัก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมกายภาพ ของสองฝั่งถนนประกอบด้วย อาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ทำให้ประชาชนชาวเมืองลำพูนเข้ามาใช้บริการในเส้นทางสายดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ผนวกกับเส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางนำไปสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ซึ่งเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำปาง เส้นทางรถไฟเป็นเส้นทางที่วิ่งขนานกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 โดยตัดผ่านด้านตะวันออกของตัวเมืองลำพูน จากการรับรู้เส้นทางดังกล่าวพบว่า เมื่อมาจากจังหวัดลำปางสัญญาณเตือนในการเข้าสู่จังหวัดลำพูน คือ อุโมงค์ลำขุนตาล ซึ่งทำหน้าที่เป็นแนวเส้นขอบ (Edges) ของเส้นทางดังกล่าวที่มีความแรงต่อการรับรู้ เนื่องจากเมื่อเข้าสู่ตัวอุโมงค์จะมีความรู้สึกฉัดฉัดอันเกิดจากสภาพของความมืด สภาพของเสียงสะท้อนของรถไฟที่วิ่งกระทบผนังอุโมงค์ ผนวกกับความคับแคบของตัวอุโมงค์ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่สบาย ฉัดฉัดและน่าสะพรึงกลัว ต่อผู้เข้าไปในอุโมงค์ และเมื่อใกล้ออกจากอุโมงค์ เส้นน้ำสายตาจะมีช่องมองเพียงช่องเดียวที่เรียกว่า "Vista" น้ำสายตาไปสู่พื้นที่เปิดโล่ง ทำให้มีความรู้สึกสบาย และปลอดภัยยิ่งขึ้น เมื่อออกจากอุโมงค์ดังกล่าว สภาพแวดล้อมกายภาพสองข้างทางรถไฟส่วนใหญ่เป็น

พื้นที่เกษตรกรรมสลับกับพื้นที่พักอาศัย เมื่อเข้าใกล้ตัวเมืองลำพูนสามารถมองเห็นตัววงศ์พระธาตุเด่นเป็นสง่า ซึ่งทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) นอกจากสภาพแวดล้อมกายภาพสองข้างทางจะเห็นการกระจุกตัวของชุมชน (Nodes) โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 114 จนถึงบริเวณสถานีรถไฟลำพูน และเมื่อถึงแนวรอยต่อระหว่างจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน จะปรากฏแนวของเส้นขอบของต้นยาง แต่ไม่ชัดเจนเท่ากับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเส้นทางรถไฟอยู่ใกล้กับแนวต้นยางมากกว่า ทำให้มุมมองมีความแคบมากกว่ามุมมองของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 แม่น้ำกวางเป็นเส้นทางน้ำสายสำคัญของตัวเมืองลำพูน ทำหน้าที่ในการหล่อเลี้ยงประชาชนชาวเมืองลำพูนตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยที่แม่น้ำกวางถือเป็นเส้นทางขี้กเส้นทางหนึ่ง ซึ่งสามารถนำเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองลำพูนทางด้านทิศตะวันออก ดังปรากฏในตำนาน โศรกนนิเวศต่าง ๆ ที่กล่าวถึงการเดินทางมาสู่เมืองลำพูนโดยใช้เส้นทางดังกล่าว เช่น การเสด็จขึ้นมหาราชราชย์ ๗ แคว้นหรือญไชยของพระเจ้ามังรายแก้ว โดยที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินจากเมืองละโว้มาสู่เมืองศรีอยุธยาโดยใช้ลำน้ำปิงและลำน้ำกวาง เป็นเส้นทางในการเดินทาง นอกจากนี้ในโศรกนนิเวศหรือญไชย ได้กล่าวถึงการเดินทางจากเมืองเชียงใหม่ เพื่อมานมัสการองค์พระธาตุศรีอยุธยา และได้บรรยายถึงสภาพแวดล้อมตลอดการเดินทางโดยใช้เส้นทางสายดังกล่าว จะเห็นได้ว่านอกจากแม่น้ำกวางใช้เป็นเส้นทางสัญจรแล้ว เส้นทางดังกล่าว ยังมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ต่อชาวเมืองลำพูนอีกด้วย นอกจากนี้ในอดีตกาล เส้นทางสายนี้ ยังใช้เป็นเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญระหว่างแคว้นหรือญไชยกับเมืองทางตอนใต้ ดังหลักฐานจาก ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ได้กล่าวถึงพ่อค้าพื้นเมืองหรือญไชย เดินทางไปค้าถึงเมืองอโยธยา การค้าในบริเวณนี้สมัยโบราณอาศัยแม่น้ำสายสำคัญ คือแม่น้ำปิง และแม่น้ำกวาง เป็นเส้นทางหลัก ภายหลังจากตัดเส้นทางรถไฟสายเหนือถึงจังหวัดเชียงใหม่ในปี.ศ. 2464 การค้าทางเรือลดความสำคัญลง นอกจากแม่น้ำกวางมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและความสำคัญทางประวัติศาสตร์แล้ว แม่น้ำกวางยังมีความสำคัญ ทางด้านประเพณีวัฒนธรรม ดังปรากฏให้เห็นในประเพณีสงกรานต์ ประชาชนชาวเมืองลำพูน ได้นำทรายจากแม่น้ำกวาง เพื่อนำไปใช้ประกอบพิธีขนทรายเข้าวัด ในวันเนา นอกจากนี้ยังมีประเพณีซึ่งใช้แม่น้ำกวางในการประกอบกิจกรรมโดยตรง ได้แก่ เทศกาลวันลอยกระทง โดยที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนได้ให้ความสำคัญของเทศกาลนี้มาตั้งแต่อดีตกาล ในรูปแบบที่เรียกว่า "ลอยโคมต" เนื่องจากในอดีตแคว้นหรือญไชยได้เกิดโรคระบาด ส่งผลทำให้ประชาชนต้องอพยพเข้าไปอยู่ในดินแดนพม่า เมื่อเหตุการณ์ของโรคระบาดสงบลง ประชาชนได้อพยพกลับมายังแคว้นหรือญไชยตามเดิม แต่มีประชา

ชนบางส่วน ยังคงอยู่ในดินแดนพม่า เพื่อเป็นการระลึกถึงชาวเมืองหรือญายอ ได้มีการลอยสิ่งของ เครื่องใช้ ตามความเชื่อที่ว่า สิ่งของดังกล่าวจะไปถึงญาติพี่น้องตามเส้นทางน้ำ แต่ในปัจจุบัน ประเพณีดังกล่าวปรับเปลี่ยนกลายเป็นประเพณีลอยกระทงหรือประเพณียี่เป็ง โดยที่ประชาชนชาวเมืองลำพูนส่วนมาก มักมาประกอบกิจกรรมประเพณีลอยกระทง บริเวณริมฝั่งแม่น้ำกวัง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากแม่น้ำสายดังกล่าว เป็นแม่น้ำสายหลักเพียงสายเดียวที่ไหลผ่านตัวเมืองลำพูน ผนวกกับทางราชการได้ให้ความสำคัญร่วมมือในการจัดเตรียมสถานที่ประกอบกิจกรรมในบริเวณดังกล่าว นอกจากนี้ แม่น้ำกวัง ยังทำหน้าที่เป็นเส้นขอบ (Edges) ของเมืองลำพูน ในการแบ่งกันพื้นที่ในเขตเทศบาลและพื้นที่นอกเขตเทศบาล

ทิศใต้ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 จากจังหวัดลำปาง ผ่านอำเภอเถิน โดยที่เส้นทางสายนี้ในอดีตเคยมีความสำคัญมาก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก ในการเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปจังหวัดเชียงใหม่ มีเพียงเส้นทางสายนี้เพียงสายเดียว ก่อนมีการตัดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ทำให้ผู้เดินทางไปจังหวัดเชียงใหม่ มีความจำเป็นต้องใช้เส้นทางสายดังกล่าว ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 ยังเป็นเส้นทางที่นำไปสู่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดลำพูน รวมทั้งอำเภอป่าซาง ซึ่งเป็นแหล่งผลิตผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดลำพูน นอกจากนี้ เส้นทางดังกล่าว สามารถนำเข้าสู่ตัวเมืองลำพูนทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งบริเวณสองข้างทางส่วนใหญ่เป็นทุ่งนาโล่งว่างเมื่อเข้าสู่เขตเทศบาลเมือง เริ่มปรากฏแหล่งชุมชนในรูปแบบของหมู่บ้านจัดสรร บริเวณด้านซ้ายของเส้นทาง เมื่อเข้าสู่ถนนลำพูน-ป่าซาง บริเวณสองข้างทางส่วนใหญ่ ประกอบด้วย สถานที่ราชการ และสถานศึกษา เมื่อเข้าเขตตัวเมืองเก่าจะมีแนวคูเมือง และอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี เป็นสัญลักษณ์ในการเข้าสู่เขตตัวเมืองเก่า ผนวกกับสภาพความคับคั่งของปริมาณการจราจรบนถนนสายดังกล่าว เริ่มมีจำนวนมากขึ้น

ศูนย์ชุมชน (Nodes)

เมื่อมองภาพโดยรวมระดับจังหวัด พบว่าส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ในแหล่งชุมชนของอำเภอต่าง ๆ ภายในจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในอำเภอเมืองลำพูน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก ศูนย์รวมความเจริญต่าง ๆ กระจุกตัวอยู่ในเขตอำเภอเมือง เช่น ศูนย์กลางทางการบริหาร ศูนย์กลางทางการค้าและบริการ ศูนย์กลางทางการศึกษา ศูนย์กลางทางการท่องเที่ยว และศูนย์กลางทางด้านแหล่งงาน เป็นต้น รองลงมา ได้แก่ อำเภอป่าซาง ซึ่งอยู่ไม่

ไกลจากอำเภอเมืองลำพูนมากนัก เนื่องจากอำเภอป่าซาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของทางจังหวัดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นแหล่งผลิตผ้าทอพื้นเมืองที่สำคัญของทางจังหวัด ทำให้มีนักท่องเที่ยวนิยมและเดินทางมาซื้อของฝากที่อำเภอดังกล่าว เมื่อมองภาพโดยรวมระดับเทศบาล พบว่าศูนย์ชุมชนส่วนใหญ่จะกระจายตัวอยู่ในเขตคูเมืองเก่าเป็นส่วนมาก โดยสามารถพิจารณาตามประเภทของการเกิดศูนย์ชุมชนได้ดังต่อไปนี้ ศูนย์ชุมชนประเภทที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลา ของการประกอบกิจกรรม ประกอบด้วย ตลาดสดหนองเส็ง เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมในการขายสินค้าประเภท อาหารสด ผัก ผลไม้ ในช่วงเช้า ส่งผลให้กับบริเวณดังกล่าว มีความเคลื่อนไหวของกิจกรรมของคนที่เข้ามาจับจ่ายใช้สอย ตลาดสดเทศบาล (ตลาดเย็น) เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมการขายสินค้า เช่นเดียวกับตลาดหนองเส็ง แต่ดำเนินการในช่วงเวลาที่ต่างกัน สถานศึกษาเกือบทุกแห่งในเขตเทศบาลเมืองลำพูนจัดเป็นศูนย์ชุมชน โดยเฉพาะ เวลาหลังเลิกเรียน สถานที่ดังกล่าวจะดูวุ่นวาย สับสน เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพแวดล้อมโดยรวม เช่น ศูนย์ชุมชนบริเวณโรงเรียนสวนบุญญูปถัมภ์ ศูนย์ชุมชนบริเวณโรงเรียนมงกุฎวิทมา เป็นต้น สถานบริการเกือบทุกแห่งในเขตเทศบาลเมืองลำพูนจัดเป็นศูนย์ชุมชนเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่ราชการ ที่มีประชาชนชาวเมืองลำพูนมาติดต่อใช้บริการเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้สถานที่ดังกล่าวดูคับคั่งไปด้วยผู้คน เร่งรีบ วุ่นวาย และสับสน ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนที่เข้ามารับบริการจะต้องเข้ามาติดต่อราชการให้ทันกับช่วงเวลาที่กำหนดไว้ เช่น ศูนย์ชุมชนบริเวณศาลากลางจังหวัดลำพูน ศูนย์ชุมชนบริเวณเทศบาลเมืองลำพูน ศูนย์ชุมชนบริเวณสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน เป็นต้น ศูนย์ชุมชนประเภทสถานีขนส่ง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากบริเวณดังกล่าว มีความเคลื่อนไหวของกิจกรรมในการเดินทางตลอดเวลาของชาวเมืองลำพูน เช่น ศูนย์ชุมชนบริเวณสถานีขนส่งจังหวัดลำพูน ศูนย์ชุมชนบริเวณท่ารถโดยสารขนาดเล็ก ศูนย์ชุมชนบริเวณท่ารถสามล้อ เป็นต้น ส่วนในเขตตัวเมืองเก่า ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญในทุก ๆ ด้าน ส่งผลก่อให้เกิดศูนย์ชุมชนกระจายตัวมากกว่าในบริเวณอื่น ซึ่งสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้ ศูนย์ชุมชนประเภทที่เกิดตามช่วงเวลาของการประกอบกิจกรรมประกอบด้วย สถานที่ราชการ เช่น ศาลากลางจังหวัดลำพูน ที่ทำการไปรษณีย์ โทรเลข หอสมุดแห่งชาติสาขาจังหวัดลำพูน สำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน เป็นต้น สถาบันการเงิน เช่น ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น โดยที่ศูนย์ชุมชนประเภทดังกล่าวจะดูวุ่นวาย สับสน เร่งรีบ เนื่องมาจากการเข้ารับบริการของชาวเมืองลำพูน ให้ทันตามช่วงเวลาที่สถานที่ดังกล่าวได้กำหนดไว้ ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวของการประกอบกิจกรรมตลอดเวลา ตลาดใต้รุ่ง เช่น ตลาดใต้รุ่งบริเวณลาน

อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ตลาดใต้รุ่งบริเวณริมถนนวังขวา เป็นศูนย์ชุมชนที่มีการประกอบกิจกรรมในการขายอาหารในช่วงเวลากลางวัน ศูนย์ชุมชนประเภทที่มีกิจกรรมตลอดทั้งวัน ได้แก่ ตลาดสดหนองดอก โดยที่ตลาดสดดังกล่าว เป็นศูนย์รวมของสินค้าที่พ่อค้า และแม่ค้า นำสินค้ามาลง เพื่อจัดส่งไปยังอำเภอต่าง ๆ ซึ่งช่วงเวลาในการลงสินค้าแต่ละประเภทจะมีเวลาไม่ตรงกัน ส่งผลให้เกิดความเคลื่อนไหวของกิจกรรม ในบริเวณดังกล่าวมีขึ้นตลอดทั้งวัน ผนวกกับในบริเวณใกล้เคียงกับตลาดมีซูเปอร์มาร์เก็ตที่เปิดบริการตลอด 24 ชั่วโมง จากสภาพการดังกล่าวส่งผลทำให้พื้นที่ตัวเมืองเก่าเปรียบเสมือนพื้นที่เมืองที่ตื่นตลอดทั้งวัน ศูนย์ชุมชนประเภทสถานีขนส่ง โดยที่ศูนย์ชุมชนประเภทดังกล่าว เป็นจุดเปลี่ยนของเส้นทางในการนำไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่ศูนย์ชุมชนประเภทสถานีขนส่งภายในเขตตัวเมืองเก่า มักเป็นท่าจอดรถโดยสารขนาดเล็กที่วิ่งระหว่างอำเภอ และท่าจอดรถสามล้อ เป็นต้น

เส้นขอบ (Edges)

เมื่อมองภาพโดยรวมระดับจังหวัดพบว่า เส้นขอบ ระดับจังหวัด สามารถแจกแจงรายละเอียดตามประเภทของเส้นขอบได้ดังต่อไปนี้ เส้นขอบประเภทที่เกิดจากสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ประกอบด้วย แนวต้นยาง-ต้นขี้เหล็ก ซึ่งเป็นแดนเมืองระหว่างจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก ทางจังหวัดเชียงใหม่ได้มีการอนุรักษ์แนวต้นยาง ส่งผลทำให้ปรากฏเป็นเส้นขอบแบ่งอาณาบริเวณอย่างเด่นชัดทางทิศเหนือของจังหวัดลำพูน แนวเทือกเขาขุนตาลนับเป็นเส้นขอบธรรมชาติอีกแห่งหนึ่งซึ่งใช้ เป็นเส้นกั้นทางธรรมชาติ ในการบ่งบอกอาณาเขตระหว่างจังหวัดลำปางและจังหวัดลำพูนทางทิศตะวันออก แม่น้ำปิง เป็นเส้นขอบธรรมชาติที่กั้นขอบเขตระหว่างจังหวัดเชียงใหม่กับจังหวัดลำพูนทางด้านตะวันตก เส้นขอบประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้นประกอบด้วย อาคารพาณิชย์บริเวณสองข้างทางในเขตอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูน เมื่อมองภาพโดยรวมระดับเทศบาลพบว่าสามารถแจกแจงรายละเอียดตามประเภทของเส้นขอบได้ดังต่อไปนี้ เส้นขอบประเภทที่เกิดจากสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ประกอบด้วย แม่น้ำกวัง ลำเหมืองจำแล และแนวต้นไม้ซึ่งชาวเมืองลำพูนปลูกบริเวณเขตที่พักอาศัย เป็นต้น เส้นขอบประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้นประกอบด้วย แนวรางรถไฟ แนวสะพาน แนวรั้วตั้งที่เป็นของสถานที่ราชการ และที่พักอาศัยของชาวเมืองลำพูน แนวอาคารพาณิชย์ที่ปลูกสร้างกันอย่างหนาแน่น บริเวณถนนสายหลักของเทศบาล และภาพโดยรวมระดับตัวเมืองเก่า พบว่าสามารถแจกแจงรายละเอียดตามประเภทของเส้นขอบได้ดังต่อไปนี้ เส้นขอบประเภทที่เกิดจากสภาพแวดล้อมธรรมชาติ แม่น้ำกวัง เป็นเส้นขอบที่มีส่วน

ช่วยในการกำหนดขอบเขตพื้นที่ตัวเมืองเก่าทางด้านตะวันออก เส้นขอบประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วย แนวคูเมือง เป็นเส้นกั้นขอบเขตในอดีตระหว่างพื้นที่ตัวเมืองกับพื้นที่นอกเมือง ประตูเมือง เป็นแนวเส้นขอบที่ป้องกันกึ่งทางเข้าเมือง เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ ซึ่งเป็นพื้นที่ว่างนับเป็นเส้นขอบอีกประเภทหนึ่ง แนวอาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะบริเวณถนนสายหลักของเมือง คือ ถนนอินทขยศ นอกจากนี้ยังมีเส้นขอบที่เกิดจากแนวสะพาน

ย่าน (Districts)

เมื่อมองภาพโดยรวมระดับจังหวัดพบว่า ในส่วนของอำเภอเมือง ประกอบด้วย ย่านที่หลากหลายมากกว่าอำเภออื่น ๆ เช่น ย่านสถานศึกษา ย่านการค้าและบริการ ย่านนิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น ส่วนอำเภอป่าซาง เป็นย่านที่ผลิตงานฝีมือประเภทผ้าทอพื้นเมือง เป็นส่วนใหญ่ อำเภอแม่ทาเป็นย่านที่มีชื่อเสียงในด้านของการผลิตงานฝีมือประเภทไม้แกะสลัก อำเภอถ้ำเขวาสันนิบาตเป็นย่านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นต้น เมื่อมองภาพโดยรวมระดับเทศบาลพบว่า ย่านภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน เกิดจากสภาพแวดล้อมกายภาพ และกิจกรรมที่มองเห็นได้ภายในเมือง ซึ่งสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้ ย่านศาสนสถาน ส่วนใหญ่ยังมีแหล่งโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ตั้งรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากในอดีตเมืองลำพูน เคยเป็นศูนย์กลางทางศาสนาของภูมิภาคนี้ นอกจากนี้สภาพแวดล้อมบริเวณย่านดังกล่าว มีรูปแบบทางด้านสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นกว่าสภาพแวดล้อมโดยรอบ ผนวกกับกิจกรรมทางด้านพิธีกรรม ส่งผลทำให้เกิดความประทับใจต่อผู้พบเห็น เช่น ย่านวัดพระธาตุทรีภู่ชัยวรมหาวิหาร ย่านวัดจามเทวี ย่านวัดมหาวัน เป็นต้น ย่านพาณิชยกรรม เป็นย่านที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของเมือง โดยมีกิจกรรมในด้านการซื้อขาย เช่น ย่านตลาดสดหนองเส็ง (ตลาดเช้า) ย่านตลาดสดเทศบาล(ตลาดเย็น) ย่านพาณิชย์ที่กระจายตัวบริเวณถนนสายหลักของเมือง เช่น ถนนเจริญราษฎร์ ถนนอินทขยศ ถนนวังขวา เป็นต้น ย่านสถานที่ราชการ เป็นย่านที่มีความโดดเด่นในรูปแบบสถาปัตยกรรม และกิจกรรมที่เกิดจากการเข้ามาติดต่อ ขอรับบริการของประชาชนชาวเมืองลำพูน เช่น ย่านสถานีตำรวจ ย่านสำนักงานเทศบาลเมืองลำพูน ย่านสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน เป็นต้น ย่านสถานศึกษา เป็นย่านที่มีลักษณะทางกายภาพด้านสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น ผนวกกับกิจกรรมในด้านของการเรียน การสอน ส่งผลในการรับรู้สภาพของความเป็นย่าน เช่น ย่านโรงเรียนจักรคำคณาทร ย่านโรงเรียนสวนบุญไญยพิถัมภ์ ย่านโรงเรียนมงคงวิทยา เป็นต้น ย่านสถานเริงรมย์ เป็นสถานบริการที่ให้ความบันเทิงแก่ชาวเมืองลำพูน จนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวภายในเมืองลำพูน เช่น

ย่านสถานีเริงรัมย์ หลังโรงเรียนจักรคำคณาทร ย่านสถานีเริงรัมย์บริเวณคูเมือง เป็นต้น ย่านอุตสาหกรรมส่วนใหญ่อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นภายใน เขตเทศบาลมุก เป็นอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน เช่น ย่านอุตสาหกรรมทำปราสาท(โคงศพ) ย่านอุตสาหกรรมทำไส้ฉัว เป็นต้น เมื่อมองภาพรวมระดับตัวเมืองเก่า พบว่าสามารถแจกแจงการเกิดย่านจากสภาพแวดล้อมกายภาพ และกิจกรรมที่มองเห็นได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้ ย่านศาสนสถาน โดยที่ในเขตตัวเมืองเก่ามีศาสนสถานประเภท วัด กระจายตัวมากกว่าบริเวณอื่น สภาพแวดล้อมกายภาพที่มีลักษณะรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น ผสมกับความเจียบสงบส่งผลทำให้ผู้พบเห็นรับรู้ถึงสภาพของความเป็นย่าน เช่น ย่านวัดพระธาตุหริภุชชัยรวมหาวิหาร ย่านวัดช้าง ย่านวัดศรีบุญเรือง เป็นต้น ย่านพาณิชย์กรรม เป็นย่านที่มีลักษณะเด่นทางด้านกิจกรรมการค้าขาย ส่งผลทำให้บริเวณย่านดังกล่าวดูคึกคัก รุนแรงกว่าบริเวณอื่น โดยที่ย่านพาณิชย์กรรมในเขตตัวเมืองเก่า ประกอบด้วย ย่านตลาดสดหนองตอก ย่านศูนย์การค้าอินทขัยยุค ย่านขายทอง บริเวณลานแยกระหว่างถนนอินทขัยยุคตัดกับถนนวังขวา ย่านชายผ้า บริเวณริมถนนมุกดา ย่านขายเครื่องมือใช้ในการทำการเกษตร บริเวณริมถนนวังซ้าย ย่านสวนสาธารณะ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นย่านที่มีกิจกรรมในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ประกอบด้วย ย่านสวนสุขภาพสะพานท่าข้าม ย่านสวนห่อมบริเวณรอบคูเมือง เป็นต้น

ภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks)

เมื่อมองภาพโดยรวมระดับจังหวัด พบว่าสามารถแยกพิจารณาได้จากลักษณะการมองเห็น ประกอบด้วย ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks) ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) โดยที่ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล ในระดับจังหวัดมักใช้ เป็นจุดอ้างอิงในการเดินทางเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน เช่น แนวเขตดินยาง ซึ่งเป็นจุดอ้างอิงในการเดินทางเข้าสู่จังหวัดลำพูนทางด้านทิศเหนือ โดยที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล เทือกเขาขุนตาล เป็นจุดอ้างอิงทางธรรมชาติอีกแห่งหนึ่ง ในการเดินทางเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน ทางด้านตะวันออก ส่วนภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมโดยรอบ ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ ซึ่งใช้ในการอ้างอิงการเดินทาง เช่น ศาลแดนเมืองของจังหวัดลำพูนและจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัดทั้งสองทางด้านทิศเหนือ ศาลเจ้าพ่อขุนตาล เป็นจุดอ้างอิงที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ ตั้งอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัดลำพูนกับจังหวัดลำปาง ทางด้านตะวันออก นอกจากนี้ยังมีป้ายที่ใช้ในการบอกแนวเขตจังหวัด ทำหน้าที่เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็น

เห็นได้ในระยะใกล้เช่นกัน เป็นต้น เมื่อมองภาพโดยรวมระดับเทศบาล พบว่าสามารถแยก
 พิจารณาจากการมองเห็นองค์ประกอบทางด้านกายภาพ ประกอบด้วย ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ใน
 ระยะไกล (Distant Landmarks) ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks)
 ซึ่งภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล จะมีลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นกว่า สภาพแวดล้อมโดย
 รอบ เช่น ภูมิสัญลักษณ์ประเภทอาคาร สิ่งปลูกสร้าง ที่มีเอกลักษณ์ทางด้านสถาปัตยกรรม ประกอบ
 ด้วย วัด โบสถ์ วิหาร เจดีย์ เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ประเภทป้ายโฆษณา ซึ่งส่วนใหญ่ติดตั้งบนถนน
 สายหลักของเมือง ได้แก่ ถนนเจริญราษฎร์ ถนนอินทขยัค ถนนวังขวา เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์
 ประเภทเสารับส่งวิทยุ ซึ่งส่วนใหญ่ติดตั้งอยู่ในบริเวณสถานที่ราชการต่าง ๆ ภายในตัวเมืองลำพูน
 เช่น สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำพูน ศาลากลางจังหวัดลำพูน เป็นต้น ส่วนภูมิสัญลักษณ์ที่มอง
 เห็นได้ในระยะใกล้ระดับเทศบาล ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่มีลักษณะที่โดดเด่น
 จากสภาพแวดล้อมโดยรอบ เช่น สถานที่ราชการ สถานศึกษา อาคารพาณิชย์ สนามกีฬา สวน
 สาธารณะ เป็นต้น เมื่อมองภาพโดยรวมระดับตัวเมืองเก่า พบว่าสามารถแยกพิจารณาจากการ
 มองเห็นองค์ประกอบทางด้านกายภาพดังต่อไปนี้ ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant
 Landmarks) ภายในตัวเมืองเก่า ประกอบด้วย ภูมิสัญลักษณ์ประเภทอาคาร สิ่งปลูกสร้าง ที่มี
 ความโดดเด่นทางด้านสถาปัตยกรรม เช่น องค์พระธาตุหริภุญชัย พระวิหาร พระอุโบสถ เจดีย์
 ต่าง ๆ ภายในวัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ประเภทป้ายโฆษณา ซึ่งส่วน
 ใหญ่ตั้งอยู่ริมถนนอินทขยัค ภูมิสัญลักษณ์ประเภทเสารับส่งวิทยุ ซึ่งส่วนใหญ่ติดตั้งบริเวณสถานที่
 ราชการต่าง ๆ เช่น ศาลากลางจังหวัด ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ที่มอง
 เห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks) ในเขตตัวเมืองเก่าลำพูน ประกอบด้วย ภูมิสัญลักษณ์
 ที่มีลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่โดดเด่นกว่าสภาพแวดล้อมโดยรอบ เช่น สถานที่ราชการ
 ประกอบด้วย ศาลากลางจังหวัด ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข สำนักงานบริการโทรศัพท์ ศัลยกรรม
 สถานแห่งชาติหริภุญไชย เป็นต้น อาคารพาณิชย์ ประกอบด้วย ตลาดสดหนองดอก ศูนย์การค้า
 อินทขยัค เป็นต้น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสุขภาพสะพานท่าขาม สวนสาธารณะเจ้าหญิง
 แยกแก้ว เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของเมือง เช่น ประตูช้างสี
 ประตุมหาวัน และแนวคูเมือง เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ประเภทอนุสาวรีย์ เช่น อนุสาวรีย์พระนางจาม
 เทวี อนุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลเจ้าเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น จะเห็นว่าภูมิสัญลักษณ์ทั้ง
 สองประเภท คือ ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล และภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้
 ทำหน้าที่ในการอ้างอิงตำแหน่ง และช่วยในการกำหนดทิศทาง สำหรับผู้ที่เดินทางเข้ามาภายในตัว

เมืองลำพูน

จินตภาพ เมืองลำพูน

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านจินตภาพ เมืองลำพูนในระดับจังหวัด ระดับเทศบาลเมือง และระดับตัวเมืองเก่า จากกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 ประกอบด้วย กลุ่มคนเมืองลำพูน กลุ่มนักท่องเที่ยว และตัวผู้ศึกษา เมื่อนำองค์ประกอบทางด้านจินตภาพที่มีลักษณะเด่นทั้งหมดของเมืองมาพิจารณา เพื่อป้องกันลักษณะเฉพาะทางด้านสภาพแวดล้อมกายภาพที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพที่มีลักษณะด้อยที่ควรปรับปรุง ส่งเสริม หรือได้รับการแก้ไขในดูแล เพื่อให้สภาพแวดล้อมของเมืองมีเอกลักษณ์ และเป็นที่จดจำต่อผู้พบเห็นปรากฏว่า วิถีผลชัดเจนกว่าการสังเกตสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพียงอย่างเดียว กล่าวคือ จากการสังเกตสภาพแวดล้อมของเมืองลำพูนโดยรวม ก่อนทำการศึกษารายละเอียดองค์ประกอบทางด้านจินตภาพ พบว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองมีลักษณะกลมกลืนกันไม่มีลักษณะเฉพาะตัวที่โดดเด่น ซึ่งไม่แตกต่างจากเมืองอื่นที่มีลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่คล้ายคลึงกัน ภายหลังจากการทำการศึกษารายละเอียดองค์ประกอบทางด้านจินตภาพและองค์ประกอบทางด้านกายภาพของเมืองควบคู่กัน ทำให้สามารถเข้าใจถึงลักษณะเฉพาะของเมืองลำพูนที่มีความแตกต่างจากเมืองอื่นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านจินตภาพในหัวข้อที่ผ่านมา ส่งผลทำให้ทราบถึงลักษณะเฉพาะ หรือที่เรียกว่า "เอกลักษณ์สาธารณะ" (Public Identity) การรับรู้ และการจดจำ องค์ประกอบทางด้านกายภาพ โดยผ่านขบวนการทางจิตของกลุ่มเป้าหมาย อันนำไปสู่การเกิดจินตภาพ ที่เป็นของส่วนรวมที่เรียกว่า "จินตภาพสาธารณะ" (Public Image) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เอกลักษณ์สาธารณะ (Public Identity) (ภาพประกอบที่ 5.1)

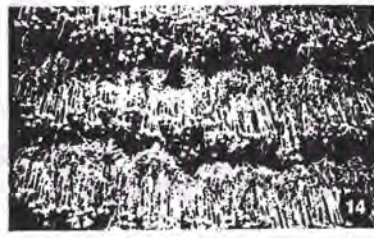
จากการดำเนินการสำรวจองค์ประกอบทางด้านจินตภาพของเมืองลำพูน โดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองลำพูน นักท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงเอกลักษณ์ของเมืองลำพูน ซึ่งผลการศึกษามีสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 5.2)

ตารางที่ 5.2 แสดงเอกลักษณ์สาธารณะของเมืองลำพูน

ประเภท	จำนวน	(%)
วัดและโบราณสถาน	236	55.27
พระเครื่องสกุลลำพูน	56	13.11
ผลิตผลการเกษตร	40	9.37
ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม	50	11.71
สภาพแวดล้อมของเมือง	27	6.32
สภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่	8	1.87
อื่นๆ	10	2.34
รวม	427	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

- 1-5 วัดและโบราณสถาน
 6 พระเครื่องสกุลดำพูน
 7-12 ชนบทธรรมนิยม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม
 13-14 ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
 15 นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ
 16 ศิลปหัตถกรรมพื้นเมือง

ภาพประกอบที่ 5.1 แสดงเอกลักษณ์สาธารณะ (Public Identity)

วัดและโบราณสถาน

จากการที่ในอดีต เมืองลำพูน เคย เป็นเมืองหลวงของแคว้นทริภุชไชยย์ ส่งผลทำให้ เมืองลำพูนเป็นศูนย์กลางในทุก ๆ ด้าน เช่น ศูนย์กลางทางการเมืองการปกครอง ศูนย์กลางทางการค้า ศูนย์กลางทางด้านศิลปวัฒนธรรม และศูนย์กลางทางด้านศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเสด็จขึ้นมานครองราชย์ของพระนางจามเทวี ให้นำปราชญ์หลากหลายสาขาวิชา ตามเสด็จมาในคราวนั้นด้วย รวมไปถึงพระสงฆ์ขึ้นมาทำการเผยแพร่ศาสนา ส่งผลทำให้ปรากฏวัดวาอารามก่อสร้างขึ้นมากมาย โดยเฉพาะบริเวณ เขตตัวเมืองเก่าและบริเวณโดยรอบ นอกจากนี้ในช่วงสมัยที่แคว้นทริภุชไชยย์ถูกรวม เป็นอาณาจักรล้านนา เมืองลำพูน มีฐานะ เป็นศูนย์กลางทางด้านศาสนาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และในทุกสมัยตั้งแต่ก่อตั้ง เมืองลำพูน เป็นต้นมากษัตริย์ทุกพระองค์ ให้ความสำคัญกับการทำนุบำรุงศาสนามาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ดังเห็นได้จากงานประเพณีสงฆ์พระธาตุทริภุชไชยย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์สร้างองค์พระธาตุ ๖ เป็นประจำทุกปี จากการที่ลำพูนมีพัฒนาการของเมืองอันยาวนาน ส่งผลทำให้ปรากฏโบราณสถานขึ้นมากมาย โดยเฉพาะภายในตัวเมืองเก่า เช่น แนวเขตคูเมือง ประตูเมือง เจดีย์ภายในวัดต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้น นับเป็นเอกลักษณ์ของเมืองลำพูน ที่ทำให้มีลักษณะโดดเด่นจากเมืองอื่นอย่างเห็นได้ชัดจนมีคนกล่าวว่า "เมืองลำพูน เป็นเมืองแห่งพุทธศาสนา"

พระเครื่องสกุลลำพูน

จากการที่เมืองลำพูนมีความเจริญรุ่งเรือง และเป็นศูนย์กลางทางศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยของพระนางจามเทวี และสมัยของพระยาอาทิตยราช ซึ่งถือได้ว่าเป็นยุคทองของเมืองลำพูน เนื่องจากไม่ปรากฏศึกสงครามรุนแรงในช่วงสมัยดังกล่าว ส่งผลทำให้ในช่วงสองสมัยนี้มีการสร้างวัด พระบรมธาตุ พระเจดีย์ และพุทธสถานขึ้นหลายแห่ง ในสมัยดังกล่าวนิยมสร้างพระเครื่องบรรจุไว้ด้วย เพื่อเป็นการปกป้องรักษาเมือง จะเห็นได้ว่าพระเครื่องที่มีชื่อเสียงและพุทธคุณ เป็นพระที่สร้างขึ้นในสมัยพระนางจามเทวี และพระยาอาทิตยราช เป็นส่วนมาก จากหลักฐานที่ปรากฏ พบว่าส่วนใหญ่พระเครื่องที่สำคัญจะปรากฏอยู่ภายนอกเขตตัวเมืองเก่า เช่น กรูวัดมเหยงวัน กรูวัดพระคง กรูวัดประตูตี กรูวัดดอนแก้ว เป็นต้น จากการที่พระเครื่องสกุลลำพูน มีการสร้างขึ้นนับเป็นระยะเวลาอันยาวนานราวพันกว่าปี ส่งผลทำให้คนส่วนใหญ่ต้องการที่จะมีไว้ครอบครอง

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระรอดวัดมหาวัน ซึ่งเป็นพระยอดนิมมหนึ่งในชุดเบญจภาคี ส่งผลทำให้พระเครื่องสกุลลำพูน เป็นที่รู้จักจนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญ เคียงคู่กับ เมืองลำพูนตลอดมา

ผลิตผลทางการเกษตร

จากการที่ เมืองลำพูนตั้งอยู่บนแอ่งที่ราบ เชียงใหม่-ลำพูน ส่งผลทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะทำการเพาะปลูก จากสภาพการตั้งกล่าวทำให้อาชีพดั้งเดิมของคนลำพูนมีความผูกพันกับอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งพืชผลที่นำชื่อเสียงมาสู่จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย ลำไย กล้วย ทุเรียน พยอมแดง เป็นต้น ดังนั้นผลิตผลทางการเกษตรนับเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญ ซึ่งกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามกล่าวถึง

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม

จากการที่ลำพูน เคย เป็นเมืองหลวงของแคว้นหรือรัฐไชย และมีความผูกพันแน่นแฟ้นกับอาณาจักรล้านนา อันรุ่งเรืองด้วยอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่ ส่งผลทำให้การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของบรรพชน ได้ถูกถ่ายทอด และแสดงออกมาในรูปแบบของ ประเพณีอันงดงาม ของชาวลำพูน อันเป็นเอกลักษณ์สำคัญซึ่งบ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีกินสลาก (ทานุญสลากภัตต์) เป็นต้น

สภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนเมืองลำพูน

ในประวัติศาสตร์ เมืองลำพูนเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่โตมากมี สภาพแวดล้อมของเมือง ประกอบด้วย อาคารที่มีความสูงไม่มากนัก ความหนาแน่นต่ำ มีกิจกรรมการค้ากระจุกตัวรวมกันอยู่ภายในเมือง ลำพูนจึงเป็นเมืองที่ค่อนข้างเงียบสงบ นอกจากนี้ประชาชนชาวเมืองลำพูนมีความผูกพันกับวัดเป็นอย่างมาก ซึ่งลักษณะเฉพาะดังกล่าว ส่งผลทำให้เมืองลำพูนมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากเมืองอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เมืองลำพูนมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งเมือง โดยจะเห็นได้จากการวางผังเมืองหรือรัฐไชย นอกจากจะทำการก่อสร้าง คูน้ำคันดิน เป็นแนวเส้นขอบ

ของเมืองแล้ว ยังนำลักษณะเด่นจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นส่วนช่วยในการสร้างเส้นขอบของเมืองลำพูนทางด้านตะวันออก ซึ่งได้แก่ ลำน้ำแม่กวง เป็นการนำรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่มีมนุษย์ทำการก่อสร้าง และสภาพแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมาผสมผสานกันอย่างไม่ขัดแย้ง นับ เป็นเอกลักษณ์ซึ่งแสดงถึงจริยภาพของคนเมืองลำพูนในอดีต

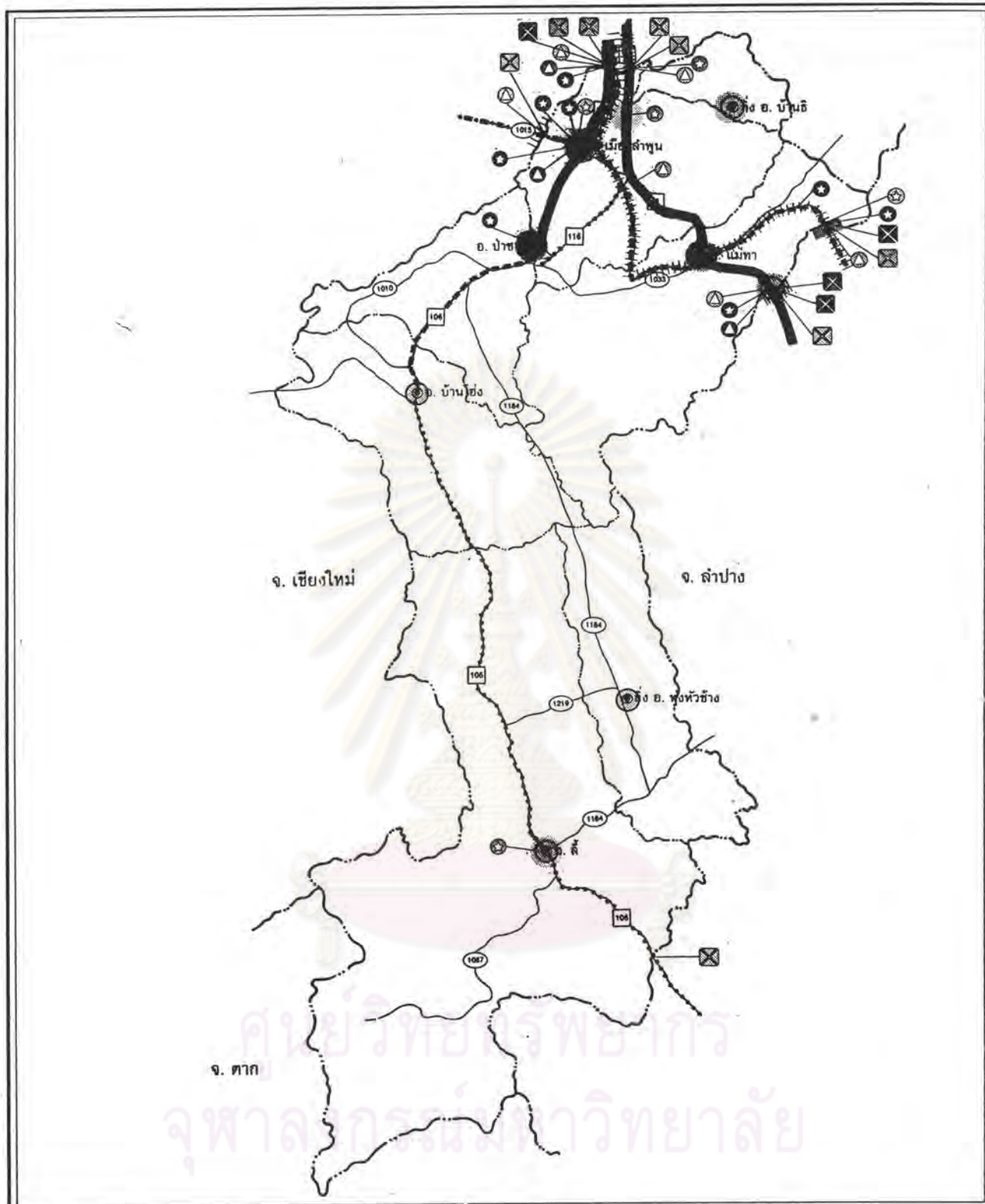
จินตภาพสาธารณะ (Public Image)

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบทางด้านจินตภาพ จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านจินตภาพของกลุ่มเป้าหมายทั้งสาม ดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาได้ทำการประมวลข้อมูล เพื่อค้นหาองค์ประกอบทางด้านจินตภาพที่มีการกล่าวถึงของกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่นี้ ซึ่งรวมเรียกว่า "จินตภาพสาธารณะ"(Public Image) ซึ่งผู้ศึกษาสามารถแจกแจงรายละเอียดดังต่อไปนี้

จินตภาพสาธารณะระดับจังหวัด (แผนที่ 5.14) (ภาพประกอบที่ 5.2)

การเข้าถึงตัวจังหวัดลำพูน (Gateways)

จากผลการประมวลการเข้าถึงตัวจังหวัด จากกลุ่มเป้าหมายทั้งสามพบว่า สัญญาณเตือนการเข้าสู่จังหวัดที่มีความแข็งแรงชัดเจนมากที่สุด ประกอบด้วย ทางเข้าสู่จังหวัดทางด้านทิศเหนือ จากจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 ผ่านอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มุ่งตรงเข้าสู่จังหวัดลำพูน โดยมีสัญญาณเตือนในการรับรู้ว่ากำลังเดินทาง เข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน ประกอบด้วย แนวต้นยาง-ต้นขี้เหล็ก ซึ่งในอดีตกาลถือว่าเป็น เขตแดนเมืองของจังหวัดทั้งสอง ส่วนการเข้าสู่จังหวัดลำพูนจากจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย เส้นทางรถไฟ โดยมีอุโมงค์ขุนตาลทำหน้าที่เป็นสัญญาณเตือนในการเข้าสู่จังหวัดลำพูน เนื่องจากอุโมงค์ขุนตาลเป็นเขตแดนทางธรรมชาติในการแบ่งอาณาเขตการปกครองของจังหวัดลำพูนและจังหวัดลำปาง อีกทั้งยังมีลักษณะเฉพาะที่เด่นชัดกว่าสภาพแวดล้อมโดยรอบ ส่วนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) โดยเป็นเส้นทางจากจังหวัดลำปาง ผ่านอำเภอห้างฉัตร มุ่งตรงเข้าสู่จังหวัดลำพูน ผ่านอำเภอแม่ทา โดยมีศาลเจ้าพ่อขุนตาล เป็นสัญญาณเตือนในการเข้าสู่จังหวัดลำพูนของเส้นทางสายดังกล่าว ส่วน

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distant L	Local L	
							สูงมาก (81-100%)
							สูง (61-80%)
							ปานกลาง (41-60%)
							ต่ำ (21-40%)
							ต่ำมาก (0-20%)

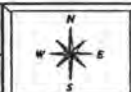
แผนที่แสดง : จินตภาพสาธารณะระดับจังหวัด

มาตราส่วน 5 0 5 10 20 กิโลเมตร

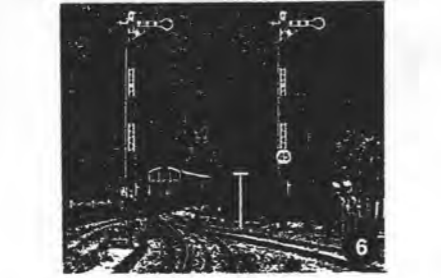
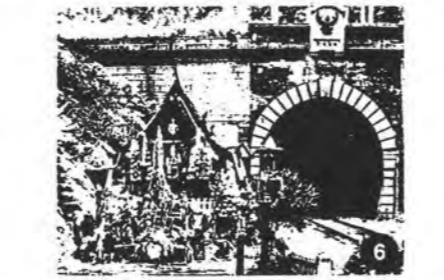
ที่มา : จากการศึกษา

ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.14

ทางเข้าถึงตัวจังหวัดลำพูน (Gateways)

- 1 แนวเขตคั่นยาง
- 2 ศาลแคนเมือง
- 3 แนวคั่นยาง มองจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11
- 4 เขื่อกเขาขุนตาล
- 5 ศาลเจ้าพ่อขุนตาล
- 6 อุโมงค์ขุนตาล
- 7 สะพานศรีวิชัย
- 8 ลำน้ำปิง

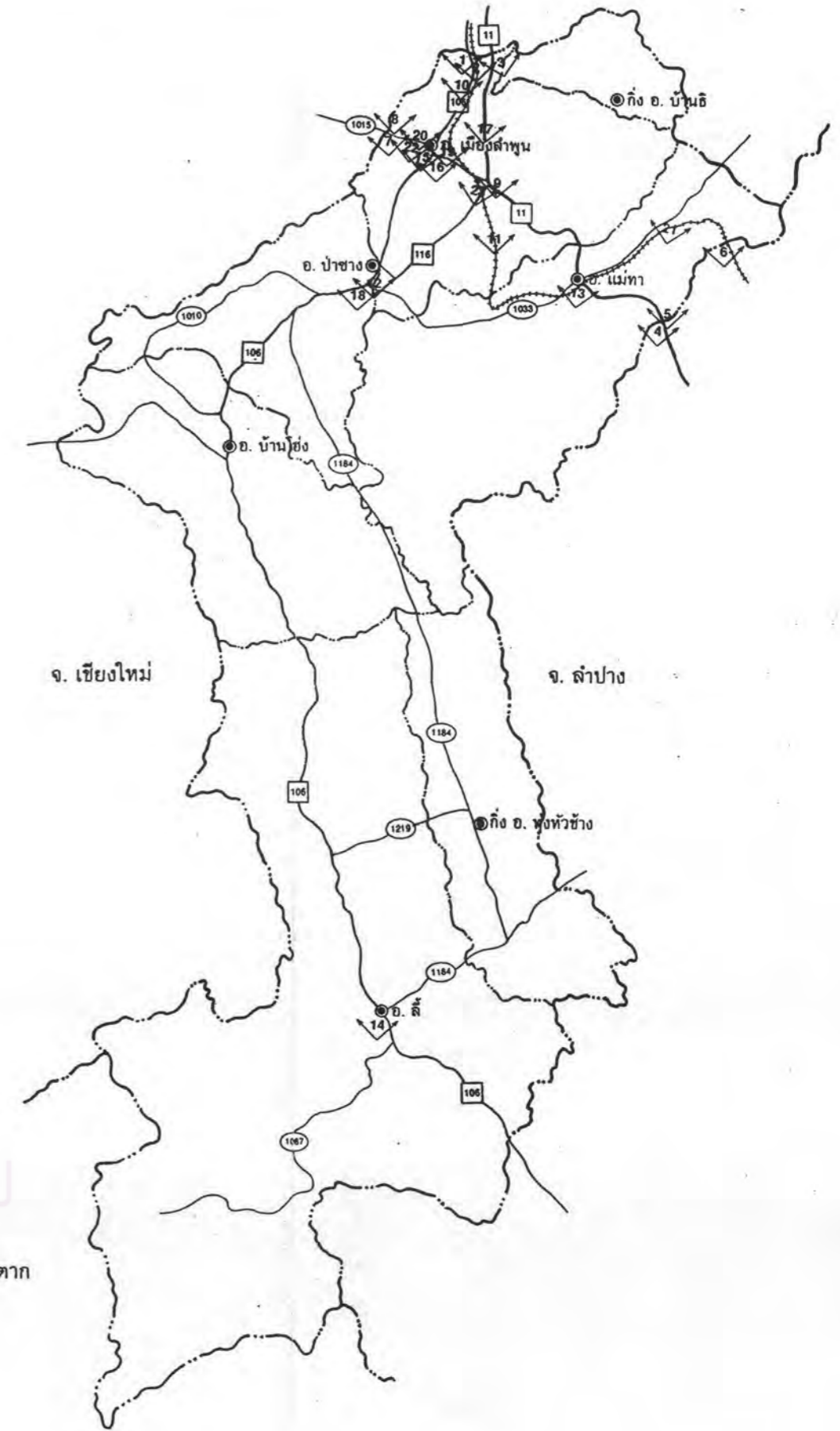
เส้นทาง (Paths)

- 9 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11
- 10 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106

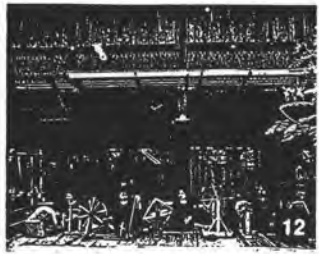
เส้นขอบ (Edges)

- 11 ทางรถไฟสายเหนือ
- 4 แนวเขื่อกเขาขุนตาล
- 6 อุโมงค์ขุนตาล
- 1 แนวคั่นยาง

ภาพประกอบที่ 5.2 แสดงจินตภาพสาธารณะ (Public Image) ระดับจังหวัด

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์ชุมชน (Nodes)

- 12 ศูนย์ชุมชนอำเภอป่าซาง
- 13 ศูนย์ชุมชนอำเภอแม่ทา
- 14 ศูนย์ชุมชนอำเภอดี

ย่าน (Districts)

- 15 ย่านสถานที่ราชการ
- 16 ย่านการค้าและบริการ
- 17 ย่านนิคมอุตสาหกรรม
- 18 ย่านศาสนสถาน
- 5 ย่านศาลเจ้าพ่อขุนताल

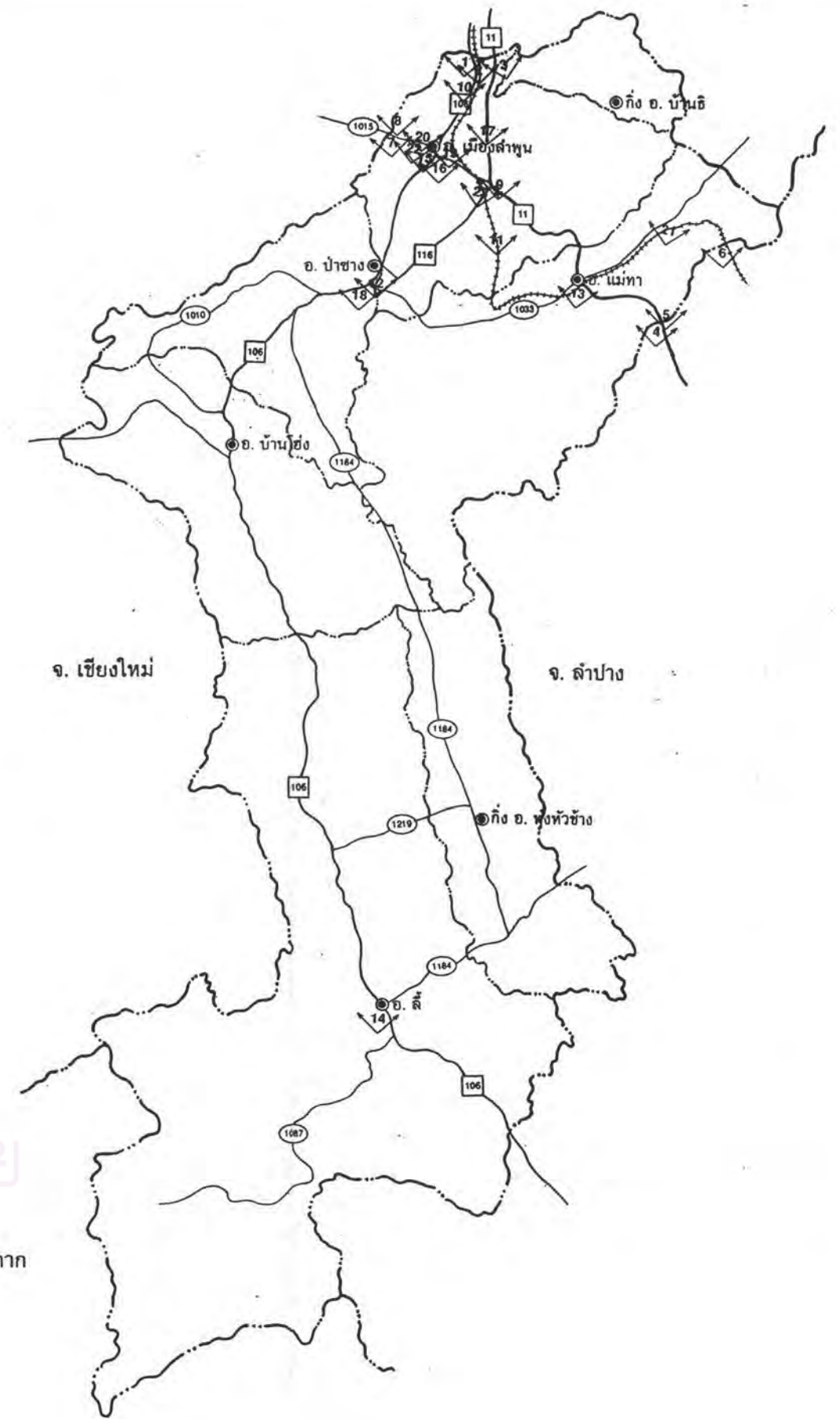
ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks)

- 19 พระธาตุหริภุญชัย
- 20 เจดีย์กู่กุด
- 21 สะพานท่าชมภู
- 18 วัดพระพุทธรูปท่าคากผ้า

ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks)

- 22 อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี
- 23 อนุสาวรีย์ศรีบูรพาจารย์

ภาพประกอบที่ 5.2 (ต่อ)
แสดงจินตภาพสาธารณะ (Public Image)
ระดับจังหวัด

สัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวจังหวัดในระดับรองลงมา ประกอบด้วย เทือกเขาขุนตาล ซึ่งเป็นสัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน ทางด้านตะวันออก จากจังหวัดลำปาง ศาลแดนเมือง เชียงใหม่-ลำพูน เป็นสัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูนทางด้านทิศเหนือ เป็นต้น และสัญญาณเตือนในการเข้าสู่จังหวัดในระดับแรงจذبน้อยที่สุด ประกอบด้วย ทางเข้าสู่จังหวัดลำพูน จากจังหวัดลำปาง ผ่านอำเภอเถิน มุ่งเข้าสู่จังหวัดลำพูน ทางด้านใต้ของจังหวัดผ่าน อำเภอถ้ำแก้วน้ำปิง เป็นองค์ประกอบทางกายภาพ ที่ใช้ในการแบ่งแนวเขตจังหวัดลำปางกับจังหวัดลำพูน โดยมีสะพานศรีวิชัย เป็นสัญญาณในการเตือน เข้าสู่ตัวจังหวัดลำพูน ทางด้านตะวันตก

เส้นทาง (Paths)

จากการประมวลผลค่ารับรู้ของกลุ่มเป้าหมายพบว่า เส้นทางที่มีระดับความแรงจذبต่อการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายสูงสุดประกอบด้วย ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 ในช่วงจากจังหวัดเชียงใหม่ถึงอำเภอป่าสัก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก เส้นทางดังกล่าวมีเอกลักษณ์เฉพาะที่จ่ายต่อการจดจำ เช่น เส้นทางดังกล่าวที่มีบรรยากาศร่มรื่น ซึ่งเกิดจากแนวต้นยางและต้นขี้เหล็กสองข้างทาง โดยมีลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่แตกต่างจาก เส้นทางอื่นอย่างเห็นได้ชัดเจน ผนวกกับเส้นทางสายดังกล่าว ยังสามารถนำไปสู่สถานที่สำคัญต่าง ๆ ของจังหวัด เช่น ศูนย์กลางทางด้าน การปกครอง ศูนย์กลางทางด้านการค้าและบริการ และศูนย์กลางทางด้านการท่องเที่ยว ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (เชียงใหม่-ลำปาง) เป็นเส้นทางที่มีความแรงจذبระดับสูงสุดเช่นกัน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก เส้นทางสายดังกล่าวเป็นเส้นทางที่นำไปสู่นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งงานที่สำคัญของจังหวัด ผนวกกับเส้นทางสายดังกล่าว เป็นเส้นทางที่มีผู้ใช้บริการ เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก เส้นทางสายดังกล่าวเป็นเส้นทางที่สร้างขึ้น เพื่อช่วยแบ่งเบาปริมาณการจราจรของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 และเป็นเส้นทางที่กว้างขวาง สะดวก สบาย ในการเดินทาง ส่งผลทำให้มีผู้นิยมใช้เส้นทางสายดังกล่าว เป็นจำนวนมาก ซึ่งนับเป็นผลทางอ้อมที่ช่วยในการจดจำเส้นทาง เส้นทางระดับจังหวัดที่มีระดับความแรงจذبต่อการรับรู้ เส้นทางในระดับรองลงมา ได้แก่ เส้นทางรถไฟ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะขององค์ประกอบ เส้นทางที่จ่ายต่อการจดจำ เช่น อุโมงค์ขุนตาล สะพานทาชมฎู เป็นต้น ส่วนเส้นทางที่มีระดับความแรงจذبต่อการรับรู้ที่น้อยที่สุด ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 ช่วงเลยอำเภอป่าสักลงไปทางตอนใต้ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจาก เส้นทางสายดังกล่าวมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่กลมกลืนกัน ยากต่อการรับรู้และจดจำเส้นทาง

ศูนย์ชุมชน (Nodes)

จากการประมวลผลการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายพบว่า ศูนย์ชุมชนระดับจังหวัดที่มีความแข็งแกร่งระดับสูงสุดได้แก่ ศูนย์ชุมชนบริเวณเขตอำเภอเมือง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากภายในเขตอำเภอเมือง เป็นศูนย์รวมของกิจกรรมหลากหลายประเภทมากกว่าบริเวณอื่น เช่น ศูนย์กลางทางด้านการปกครองของจังหวัด ศูนย์กลางทางด้านการค้าและบริการ ศูนย์กลางทางการศึกษา ศูนย์กลางทางการท่องเที่ยว และศูนย์กลางทางด้านแหล่งงาน เป็นต้น ส่งผลทำให้เป็นที่ง่ายต่อการรับรู้ ส่วนศูนย์ชุมชนที่มีความแข็งแกร่งระดับรองลงมา ได้แก่ ศูนย์ชุมชนบริเวณเขตอำเภอป่าซาง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากอำเภอป่าซาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัด โดยที่ภายในอำเภอตั้งกล่าวประกอบด้วย สถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัดและศาสนสถาน นอกจากนี้ภายในอำเภอตั้งกลุ่ วายัง เป็นแหล่งผลิตผ้าทอพื้นเมืองที่สำคัญซึ่งมักท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตแบบชนบท ศูนย์ชุมชนที่มีความแข็งแกร่งน้อยที่สุดจากการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายได้แก่ ศูนย์ชุมชนกิ่งอำเภอบ้านธิ ศูนย์ชุมชนกิ่งอำเภอทุ่งหัวช้าง และศูนย์ชุมชนบริเวณศาลเจ้าพ่อขุนताल เป็นต้น

เส้นขอบ (Edges)

จากการประมวลผลการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายพบว่า เส้นขอบระดับจังหวัดที่มีความแข็งแกร่งระดับสูงสุด ได้แก่ แนวต้นยาง-ต้นขี้เหล็ก เป็นเส้นขอบทางธรรมชาติ ที่มีส่วนช่วยในการกำหนดอาณาเขตของจังหวัดทั้งสองตั้งแต่อดีตกาล เป็นต้นมา อุโมงค์ขุนताल เป็นเส้นขอบที่มนุษย์สร้างขึ้น ส่วนเส้นขอบที่มีความแข็งแกร่งในระดับรองลงมา ได้แก่ แนวเทือกเขาขุนताल นับเป็นเส้นขอบทางธรรมชาติอีกแห่งหนึ่ง ที่แสดงขอบเขตของจังหวัดทั้งสอง ทางด้านตะวันออก ส่วนเส้นขอบที่มีความแข็งแกร่งในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ แม่น้ำปิง แนวรางรถไฟ เป็นต้น

ย่าน (Districts)

จากการประมวลผลการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายพบว่า ย่านระดับจังหวัดที่มีความแข็งแกร่งสูงสุด ได้แก่ ย่านอำเภอเมือง ประกอบด้วย ย่านสถานที่ราชการ ย่านสถานศึกษา ย่านการค้าและบริการ ย่านนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ เป็นต้น ส่วนย่านที่มีระดับความแข็งแกร่งในระดับรองลงมา

ได้แก่ ย่านอำเภอป่าซาง เป็นย่านผลิตงานฝีมือประเภทผ้าทอพื้นเมือง ส่วนย่านที่มีระดับความแฉ่ง
 ชันน้อยที่สุด ได้แก่ ย่านกิ่งอำเภอบ้านธิ เป็นย่านที่พิกอาศัยเพื่อรองรับการขยายตัวของ โครงการ
 เมืองแฝด เชียงใหม่- ลำพูนในอนาคต

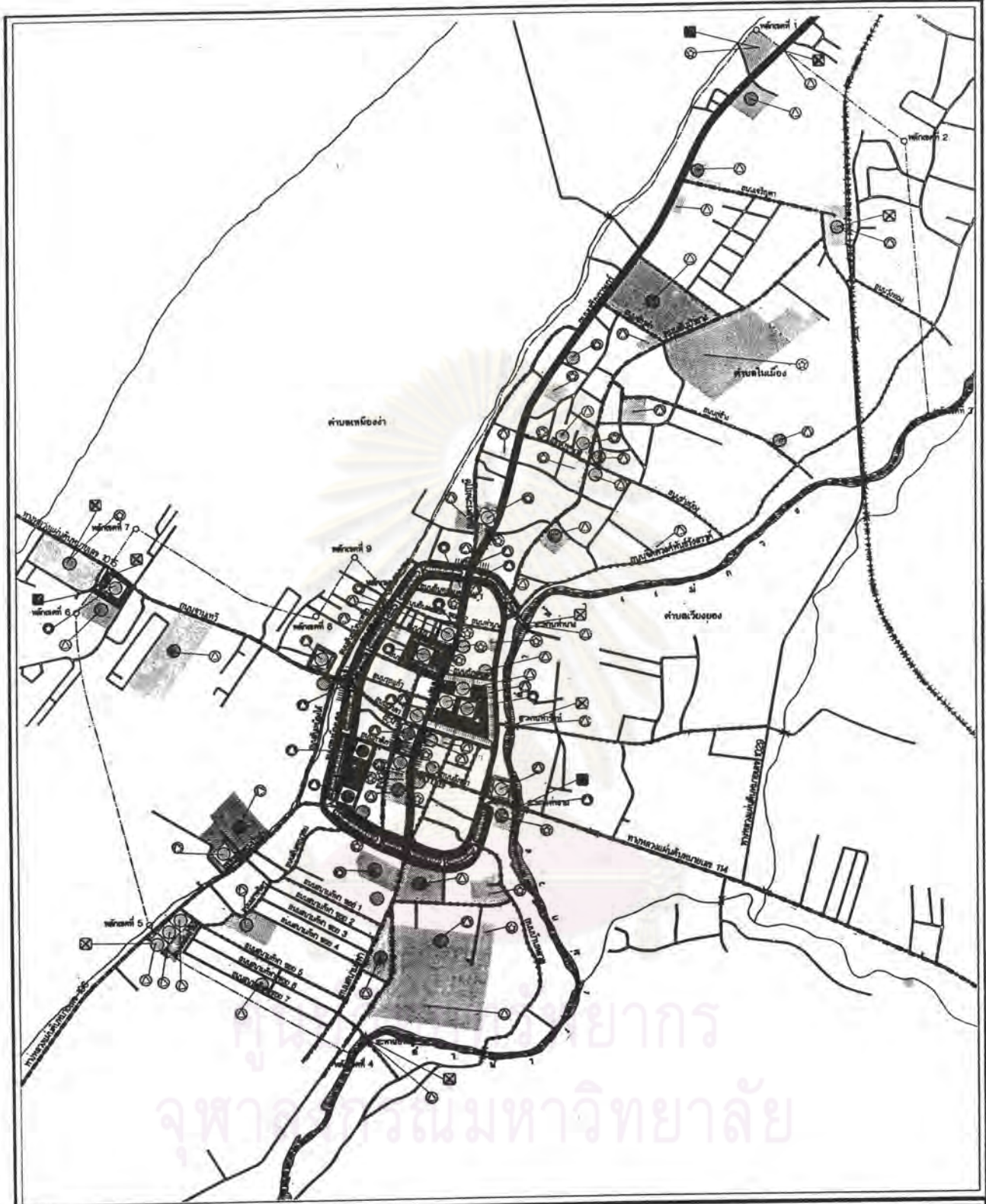
ภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks)

จากการประมวลผลการรับรู้ของกลุ่ม เข้ามาพบพบว่า ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะ
 ใกล้ระดับจังหวัดที่มีความแฉ่งชันสูงสุดได้แก่ องค์พระธาตุนฤขัมภมณี องค์พระพุทธรูปปางดำ
 ภูมิ่งคันทาล แนวเขตต้นฮ้าง- ต้นขี้เหล็ก เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ที่มีระดับ
 ความแฉ่งชันในระดับรองลงมาได้แก่ ศาลากลางจังหวัดลำพูน เทือกเขารันดาล นิคมอุตสาหกรรม
 ภาคเหนือ เป็นต้น และภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกลที่มีความแฉ่งชันในระดับน้อยที่สุด ได้แก่
 วนอุทยานขุนตาด เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ระดับจังหวัด ที่มีความแฉ่งชันระดับ
 สูงสุด ได้แก่ อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ศาลเจ้าพ่อขุนตาด เป็นต้น ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ใน
 ระยะใกล้ที่มีความแฉ่งชันรองลงมา ได้แก่ ศาลากลางเมืองของจังหวัด เชียงใหม่-ลำพูน
 อนุสาวรีย์ท้าวสุริยวงศา เป็นต้น และภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ที่มีความแฉ่งชันระดับ
 น้อยที่สุดได้แก่ บ้ายนอกแนวเขตจังหวัด บ้ายนอกสถานีรถไฟขุนตาด เป็นต้น

จินตภาพสาธารณะระดับเทศบาล (แผนที่ 5.15) (ภาพประกอบที่ 5.3)

การเข้าถึงตัวเทศบาลเมืองลำพูน (Gateways)

จากการประมวลผลการรับรู้ของกลุ่ม เข้ามาพบพบว่า การเข้าถึงตัวเทศบาลเมืองลำพูนที่
 มีระดับความแฉ่งชันมากที่สุด ประกอบด้วย สะพานท่าขาม ท่าหน้าที่เป็นสัญญาณเตือนในการเข้าสู่
 ตัวเทศบาลเมืองลำพูน ทางด้านตะวันออก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากในบริเวณดังกล่าวมีองค์ประกอบ
 ทางธรรมชาติท่าหน้าที่เป็นเส้นขอบในการแสดงอาณาเขตที่ชัดเจน ได้แก่ แนวน้ำกวัง โดยการเข้า
 สู่อำเภอเมืองลำพูนในบริเวณดังกล่าว เป็นทางเข้าเมืองร่วมระหว่างทางเข้าเทศบาลเมือง
 ลำพูนและการเข้าสู่ตัวเมืองเก่าลำพูน วัดจามเทวี โดยมีเจดีย์กู่กุด ท่าหน้าที่เป็นสัญญาณเตือนใน
 การเข้าสู่ตัวเทศบาลเมืองลำพูน ทางด้านตะวันตก ส่วนสัญญาณที่ท่าหน้าที่เตือนในการเข้าสู่ตัว

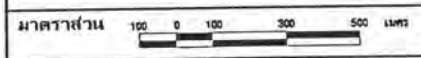

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แสดงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distant L	Local L		
							สูงมาก	(81-100%)
							สูง	(61-80%)
							ปานกลาง	(41-60%)
							ต่ำ	(21-40%)
							ต่ำมาก	(0-20%)

แผนที่แสดง : จินตภาพสาธารณสุขระดับเทศบาลเมืองลำพูน

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.15

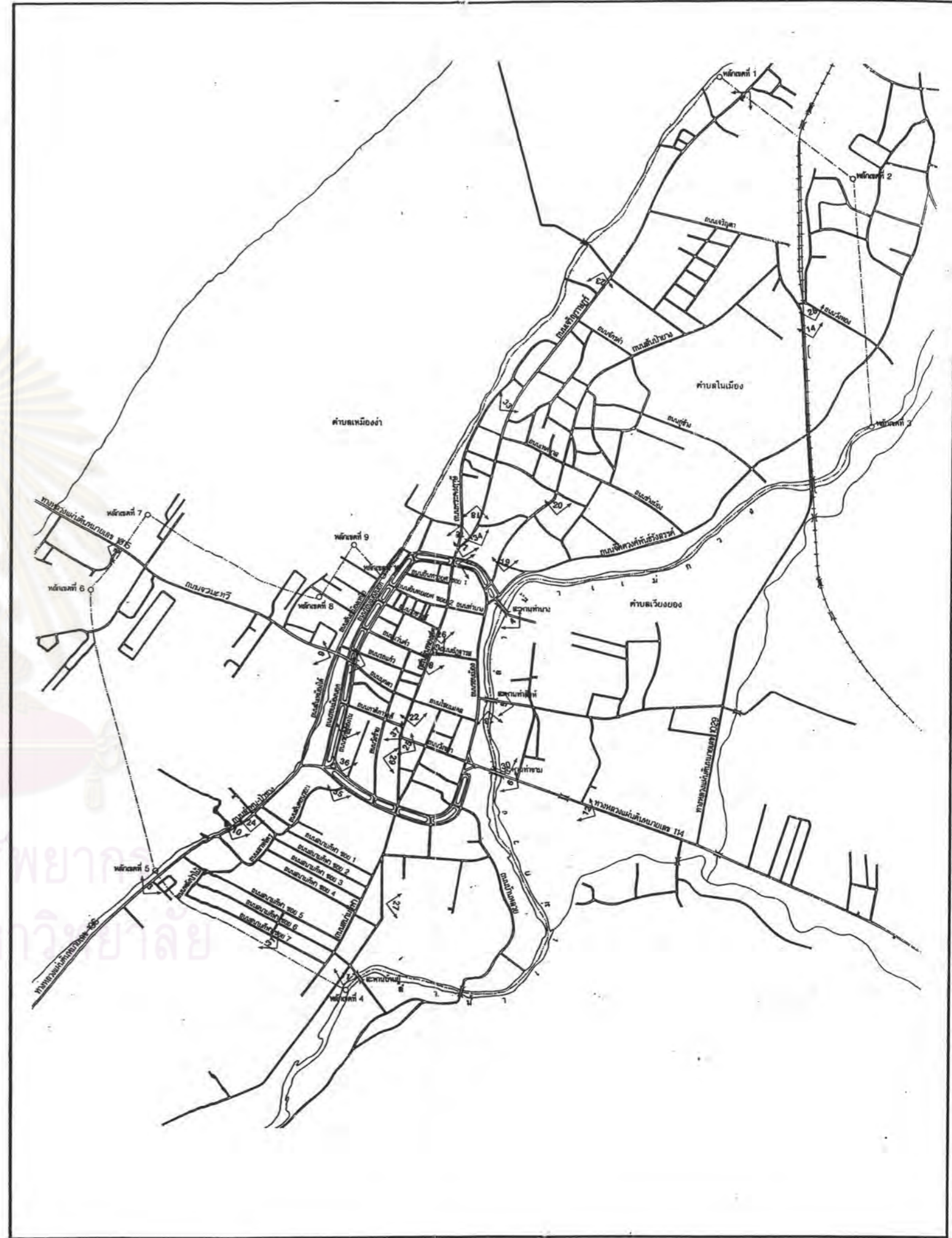
ทางเข้าถึงตัวเทศบาลเมืองลำพูน (Gateways)

- 1 ป้ายบอกเขตเทศบาล
- 2 รั้วจามเทวี
- 3 ย่านสถานที่ราชการ
- 4 สะพานท่านาง
- 5 สะพานท่าสิงห์
- 6 สะพานท่าขาม

เส้นทาง (Paths)

- 7 ถนนเจริญราษฎร์
- 8 ถนนอินทโยนยศ
- 9 ถนนจามเทวี
- 10 ถนนลำพูน-ป่าซาง
- 11 ถนนสนามกีฬา
- 12 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 114
- 13 ลานแม่น้ำกวัง
- 14 เส้นทางรถไฟสายเหนือ

ภาพประกอบที่ 5.3 แสดงจินตภาพสาธารณะ (Public Image) ระดับเทศบาล

13

15

6

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

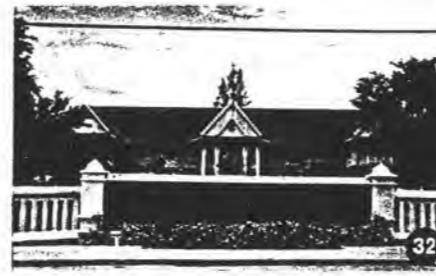
26

- เส้นขอบ (Edges)**
- 13 ด้ามแม่น้ำทวง
 - 15 แนวคูเมือง
 - 6 สะพานท่าข้าม
 - 16 ประตูข้างสี่
 - 17 ประตูมหาวิน
 - 18 แนวอาคารริมถนนเจริญราษฎร์
 - 19 แนวกำแพงริมถนนเส้นเป้ายาง
 - 20 แนวกำแพงวัดสันป่ายางหลวง

- ศูนย์ชุมชน (Nodes)**
- 21 ศูนย์ชุมชนบริเวณตลาดสดเทศบาลหนองคอก
 - 22 ศูนย์ชุมชนบริเวณห้างสรรพสินค้าแจ่มฟ้า
 - 23 ศูนย์ชุมชนบริเวณโรงเรียนจักรคำคณาทร
 - 24 ศูนย์ชุมชนบริเวณโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
 - 25 ศูนย์ชุมชนบริเวณศูนย์การค้าอินทโยนยศ
 - 26 ศูนย์ชุมชนบริเวณที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขลำพูน

ภาพประกอบที่ 5.3 (ต่อ)
แสดงจินตภาพสาธารณะ (Public Image)
ระดับเทศบาล

ศูนย์ชุมชน (Nodes)

- 27 ศูนย์ชุมชนบริเวณสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดลำพูน
- 28 ศูนย์ชุมชนบริเวณสถานีรถไฟลำพูน
- 29 ศูนย์ชุมชนบริเวณท่าจอร์จโดยสถานีลำพูน-ป่าซาง

ย่าน (Districts)

- 30 ย่านสวนสุขภาพสะพานท่าข้าม
- 31 ย่านสวนสาธารณะศรีนคร
- 32 ย่านศาลากลางจังหวัดลำพูน
- 21 ย่านตลาดสดเทศบาลหนองคอก
- 33 ย่านอุตสาหกรรมไม้แปรรูป
- 10 ย่านสถานศึกษา
- 34 ย่านสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำพูน

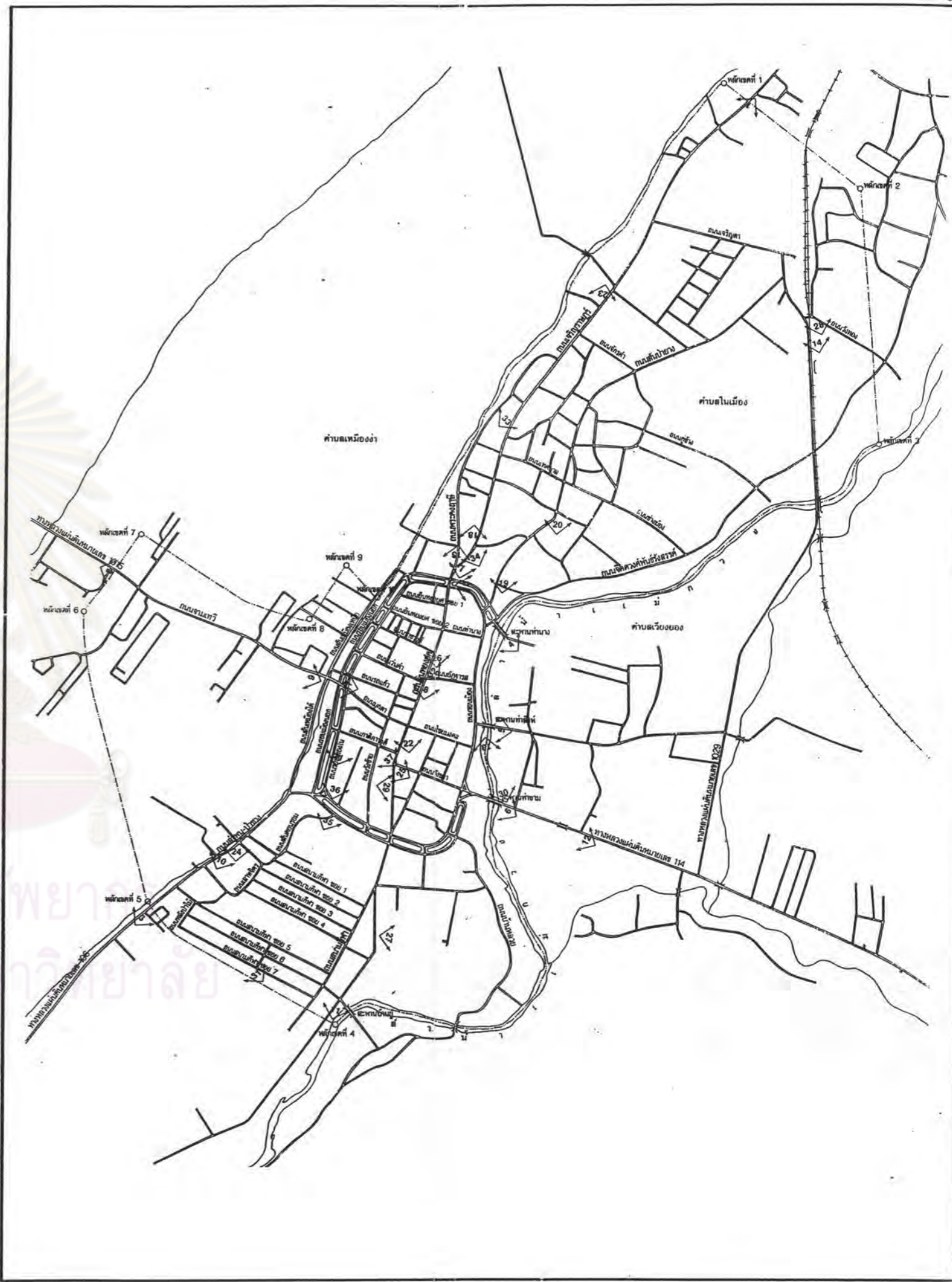
ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks)

- 35 องค์พระธาตุศรีท้าวคำชัย และป้ายโฆษณาสถาบันการเงิน

ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks)

- 36 อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี
- 37 คู่มือเจ้าพงษ์ชยาธา
- 22 ห้างสรรพสินค้าแจ่มฟ้า

ภาพประกอบที่ 5.3 (ต่อ) แสดงจินตภาพสาธารณะ (Public Image) ระคับเทศบาล

เทศบาลเมืองที่มีระดับความแข็งแกร่งลงมา ประกอบด้วย วัดสันป่ายางหน่อม โรงพยาบาลลำพูน
 บ้ายที่จัดทำโดยเทศบาล เมืองลำพูน เป็นต้น ฝัฒนานที่ทาหน้าทีในการเดือนในการเข้าสู่เทศบาล
 เมืองลำพูนที่มีระดับความแข็งแกร่งน้อยที่สุด ประกอบด้วย ย่านสถานีราชการ ริมถนนลำพูน-ป่าซาง
 ทางด้านใต้ของเมือง สะพานบ้านผู้ สะพานท่าสิงห์ สะพานท่านาง สถานีรถไฟลำพูน เป็นต้น

เส้นทาง (Paths)

จากการประมวลผลหารัฐของกลุ่ม เข้ามาหมายพบว่ เส้นทางระดับ เทศบาลที่มีความ
 แข็งแกร่งในการรับรัฐระดับสูงสุดประกอบด้วย ถนนเจริญราษฎร์ (เป็นเส้นทางซึ่งเชื่อมต่อกับทางหลวง
 แผ่นดินหมายเลข 106 ซึ่งนำไปสู่จังหวัด เชียงใหม่ เส้นทางดังกล่าวจึง เป็นเส้นทางที่คนส่วนใหญ่รับ
 รัฐจะจดจำได้ เป็นอย่างดี ถนนอินทขยงศ เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อกับถนนเจริญราษฎร์ ซึ่งเป็นเส้น
 ทางแกนหลักของเมือง (Main Axis) ในขณะที่เส้นทางสายดังกล่าวสามารถนำไปสู่สถานที่สำคัญ
 ของทางจังหวัด ประกอบด้วย ศาลากลางจังหวัด พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุไชย วัดพระธาตุ
 หริภุไชยวรมหาวิหาร สถาปนการเงินของจังหวัด ศูนย์กลางทางด้านการค้าและบริการ เป็นต้น
 จากลักษณะเฉพาะของเส้นทางดังกล่าว ส่งผลทำให้มีส่วนช่วยในการจดจำต่อผู้พบเห็น ถนนรอบ
 เมือง เป็นถนนวงแหวนที่ตัดห่อหุ้มตัวเมืองเก่า โดยเป็นถนนที่นำไปสู่สถานที่สำคัญของจังหวัด เช่น
 วัดพระธาตุหริภุไชยวรมหาวิหาร ตลาดสดเทศบาลหนองดอก สวนสุโขภาพ การประปาจังหวัดลำพูน
 เป็นต้น เส้นทางที่มีระดับความแข็งแกร่งลงมา ประกอบด้วย ถนนจามเทวี ถนนมุกดา เป็นเส้น
 ทางที่ตัดแยกจากถนนแกนหลักทางด้านตะวันตก โดยเส้นทางดังกล่าวตัดผ่านสถานที่ ซึ่งมีความ
 สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของเมือง เช่น ประตุมหาวัน วัดมหาวัน วัดจามเทวี เป็นต้น และเส้น
 ทางดังกล่าว ยังนำไปสู่โรงพยาบาลลำพูนอีกด้วย นอกจากนี้เส้นทางที่มีระดับความแข็งแกร่งลง
 มา ประกอบด้วย แม่น้ำกวาง เป็นเส้นทางที่มีความสำคัญในอดีตกาล โดยเส้นทางดังกล่าวเป็นเส้น
 ทางที่ใช้ในการเสด็จขึ้นครองราชย์ของพระนางจามเทวี ผนวกกับ เป็นเส้นทางในการลำเรียง
 ลินค้าของแคว้นหริภุไชยในอดีต ถนนลำพูน-ป่าซาง เป็นเส้นทางที่ตัดออกจากศูนย์กลางเมืองทาง
 ด้านตะวันตกเฉียงใต้ โดยที่เส้นทางดังกล่าวสามารถนำไปสู่ สถานศึกษา ศูนย์วัฒนธรรมประจำ
 จังหวัด และอำเภอป่าซางที่มีชื่อเสียงในการทอดผ้าพันเมืองในที่สุด ส่วนเส้นทางที่ระดับความแ่ง
 ษัดน้อยที่สุดได้แก่ ถนนจิตดวงศ์พันธ์รังสรรค์ ถนนสันดอนรอม ถนนเลาหจิตร ถนนบ้านหลวย เป็นต้น

ศูนย์ชุมชน (Nodes)

จากการประมวลผลการรับรู้ของกลุ่ม เข้าหมายพบ ว่า ศูนย์ชุมชนระดับ เทศบาลที่มีระดับ ความแข็งแกร่งสูงสุด ประกอบด้วย ศูนย์ชุมชนตลาดสดหนองตอก เป็นสถานที่ซึ่ง เป็นศูนย์รวมของผู้คน ทั้งภายในและภายนอก เขต เทศบาล ที่ใช้ มาประกอบกิจกรรมร่วมกันในการรับจ้างสินค้าอุปโภค และบริโภค นอกจากนี้ยังมีศูนย์ชุมชนบริเวณวัดพระธาตุศรีบุญชัยวรมหาวิหาร เป็นสถานที่ซึ่งผู้คน ส่วนใหญ่ เข้ามาชมสักการองค์พระธาตุศรีบุญชัย เพื่อ เป็นที่รวมกลุ่มตนเองและครอบครัว โดยสถานที่ ดังกล่าวมีประชาชนและ เยาวชน เข้ามาในบริเวณดังกล่าว เป็นจำนวนมาก ส่งผลก่อให้เกิดความ เคลื่อนไหวของกิจกรรมตลอดเวลา ซึ่งมีผลต่อการรับรู้สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ในรูปแบบของ ศูนย์ชุมชนโดยกลุ่ม เข้าหมาย ศูนย์ชุมชนบริเวณบึงสาวรีย์พระนางจามเทวี เป็นลักษณะศูนย์ชุมชน เช่น เดียวกันกับที่วัดพระธาตุศรีบุญชัยวรมหาวิหาร ศูนย์ชุมชนที่มีระดับความแข็งแกร่งในระดับรองลงมา ประกอบด้วย ศูนย์ชุมชนบริเวณโรงเรียนจักรคำคณาทร ศูนย์ชุมชนบริเวณตลาดหนองเส็ง ศูนย์ชุมชน บริเวณสำนักงาน เทศบาล เมืองลำพูน ศูนย์ชุมชนบริเวณศาลากลางจังหวัด ศูนย์ชุมชนบริเวณพิพิธ ภัณฑสถานแห่งชาติศรีบุญชัย ศูนย์ชุมชนบริเวณศูนย์การค้าอินทขัยมงคล ศูนย์ชุมชนบริเวณวัดจามเทวี ศูนย์ชุมชนบริเวณโรงเรียนอนุบาลลำพูน เป็นต้น ส่วนศูนย์ชุมชนที่มีระดับความแข็งแกร่งน้อยที่สุด ประกอบด้วย ศูนย์ชุมชนบริเวณสถานีรถไฟลำพูน ศูนย์ชุมชนบริเวณโรงเรียน เทศบาลสันป่าตองหนอง ศูนย์ชุมชนบริเวณหอสมุด เจติมราชกุมารี ศูนย์ชุมชนบริเวณหอสมุดแห่งชาติสาขาลำพูน ศูนย์ชุมชนบริเวณสถานีตำรวจภูธรอำเภอ เมืองลำพูน ศูนย์ชุมชนบริเวณสวนสุขภาพสะพานท่าข้าม ศูนย์ชุมชนบริเวณสถานีขนส่งจังหวัดลำพูน เป็นต้น

เส้นขอบ (Edges)

จากการประมวลผลการรับรู้ของกลุ่ม เข้าหมายพบ ว่า เส้นขอบระดับ เทศบาล เมืองลำพูนที่มีระดับความแข็งแกร่งสูงสุด ประกอบด้วย แนวคูเมือง เป็นเส้นขอบที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อทำหน้าที่ป้องกันนอกแนว เขตบริเวณตัว เมืองในอดีตกับพื้นที่นอก เขต เมือง เส้นขอบที่มีความแข็งแกร่งในระดับรองลงมา ได้แก่ แม่น้ำกก เป็นเส้นขอบทางธรรมชาติ ที่ในอดีตใช้เป็นแนวแบ่งขอบ เขตของ เมืองทางด้านตะวันออกเช่นกัน ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงยึดแนว เขตทางธรรมชาตินี้ในการแบ่งขอบ เขตระดับ เทศบาล อยู่ ส่วนประตูเมืองเก่า ประกอบด้วย ประตูช้างสี ประตูมหาวัน และแนวเส้นขอบซึ่งเกิดจากแนว

อาคาร ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ภายในเขตพื้นที่เมืองเก่าที่มีความแข็งแรงของเส้นขอบในระดับรองลงมา ส่วนเส้นขอบที่มีระดับความแข็งแรงน้อยที่สุด ได้แก่ เส้นขอบประเภทอาคารพาณิชย์ริมถนนเจริญราษฎร์ เส้นขอบประเภททางรถไฟ เป็นต้น

ย่าน (Districts)

จากการประมวลผล การรับรู้ของกลุ่ม เข้าหมายพบ ว่า ย่านในระดับเทศบาล เมืองลำพูนที่มีระดับความแข็งแรงสูงสุด ประกอบด้วย ย่านศาสนสถานบริเวณวัดพระธาตุท้าวคำฝอย วัดศรีวิชัย และวัดร้างเมืองเก่าจากย่านในบริเวณดังกล่าว มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมโดยรอบทั้งทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณย่านดังกล่าว ย่านตลาดสดหนองดงก เป็นอีกย่านหนึ่งที่มีระดับความแข็งแรงสูงสุด ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากย่านดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นทางด้านกิจกรรมการค้าซื้อขาย ทำได้กับบริเวณย่านดังกล่าวมีกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในย่าน ย่านที่มีระดับความแข็งแรงรองลงมา ประกอบด้วย ย่านพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติท้าวคำฝอย เป็นย่านที่มีความโดดเด่นทางด้านสถาปัตยกรรมที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมโดยรอบอย่างเห็นได้ชัด และความโดดเด่นที่เกิดจากการเข้ามาประกอบกิจกรรมภายในย่าน เพื่อศึกษา ค้นคว้าหาร่องรอยทางด้านประวัติศาสตร์ที่ค้นพบในจังหวัดลำพูน ย่านวัดจามเทวี เป็นย่านที่มีความโดดเด่นในแง่ของสถาปัตยกรรม สืบเนื่องจากในบริเวณย่านดังกล่าว เป็นที่ตั้งของเจดีย์ที่มีรูปทรงเฉพาะของศิลปกรรมสมัยท้าวคำฝอย ย่านอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี เป็นย่านที่มีความโดดเด่นในแง่ของกิจกรรมของประชาชนที่เข้ามาเพื่อนมัสการพระนางจามเทวี ส่วนย่านศาลากลางจังหวัด ย่านศูนย์การค้าอินทขัยยุค ย่านสวนสุขภาพ ย่านโรงเรียนจักรคำคณาทร ย่านโรงเรียนสวนบุญโชติพิทักษ์ ย่านสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำพูน เป็นย่านที่มีระดับความแข็งแรงรองลงมา และย่านที่มีระดับความแข็งแรงน้อยที่สุด ประกอบด้วย ย่านสถานีรถไฟลำพูน ย่านฉาบปูนสถานคูช้าง ย่านฉาบปูนสถานบ้านหลวง ย่านโรงเรียนเทศบาลประตูลี้ ย่านสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดลำพูน ย่านสนามกีฬาจังหวัดลำพูน เป็นต้น

ภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks)

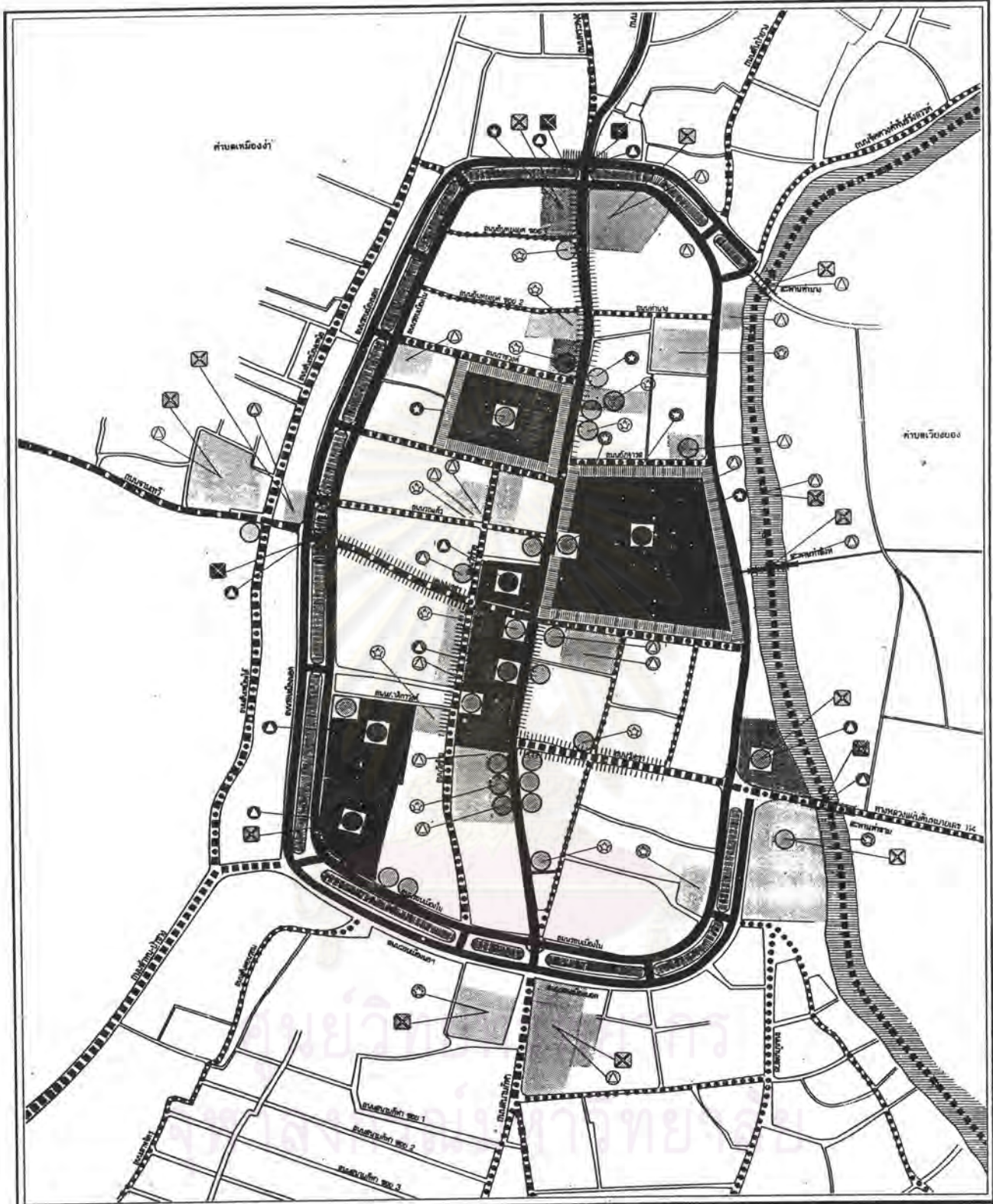
จากการประมวลผล การรับรู้ของกลุ่ม เข้าหมายพบ ว่า ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะ

ไกลระดับเทศบาลที่มีระดับความแข็งแกร่งสูงสุด ประกอบด้วย องค์พระธาตุทริภุชชัย ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวัดพระธาตุทริภุชชัยวรมหาวิหาร ภูมิสัญลักษณ์ที่มีระดับความแข็งแกร่งระดับรองลงมา ได้แก่ เจดีย์คู่กุด ตั้งอยู่ในบริเวณวัดจามเทวี ส่วนวิหารวัดข้างสี่ วิหารวัดศรีบุญเรือง เสาร์วันสงวิบูลย์ บริเวณศาลากลางจังหวัดลำพูนมีความแข็งแกร่งในระดับรองลงมา และภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกลที่มีความแข็งแกร่งน้อยที่สุด ประกอบด้วย ป้ายโฆษณาของสถานบันการเงินต่าง ๆ ภายในเขตตัวเมืองเก่า แท้ทั้งนี้บ้านศาลบริเวณการประปาจังหวัดลำพูน เป็นต้น ส่วนภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ระดับเทศบาลที่มีระดับความแข็งแกร่งสูงสุด ได้แก่ อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ภูมิสัญลักษณ์ที่มีระดับความแข็งแกร่งรองลงมา ประกอบด้วย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติทริภุชชัย ตลาดสดหนองตอก ล้อมประตุมหาวัน วัดมหาวัน แนวคูเมือง สะพานท่าขาม มีระดับความแข็งแกร่งรองลงมา และภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ ที่มีระดับความแข็งแกร่งน้อยที่สุด ประกอบด้วย สะพานท่าขาม สะพานข้ามคู โรงเรียนจักรคำคณาทร โรงเรียนเทศบาลประตูลี้ วัดศพรวงษ์มี กัมเฝ้าพงษ์ธาดา สำนักงานป่าไม้จังหวัดลำพูน เป็นต้น

จินตภาพภาพารณะระดับตัวเมืองเก่าลำพูน (แผนที่ 5.16) (ภาพประกอบที่ 5.4)

การเข้าถึงตัวเมืองเก่าลำพูน (Gateways)

จากการประมวลผลการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายพบว่า การเข้าถึงตัวเมืองเก่าลำพูนที่มีระดับความแข็งแกร่งสูงสุด ประกอบด้วย แนวคูเมือง ประตุมหาวัน ประตูข้างสี่ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏร่องรอยหลักฐาน ความเก่าแก่ของสถานที่ ผนวกกับประวัติความเป็นมา ส่งผลทำให้ง่ายต่อการรับรู้และจดจำของกลุ่มเป้าหมายทั้งสาม ส่วนสัญญาณในการเข้าสู่ตัวเมืองเก่า ที่มีระดับความแข็งแกร่งรองลงมา ประกอบด้วย สะพานท่าขาม เป็นสัญญาณเตือนในการเข้าถึงตัวเมืองเก่า ที่สามารถรับรู้ได้ตึกถนนทางหนึ่ง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากในบริเวณดังกล่าว สามารถมองเห็นวัดพระธาตุทริภุชชัยวรมหาวิหาร ที่เป็นศูนย์กลางเมืองเก่าในอดีต ส่วนอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี สะพานท่าสิงห์ วัดมหาวัน มีความแข็งแกร่งของการรับรู้การเข้าสู่ตัวเมืองเก่าลำพูนในระดับรองลงมา และสัญญาณเตือนในการเข้าสู่ตัวเมืองเก่าที่มีความแข็งแกร่งน้อยที่สุด ประกอบด้วย วัดข้างสี่ จวนผู้ว่าราชการจังหวัด สะพานท่าขาม การประปาจังหวัดลำพูน โรงเรียนเทศบาลประตูลี้ เป็นต้น

การศึกษาจินตภาพเมืองลำพูนเพื่อการอนุรักษ์

สัญลักษณ์ : แผลงระดับการรับรู้

Gateways	Paths	Edges	Nodes	Districts	Distant L.	Local L.	สูงมาก (81-100%)
							สูง (61-80%)
							ปานกลาง (41-60%)
							ต่ำ (21-40%)
							ต่ำมาก (0-20%)

แผนที่แสดง : จินตภาพสาธารณะระดับตัวเมืองเก่าลำพูน

มาตราส่วน 100 80 60 40 20 0 100 เมตร

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ภาควิชาการวางผังและการเคหะเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.16

ทางเข้าถึงตัวเมืองเก่าลำพูน (Gateways)

- 1 แนวคูเมือง
- 2 ประตูช้างสี
- 3 ประตูมหาวัน
- 4 สะพานท่านาง
- 5 สะพานท่าสิงห์
- 6 สะพานท่าขาม
- 7 วัดประดู่สี
- 8 วัดมหาวัน
- 9 ลำแม่น้ำกว
- 10 อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี

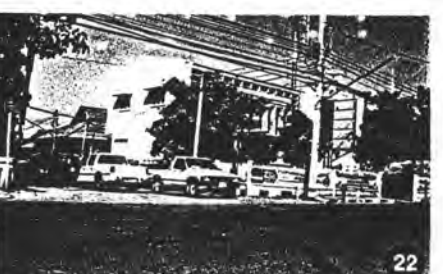
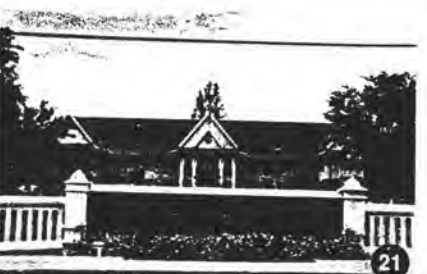
เส้นทาง (Paths)

- 12-13 ถนนอินทขยช
- 14 ถนนมุกดา
- 15 ถนนวังซ้าย

ภาพประกอบที่ 5.4 แสดงจินตภาพสาธารณะ (Public Image) ระดับตัวเมืองเก่า

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เส้นทาง (Paths)

- 16 ถนนวังขวา
- 17 ถนนรอบเมือง
- 9 ด่านน้ำกวาง

เส้นขอบ (Edges)

- 1 แนวคูเมือง
- 3 ประตูมหาวัน
- 2 ประตูช้างสี
- 18 แนวกำแพงบ้านพักอาศัย
- 19 แนวอาคารพาณิชย์กรรมริมถนนอินทยงยศ
- 20 แนวอาคารพาณิชย์กรรมริมถนนวังขวา
- 9 ด่านน้ำกวาง

ศูนย์ชุมชน (Nodes)

- 21 ศูนย์ชุมชนบริเวณศาลากลางจังหวัดลำพูน
- 22 ศูนย์ชุมชนบริเวณที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขลำพูน
- 23 ศูนย์ชุมชนบริเวณศาลากลางเทศบาลหนองคอก
- 12 ศูนย์ชุมชนบริเวณห้างสรรพสินค้าแจ่มฟ้า

ภาพประกอบที่ 5.4 (ต่อ)
แสดงจินตภาพสาธารณะ (Public Image)
ระดับตัวเมืองเก่า

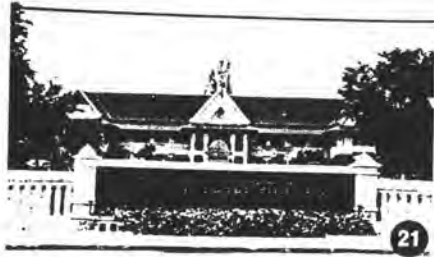
24

25

26

21

27

28

29

30

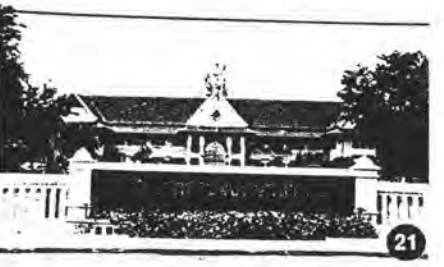
31

23

31

21

32

22

ศูนย์ชุมชน (Nodes)

- 24 ศูนย์ชุมชนบริเวณท่าจอดรถลำพูน-สี
- 25 ศูนย์ชุมชนบริเวณท่าจอดรถลำพูน-ป่าซาง
- 26 ศูนย์ชุมชนบริเวณสวนสุขภาพสะพานข้าม

ย่าน (Districts)

- 21 ย่านศาลากลางจังหวัด
- 27 ย่านชายทอง
- 28 ย่านท่าพระเครื่อง
- 29 ย่านชายอุปกวัดท่าการเกษตร
- 30 ย่านชายผ้า
- 31 ย่านวัดพระธาตุหริภุญชัยรวมหาวิหาร
- 23 ย่านตลาดสดหนองคอก

ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks)

- 31 องค์พระธาตุหริภุญชัย
- 21 ศาลากลางจังหวัดลำพูน
- 32 สำนักงานบริการโทรศัพท์ลำพูน
- 22 ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขลำพูน

ภาพประกอบที่ 5.4 (ต่อ) แสดงจินตภาพสาธารณะ (Public Image) ระดับตัวเมืองเก่า

ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks)

- 2 วัดช้างสี
- 33 ป้ายโฆษณาสถาบันการเงิน
- 34 องค์พระธาตุศรีบุญชัย และป้ายโฆษณาสถาบันการเงิน

ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks)

- 2 ประตู่ช้างสี
- 1 แนวคูเมือง
- 5 สะพานท่าสิงห์
- 23 ตลาดสดหนองคอก
- 35 คู่มดดินแก้ว
- 26 สวนสุขภาพสะพานท่าข้าม
- 36 สวนสาธารณะเจ้าหญิงแขกแก้ว
- 37 7 Eleven
- 38 หอสมุดแห่งชาติสาขาจังหวัดลำพูน
- 39 คู่มเจ้าพงษ์ธาตุ
- 10 อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี

ภาพประกอบที่ 5.4 (ต่อ) แสดงจินตภาพสาธารณะ (Public Image) ระดับตัวเมืองเก่า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เส้นทาง (Paths)

จากการประมวลผลการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายพบว่า เส้นทางระดับตัวเมืองเก่า ที่มีระดับความแข็งแกร่งสูงสุดประกอบด้วย ถนนอินทขยงศ เป็นเส้นทางที่นำไปสู่สถานที่สำคัญของจังหวัด เช่น ศาลากลางจังหวัด ที่ท่ากรเรือประมงวิบูลย์ สำนักงานบริษัทเรือทอร์คัพ สถาบันการเงิน ย่านการค้า สถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น ส่งผลช่วยในการจดจำและทำให้เส้นทางดังกล่าวมีระดับความแข็งแกร่งสูงสุด ถนนรอบเมือง เป็นอีกเส้นทางที่ถึงซึ่งนำไปสู่สถานที่สำคัญ ประกอบด้วย สถานที่ซึ่งมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของเมือง เช่น ประชุมหาวัน ประตูช้างสี แนวคูเมือง เป็นต้น นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าวยังผ่านย่านตลาดสดหนองคอก ซึ่งเป็นตลาดสดที่ใหญ่ที่สุดในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ส่วนเส้นทางที่มีระดับความแข็งแกร่งรองลงมา ได้แก่ ถนนมุกดา ทั้งนี้เนื่องจากถนนถนนดังกล่าวจะนำไปสู่สถานที่สำคัญของกลางจังหวัด เช่น โรงพยาบาลลำพูน โรงเรียนมณฑลวิบูลย์ (เป็นโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษา) สถานที่ซึ่งมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของเมือง เช่น วัดจามเทวี วัดมหาวน เป็นต้น ส่วนถนนราชวงศ์ ถนนแก้วคำ ถนนวังซ้าย ถนนไชยมงคล ถนนธัญธารศ เป็นเส้นทางที่มีระดับความแข็งแกร่งรองลงมา และเส้นทางที่มีระดับความแข็งแกร่งต่ำสุด ประกอบด้วย ถนนอินทขยงศ ซอย 1 ถนนอินทขยงศ ซอย 2 ถนนท่านาง ถนนรถแก้ว เป็นต้น

ศูนย์ชุมชน (Nodes)

จากการประมวลผลการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายพบว่า ศูนย์ชุมชนที่มีระดับตัวเมืองเก่าที่มีระดับความแข็งแกร่งสูงสุด ประกอบด้วย ศูนย์ชุมชนบริเวณวัดพระธาตุทิวชัยวามหาวิหาร ศูนย์ชุมชนบริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญไชย ศูนย์ชุมชนบริเวณตลาดสดหนองคอก ศูนย์ชุมชนบริเวณอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ส่วนศูนย์ชุมชนที่มีระดับความแข็งแกร่งรองลงมา ประกอบด้วย ศูนย์ชุมชนบริเวณศูนย์การค้าอินทขยงศ และศูนย์ชุมชนบริเวณศาลากลางจังหวัด ศูนย์ชุมชนบริเวณสวนสุขภาพสะพานท่าขาม ศูนย์ชุมชนบริเวณที่ท่ากรเรือประมงวิบูลย์ ศูนย์ชุมชนบริเวณท่าจอดรถโดยสารขนาดเล็ก โดยศูนย์ชุมชนดังกล่าวเป็นศูนย์ชุมชนที่มีความแข็งแกร่งในระดับรองลงมา และศูนย์ชุมชนที่มีระดับความแข็งแกร่งน้อยที่สุด ประกอบด้วย ศูนย์ชุมชนประเภทสถาบันการเงินต่าง ๆ ศูนย์ชุมชนบริเวณสถานที่ราชการบางแห่ง เช่น การประปาลำพูน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

ลำพูน สำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน เป็นต้น

เส้นขอบ (Edges)

จากการประมวลผลการรับรู้อของกลุ่ม เข้ามาพบเห็น เส้นขอบระดับตัวเมืองเก่า ที่มีระดับความแข็งแรงสูงสุด ประกอบด้วย แม่น้ำกว๊าน แนวคูเมือง ส่วนเส้นขอบที่มีระดับความแข็งแรงลดลง ประกอบด้วย ประตูช้างสี ประตูมหาวัน เป็นต้น ส่วนแนวกำแพงวัด แนวรั้วของสถานที่ราชการ แนวอาคารพาณิชย์รวมริมถนนอินทโยนยศ เป็นเส้นขอบที่มีความแข็งแรงในระดับรองลงมา และเส้นขอบที่มีระดับความแข็งแรงน้อยที่สุด ประกอบด้วย แนวอาคารพาณิชย์ริมถนนมฤคดา ริมถนนอินทโยนยศบางช่วง และริมถนนวังขวาบางช่วง เป็นต้น

ย่าน (Districts)

จากการประมวลผลการรับรู้อของกลุ่ม เข้ามาพบเห็น ย่านในระดับตัวเมืองเก่าที่มีระดับความแข็งแรงสูงสุด ประกอบด้วย ย่านศาลาสนสถานบริเวณวัดพระธาตุหรือภูมัยชัยรวมหาวิหาร ย่านพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติศรีบุญโญทัย ย่านตลาดสดหนองดอก ส่วนย่านที่มีระดับความแข็งแรงรองลงมา ประกอบด้วย ย่านศาลากลางจังหวัดลำพูน ย่านศูนย์การค้าอินทโยนยศ ย่านอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ส่วนย่านสวนสุขภาพ ย่านที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข ย่านวัดช้างสี เป็นย่านที่มีระดับความแข็งแรงรองลงมา และย่านที่มีระดับความแข็งแรงน้อยที่สุด ประกอบด้วย ย่านจวนผู้ว่าราชการจังหวัด ย่านสวนสาธารณะเจ้าหญิงแขกแก้ว ย่านการประปาลำพูน ย่านขายผ้า ย่านขายทอง ย่านขายเครื่องมือทำการเกษตร เป็นต้น

ภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks)

จากการประมวลผลการรับรู้อของกลุ่ม เข้ามาพบเห็น ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกลที่มีระดับความแข็งแรงสูงสุด ประกอบด้วย องค์พระธาตุศรีบุญโญทัย ศาลากลางจังหวัดลำพูน ส่วนภูมิสัญลักษณ์ที่มีความแข็งแรงระดับรองลงมา ประกอบด้วย เจดีย์ปทุมวดี เจดีย์เชียงยืน เป็นต้น ส่วนภูมิสัญลักษณ์ที่มีความแข็งแรงน้อยที่สุด ประกอบด้วย ป้ายโฆษณาของสถาบันการเงินต่าง ๆ

เสารับส่งวิทยุ วิหารของวัดบางแห่งในเขตตัวเมืองเก่า ส่วนภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกลที่มีระดับตัวเมืองเก่าที่มีความแข็งแกร่งที่สุดประกอบด้วย แนวคูเมือง ประตูช้างสี ประตุมหาวัน ศิพธรณ์ที่สถานแห่งชาติศรีอยุธยา ตลาดสดหนองดอก อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ส่วนสุขภาพ เป็นต้น ส่วนภูมิสัญลักษณ์ที่มีระดับความแข็งแกร่งรองลงมา ประกอบด้วย ห้างสรรพสินค้าแจมฟ้า สะพานท่าข้าม เป็นต้น ส่วนที่ว่าการอำเภอเมืองเก่า กุ่มต้นแก้ว วัดสุพรรณวังยี่ แฉ่งน้ำกวัง สะพานท่าสิงห์ หอสมุดแห่งชาติสาขาจังหวัดลำพูนมีความแข็งแกร่งในระดับรองลงมา ส่วนภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล ที่มีระดับความแข็งแกร่งน้อยที่สุด ประกอบด้วย จวนผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนหย่อมท่านาง ส่วนสาธารณะเจ้าหญิงแขกแก้ว สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน เจดีย์ชัยมงคล (เจดีย์กสร้างตลาด) สะพานท่านาง วัดมหาวัน เป็นต้น

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.3 (ต่อ) แสดงผลสรุปองค์ประกอบทางด้านจินตภาพที่มีความแข็งแกร่งที่สุด

องค์ประกอบทางด้านจินตภาพ	ระดับจังหวัด	ระดับเทศบาลเมือง	ระดับตัวเมืองเก่า
ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmarks)	เจดีย์สุทัศน์ เขื่อนลพบุรี นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ แนวคันนา ศาลากลางจังหวัดลำปาง สะพานอ่าวหมื่น องค์พระธาตุหริภุชเวง องค์พระพุทธรูปทองคำ อุโมงค์ขุนตาล	เจดีย์สุทัศน์ สนามกีฬา โรงพยาบาล โรงเรียนเทศบาล วัดช้างสี วัดประตู่ วัดศรีบุญเรือง วัดพันปี ศาลากลางจังหวัดลำปาง สถานีตำรวจภูธรลำปาง สำนักงานเทศบาลเมืองลำปาง เขื่อนลพบุรี องค์พระธาตุหริภุชเวง คูเมือง	เจดีย์ชัยมงคล เขื่อนลพบุรี สนามกีฬา วัดช้างสี วัดประตู่ ศาลากลางจังหวัดลำปาง องค์พระธาตุหริภุชเวง
ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmarks)	ศาลเจ้าพ่อขุนตาล ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี	คูเมือง เจดีย์ชัยมงคล (เจดีย์กลางตลาด) ประตูช้างสี ประตูมหาวัน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุชเวง โรงเรียนอัสสัมชัญ บ้านท่าเสา วัดโกนแก้ว วัดพระคง วัดมหาวัน ศาลเจ้าพ่อขุนตาล สถานีขนส่งจังหวัดลำปาง สวนสาธารณะเจ้าพ่อขุนตาล สวนสาธารณะสะพานอ่าวหมื่น สะพานอ่าวหมื่น สะพานอ่าวหมื่น อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี	7 eleven คูเมือง คูเมือง เจดีย์ชัยมงคล (เจดีย์กลางตลาด) ศาลากลางจังหวัดลำปาง ประตูช้างสี ประตูมหาวัน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุชเวง บ้านท่าเสา วัดมหาวัน วัดสุพรรณ สวนสาธารณะเจ้าพ่อขุนตาล สวนสาธารณะสะพานอ่าวหมื่น สะพานอ่าวหมื่น อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี

ที่มา : จากการสำรวจ

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญหาทางด้านจินตภาพของเมืองลำพูน (ภาพประกอบที่ 5.5)

จากผลการศึกษาองค์ประกอบจินตภาพระดับจังหวัด ระดับเทศบาลเมือง และระดับตัวเมืองเก่า เมื่อทำการพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะของเมืองลำพูน จากองค์ประกอบทางด้านจินตภาพ ทั้ง 6 ประการ ทำให้ทราบถึงลักษณะเฉพาะของเมืองลำพูนชัดเจนพอสมควร แต่เนื่องจากบางองค์ประกอบ ยังมีความคลุมเครือไม่ชัดเจน โดยมีทางผู้ศึกษาสามารถสรุปปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาพจินตภาพของเมืองลำพูน ได้ดังต่อไปนี้

เส้นทางไร้เอกลักษณ์ (Characterless Paths)

คือ ปัญหาที่เส้นทางไร้เอกลักษณ์เฉพาะ เช่น ไม่มีความแตกต่างหรือมีลักษณะที่เด่นชัด เป็นการยากต่อการจดจำ ซึ่งเส้นทางที่มีลักษณะปรากฏเช่นนี้ ระดับจังหวัด ประกอบด้วย ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 ช่วงเลยอำเภอป่าซางไปทางตอนใต้ของจังหวัด ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 116 เป็นต้น ระดับตัวเทศบาล ประกอบด้วย ถนนจิตดวงศ์พันธ์รังสรรค์ ถนนวังทอง ถนนเลาหจิตร ถนนสันดอนรวม ถนนหลังป่าไม้ ถนนบ้านหลวง และเส้นทางรถไฟ เป็นต้น ระดับตัวเมืองเก่า ประกอบด้วย ถนนรถแก้ว ถนนท่านาง ถนนภาคีท้าววงศ์ เป็นต้น

เส้นทางขาดความสมบูรณ์ (Incomplete/Broken Paths)

คือ ปัญหาที่เส้นทางส่วนหนึ่งมีความสำคัญเป็นที่จดจำได้ แต่ยังไม่มีการส่งเสริมที่ดีนัก ส่งผลให้ลดการจดจำที่ควรจะมีแก่บริเวณนั้น ระดับจังหวัด ประกอบด้วย ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 บางช่วง ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1015 บางช่วง เป็นต้น ระดับเทศบาล ประกอบด้วย ถนนจิตดวงศ์พันธ์รังสรรค์ ถนนภูช้าง และถนนจามเทวี ระดับตัวเมืองเก่า ประกอบด้วย ลานแม่น้ำกวัง แต่ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวควรส่งเสริมให้มีลักษณะพิเศษต่อไป

จุดที่สับสนยุ่งเหยิง (Point of Confusion)

คือ ปัญหาที่ศูนย์ชุมชนต่างๆ มีสภาพสับสนวุ่นวายด้วยกิจกรรม การจราจร และผู้คน

เส้นทางไร้เอกลักษณ์
(Characterless Paths)

- 1 ถนนใจกลางเมืองที่ไร้ชีวิตชีวา
- 2 ถนนบ้านหลังคา
- 3 ทางรถไฟสายเหนือ

เส้นทางขาดความสมบูรณ์
(Incomplete Broken Paths)

- 4 ถนนเชื่อมถนนที่ทางรถไฟสายเหนือ
- 5 ถนนเชื่อมถนนที่ทางรถไฟสายเหนือ
- 6 สี่แยกน้ำท่วม

จุดสับสน
(Point of Confusion)

- 7 ทางหลวงพิเศษสาย 5
- 8 สถานีรถไฟสายเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่
- 9 หน้าโรงแรมเจ้าฟ้าจักรพรรดิ

บริเวณที่สับสนของเชิงโรยเอกลักษณ์
(Chinoic Characterless Area)

- 10 ตลาดคนของถนน
- 11 ถนนในเมืองเก่า
- 12 ถนนริมน้ำ

อาคารหรือกลุ่มอาคารขาดการออกแบบที่สัมพันธ์กัน
(Lake of Interrelation)

- 13 อาคารพาณิชย์
- 14 บริเวณวัดร้าง

จุดเด่นไร้คุณภาพ
(Poor Quality Landmark)

- 15 อาคารพาณิชย์
- 16 บริเวณวัดร้าง

จุดเด่นหรือบริเวณที่ถูกคุกคามโดยสภาพแวดล้อม
(Harmful Directly by Surrounding)

- 17 เจดีย์ชเวตวงค์ (เจดีย์กลางตลาด)

ภาพประกอบที่ 5.5 แสดงปัญหาทางด้านจินตภาพ

สมควรที่จะจัดระเบียบและทำการควบคุม ระดับจังหวัด ส่วนใหญ่อยู่ในศูนย์ชุมชนของอำเภอต่าง ๆ ภายในจังหวัด ระดับเทศบาล ประกอบด้วย สถานที่ราชการที่มีผู้คนมาติดต่อกับสถานที่ราชการเป็นจำนวนมาก เช่น ร้านอาหารที่ขึ้นชื่อของทางจังหวัด สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดลำพูน ระดับตัวเมืองเก่า ประกอบด้วย บริเวณท่าจอดรถหน้าลานอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ท่าจอดรถ บริเวณด้านหลังตลาดสดหนองดอก บริเวณแยกถนนวังขวา บริเวณแยกประตูช้างสี บริเวณแยกประตูมหาวัน บริเวณแยกพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย เป็นต้น

บริเวณที่สับสนยุ่งเหยิงไร้เอกลักษณ์ (Chaotic Characterless Area)

คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งมีสภาพทางกายภาพยุ่งเหยิง ขาดระเบียบ และไม่มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวลักษณะ เช่นเดียวกับปัญหาจุดที่สับสน ยุ่งเหยิง แต่มีลักษณะกับบริเวณกว้างกว่า ไร้เฉพาะจุดหรือพื้นที่เล็ก ๆ ระดับจังหวัด ประกอบด้วย ย่านนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ในช่วงเวลาก่อนงาน และหลังเลิกงาน ระดับเทศบาล ประกอบด้วย ตลาดหนองเต็ง ตลาดเทศบาล 2 (ตลาดเย็น) สถานศึกษา โดยเฉพาะช่วงเวลาหลังเลิกเรียน ระดับตัวเมืองเก่า ประกอบด้วย บริเวณตลาดสดหนองดอก บริเวณตลาดใต้รุ่งโกส้านอนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ตลาดใต้รุ่งถนนวังขวา เป็นต้น

อาคารหรือกลุ่มอาคารขาดการออกแบบที่สัมพันธ์ต่อเนื่อง (Lack of Interrelation)

คือ ปัญหาที่อาคารหรือกลุ่มอาคารขาดการออกแบบให้ดูกลมกลืนสัมพันธ์กัน ตลอดจนตำแหน่งที่ตั้ง ซึ่งให้ความสัมพันธ์ต่อเนื่องส่งเสริมซึ่งกันและกัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่วนใหญ่มักจะเกิดในระดับเทศบาลและระดับตัวเมืองเก่า ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจผู้ศึกษาจะขอกล่าวโดยภาพรวม ประกอบด้วย อาคารต่าง ๆ บริเวณริมถนนอินทยงยศ ถนนเจริญราษฎร์ ถนนจามเทวี ถนนวังขวา และถนนลำพูน-ป่าซาง รวมไปถึงกลุ่มอาคารในศาสนสถาน เช่น ภูมิภายในวัดศรีบุญเรือง ซึ่งมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมคล้ายกับที่พิกอ้ายชั้นดีทรงยุโรป ทำให้ขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมของวัดโดยรวม ซึ่งมีรูปแบบเป็นสถาปัตยกรรมไทย ส่งผลทำให้เกิดภาพทัศนอุจาดต่อผู้พบเห็นภายในบริเวณวัดดังกล่าว

ตารางที่ 5.4(ต่บ) แสดงผลสรุปองค์ประกอบทางด้านจินตภาพที่มีความน่าเชื่อถือที่สุด

องค์ประกอบทางด้านจินตภาพ	ระดับจังหวัด	ระดับเทศบาลเมือง	ระดับหัวเมืองเก่า
<p>บ้าน (Dwells)</p>	<p>บ้านที่ศึกษาตั้งอยู่ในการรองรับการขยายตัวโครงการเมืองแปดริ้วเชียงใหม่-ลำพูน บ้านเดิมยุคอาณาจักรสุโขทัย</p>	<p>บ้านตลาดหนองเต็ง บ้านโรงพยาบาลลำพูน บ้านโรงเรียนเทศบาลจามเทวี บ้านโรงเรียนเทศบาลชุมชนสันป่าตองหลวง บ้านโรงเรียนเทศบาลสันป่าตองน้อย บ้านโรงเรียนเสนาธิการวิทยา บ้านโรงเรียนอนุบาลลำพูน บ้านวัดใหม่แก้ว บ้านวัดช้างม่ือ บ้านวัดวังไม้ บ้านวัดบ้านหลวง บ้านวัดประดู่ บ้านวัดศรีนครคีรี บ้านวัดศรีบุญเรือง บ้านวัดสุพรรณบุรี บ้านวัดสันป่าตองน้อย บ้านวัดสันป่าตองหลวง บ้านวัดหนองเต็ง บ้านศาลเจ้าพ่อจุก บ้านสถานีรถไฟลำพูน บ้านสถานีรถไฟลำพูน บ้านสถานีตำรวจลำพูน บ้านสวนสาธารณะเจ้าหญิงเมณฑกวี บ้านสวนสาธารณะศรีนคร บ้านสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน บ้านสำนักงานเทศบาลเมืองลำพูน บ้านสำนักงานประปาลำพูน บ้านสุสานทุ่งช้าง บ้านสถานีบ้านหลวง บ้านยุคอาณาจักรสุโขทัย</p>	<p>บ้านชายเคียงเมืองทางด้านกวบงหว บ้านคุ้มเจ้ากรมธรรมา บ้านจวนผู้ว่าราชการจังหวัด บ้านโรงเรียนเทศบาลประดู่ บ้านวัดชัยมงคล บ้านวัดศรีธรรม บ้านวัดระฆัง บ้านวัดประดู่ บ้านวัดศรีบุญเรือง บ้านวัดสุพรรณบุรี บ้านสถานีดับเพลิงเทศบาลเมืองลำพูน บ้านสวนสาธารณะเจ้าหญิงเมณฑกวี บ้านสวนสาธารณะประดู่ท่านาง บ้านสำนักงานบริการโทรศัพท์จังหวัดลำพูน บ้านสำนักงานประมงศึกษาจังหวัดลำพูน บ้านสำนักงานประปาลำพูน</p>
<p>ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะไกล (Distant Landmark)</p>	<p>ฉิมพลีสุทธานครมหาพิชัยภูมิ วนอุทยานแห่งชาติขุนค้อ</p>	<p>ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน เมทรูธานีบ้านหลวง วัดศรีบุญเรือง วัดสันป่าตองน้อย สำนักงานการประปาลำพูน สำนักงานบริการโทรศัพท์จังหวัดลำพูน</p>	<p>ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขลำพูน ธนาคารกรุงเทพจังหวัดลำพูน ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน วัดชัยมงคล วัดศรีบุญเรือง สถานีดับเพลิงเทศบาลเมืองลำพูน สำนักงานบริการโทรศัพท์จังหวัดลำพูน</p>
<p>ภูมิสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ (Local Landmark)</p>	<p>บ้านอนุสรณ์จังหวัด สะพานศรีวิไล</p>	<p>เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ศาลากลางจังหวัดลำพูน ศาลากลางเมือง บ้านพัก Y.M.C.A. บ้านอนุสรณ์เทศบาลเมือง โรงเรียนจตุรทิศ โรงเรียนเทศบาลจามเทวี โรงเรียนเทศบาลชุมชนสันป่าตองหลวง โรงเรียนเทศบาลประดู่ โรงเรียนเทศบาลสันป่าตองน้อย โรงเรียนเสนาธิการวิทยา โรงเรียนเสนาธิการ โรงเรียนเสนาธิการศึกษา โรงเรียนอนุบาลลำพูน โรงเรียนอนุบาลลำพูน วัดช้างม่ือ วัดสวนดอก วัดสุพรรณบุรี วัดหนองเต็ง สถานีตำรวจลำพูน สวนสาธารณะศรีนคร สวนสาธารณะพำนักวัดสันป่าตองหลวง สะพานท่านาง สะพานบ้านผู้ สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดลำพูน สำนักงานประมงศึกษาจังหวัดลำพูน สำนักงานป่าไม้จังหวัดลำพูน</p>	<p>จวนผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน โรงเรียนเทศบาลประดู่ โรงเรียนอนุบาลลำพูน วัดพาริน สวนสาธารณะเจ้าหญิงเมณฑกวี สวนสาธารณะประดู่ท่านาง สะพานท่านาง สำนักงานการประมงศึกษาจังหวัดลำพูน สำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน</p>